

Život u Očevu domu

Vodič za članove mjesne crkve

Wayne A. Mack / Dave Swavely

Predgovor Johna MacArthura

www.euroliber.hr

"Opazio sam da su kršćani koji rastu i koji su puni života upravo oni koji su povezani s vidljivim izrazom tijela Kristovoga – s crkvom. Ova knjiga bavi se svime: od važnosti mjesne crkve do predanosti, odabira dobre crkve, kao i mnogim drugim temama. Zbog dodatka s pitanjima za proučavanje ovo je također i odličan materijal za rad u grupama."

Ted Tripp, pastor, govornik i autor knjige *Shepherding a Child's Heart*

"Ovo je jednostavno najbolja knjiga koju možete dati novim članovima crkve i općenito mladim kršćanima dok još pokušavaju shvatiti kako živjeti u Gospodinu i kako voljeti njega i ljude u crkvi. Nadam se da će ovo novo izdanje doprijeti daleko, do onih kojima trebaju mudrost i smjernice za život u domu nebeskoga Oca."

Lance Quinn, pastor-učitelj pri crkvi The Bible Church of Little Rock u Arkansasu

"Knjiga *Život u Očevu domu* dobro je napisana, teološki ispravna i bogata praktičnim primjerima. U današnjem svijetu evanđeoskog kršćanstva, u kojemu se toliko toga temelji na pragmatizmu, percipiranim potrebama ili sociološkim trendovima, raduje i osvježava pojava materijala kao što je ova knjiga, kojom će se naš narod izgrađivati u istini o crkvi. Preporučam ovu knjigu i pastorima i drugim vođama."

Jeff Noblit, pastor-učitelj pri crkvi First Baptist Church u Muscle Shoalsu u Alabami.

"O čemu god dr. Mack piše, to je uvijek korisno jer on temu uvijek otvara zajedno s Pismom. Potom bezvremenske istine primjenjuje na iskušenja i kontekst kršćana našega dvadeset i prvog stoljeća. U ovoj knjizi to je posebno vidljivo."

Geoff Thomas, pastor crkve Alfred Place Baptist Church u Aberystwythu u Walesu.

"Već godinama naša crkva daje po primjerak knjige *Život u Očevu domu* svakomu tko sudjeluje u edukaciji crkvenih članova. Ovo je jednostavno najbolja dostupna knjiga na temu života u kršćanskoj vjeri i postajanjem dijelom zajednice – bivanja dijelom Kristova tijela. Biblijski je utemeljena, uravnotežena, puna mudrosti, lako se čita i iznenađujuće iscrpna za svoju veličinu. Izvrstan uvod za nove kršćane i vrijedan podsjetnik i izazov za zrele svece."

Wayne Wilson, pastor crkve Faith Bible Church u Actonu u Kaliforniji; autor knjige *Worldly Amusements: Restoring the Lordship of Christ to Our Entertainment Choices*

"Knjiga *Život u Očevu domu* bila je obavezna literatura za polaznike edukacije članstva naše crkve dok sam u njoj bio pastor. Ona izražava poštovanje prema Kristovoj nevjesti, crkvi, u vremenu kad se kroz zabavu i guranje nekih novih zajednica njezina uloga obezvrjeđuje. Ova knjiga bez sumnje nužno je štivo za sve kršćane."

John D. Street, predsjednik u obrazovnom programu za biblijsko savjetovanje pri učilištu The Master's College and Seminary

"Biranje knjige o upravljanju crkvom i štovanju može biti riskantno poput berbe divljih gljiva – pogrešna vrsta zna osobu otrovati. Knjiga *Život u Očevu domu* je poput biblijskog protuotrova za takve otrove. Naglasak je ovdje na vodstvu i članstvu koje je vođeno Pismom i koje je duhovno nadareno, a takva treba biti i služba. Strastveno, precizno i jasno, Wayne Mack i David Swavely vođama i članovima crkve nude biblijsko učenje o novozavjetnoj crkvi na djelu i u štovanju. Kod obrazovanja novih članova ova knjiga može biti pouzdan udžbenik, crkvenom vodstvu može biti korisna pomoć, a članovima crkve vodič za članstvo."

William D. Barrick, profesor na učilištu The Master's Seminary, ravnatelj programa teoloških doktorata

"Mjesna crkva je pod napadom, ne samo od strane protivnika, nego i od strane 'prijatelja' koji su je spremni napustiti i odabrati neučinkovitost u Gospodnjem pozivu stvaranja učenika. Wayne Mack i David Swavely nisu upali u tu sotonsku zamku odbijanja trajne mudrosti i nauma Kristova. Bave se elementima koji su od ključne važnosti i koji mjesnu crkvu čine inkubatorom života, zdravlja, vitalnosti i učinkovitosti, kako je Gospodin to već naumio."

Stanley D. Gale, pastor crkve Reformed Presbyterian Church u West Chesteru, u Pennsylvaniji; autor knjige *Warfare Witness: Contending with Spiritual Opposition in Everyday Evangelism*

"Ova je knjiga zasebna kategorija. Ne treba nam tražiti ništa bolje jer ovo djelo nudi detaljnu i praktičnu obuku na temu članstva u crkvi. Preporučam svakom pastoru, crkvenom vođi i članu crkve da pročita ovu iznimnu knjigu."

Jeremy Marcellino, pastor crkve Audubon Drive Bible Church u Laurelu u Mississippiju; moderator društva F.I.R.E. (Fellowship of Independent Reformed Evangelicals)

"Pastori odlaze u učilišta da bi naučili što više o crkvi, ali gdje bi članovi crkve trebali tražiti te informacije? U ovoj knjizi. Ovdje nalazimo suštinu članstva u crkvi, a autori nam iznose ne samo činjenice, nego nas poučavaju dubokoj, praktičnoj ljubavi za crkvu Isusa Krista."

Joel James, pastor-učitelj crkve Grace Fellowship u Pretoriji u Južnoj Africi

"Ovo je prava pomoć za učestvovanje u aktivnostima crkve. Danas kad su zajednice prepune usamljenih pojedinaca koji ne znaju kako se na biblijski način uključiti u zajednički rad crkvenog tijela, ova netom revidirana knjiga usmjerit će ih u pravome smjeru."

Dave Deuel, akademski ravnatelj na The Master's Academy International

"Članovi naše zajednice koji su se upoznali s biblijskom vizijom crkve, u ovoj knjizi nesumnjivo doživljavaju veći rast i zrelost u ljubavi prema svome Spasitelju. Kad uvide ljubav i predanost Krista svojoj crkvi (njegovome tijelu i nevjesti), vrlo brzo shvate da ljubav prema Kristu podrazumijeva predanost i ljubav prema crkvi."

Paul J. Bang, obrazovni pastor crkve Jubilee Presbyterian Church (korejsko-američka crkva) u Conshohockenu u Pennsylvaniji

"Knjiga *Život u Očevu domu* lijek je za mnoge današnje crkvene tegobe. Muče li vas duhovne slabosti ili loše raspoloženje koji prijete vašoj crkvi? Pročitajte ovu knjigu i uvjerite se u razliku koja će uslijediti. Pastori, dajte po primjerak svakom članu svoje zajednice!"

Conrad Mbewe, pastor crkve Kabwata Baptist Church u Lusaki u Zambiji

"Kad sam došao u našu crkvu, ovo je bila prva knjiga za koju sam od svih starješina i đakona zatražio da je pročitaju. Sada i od svakog budućeg člana zajednice tražimo da pročita ovu knjigu. Čitavu našu crkvu postavila je na potpuno novu razinu predanosti! Ne znam ni jedno bolje oruđe kojim nam se sažimlje sve ono što Bog od nas očekuje u mjesnoj crkvi."

Tim Cantrell, pastor crkve Honeyridge Baptist Church u Johannesburgu u Južnoj Africi

Ovu knjigu posvećujem svojem sinu Joshui Macku, koji je godinama moj prijatelj, a u razdoblju od 2000. do 2005. god. i pastor suradnik u crkvi Fellowship Church of Lehigh Valley.

Wayne A. Mack

Ova knjiga također je posvećena zajednici Faith Church u Sonomi u Kaliforniji, čiji su članovi tijekom šest divnih godina bili moja duhovna obitelj i najdraži prijatelji, kao i novoj zajednici Faith Church u Malvernu u Pennsylvaniji, s kojima se nadam još mnogo godina služiti Gospodina.

David Swavely

Sadržaj:

Predgovor

1 - Razumijevanje važnosti mjesne crkve	7
2 - Odluka za članstvo u crkvi	18
3 - Odabрати dobru crkvu	26
4 - Odnos prema crkvenom vodstvu	36
5 - Ispunjavanje uloga muškaraca i žena	47
6 - Sudjelovanje u bogoslužju	59
7 - Korištenje duhovnih darova	72
8 - Opominjanje u ljubavi	82
9 - Čuvanje jedinstva u zajednici	96
10 - Uzajamna molitva	106
Dodatak: Dodatna pitanja za proučavanje i raspravu	118

Predgovor

Danas kad mnogi kršćani misle samo na vlastiti odnos s Isusom Kristom i pritom posljedično slobodno lutaju, bez primisli na svoju vezu s crkvom, od ključne je važnosti obraditi temu zajedničkog kršćanstva.

Bog je planirao da budemo povezani ne samo s njime, nego i s njegovom crkvom. Novozavjetne metafore kojima se opisuje crkva bogate su značenjem koje na tu vezu stavlja poseban naglasak. Bog je sve otkupljene pozvao i postavio u svoju crkvu, koju je definirao kao:

sveto kraljevsko svećenstvo koje Bogu prinosi duhovne žrtve,
odabranike koji pripadaju Bogu,
zaseban narod čiji je kralj vječni Bog,
hram u kojemu prebiva Duh Božji,
skupinu grana spojenih u trsu, Isusu Kristu,
stado koje nadgleda Dobri pastir,
dom ili obitelj koja dijeli zajednički život vječnoga Oca,
tijelo kojemu je glava Gospodin Isus.

Sve ove metafore sadrže zajednička obilježja jedinstva, dijeljenja života i zajedništva. Vjernici sačinjavaju jedno svećenstvo, jedan narod, jednu rasu, jedan hram, jednu lozu, jedno stado, jednu obitelj i jedno tijelo. Svi mi u duhu smo sjedinjeni i mjesto nam je u zajedništvu, ostvarujući to jedinstvo u mjesnim crkvama.

Nalaže nam se da ne propuštamo sastanaka te da jedni druge "potičemo na ljubav i dobra djela" (Heb 10,24-25).

Napisana je impozantna količina materijala na temu onoga što bi vjernici trebali biti u svom odnosu s Gospodinom, a postoji i mnoštvo tekstova o pozivu i dužnostima crkvenog vodstva. Ono čega nedostaje je nužna pouka vjernicima o ponašanju unutar crkve kojoj vječno pripadaju i u kojoj na lokalnoj razini izražavaju vjeru. Ova korisna knjiga definira ključni obrazac ponašanja u zajedništvu koje vodi k ispunjenju želje našega Gospodina Krista koji crkvu "steče krvlju svojom" (Dj 20,28).

John MacArthur
Grace Community Church
Sun Valley, Kalifornija

Uvod

crkva; imenica ž. r. **1.** zgrada za javno bogoštovlje; **2.** javno bogoštovlje, vjerska služba; **3.** određena skupina ili denominacija kršćana; **4.** crkvena vlast ili njena moć, za razliku od civilne ili građanske vlasti; **5.** kler, svećenstvo; **6.** skupina štovatelja.

Ove definicije riječi *crkva*, preuzete iz Websterova rječnika iz 1981. godine, odaju konfuziju koja danas postoji oko ove institucije. Definicije koje o crkvi govore kao o zgradi, događaju, denominaciji, crkvenom sustavu vlasti nasuprot civilnog ili pak svećenstvu, i sami prihvaćamo kad govorimo otprilike ovako: "Vrijeme je da renoviramo crkvu", "U crkvi mi je danas bilo baš dobro", "Moja crkva je luteranska" ili pak: "Vjerujem da crkva treba biti odvojena od države." Ali u Bibliji ne nalazimo niti jedno od tih značenja riječi *crkva*. Umjesto toga, grčka riječ koju tako prevodimo (*ekklesia*) u Novome zavjetu koristi se preko stotinu puta, a uvijek se odnosi na "grupu vjernika". A to je uglavnom *posljednja* definicija koju navode rječnici!

U Pismu "crkva" nije zgrada, denominacija ili aktivnost, nego skupina ljudi. To vrijedi i za univerzalnu crkvu, koja je grupa ljudi diljem svijeta koji vjeruju u Isusa Krista (Mt 16,18; Ef 5,25-27), i za mjesnu crkvu, koja je grupa ljudi koji se na određenom mjestu sastaju kako bi štovali Boga (Mt 18,17; 1 Kor 1,2). U Novome zavjetu riječ *ekklesia* koristi se za oba značenja, ali ovo drugo prevladava. Stoga ćemo u ovoj knjizi pod terminom "crkva" podrazumijevati upravo to – lokalnu zajednicu vjernika koji se sastaju kako bi štovali Boga i međusobno služili jedni drugima.

Tehnički govoreći, ti ljudi ne štuju "u crkvi" niti sudjeluju "u crkvi" – oni *jesu* crkva! A ako ste dio tijela Kristova, tada ne "idete u crkvu" niti "sjedite u crkvi", nego ste dio crkve koji se sastaje s ostalim dijelovima kako biste zajedno proslavljali Boga. Važno je ovo razumjeti zbog toga što se kvaliteta crkve ne mjeri stanjem zgrade ili privlačnošću koncepta bogoslužja, nego stanjem samih ljudi. Oni jesu crkva, dakle crkva će biti onoliko kvalitetna koliko su kvalitetni oni sami.

Eto zbog čega je ova knjiga "Vodič za članove mjesne crkve". Većina ljudi u nekoj zajednici nisu crkveni vođe; oni su jednostavno članovi zajednice ili laici kako ih se ponekad naziva. Međutim, skoro sve knjige o mjesnoj crkvi pisane su za crkvene vođe. Čovjek bi se trebao dobro pomučiti da pronađe još jednu ovakvu knjigu koja se izravno i iscrpno bavi dužnostima "običnih" ljudi koji su dio mjesne crkve.

S obzirom na to da je ova knjiga napisana s tom konkretnom potrebom u vidu, ona ne sadrži nikakvu raspravu ili specifičnu temu o kojoj bi crkveno vodstvo trebalo odlučivati, kao na primjer način krštenja ili oblik upravljanja crkvom. Istina koju ovdje nalazimo odnosi se na članstvo bilo koje zajednice koja želi biti poslušna Pismu, bez obzira na denominaciju ili druge posebne karakteristike.

Ne samo da se riječ "crkva" danas pogrešno tumači, nego i mnogi kršćani nemaju znanje ili su zbunjeni oko svoje odgovornosti u mjesnoj grupi vjernika. Na primjer, znate li zašto u većini zajednica postoji proces ulaska u članstvo crkve i postoji li neka važna razlika između "člana" i "osobe koja redovito dolazi na bogoslužje"? Kakvoj bi crkvi kršćanin trebao pripadati i koji su prihvatljivi razlozi odlaska iz jedne i ulaska u drugu? Kakav bi trebao biti vaš odnos prema vodstvu crkve i koju bi ulogu to vodstvo trebalo imati u vašem životu? Kako spriječiti da vam nedjeljno bogoslužje postane rutina? I kako nastaje, odnosno kako se sprječava "podjela u crkvi"?

Ova pitanja, i mnoga druga, u ovoj knjizi temeljito se obrađuju i na njih se odgovara. Nadamo se da ćete do završetka čitanja potpuno shvatiti što Bog želi od vas kao člana mjesne crkve i na koji način želi da to ostvarite. Naša je molitva također da ćete svaku istinu koju ovdje naučite provesti i u praksi, kako bi vaš *Život u Očevu domu* bio njemu ugodan.

Razumijevanje važnosti mjesne crkve

"Isus – Da! Crkva – Ne!" Ovo je pisalo na transparentu koji je nosio jedan student. U ovo doba duhovne gladi, zanimanje za osobu Isusa Krista više je nego očigledno... Istovremeno postoji popularna ideja o crkvi kao praznoj zgradi u raspadu, zajednici starijih ženskih osoba te deprimiranom i nerelevantnom vodstvu. Stoga sve veći interes za Isusa izgleda tragično neusklađen sa skoro potpunim razočarenjem u crkvu.¹

Ove riječi, koje je kasnih 1970-ih godina napisao engleski pastor David Watson, vrlo precizno definiraju duh onog vremena u svijetu evanđeoskog kršćanstva. Poznati pokret "Jesus Movement" šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća iznjedrio je na stotine paracrkvениh organizacija koje su se bavile objavljivanjem evanđelja i proučavanjem Biblije, a u većini slučajeva te organizacije pažnju vjernika s mjesne crkve preusmjerile su na druge teme. Cijela generacija vođa svoje je duhovne darove koristila ne samo u zajednicama u kojima su služili nedjeljom, nego i u raznim drugim kontekstima. Ova paracrkvена "krađa" i bezglavi juriš društva prema svjetovnosti, zajedničkim snagama smanjili su posjećenost lokalnih zajednica do dotad neviđeno niske razine.

Osamdesete i devedesete godine dvadesetog stoljeća instituciji zvanoj mjesna crkva donijele su i dobre i loše vijesti. Dobra vijest bila je da je zanimanje za crkvu postajalo veće negoli prethodnih godina (posebice u Americi), a u mnogim crkvama došlo je do iznimnoga rasta broja prisutnih na bogoslužjima. Loša vijest bila je to da je ovaj "pokret crkvenoga rasta" (Church Growth Movement) uvelike postignut korištenjem svjetovnih marketinških tehnika, a postojala je i nesretna tendencija razvodnjavanja ili kamufliranja teže prihvaćenih dijelova biblijske poruke.² Stoga ovaj pokret kod mnogih nije uspio proizvesti odanost crkvi, kako to prikazuje i intrigantna knjiga Williama Hendricksa pod naslovom *Exit Interviews*.

Hendricks bilježi nesposobnost "pokreta crkvenoga rasta" da ljude zadrži u crkvi, kako se to objašnjava i u komentaru na poleđini.

"Postoji i mračna strana novijih vijesti o sve većoj posjećenosti u crkvama Sjeverne Amerike. Dok se bezbrojne osobe 'bez crkve' možda gomilaju na crkvenom ulazu, stalni odljev 'ljudi iz crkve' tiho istječe kroz stražnji izlaz. Procjenjuje se da 53 000 osoba svakoga tjedna odu iz crkve i više se nikada onamo ne vrate!"³

U knjizi te se tvrdnje dokumentiraju tekućim statistikama i brojnim razgovorima s osobama koje su napustile crkvu. Trend koji ovdje vidimo uistinu je žalostan, međutim ono što još više zabrinjava je i sam autorov stav prema važnosti mjesne crkve, koji se vidi iz njegovih tumačenja spomenutih razgovora. Iako pisac u nekoliko navrata otprilike tvrdi da ne želi umanjiti važnost crkve, očigledno je da je on smatra samo jednom od niza *opcija* za duhovni rast vjernika.

¹ David Watson: *I Believe in the Church* (Grand Rapids, Eerdmans, 1978.), str. 13.

² Dodatnu kritiku suvremenog pokreta crkvenoga rasta potražite u sljedećim knjigama: Os Guinness: *Dining With the Devil* (Grand Rapids, Baker, 1993.); John MacArthur: *Ashamed of the Gospel* (Westchester, Ill., Crossway, 1993.); G. A. Pritchard: *Willow Creek Seeker Services* (Grand Rapids, Baker, 1996.).

³ William Hendricks: *Exit Interviews* (Chicago, Moody Press, 1993.).

"Usprkos oduševljenim izviješćima o sve većoj posvećenosti crkvenih bogoslužja, sve je više američkih kršćana koji osjećaju *razočaranje* u crkvu i ostale formalne, institucionalne izraze kršćanstva."

"To ne znači da su ovi 'vjernici na izlaznim vratima' odustali od vjere. Naprotiv, oni znaju biti vrlo konkretni na duhovnom području. Činjenica je da neki od njih imaju izrazito dinamičan duhovni život i dirljivo blisko prijateljstvo sa srodnim dušama. Međutim, svoj odnos s Bogom uglavnom izražavaju odvojeno od tradicionalnih verzija crkve ili paracrkve."

"'Nemoguće!' odvratio će neki. 'Čovjek jednostavno ne može rasti kao kršćanin ako nije dio neke crkve, lokalne zajednice vjernika.' Tako to formulira konvencionalna mudrost..."⁴

"Zašto iskapati nešto što o kršćanstvu daje negativnu sliku [npr. ovakvo intervjuiranje]? Zar kao vjernici ne bismo trebali naglašavati pozitivnu stranu, stvari koje izgrađuju, a koje Bog čini u svom narodu i kroz njega? To je istina, međutim, takvo pitanje pretpostavlja da se zapravo ne događa ništa što izgrađuje, dok se u mnoštvu slučajeva zbiva upravo to: Bog u nečijem životu ostvaruje svoje čudesno djelo, čak i izvan crkve – vjerovali vi to ili ne."⁵

Govoreći o onima koji su definitivno napustili crkvu, autor kaže:

"Nakon što neko vrijeme malakšu ondje gdje se nalaze, oni odlučuju izaći i potražiti bolji put..."⁶

"Često se događa da o sebi kažu kako se približavaju Bogu i *udaljavaju od crkve!*"⁷

I naposljetku on posvećuje poglavlje "odmetnicima" s kojima je razgovarao i svim čitateljima koji su također istupili iz crkve. Ovo je njegova misaona poruka za njih:

"Ni u kom slučaju ne želim u vas upirati prstom i govoriti: 'Da ste se odmah vratili u crkvu!' Ne poznajem kontekst vašeg slučaja. Možda oko sebe imate mnoštvo alternativa i u tom slučaju vam svakako preporučam da ih pomno istražite, sve dok ne pronađete nešto što vam odgovara..."⁸

"Tradicija kaže da se ne može rasti izvan crkve. Kako ćete onda postupiti (pod pretpostavkom da uopće želite postupati)? Neki od ljudi koje sam intervjuirao postupili su tako što su tradiciju izvrnuli naopačke i duhovnu hranu uzimaju gdje god je pronađu – u knjigama, časopisima, televizijskim i radijskim bogoslužjima, u zajedništvu sa suosjećajnim prijateljima, možda u umjetnosti i glazbi, možda volontirajući. S vremenom su se poprilično izvještali u pronalaženju Boga izvan mjesne crkve..."⁹

"Ne krivim vas što ste odlučili izaći."¹⁰

⁴ *Ibid.*, str. 17-18

⁵ *Ibid.*, str. 19

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ibid.*, str. 268

⁸ *Ibid.*, str. 289

⁹ *Ibid.*, str. 295

¹⁰ *Ibid.*, str. 300

Knjigu *Exit Interviews* napisao je uvaženi i poznati kršćanski autor, a objavio ju je konzervativni kršćanski izdavač. Osim toga, dulje vrijeme zadržala se na popisu deset najprodavanijih kršćanskih knjiga. Iz tih činjenica, dakle, lako je zaključiti da se općeniti stav prema crkvi među kršćanima na kraju dvadesetog stoljeća nije baš popravio u usporedbi s mračnim šezdesetim i sedamdesetim godinama.

Nažalost, ovaj trend nastavio se i u novome stoljeću i dosegnuo nove najniže vrijednosti. Godine 2005. George Barna, jedan od najpoznatijih kršćanskih vođa Amerike, objavio je knjigu pod naslovom *Revolution*, čiji podnaslov glasi: *Finding Vibrant Faith Beyond the Walls of the Sanctuary* (Pronaći živu vjeru izvan zidova svetišta; op. prev.). U toj knjizi Barna pohvaljuje sve veći broj kršćana koji "služe Boga" bez ikakve povezanosti s mjesnom crkvom, pa čak i predlaže da bi i mnogi drugi trebali slijediti njihov primjer. Knjigu započinje zadivljujućim opisom "predanog kršćanina" koji svake nedjelje ujutro igra golf umjesto da ide na bogoslužje, a ostatak knjige ispunio je tvrdnjama poput ove:

"Pismo nas uči da se Bogu iskazuje čast posvećivanjem života ljubavi prema njemu svim srcem, dušom, pameću i snagom. Članstvom u mjesnoj crkvi to se može olakšati, ali i ne mora."¹¹

"Nisam pozvan da posjećujem crkvu niti da joj se priključim."¹²

Ova suvremena ravnodušnost prema crkvi predstavlja ogroman iskorak dalje od trajnih vrijednosti kojih su se kroz povijest držali oni koji su se nazivali Božjim narodom. Da su knjige kao što su *Exit Interviews* i *Revolution* nastale u bilo kojemu drugom stoljeću umjesto ovoga, vjerojatno bi ih dočekali gromoglasni i s pravom ozlojeđeni prosvjedi kršćanskih vođa toga vremena. Možda bi ih naši preci čak proglasili i "herezom" u vremenima kada se ljude koji odlaze iz crkve nazivalo *otpadnicima*, a ne "vjernicima na izlaznim vratima" ili pak "revolucionarnim kršćanima".

Razmotrimo, na primjer, neke tvrdnje trojice ljudi čija su imena među najpoznatijima u povijesti vjere. Augustin je rekao: "Boga kao Oca ne može ljubiti onaj kojemu crkva nije majka." Martin Luther napisao je: "Izvan crkve spasenje je nemoguće."¹³ U jednom od najčitanijih djela nakon vremena apostola, knjizi *Institucije kršćanske religije* Jeana Calvina, nalazimo neke strastvene tvrdnje o mjesnoj crkvi:

"Kako nam je sada namjera raspravljati o vidljivoj crkvi, naučimo se i iz njezina jednostavnog naslova 'majka' koliko je korisno i zapravo nužno da je poznajemo. Jer nema drugog načina ulaska u ovaj život osim ako nas ta majka u svojoj utrobi ne začne, rodi, doji te nas na kraju, pod svojim zaštitom i vodstvom, ne isprati u odvajanje od smrtnoga tijela, kako bismo postali kao anđeli (Mt 22,30). Naša slabost

¹¹ George Barna: *Revolution* (Wheaton: Tyndale, 2005.), str. 37.

¹² *Ibid.*, str. 129. Barna nadalje kaže: "Pozvan sam da budem crkva", ponavljajući time temu ranije rasprave iz svoje knjige u kojoj objašnjava kako "crkva" u Bibliji nije "neka specifična vrsta organizacije ili duhovnog obličja" (str. 37). Drugim riječima, on vjeruje da se stotine primjera spominjanja crkve u Novome zavjetu (grčki *ekklesia*) zapravo odnose na ljude koji vjeruju u Krista, a nikada na organiziranu grupu koja se sastaje štovati Boga nedjeljom! Problem s ovim uvjerenjem je vidljiv, naravno, u svim biblijskim recima o kojima smo govorili u knjizi koju upravo čitate, a koji govore o postavljanju crkvenih vođa, poslušnosti crkvenom autoritetu, crkvenoj disciplini, crkvenim sakramentima, itd. Barna se u svojoj knjizi ne dotiče niti jednog od tih redaka.

¹³ J. Pelikan i H. Lehmann, urednici: *Luther's Works*, 55 svezaka (Philadelphia: Fortress; St. Louis: Concordia, 1955.), 21:127.

ne dopušta nam da se udaljimo od njezina odgoja sve dok cijeli život ne provedemo kao njezini učenici. Osim toga, odvojen od njezinih njedara, čovjek se ne može nadati oproštenju grijeha i spasenju... Božja očinska naklonost i posebno svjedočanstvo duhovnog života ograničeni su na ovo stado, stoga je uvijek poražavajuće istupiti iz crkve."¹⁴

"Gospodin toliko cijeni zajedništvo svoje crkve da je za njega izdajica i otpadnik od kršćanstva svatko tko arogantno napusti bilo koju kršćansku zajednicu ukoliko ova njeguje istinsku službu Riječi i sakramenata."¹⁵

Augustin, Luther i Calvin samo su predstavnici tisuća kršćanskih vođa koji su tijekom stoljeća vjerovali da je crkva apsolutno nužna za kršćanski rast. Izgleda da je novi vijek iznjedrio ogromne promjene u stavu ljudi prema mjesnoj crkvi, posebice kad bestseleri uporno ponavljaju da možemo lijepo rasti i bez nje. Ali što Božja riječ kaže o Božjoj crkvi? Ni tekući trend razmišljanja ni dogma pogrešivih teologa ne trebaju nam predstavljati autoritet. Umjesto toga, iz knjige koju je Bog napisao za nas moramo doznati što on misli o ovoj instituciji koju je osmislio.

Je li izvan mjesne crkve moguće imati vitalan duhovni život i uspješno održavati vezu s Bogom? Je li poruka da moramo pripadati nekoj zajednici samo "narodna mudrost"? Je li moguće prilaziti sve bliže k Bogu istovremeno udaljavajući se od crkve? Postoje li "brojne alternative" crkvi kad govorimo o duhovnom rastu? I jesu li oni koji se na svaki način odvoje od crkve uistinu lišeni svake krivice za tu odluku? Pismo nam govori da je odgovor na sva ta pitanja jasno i glasno *ne!* Daleko od toga da je crkva kršćanima samo jedna od niza opcija – ona je primarno sredstvo putem kojeg Bog svoj plan ostvaruje u svijetu. Ona je njegovo odabrano oruđe kojime izgubljene poziva k sebi, a također i kontekst unutar kojeg on posvećuje one koji se rode u njegovoj obitelji. Stoga, dakle, Bog očekuje (pa čak i zahtijeva) da svatko tko tvrdi da ga poznaje bude odan crkvi.

Čak i letimično čitanje Novoga zavjeta jasno ukazuje na središnji položaj crkve u biblijskom tekstu. Isus Krist objavio je da će izgraditi svoju crkvu (Mt 16,18), dati joj svoju vlast kako bi djelovala s nebeskim autoritetom (Mt 18,17-20) i naposljetku otkrio da je njegov plan ispuniti cijeli svijet lokalnim zajednicama vjernika (Mt 28,18-20). Većina poslanica napisane su za mjesne crkve, a tri preostale, koje se obraćaju izravno pojedincima (Poslanica Titu te 1. i 2. Timoteju) govore o funkcioniranju mjesne crkve. Naposljetku, čudesa koja se opisuju u Otkrivenju izravno su opisana za sedam mjesnih crkvi u Maloj Aziji, a poruku im je poslao apostol Ivan, u službi uskrsloga Krista (Otk 1,4.11).

Nijedan drugi redak ne objavljuje tako snažno važnost mjesne crkve kao što to čini 1. Timoteju 3,14-15. Ti će nam reci dobro doći kao okvir za raspravu o ovom biblijskome učenju. Pavao ovdje poručuje Timoteju: "Ovo ti pišem u nadi da ću ubrzo doći k tebi, a okasnim li, da znaš kako se treba vladati u kući Božjoj, koja je Crkva Boga živoga, stup i uporište istine." Pavao je htio da njegov mladi učenik dobro shvati težinu i važnost uputa, stoga o lokalnoj zajednici vjernika govori koristeći četiri opisne forme kojima je cilj naglasiti njezinu važnost pred Bogom. Te opisne forme još uvijek su prikladne za oslikavanje crkve, a kada ih budemo razumjeli, lakše ćemo s Pavlom sudjelovati u ljubavi i poštovanju prema toj svetoj instituciji.

¹⁴ Jean Calvin: *Institucije kršćanske religije*, eng. prijevod F. L. Battles (Philadelphia: Westminster Press, 1960.), 2:1012.

¹⁵ *Ibid.*, str. 1024.

Božja kuća

Grčka riječ za kuću je *oikos*, što može označavati mjesto boravka ("kuću") ili pak same žitelje ("ukućane"). I jedno i drugo značenje u Pismu koristi se za opisivanje crkve, a oba nam nude svjedočanstvo o božanskom porijeklu i značenju.

Crkva je Božje prebivalište

Ako je Pavao tu riječ koristio u smislu prebivališta, tada je to svjedočanstvo činjenici da Bog živi u svojoj crkvi. Sama crkva je kuća Božja. Molimo vas da shvatite da ovdje ne govorimo o crkvenoj *zgradi*. Čak i same riječi "kuća Božja" u misli prizivaju sliku starog đakona iz vremena kad smo bili djeca, koji nam s visoka govori: "Nema trčanja po svetištu, dečki – ovo je kuća Božja!" (Naravno, smjeli smo trčati hodnicima ili drugim dijelovima te iste zgrade – međutim, bilo je nečeg posebno svetog u vezi prostorije s klupama i propovjedaonicom.

Taj stari đakon pogrešno je koristio izraz "kuća Božja" jer on se uopće ne odnosi na građevinu, osim u metaforičnom smislu. Tim izrazom aludira se na starozavjetni Šator sastanka i Hram, koji se u Pismu često nazivaju tim imenom (npr. Iv 2,16; Dj 7,47). Izraz se, dakle, odnosi na činjenicu da je Bog odlučio kroz povijest raditi s grupama ljudi i svoju prisutnost očitovati na poseban način kad se ti ljudi sastanu.

U 1. Korinćanima 3,16-17 Pavao se obraća cijeloj crkvi (ne pojedincu): "Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama. Ako tko upropašćuje hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi." Istoj grupi također kaže: "Jer mi smo hram Boga živoga, kao što reče Bog: Prebivat ću u njima i hoditi među njima; i bit ću Bog njihov, a oni narod moj" (2 Kor 6,16). A Efežanima 2,19-22 govori: "Sugrađani ste svetih i ukućani Božji nazidani na temelju apostola i proroka, a zaglavni je kamen sam Krist Isus. U njemu je sva građevina povezana i raste u hram svet u Gospodinu. U njemu ste i vi ugrađeni u prebivalište Božje u Duhu."

Primjena ovih redaka u našoj raspravi trebala bi biti očigledna: Želimo li biti tamo gdje je Bog, trebamo biti u njegovoj crkvi, jer on ondje prebiva. A način na koji se odnosimo prema njemu uvelike ovisi o našem odnosu prema njegovoj crkvi, jer to je kuća koju je on svojim rukama izgradio (vidi 1 Pt 2,5).

Crkva je Božja obitelj

Najvjerojatniji smisao riječi "kuća" u 1. Timoteju 3,15 je "ukućani" jer je Pavao u tom smislu rabi i u recima 4, 5 i 12 u istome poglavlju. Ideja pripadanja Božjoj obitelji za većinu kršćana nije nova; često kažemo da smo nanovo rođeni u tu obitelj, o Bogu govorimo kao o nebeskome Ocu i zahvaljujemo mu jer nas je prihvatio kao sinove i učinio nas svojim baštinicima (vidi Rimljanima 8,15-17). Pjevamo pjesme koje izražavaju radost zbog pripadnosti "Božjoj obitelji". Rijetko (ili nikada) o toj "Božjoj obitelji" razmišljamo kao o mjesnoj crkvi, ali u spomenutom retku ovaj izraz označava upravo to.

Nema sumnje da je Pavao ovu frazu upotrijebio kako bi uvjerio Timoteja u važnost ispravnog ponašanja u crkvi. Ako se od starješina i đakona traži da im kuća mora biti uredna (reci 4, 5 i 12), koliko više Božja kuća mora biti uredna! Međutim, njegov način izražavanja ostavlja nam i jednu dodatnu lekciju vezanu za našu raspravu. Ne samo da trebamo biti u Božjoj crkvi želimo li biti ondje gdje je Bog, nego također moramo biti u njegovoj obitelji ako ga mislimo smatrati svojim Ocem. S Pavlovim riječima u vidu, kako bi ljudi mogli Boga nazivati Ocem dok istovremeno odbijaju biti dijelom njegove obitelji? Ipak, ta otvorena opreka u suštini opisuje stajalište onih koji kažu da imaju vjeru i spasenje izvan crkve.

Crkva živoga Boga

Naglasak ovog drugog opisa crkve počiva na riječima "živoga Boga". Crkva je nastala od *Boga* i pripada *Bogu*. Taj božanski pokretač i vlasnik crkve je Bog – jedini istinski Bog. A za razliku od hramova s mrtvim poganskim idolima, Pavao kaže da ova crkva pripada *živomu* Bogu. Stoga on je u svakom trenutku osobno i aktivno uključen u njezino djelovanje i pothvate.

Kroza čitav Novi zavjet Bog nam jasno daje na znanje da je crkva njegova najdraža tvorevina i posjed. Zapravo za svakog člana Trojstva opetovano kaže da crkvu cijeni iznad svake druge zemaljske institucije.

Bog Otac objavio je svoju ljubav prema crkvi kad ju je suvereno odabrao prije stvaranja svijeta (vidi Ef 1,4-5; Otk 13,8) i u obećanjima koja je dao Abrahamu i drugim patrijarsima, od kojih su mnoga barem djelomično ispunjena u novozavjetnoj crkvi (Dj 2,39; Gal 3,6-9). Otac je za crkvu platio krajnju cijenu kad je svoga ljubljenog Sina poslao da umre (Iv 3,16; 1 Iv 4,14) pa se stoga kaže da je ona otkupljena njegovom krvlju (Dj 20,28). On stalno sudjeluje u zajedništvu crkve (1 Iv 1,3), a ona djeluje prvenstveno kako bi njemu dala slavu (Ef 3,21).

Sin Božji također je "ljubio Crkvu te sebe predao za nju" (Ef 5,25; usp. Tit 2,14). I sam je život dao za svoje ovce (Iv 10,11-16). Stoga Bog ga je učinio "glavom crkve" (Ef 5,23, usp. 1,22) i stalno je naziva "tijelom Kristovim" (Ef 4,12; usp. 1 Kor 12,12). Isus je obećao da će biti osobno prisutan kad se crkva sastane da u ljubavi izvrši disciplinske mjere (Mt 18,20) i kad bude izvršavala njegov nalog da sve narode učini njegovim učenicima (Mt 28,19-20). Crkva je također mjesto na kojem se redovito ispunjava njegova zapovijed ljubavi o prisjećanju na njegovu smrt u vidu Gospodnje večere (Lk 22,17-20; 1 Kor 11,23-26).

Naposlijetku, *Duh Sveti* je na dan Pedesetnice pokrenuo novozavjetnu crkvu uz nadnaravne znake i čudesa (Dj 2,1-4) i potvrdio uključivanje pogana u zajedništvo (Dj 10,44-48). On svakog člana tijela Kristova provodi kroz čudo novoga rođenja (1 Kor 12,13; Iv 3,6-8) i jamči ulazak u slavu kasnije (Ef 1,13-14). Kao ispunjenje Kristova obećanja zapisanog u Ivanu 14, Duh članovima crkve daje silu, prebiva u njima i prosvjetljuje im um kako bi spoznali istinu zapisanu u Bibliji koju je pak on sam stvorio kroz proroke i apostole (reci 16-17; usp. 2 Pt 1,21; Heb 2,4). On također djeluje na promicanju jedinstva i mira unutar tijela (Ef 4,3) i daje raznovrsne duhovne darove koji tijelu omogućuju da djeluje (1 Kor 12,7-11).

Prva Petrova 1,1-2 spominje sva tri člana Trojstva kad kaže da su članovi crkve diljem Male Azije "po predznanju Boga Oca, posvećenjem Duha izabranima da budu poslušni te pošćropljeni krvlju Isusa Krista". Bog je u cijelosti duboko i intimno uključen u porijeklo i djelovanje crkve. Stoga se mi, koji se želimo prozvati sinovima Boga živoga (Rim 9,26), trebamo uključiti u njegovu crkvu. A nema sumnje da se oštra upozorenja iz Poslanice Hebrejima danas odnose na one koji se s prijezirom odbijaju uključiti: "Pazite, braćo, da ne bi u koga od vas srce bilo opako, nevjerno, odmetnulo se od Boga živoga" (Heb 3,12) i: "Strašno je upasti u ruke Boga živoga" (Heb 10,31). Dobro je uvijek se prisjetiti da crkva pripada upravo tom ljubomornom živom Bogu.

Stup istine

Pavlovo sljedeće opisno ime za crkvu je "stup" (na grčkom *stulos*) i govori nam da ona zapravo *podržava* istinu. Ili da to iskažemo još slikovitije (i možda šokantno), Božja istina ne može stajati bez crkve. Ako se stup neke građevine ukloni, kao što je to Samson pokazao svojim posljednjim podvigom u filistejskom hramu (Suci 16,29-

30), zgrada će se urušiti, a ljudi u njoj poginut će ili barem biti ozlijeđeni. Pavlove riječi impliciraju da bi istina propala kad crkva ne bi postojala.

Naravno, do nečeg tako zastrašujućeg nikada neće doći jer Bog je obećao da će njegova crkva ustrajati zauvijek (Mt 16,18). On je odredio da istina i njezin "stup" ostanu trajno stajati (usp. 1 Pt 1,25; Ef 3,21). Ali kako je cilj Pavlovih riječi pomoći Timoteju da shvati važnost ispravnoga ponašanja u crkvi, također im je cilj i osvjedočiti nas o važnoj ulozi koju crkva ima u našem osobnom životu. Naš odnos s Bogom i njegovom istinom u smrtnoj je opasnosti ukoliko crkva nema svoje pravo mjesto u našem životu. Stoga kad razmatramo one koji napuštaju crkvu kako bi postigli nekakav duhovni rast, moramo znati da je izrazito malo vjerojatno da se takvi stvarno drže istine ili njeguju smislen osoban odnos s Bogom. Sukladno poruci 1. Timoteju 3,15, daleko je vjerojatnije da im se vjera srušila jer su uklonili stup koji podržava istinu.

Kako crkva funkcionira kao stup istine? Slijede načini kako crkva treba podržavati Božju istinu:

Objava. Bog je u crkvi i kroz crkvu odlučio objaviti istinu Novoga zavjeta. Pavao piše:

"Meni, najmanjemu od svih svetih, dana je ova milost: poganima biti blagovjesnikom neistraživog bogatstva Kristova i osvijetliti rasporedbu otajstva, pred vjekovima skrivena u Bogu, koji sve stvori, da sada - po Crkvi - Vrhovništvima i Vlastima na nebesima bude obznanjena mnogolika mudrost Božja zasnovana - po naumu o vjekovima - u Kristu Isusu Gospodinu našem." (Ef 3,8-11)

Redak iz 1. Korinćanima 12,28 kaže: "Neke postavi Bog u Crkvi: prvo za apostole, drugo za proroke", a djelovanjem usta i pera tih ljudi dobili smo Božju nadahnutu Riječ (usp. Ef 4,11). Valja nam također napomenuti da su apostoli i proroci služili samo za *utemeljenje* crkve (Ef 2,20) pa stoga te službe objave danas više nema. Vjera je u prvom stoljeću "jednom zauvijek predana svetima" (Jd 3; usp. Otk 22,18-19) pa je stoga bilo koja crkva koja tvrdi da posjeduje dodatnu objavu uz samo Pismo, zapravo lažna crkva.¹⁶

Naviještanje. Iako je crkva završila zadatak objavljivanja Božje istine, ona je još uvijek njegovo odabrano oruđe za naviještanje te istine svijetu. Kao što to piše R. B. Kuiper:

"Rim je u dubokoj zabludi kad tvrdi da crkva udjeljuje *samu milost spasenja*. Ali u zabludi su i oni koji zanemaruju činjenicu da crkva mora udjeljivati *sredstvo milosti spasenja*."

"Bog koristi samo jedno sredstvo kako bi ljudima udijelio vjeru. To je njegova Riječ, Biblija. 'Dakle: vjera po poruci, a poruka riječju Kristovom' (Rim 10,17). Sveta dužnost crkve je objavljivati tu Riječ. Kada Duh Sveti nađe za shodno pozvati grešnike putem Riječi koju propovijeda crkva, nastaju vjernici. Zbog ove važne uloge koju crkva ima u rađanju vjernika, ona zaslužuje naslov *majke vjernika*. Vjernici se rađaju od Boga, kroz crkvu."¹⁷

¹⁶ Nažalost, ovo vrijedi i za katoličanstvo, kao i za sve suvremene kultove kao što su mormoni, Jehovini svjedoci i kršćanska znanost.

¹⁷ R. B. Kuiper: *The Glorious Body of Christ* (Grand Rapids: Eerdmans, 1966.), str. 112-113.

Naravno, veći dio naviještanja evanđelja događa se izvan crkvenih sastanaka, ali u Pismu crkva je upravo ta koja pokreće i odobrava takvu evangelizaciju. U Djelima 13,1-3 govori se da je crkva u Antiohiji službeno postavila Pavla i Barnabu za misionare, a Pavao je kasnije rekao da je crkva Tita izabrala "za našeg suputnika u ovom djelu darežljivosti kojemu služimo" (2 Kor 8,19).

Bog je crkvu također stvorio da bude institucija u kojoj se Riječ objavljuje vjernicima. U Djelima 2,42 kaže se da se rana crkva redovito sastajala s ciljem proučavanja apostolskog učenja, a u Efežanima 4,11-12 govori se da je crkva dobila "jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje, da opremi svete za djelo služenja, za izgrađivanje Tijela Kristova".

Upravljanje. Crkva je također stup istine i zato što samo u njoj Božji narod može doživjeti red i strukturu koje je Bog propisao za njihov rast i bogoštovlje. Bog nije dao upute kako bi neka paracrkvena organizacija trebala djelovati niti je dao naputke kako ga osoba može štovati i duhovno rasti sama za sebe. Međutim, otkrio nam je detaljan plan o tomu kako bi crkva trebala funkcionirati za njegovu slavu i za dobro svojih članova (1 Tim 3,15). Taj plan uključuje smjernice za krštenje i Gospodnju večeru (što su odredbe za *crkvu*), davanje, vođenje, štovanje, propovijedanje, uloge muškaraca i žena te bezbroj drugih suštinskih tema (o većini kojih ćemo raspravljati u ostatku ove knjige). Suština je u tome da je Bog naumio da crkva bude kontekst unutar kojeg se krećemo od grešnosti do svetosti. Pokušavanje da se raste u Kristu izvan crkve je poput pokušavanja da se nauči plivati, a da se pritom uopće ne uđe u vodu!

Zaštita. Naposljetku, crkva podržava istinu tako što je brani od zablude. Ona prosuđuje učenje lažnih proroka, obznanjuje podjelu koju izaziva njihovo djelovanje i ograđuje se od njih ukoliko ustraju u herezi (Rim 16,17; Tit 3,9-11; 2 Iv 9-11). Kad između dva brata dođe do nesuglasice, crkva je pozvana suditi u njihovu slučaju i odlučiti koji je od njih u pravu a koji u krivu (1 Kor 6,1-6). A crkva također štiti istinu od štetnog utjecaja onih koji žive bezbožnim načinom života.

Isus je rekao da, ukoliko se takva osoba odbije očitovati nakon upornog upozoravanja, tada to "reci Crkvi. Ako pak ni Crkve ne poslušaj, neka ti bude kao poganin i carinik. Zaista, kažem vam, što god svezete na zemlji, bit će svezano na nebu; i što god odriješite na zemlji, bit će odriješeno na nebu" (Mt 18,17-18; usp. 1 Kor 5; 2 Sol 3,6-15). Bog je samo crkvi dao sposobnost i vlast da povede takav postupak protiv pogreške i grijeha, a bez toga istina bi uvelike bila nezaštićena. Kad nema stupa, daleko je vjerojatnije da će se istinu pogrešno tumačiti, kompromitirati i ignorirati.

Uporište istine

Na prvi ogled ovaj opis crkve izgleda identičan onom prethodnom, međutim njime se prevodi jedna potpuno druga grčka riječ (*hedraïoma*) i izražava ponešto drugačija nijansa u značenju. U kontekstu etimologije i sparivanja s riječju "stup", ova grčka riječ vjerojatno se odnosi na "temelj", kako to upućuje većina leksičkih materijala. Neki stručnjaci izbjegavali su takav prijevod jer je Rimokatolička crkva oduvijek koristila tu verziju kao argument u obranu ideje da istina *proizlazi* iz crkve. Zapravo prijevod te riječi kao "temelj" ne argumentira to rimokatoličko učenje jer ta riječ ni po čemu ne ukazuje na *izvor*. Umjesto toga ona se odnosi na *stabilnost* i *stalnost*. Jedan teološki rječnik navodi sljedeće o drugom obliku te riječi kako se ona često koristi u klasičnom grčkom jeziku:

"Pridjev *hedraios* (koji dolazi od *hedra*: sjedište, sjedalica, boravište, mjesto)... ljudi su izvorno koristili u smislu sjedenja, a potom i općenitije u smislu nečeg čvrstog, nepokolebljivog, stabilnog. Stoga se *hedraios* rabi... kad se govori o potpunoj izvjesnosti i apsolutnom temelju svekolikog postojanja (posebice kod Plotina). Smisao uvijek ukazuje na nešto sigurno i permanentno."¹⁸

Zašto se Pavao odlučio za ovu riječ kad je pokušavao pomoći Timoteju da shvati prvenstvenu važnost mjesne crkve? Htio je da Timotej zna kako je crkva institucija koju je Bog obećao očuvati kroz povijest. Ona će uvijek ustrajati i uspjeti, bez obzira na mnoštvo napada i pošasti koje joj prijete. Isus je tu činjenicu jasnim riječima potvrdio rekavši: "Sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati" (Mt 16,18). A u Efežanima 3,21 kaže: "Njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu za sva pokoljenja vijeka vjekovječnoga."

Istina da će sam Bog crkvu uvijek izgrađivati i blagoslivljati daje nama kršćanima izuzetan izvor nade i pouzdanja. Također nam pruža uvjerljiv argument za ideju da svoje snage i trud trebamo ulagati prvenstveno u izgradnju mjesne crkve, umjesto u organizacije i institucije izvan nje. Bog je obećao očuvati i blagosloviti crkvu, međutim, naponi kršćana na drugim područjima ne moraju nužno donositi plodove koji traju.

Na primjer, mnogi kršćani (i kršćanski vođe) danas ulažu ogromne količine energije kako bi prepriječili put nadolazećoj plimi svjetovnosti i moralnog relativizma u Americi. Nažalost, naša kultura uistinu je postala postkršćanska pojava, a u budućnosti bi mogla postati i antikršćanska. Međutim, Biblija nam nigdje ne nalaže da glaviniu napora ulažemo u održavanje tolerancije prema kršćanstvu unutar društva u kojem živimo. A ako nadu i trud ulažemo u tome smislu, tada nas čekaju samo velika razočarenja jer nema jamstva da će vlada ikada biti tolerantna prema kršćanima. Bog možda dopusti da vlada postane poput one u nacističkoj Njemačkoj ili u komunističkoj Rusiji. A ako se to i dogodi, to za nas vjernike ne bi bio "kraj svijeta" niti bi to bio težak udarac Božjim naumima. Njegov veličanstveni plan izgradnje svog duhovnog kraljevstva ostat će nepromijenjen, bez obzira na to hoće li država zadržati vjerske slobode ili ne.

Ako se pak prvenstveno borimo za spasenje duša i izgradnju Božjega naroda (posebice u kontekstu mjesne crkve), nada nam se nikada neće pokolebati jer će se takvi blagoslovljeni naponi nastaviti čak i kad se cijela kultura oko nas okrene naopačke. Kako crkva djeluje kao stalni temelj Božje istine, ona će zauvijek biti mjesto na kojem s uzbuđenjem i ispunjenošću služimo Bogu.

Prebivalište i obitelj Božja.

Tijelo kojega svaki dio Trojstva ljubi.

Nezaobilazni stup što biblijsku istinu podržava.

Neusporedivo stamen, naše službe Kristu temelj bezvremenski.

Što bi se još moglo nadodati o važnosti crkve uz ono što Pavao govori u ovim četirima živim opisima? Možda sada razumijete zašto su kršćanski vođe tijekom stoljeća, poput Augustina, Luthera i Calvina, govorili da izvan crkve nema normalne mogućnosti spasenja, što govori i Westminsterско vjerovanje (XXV, 2). Opravdani smo samo po vjeri, i to po vjeri u Krista i samo u njega, a ne na temelju svojih djela

¹⁸ Colin Brown, ur.: *The New International Dictionary of New Testament Theology* (Grand Rapids: Zondervan, 1986.), 1:66 1.

(Gal 2,16; Ef 2,8-9), a ti ljudi vjerovali su i poučavali tu istinu dosljedno i sa žarom. Ali oni su također shvaćali da je "vjera bez djela mrtva" (Jak 2,14-26), a Bog ne samo da otkupljuje svoje odabranike, nego ih i posvećuje, stvarajući u njihovim srcima ljubav prema sebi, svojoj Riječi i svom narodu. Razmotrimo sljedeće retke:

"Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge." (Iv 13,35)

"Tko veli da je u svjetlosti, a mrzi brata svojega, u tami je sve do sada. Tko ljubi brata svojega, u svjetlosti ostaje i sablazni u njemu nema. A tko mrzi brata svojega, u tami je, u tami hodi i ne zna kamo ide jer mu tama zaslijepe oči." (1 Iv 2,9-11)

"Od nas iziđoše, ali ne bijahu od nas. Jer kad bi bili od nas, ostali bi s nama; ali neka se očituje da nisu od nas." (1 Iv 2,19)

Ovaj posljednji redak govori prvenstveno o lažnim učiteljima, ali u principu odnosi se na sve one koji za sebe kažu da su kršćani, a pritom se odvajaju od crkve. Takvi ljudi mogli bi biti neposlušni vjernici, ali još je vjerojatnije da zapravo nisu vjernici. Kao što smo rekli već ranije u ovome poglavlju, kako bi netko mogao utvrditi da mu je Bog Otac ako ga istovremeno ne zanima pripadati njegovoj obitelji? Naprotiv, jedan od primarnih dokaza da je netko nanovo rođen je želja da se Bog slavi zajedno s njegovim narodom, u crkvi. To naše "djelo" dokazuje da Bog djeluje u našem srcu i u našem životu. Isus je rekao da će izgraditi svoju crkvu, a on to čini tako što spašava ljude i postavlja ih kao "živo kamenje" u Božju građevinu (vidi 1 Pt 2,5; 1 Kor 3,9). Redak Djela 20,28 odnosi se na Božju crkvu koju je on otkupio svojom krvlju, a Efežanima 5,25 govori nam da je on ljubio crkvu i dao sebe za nju. Cilj Kristove spasiteljske ljubavi i žrtve je dovesti ljude u njegovu crkvu!

Stoga nam samo preostaje zapitati se je li nam crkva jednako važna koliko i Gospodinu i kako se uvjeriti da ona u našem životu i službi ima svoje pravo mjesto. Ostatak ove knjige pomoći će nam da bolje razumijemo što Bog od nas želi vezano za njegovu crkvu, ali zasad će nam riječi Roberta Saucyja poslužiti kao prikladan sažetak onoga što smo dosad rekli:

"Tijekom povijesti Bog je na različite načine radio preko pojedinaca, nacija i naroda. U žarištu njegova sadašnjeg djelovanja nalazi se crkva. Ono što je započeto u Pismu, dok su ljudi osjećali poziv na priznavanje Kristova položaja kao Gospodina, nastavlja se i danas u ispunjenju Kristova obećanja da će izgraditi svoju crkvu. Ne samo da Krist gradi crkvu, nego je ona ujedno i primarno sredstvo putem kojeg on služi svijetu. Kao što je Krista poslao Otac, tako i crkva ima veleposlaničku ulogu za svoga Gospodina, kao nosilac poruke pomirenja sa svijetom (Iv 20,21)."

"Stvarnost crkve kao Božjeg sredstva i njegove glavne brige danas se dočekuje sa skepsom i nevjericom, a to pak nije potpuno bezrazložno. Usred sudaranja struja današnjice, pri čemu su do samih temelja uzdrmane sve ljudske institucije – a u nekim slučajevima su čak i ti temelji u opasnosti, ako već nisu uništeni – ni crkva nije ostala netaknuta. Institucija koja nosi Božje ime doživjela je konfuziju zajedno sa svima ostalima. Rezultat toga je sveprisutna slabost i nesigurnost, a zbog toga su mnogi odustali od crkve, odbacivši mogućnost da je upravo ona središte Božjeg djelovanja. Iako je istina da neke oblike crkvenog života, koji su više plod određena vremena negoli biblijskog obrasca, možemo odbaciti, sljedbenik Isusa Krista ne može tvrditi da je odan Gospodinu i *istovremeno* poricati njegovu crkvu. Više negoli javne

optužbe, potrebna je konstruktivna kritika i obnavljanje napora da se traži Božja volja, kako bi pojedinac postao dijelom procesa izgradnje. Jer Božji naum ostaje nepromijenjen: Njegova će crkva ustrajati."¹⁹

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Kad se crkvu u Pismu naziva "tijelom Kristovim", što nam to govori o važnosti crkve? A što je s nazivom "obitelj Božja"?
2. Redak Djela 20,28 kaže nam da je Bog otkupio crkvu svojom krvlju. Što nam to govori o važnosti crkve? Povedite raspravu o Efežanima 5,25-27.
3. Zašto se u Westminsterском vjerovanju kaže da izvan crkve nema normalne mogućnosti spasenja? Što mislite, koje dvije krajnosti se ovom tvrdnjom pokušavaju izbjeći?
4. Kako biste u vlastitu životu procijenili važnost crkve? Koliko vam je ona važna u odnosu na druge ljudske institucije poput obitelji, vlade, škole, paracrkvenih organizacija i sportskih klubova? A koliko vam je važna u usporedbi s hobijima i drugim zabavnim aktivnostima?

¹⁹ Robert Saucy: *The Church in God's Program* (Chicago: Moody Press, 1972.), str. 7.

Odluka za članstvo u crkvi

Prije nekoliko godina, dr. Jay Adams odgovarao je na pitanja tijekom jedne savjetničke konferencije u San Diegu. Jedan čovjek podigao je ruku i upitao: "Trebamo li provoditi crkvenu disciplinu na osobama koje nisu članovi naše crkve?" "Ne, naravno da ne", odgovorio mu je Jay svojim nepogrešivim izričajem ljubavi i čvrstine. "Crkvena disciplina je samo za vjernike." Kroz dvoranu se pronio šapat pitanja pa je nadalje objasnio: "Ljude koji nisu članovi crkve treba tretirati kao da nisu vjernici jer oni sami sebe tako tretiraju."

Još snažniji žamor začuo se u publici, a mnoštvo ruku podiglo se uvis.

Sljedeće pitanje bilo je: "A što ako vaša crkva nema službeno crkveno članstvo?"

Čovjek koji je postavio ovo pitanje dodatno je objasnio da je iz izvjesne denominacije (kao što je to bio slučaj s mnogima koji su prisustvovali konferenciji) čiji vođe ne vjeruju u upisivanje u popis članstva crkve jer smatraju da je to nepotreban i legalistički zahtjev. Tako se dogodilo da je Jay Adams upravo izjavio pred više stotina pastora, savjetnika i predanih vjernika da ih sve treba tretirati kao nevjernike!

Jay je znao za stavove njihove denominacije i prije negoli je ovo izrekao, a njegova namjera nije bila uvrijediti tu braću i sestre. Umjesto toga htio im je privući pažnju i potaknuti ih na razmišljanje o crkvenom članstvu. Izgleda da mu je to uspjelo jer su ga pomno slušali dok je nadalje objašnjavao i argumentirao svoje provokativne izjave. Nekolicina pastora iz te iste denominacije kasnije su mu prišli, rekavši mu da ih je uvjerio svojim argumentima i da u svojim crkvama planiraju uvesti crkveno članstvo.

Iako ne želimo koristiti one iste riječi koje je Jay toga dana upotrijebio (odnosno, barem ne bez mnogo argumenata), slažemo se s njime da je članstvo u crkvi vrlo važna tema. Zapravo vjerujemo da je za svaku mjesnu crkvu najbolje da ima sustav članstva te da bi se svaki kršćanin i kršćanka trebali odlučiti za članstvo kad im se za to ukaže prilika. U ovome poglavlju razmotrit ćemo tri osnovna razloga zašto je crkveno članstvo mudra i biblijska stvar: (1) zbog zapovijedi predanosti mjesnoj crkvi, (2) zbog dužnost poslušnosti vođama mjesne crkve i (3) zbog privilegija partnerstva s mjesnom crkvom.

Zapovijed predanosti

Biblija svakom vjerniku jasno zapovijeda da se uključi u život drugih vjernika. U Hebrejima 10,24-25 piše: "I pazimo jedni na druge da se potičemo na ljubav i dobra djela te ne propuštamo svojih sastanaka, kako je u nekih običaj, nego se hrabrimo, to više što više vidite da se bliži Dan." Bog nam kaže da ne smijemo zanemarivati "sastanaka", ali to ne znači samo da moramo redovito pohađati crkvena bogoslužja. Smisao tog odlomka daleko je dublji, kao što se vidi i iz ostalih zapovijedi koje se u njemu nalaze. Ako ne razmišljamo o poticanju drugih na ljubav i dobra djela (ili to ne planiramo), ako nismo svim srcem uključeni u taj proces i ako druge sve više ne ohrabrujemo, tada smo neposlušni Gospodinu.

Lokalna zajednica vjernika je primarni kontekst unutar kojeg Bog želi da se ova predanost ostvari pa je samim time ta predanost ujedno i predanost crkvi. Skoro svi novozavjetni nalozi koji sadrže izraz "jedni druge" daju se izravno mjesnim crkvama s ciljem pomaganja tim zajednicama da postanu ono što Bog želi da budu. Nije nam dovoljno jednostavno reći da smo dio univerzalne ili nevidljive crkve (to su svi vjernici diljem svijeta, bez obzira na denominaciju ili pokret). Moramo također pristati uz mjesnu, odnosno vidljivu zajednicu Božjeg naroda. Zapravo baš kao što se od

svakog vjernika u Starome zavjetu tražilo da se izvana, na vidljiv način, identificira s Božjim narodom (Post 17,9-14.23-27; 34,14-17), tako i u Novome zavjetu nema naznaka o nekome tko bi bio istinski spašen, ali je ostao izvan mjesne crkve. Kao što je to R. B. Kuiper napisao:

"Jasno je da je u vrijeme apostola općenita praksa bila primati vjernike u vidljivu crkvu."

"Što bi moglo biti logičnije od toga? Onaj tko vjeruje u Krista, sjedinjen je s Kristom. Vjera ga vezuje za Krista. Dio je Kristova tijela, nevidljive crkve. Ali vidljiva crkva samo je izvanjska manifestacija tog tijela. Svaki član nevidljive crkve zapravo bi trebao biti i član one vidljive. S ovime u vezi iznimno je značajan redak Djela 2,47: 'Gospodin je pak danomice zajednici pridruživao spasenike.' Ne samo da Gospodin Krist od onih koji su spašeni zahtijeva ujedinjavanje s crkvom, nego ih on sam s njom sjedinjuje. A redak se nepogrešivo odnosi na vidljivu crkvu."

"Znači li to, dakle, da je onaj koji je izvan vidljive crkve ujedno i nužno izvan Krista? Naravno da ne. Može se dogoditi da je istinskome vjerniku zbog nekih neobičnih okolnosti nemoguće sjediti se s crkvom. Možemo zamisliti, na primjer, da netko povjeruje u Krista i potom umre prije negoli je kršten. Međutim, takovi primjeri su iznimke. Biblijsko pravilo je da, iako članstvo u crkvi nije preduvjet spasenja, ono je ipak njegova nužna posljedica. Izvan vidljive crkve nema uobičajene mogućnosti spasenja (vidi Westminsterko vjerovanje, poglavlje XXV)."²⁰

Članstvo u mjesnoj crkvi nije samo dužnost svakoga tko tvrdi da je dio univerzalne crkve, nego je također i jedina prava reakcija na istine koje smo definirali u prvom poglavlju o važnosti crkve. Neki od redaka u toj raspravi odnose se na nevidljivu zajednicu vjernika širom svijeta, međutim, samo mali broj slučajeva korištenja grčke riječi *ekklēsia* u Novome zavjetu ima to značenje. Od 110 slučajeva kada se ta riječ prevodi kao "crkva", samo se njih 17 jasno odnosi se na univerzalnu crkvu, dok 90 slučajeva jasno i nesumnjivo označavaju mjesnu crkvu. Čak ni u onim malobrojnim slučajevima kada su novozavjetni pisci govorili o univerzalnoj crkvi, ideju o mjesnoj crkvi nije moguće eliminirati iz tog termina jer su ta dva značenja tako nerazdvojno povezana i jedno je vidljiva manifestacija drugoga.

Ako je crkva Božja kuća, stup i temelj istine, tijelo za koje je Krist umro te sadašnji oblik njegova kraljevstva i njegova naroda, tada svatko tko tvrdi da njemu pripada, treba također pripadati i mjesnoj crkvi. Spurgeon je još prije stotinu godina jasno govorio o toj istini.

"Znam da ima nekih koji govore: 'Pa predao sam se Gospodinu, ali nemam se namjeru predavati nekoj crkvi.' A zašto? 'Jer mogu biti kršćanin i bez nje.'"

"Jeste li posve sigurni u to? Možete biti jednako dobar kršćanin tako što ignorirate Gospodinove naloge, kao što biste bili da ih poštujete? Postoji cigla. Čemu služi? Kako bi pomogla izgraditi kuću. Nema nikakvoga smisla da vam ta cigla kaže kako je dok leži na tlu jednako dobra kao i što bi bila da je dio kuće. Takva cigla ne vrijedi nizašto. Stoga, vi nestalni kršćani, ne vjerujem da ispunjavate svoj životni cilj. Živite suprotno životu kojeg Krist želi za vas, a za nastalu štetu uvelike ste sami krivi."²¹

²⁰ R. B. Kuiper: *The Glorious Body of Christ* (Grand Rapids: Eerdmans, 1966.), str. 111-112.

²¹ *Charles Spurgeon: Spurgeon at His Best*, urednik Tom Carter (Grand Rapids: Baker, 1988.), str. 33-34.

Mnogim ljudima koji danas idu i crkvu – možda čak i većini njih – nepoznata je ideja biblijske predanosti crkvi. Kad bi samo postali svjesni koliko je to važno i kad bi se odlučili za članstvo, tada bi se u njihovu životu problem crkvenog članstva riješio jer bi bili voljni priključiti se crkvi kojoj se predaju. Ili ako su pak u crkvi koja nema instituciju crkvenog članstva, tada bi u danoj situaciji dali sve od sebe da budu odani toj crkvi. Ali jasno nam je da ima također mnogo kršćana koji su se *već priključili* nekoj lokalnoj zajednici i koji će reći da nema nikakve potrebe da prolaze kroz proces prijave, izjašnjavanja i upisivanja na popis. Kažu da pripadnost crkvi ne mora nužno biti plod formalnog procesa stupanja u članstvo. Među njima su i neki crkveni vođe, kao na primjer oni iz ranije spomenute denominacije.

Ostatak ovog poglavlja upućen je tim ljudima jednako kao i onima koji nisu službeni članovi neke zajednice. Smatramo da biblijski principi i zdrav razum podržavaju ideju konkretnog, javnoga, pa čak i legalnog identificiranja s onima koji su dio crkve.

Idealno bi bilo da svaka crkva ima takav popis članova, s imenima svih vjernika koji ondje redovito dolaze slaviti Boga. A svaki vjernik koji ondje dolazi slaviti trebao bi biti voljan i željan identificirati se na taj način kao dio crkve.

Dužnost poslušnosti

U zajednicama obojice autora ove knjige od svakog vjernika koji zajedno s nama odluči slaviti Boga starješine traže da se priključi crkvi putem formalnog procesa stupanja u članstvo. Taj proces uključuje i predavanje kojim se objašnjava članstvo, izravan razgovor s nekim iz crkvenoga vodstva, kao i javno pristupanje i izraz dobrodošlice tijekom bogoslužja. Većina drugih zajednica imaju sličan proces osmišljen i potaknut od strane vodstva. To bi samo po sebi trebalo svakome kršćaninu u zajednici biti dovoljan razlog da postane član crkve, a sve to na temelju jasne poruke sljedećih odlomaka:

"Molimo vas, braćo: priznajte one koji se trude među vama, koji su vam predstojnici u Gospodinu i opominju vas; s ljubavlju ih nadasve cijenite poradi njihova djela! Gajite mir među sobom!" (1 Sol 5,12-13)

"Poslušni budite svojim glavarima i podložni jer oni bdiju nad vašim dušama kao oni koji će polagati račun; neka to čine s radošću, a ne uzdišući jer vam to ne bi bilo korisno." (Heb 13,17)

Dakle, ako vodstvo vaše zajednice želi da postanete članom crkve, tada i sam Bog želi to članstvo jer ih Bog koristi kako bi vas uveo u svoju volju. Uz to, obratite pažnju na činjenicu da ovaj potonji odlomak ne govori samo da trebate biti poslušni i podložni svojim vođama, nego sadrži i treću zapovijed koju često zanemarujemo. Nalaže nam da pomažemo vođama da *s radošću* bdiju nad našom dušom. Ne samo da imamo činiti ono što nam kažu (izuzev ako nam kažu da griješimo), nego također trebamo dati sve od sebe kako bismo im olakšali nadgledanje.²² Crkveno članstvo vođama zajednice neupitno olakšava pastirski posao, i to iz sljedećih razloga. Ti razlozi ne samo da pomažu vjernicima da uvide važnost stupanja u članstvo, nego također potiču i neke vođe da uvedu i potaknu sustav članstva:

²² Neki možda tvrde da crkveni starješine imaju autoritet jedino u pitanjima koja se konkretno navode u Pismu, čini se poprilično nepotrebnim čini nalog da im budemo poslušni ako je sve što oni čine zapravo ponavljanje onoga što već piše u Bibliji. Činjenica je da za pravilno djelovanje crkve, starješine moraju donositi mnoštvo odluka o pitanju stvari o kojima se u Pismu uopće ne govori (kao na primjer termini bogoslužja, raspodjela dobara i glazbeni stilovi).

Članstvo je od suštinske važnosti za uredno upravljanje crkvom. Bog je u crkvu uložio svoju mnogostruku milost, istinu svoje Riječi i duše svog otkupljenog naroda. Crkva mora biti vjeran upravitelj toga blaga, a kako bi to postigla, mora pomno planirati razvoj i održavanje strukture i organizacije. Zašto bi poduzeća koja se bore za kratkoročni financijski dobitak imala bolju organizaciju od institucije koja se trudi sakupiti nebesko bogatstvo (Iv 6,27; Mt 6,19-21)? Naprotiv, "sve neka bude dostojno i uredno" (1 Kor 14,40), a članstvo igra ključnu ulogu u strukturi svake crkve. Eric Lane zapisao je:

"U Bibliji se crkvu ponekad uspoređuje s tijelom, ponekad s obitelji ili kućanstvom, ponekad s kraljevstvom, a ponekad s vojskom. Kako bi bilo koji od tih primjera pravilno funkcionirao, potreban je nekakav red. Isto vrijedi i za crkvu. Crkva nije samo neodređeni skup pojedinaca; ona je čvrsto isprepletena struktura nalik ljudskome tijelu (Ef 4,16) i stoga je kao takvu valja pravilno organizirati. Zbog tog reda potrebno je znati tko točno pripada zajednici. Obitelj koja sjeda blagovati za stol ili koja uvečer zaključava vrata, a da pritom ne zna tko bi trebao biti unutra a tko vani, bila bi uistinu neobičan fenomen. Vojna postrojba koja ne zna koga sve treba očekivati na vojnoj paradi vrlo bi brzo postala kaotična. Ako crkva mora biti istinska obitelj i učinkovita bojna sila, ona mora znati tko joj sve pripada."²³

Crkveno članstvo razgraničava crkvu od svijeta. Ili kako to Jay Adams ukazuje, ono nam pomaže shvatiti koga trebamo tretirati kao "vjernika", a koga kao "nevjernika". Samo članstvo nikada nam neće odati tko je istinski kršćanin, a tko to nije jer će uvijek biti spašenih ljudi koji nisu članovi, kao i članova koji nisu spašeni (usp. Mt 7,21-23; 13,36-43). Drugim riječima, popis članstva nevidljive crkve uvijek će se donekle razlikovati od članskog popisa one vidljive. Međutim, ponekad postaje nužno imati neke kriterije prema kojima ćemo znati treba li nekoga *tretirati* kao kršćanina (ili kao "brata", odnosno "sestru", kako se to u Novome zavjetu kaže). Jedan primjer je i stupanje u brak. Vjernik se ne bi trebao vjenčavati s nevjernikom (2 Kor 6,14); drugi je primjer razvod – različite se upute daju onima u braku s nevjernicima (1 Kor 7,15; 2 Kor 5,17); treći je primjer kvalificiranje za mjesto starješine – djeca im moraju biti vjernici (Tit 1,6).

Kako će u takvim situacijama crkveno vodstvo i ostali znati odrediti spada li netko u kategoriju vjernika ili pak nevjernika? Biblijska teologija i praktična mudrost ukazuju na to da puko ispovijedanje vjere nisu za to dovoljni. Međutim, pristajanje na odgovornost crkvi, zajedno s uvjerljivim ispovijedanjem vjere, sigurniji je način. Ipak, nužna je strpljiva edukacija jer je velik broj kršćana danas u neznanju o temi crkvenog članstva, a mnogi su u crkvama u kojima pojam članstva uopće ne postoji. Tako na primjer, ako mladi par traži od pastora da ih vjenča, može ih odmah upitati jesu li članovi neke dobre crkve. Ako djevojka jest, a mladić pak nije, tada se pastor može raspitati za razloge i poučiti ga o važnosti članstva. Ako i nakon te lekcije mladić odbija pristati na članstvo u zajednici, tada bi ga pastor mogao svrstati u kategoriju nevjernika i odbiti provedbu obreda vjenčanja jer bi u protivnom došlo do "nepravednog ujamljivanja".

Pitanje koga treba tretirati kao nevjernika možda je najvažnije za području crkvene discipline (vidi osmo poglavlje). Ako "brat" ili "sestra" žive grešnim načinom života i ne žele reagirati na upozorenja iznesena privatno, tada Bog crkvi zapovijeda da se

²³ Eric Lane: *Members of One Another* (London: Evangelical Press, 1968.), str. 19.

obračuna s grijehom (Mt 18,15-17; 1 Kor 5). Ali kako ćemo znati je li dotična osoba "brat" ili "sestra" ako nemamo sustav prema kojemu se pojedinac može službeno priključiti crkvi ili pak odbaciti članstvo u njoj? I kako ćemo uopće službeno udaljiti osobu iz zajednice ako nikada u nju službeno nije ni stupila? Ako ljudi koje trebamo tretirati kao nevjernike počine grijeh, naša reakcija na to ne bi trebala biti da ih izbacimo iz zajednice, nego da ih evangeliziramo.

Postoji i zakonska strana priče o crkvenoj disciplini. U novije su se vrijeme brojne crkve suočile s pravnim tužbama od strane ljudi koji su prethodno bili imenovani sa propovjedaonice, pa se povuklo i pitanje o zakonskim implikacijama disciplinskih postupaka nad osobama koje nisu članovi zajednice.²⁴ S obzirom na takve novije događaje, vjerojatno nije mudro provoditi disciplinske postupke nad onima koji nisu crkveni članovi. Samim time, ako crkveno vodstvo dopusti da velik postotak članstva čine osobe koje službeno nisu članovi, ruke će im uvelike biti vezane kad bilo tko od tih ljudi padne u grijeh. Može se dogoditi da ne budu u mogućnosti provesti čitav niz važnih biblijskih zapovijedi, pa ni ukloniti iz zajednice razorni utjecaj neke nemoralne osobe ili osobe koja unosi razdore.

Članstvo omogućuje vidljivoj crkvi da bolje odražava nevidljivu crkvu. Ova je tvrdnja slična prethodnoj, ali više je teološke naravi. R. B. Kuiper to je iskazao jasno i rječito:

"Vidljiva crkva veličanstvena je u onoj mjeri u kojoj nalikuje nevidljivoj crkvi. Vidljivost i nevidljivost dva su aspekta jedne crkve Isusa Krista. Zbog te jednostavne i definitivne činjenice, vidljiva crkva mora manifestirati onu nevidljivu. Razumije se, sličnost jedne drugoj nikada nije potpuno savršena, međutim, u nekim slučajevima vidljiva crkva je kao kakva karikatura one nevidljive. Ona tada uopće nije veličanstvena. U velikom broju slučajeva vidljiva crkva nastoji slabašno odražavati nevidljivu crkvu. Njezina je slava tada prigušena. Milošću Božjom, postoje također i slučajevi kad vidljiva crkva skladno odražava onu nevidljivu. Takva je crkva uistinu veličanstvena."²⁵

Radi svjedočanstva pred svijetom, mjesna crkva trebala bi što je moguće više nalikovati Kristovu duhovnu tijelu koje je u savršenom jedinstvu (Iv 17,22-23), potpuno podložena njemu (Ef 5,22) i apsolutno stabilna (Mt 16,18). To znači da nikomu tko poriče evanđelje ne bi trebalo dopustiti da se priključi crkvi, ali to također znači i da bi svatko tko je dio Božje duhovne obitelji trebao biti i član mjesne crkve. Kad bi stvarno bilo tako, tada se one neiskrene, koji samo povremeno prisustvuju bogoslužju, ne bi smatralo dijelom crkve, kao što ih se danas često smatra. Tada bi također bilo manje vjerojatno da će ti isti prljati reputaciju crkve nazivajući je "svojom crkvom" pred svijetom, dok istovremeno žive bezbožnim životom. Dva zadnja razloga argumenti su u korist tvrdnje da je crkvenom vodstvu mudro pridati važnost članstvu.

Članstvo promiče aktivno uključivanje onih koji su "na rubu crkve". Ovo posebice važi u trenutku kad takvi shvate da se moraju odlučiti za aktivno članstvo ili pak za ostajanje izvan članstva. Naglasak na članstvu pruža ljudima priliku da učine veliki korak u posvećivanju tako što će se odvojiti od "društva" i ući u "zajednicu". Također je vjerojatnije da će takvi služiti u crkvi nakon što su se odlučili za članstvo u crkvi.

²⁴ "Oklahoma Supreme Court Ruling Addresses Several Key Issues; Guinn v. Church of Christ", P. 2d. Church Law and Tax Report 3, 5 (rujan/listopad), 1989.

²⁵ Kuiper: *Glorious Body of Christ*, str. 29-30.

Kao što je to Isus rekao: "Doista, gdje ti je blago, ondje će ti biti i srce" (Mt 6,21; Lk 12,34).

Članstvo pruža priliku da se ljude pouči o naravi crkve i njezinim posebnostima.

Ovime se uključene osobe čuva od neznanja o temama kao što su crkvena disciplina i duhovni darovi, čak i ako se o tome s propovjedaonice ne govori često. U svojim crkvama vidjeli smo da ljudi mogu dulje vrijeme biti na bogoslužjima, a da cijelo to vrijeme ne naiđu na neka važna učenja, uglavnom zato što te istine nisu neko dulje vrijeme bile na rasporedu za propovijedanje. Stoga proces učlanjivanja vidimo i kao ključni sastojak opominjanja "svakoga čovjeka, poučavajući svakoga čovjeka u svoj mudrosti da bismo svakoga čovjeka doveli do savršenstva u Kristu" (Kol 1,28).

Privilegije partnerstva

Charles Spurgeon jednom je svojoj zajednici ispričao ovu priču o članstvu u crkvi:

"Sjećam se kako sam nakon obraćenja stupio u crkveno članstvo. Sam sebe sam na to natjerao tako što sam, nakon četiri ili pet neuspješnih pokušaja, usporenome i mlitavome propovjedniku rekao da sam izvršio svoju dužnost. Rekao sam mu uz to i da ću, ukoliko me ne primi na razgovor, osobno sazvati crkveni sastanak i sam pred svima izjaviti kako vjerujem u Krista i potom zatražiti od zajednice da me primi."²⁶

Zašto je mladi Spurgeon "lupao na vrata crkve" kako bi ušao? Nema sumnje da je znao kako su odanost mjesnoj crkvi i poslušnost vodstvu nužni za duhovni rast. A on se uvelike bojao Boga koji je izdao te naredbe. Ali možda je također postojao i još jedan važan razlog koji ga je naveo da se silom ugura među članove crkve, a to su *dobrobiti* članstva.

Članstvo u crkvi nije samo odanost člana crkvi – ono je također i odanost zajednice članu. I crkva kao grupa, i samo njezino vodstvo, obećavaju da će se brinuti za člana na sljedeće načine:²⁷

Mogućnost stupanja u službu. Vođenje, poučavanje, evangelizacija, upravljanje sredstvima, glazba, dočekivanje gostiju, pa čak i naizgled prizemne stvari kao što su nadgledanje male djece i održavanje crkvene imovine, sve su to aktivnosti koje trebaju izvoditi oni koji ljube Krista i koji su odani crkvi. To je stoga što su članovi tijela primili darove Duha kako bi izvršavali djela službe (1 Kor 12; Ef 4,11-16). Kako bi bilo sigurno da će se to i dogoditi, za stupanje u određene službe može se postaviti preduvjet članstva u zajednici. Mnoge crkve čine upravo to, pa tako oni koji se odbijaju učlaniti u suštini izjavljuju da nisu voljni stupiti u službe za koje ih je možda Bog nadario. S druge strane, članovi su slobodni poslušati Boga na bilo koji način na koji ih on pozove da služe.

Korisne službe. Znamo jednu crkvu u kojoj u službi biblijskog savjetovanja radi preko dvadeset osoba educiranih za primjenu Pisma u dušobrižništvu. Toliko je mnoštvo

²⁶ Spurgeon: *Spurgeon at His Best*, str. 33.

²⁷ Kod pristupanja novih članova, u mnogim crkvama čitava zajednica daje obećanje novome članu, nakon što je ovaj javno potvrdio da se vezuje za crkvu. Na primjer, u jednoj crkvi pastor se obraća čitavoj zajednici riječima: "Hoćete li silom Duha Svetoga nastojati izvršavati svoje bogomdane dužnosti prema onima koji pristupaju našoj crkvi, djelovati u uzajamnoj brizi, poticati rast u milosti, svetosti i znanju? Hoćete li nastojati vlastitim primjerom voditi ostale na područjima kršćanskog života koja je Bog stvorio kako bi sebi kroz svoju crkvu pribavio slavu?" Zajednica potom odgovara: "Hoćemo."

ljudi izrazilo potrebu da im se na ovaj način služi da je crkva na kraju morala ograničiti dostupnost savjetnika samo na članove zajednice. Na isti način pastoralno vodstvo pretrpano obvezama često mora odlučivati komu mogu, a komu ne mogu posvetiti svoje vrijeme, a članovi crkve imaju prioritet pred osobama koje to nisu. Crkva je čak morala i vjenčanja izvedena u njihovoj zgradi ograničiti samo na članove jer je bilo previše zahtjeva, a premalo osoblja.

Ne mora baš svaka crkva biti tako preplavljena potrebama kao ova spomenuta, ali vjerojatno je da će se mnoge naći u nekoj sličnoj situaciji. Neke pak druge crkve mogu čak odlučiti (kao što smo to i mi učinili u nekim slučajevima) namjerno ograničiti usluge samo na članove kako bi se time potaknulo stupanje u članstvo. U svakom slučaju, u većini lokalnih zajednica pokazalo se da je lakše služiti onima koji su odlučili postati članovima.

Odgovornost u ljubavi. Druga dobrobit pripadnosti mjesnoj crkvi je činjenica da nas njezino vodstvo i članovi mogu pozvati na odgovornost sukladno procesu crkvene discipline spomenutom ranije u ovom poglavlju. Mogućnost da nas netko prozove zbog grijeha ili da nas izbace iz crkve, po samoj prirodi ne vidimo kao dobrobit, ali to je samo zato što je naše gledište zamagljeno grešnom tjelesnošću. Zapravo bismo trebali pozdravljati, pa čak i tražiti takvu odgovornost jer je ona snažno sredstvo koje Bog koristi kako bi nas suobličio svome Sinu.

Prozivanje radi grijeha čin je ljubavi koji je prozvanoj osobi od velike koristi, a čak se i najstroži disciplinski postupak provodi za dobrobit prijestupnika. Razmotrimo sljedeće odlomke:

"Nek' me samo udari pravednik, ljubav je što me kara, al' ulje grešničko neće mi glavu pomazati". (Ps 141,5)

"Ne kori podsmjevača, da te ne zamrzi; kori mudra, da te zavoli. Pouči mudroga, i bit će još mudriji; uputi pravednoga, i uvećat će se njegovo znanje." (Izr 98-9)

"Tko ljubi pouku, ljubi znanje, a tko mrzi ukor, lud je." (Izr 12,1)

"Tko odbaci pouku, prezire vlastitu dušu, a tko posluša ukor, stječe razboritost." (Izr 15,32)

"Bolji je javni ukor nego lažna ljubav. Čestiti su udarci prijateljevi, a lažni poljupci neprijateljevi." (Izr 27,5-6)

"Neka se takav preda Sotoni na propast tijela da bi se spasio duh u Dan Gospodina Isusa." (1 Kor 5,5)

"Među njima je Himenej i Aleksandar, koje sam predao Sotoni da nauče ne huliti." (1 Tim 1,20)

"Sine moj, ne omalovažavaj steg Gospodnje i ne kloni kad te on ukori. Jer koga Gospodin ljubi, onoga i stegom odgaja, šiba sina koga voli." (Heb 12,5-6)

Pozivanje na odgovornost i prozivanje radi grijeha mogu se dogoditi i ako nismo članovi crkve, ali, kao što smo već ranije rekli, potonji stupnjevi postupka često se ne mogu provesti. Stoga, ako bismo, ne daj Bože, ustrajali u nekom obliku grijeha, bili bi

nam dostupni svi načini koje je Bog namijenio za odvajanje od grijeha. Tako je odbijanje da stupimo u članstvo crkve zapravo istovjetno izjavi da nas ne zanima duhovna odgovornost.

Uzmemo li u obzir sve prednosti partnerstva s mjesnom crkvom, svatko tko već nije član, trebao bi već kucati na vrata u želji da stupi unutra. Zajedno s nalogom odanosti crkvi i dužnosti da budemo poslušni vodstvu, lako je vidjeti da članstvo istinskome vjerniku nije samo jedna od opcija. Eto zašto je u određenom smislu istina da oni koji odbijaju stupiti u članstvo crkve "sebe tretiraju kao nevjernike" (posebice ako im je netko prije toga objasnio navedene činjenice): jer svojevrijedno ignoriraju Božje zapovijedi i sebe budalasto lišavaju prednosti učešća u Božjoj zajednici.

Eric Lane kaže da je odnos vjernika s crkvom nalik odnosu u braku. On kršćane koji odbijaju crkveno članstvo poistovjećuje s muškarcem i ženom koji se jednostavno proglase vjenčanima i počnu zajedno živjeti, a da nikada ne ozakone svoju vezu.

"Takvi misle samo na sebe, a ne na zajednicu čiji su dio. Brak je javna stvar jer, bez obzira na to koliko ga osobnim smatraju pojedinci, drugi članovi zajednice imaju pravo znati tko komu pripada, tko je čija supruga, a tko čiji suprug. Društvo u kojemu bi se baš svi ponašali kao takav par pretvorilo bi se u čisti kaos. Osim toga, njihova im se sebičnost obija o glavu jer odbijajući ozakoniti svoju vezu, oni sebe lišavaju određenih pogodnosti koje država pruža bračnim parovima."²⁸

Nastavimo li s istom analogijom braka, i mi Kristu moramo iskazati čast time što ćemo biti njegova nevjesta – iznutra, baš kao i izvana, na vidljiv i na nevidljiv način, službeno, u mjesnoj crkvi, i duhovno, u univerzalnom Kristovom tijelu.

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Smatrate li da bi crkve trebale imati popis članstva i službeni proces putem kojeg se ljudi mogu priključiti zajednici? Zašto da ili zašto ne?
2. Ako vaša crkva ima popis članova, jeste li i vi na njemu? Zašto da ili zašto ne?
3. Koja ste članska obećanja ili odluke iznijeli kad ste postali članom, odnosno koje biste iznijeli kad biste se učlanili? Što mislite, kako ta obećanja i odluke mogu utjecati na vaš život?
4. Na koje ste načine u praksi proveli obećanja zajednici, a na koje ih načine planirate provoditi u budućnosti?

²⁸ Lane: *Members of One Another*, str. 66.

Odabrati dobru crkvu

Kad kršćani shvate važnost crkve i potraže neku kojoj bi se priključili, često naiđu na zbunjujući koloplet opcija. Procjena broja denominacija u Americi koje za sebe tvrde da su dio kršćanske vjere godine 1980.²⁹ iznosila je 20 800, a otad je taj broj zasigurno znatno porastao. U mnogim američkim mjestima ima više crkvi negoli škola, trgovina ili čak restorana. (U nekim gradovima izrazito vjerski nastrojenih područja izgleda kao da ima više crkvi negoli svega ostalog zajedno!)

Stoga za mnoge vjernike shvaćanje važnosti crkve i članstva nije kraj bitke jer tek potom moraju proći kroz težak boj traženja crkve u kojoj će moći štovati Boga i služiti mu. Cilj ovog poglavlja je pomoći takvim ljudima da spoznaju što točno treba tražiti u potrazi za dobrom crkvom. Onima od nas koji smo već uključeni u dobru crkvu, ovo poglavlje pružit će standard prema kojemu možemo procijeniti kvalitetu i napredak tih zajednica. Iz primjera prvih kršćana u Jeruzalemu steći ćemo jasan pojam o tomu što bi mjesna crkva trebala biti. Odlomak Djela 2,42-47 ovako opisuje prve vjernike:

"Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama. Strahopoštovanje obuzimaše svaku dušu: apostoli su činili mnoga čudesa i znamenja. Svi koji prigriše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali porazdijelili svima kako bi tko trebao. Svaki bi dan jednodušno i postojano hrlili u Hram, u kućama bi lomili kruh te u radosti i prostodušnosti srca zajednički uzimali hranu hvaleći Boga i uživajući naklonost svega naroda. Gospodin je pak danomice zajednici pridruživao spasenike."

Prva crkva koju ovaj odlomak opisuje bila je uspješna na svakom području djelovanja. Bila je dinamična, Bogu ugodna i rasla je na sve strane. Stoga od nje možemo naučiti mnogo toga. A stoga što je živjela novozavjetne principe koji važe za sve crkve svih vremena, znamo da i naše crkvene zajednice mogu svojim stavom i filozofijom postati poput prve crkve.

Da ne bude nesporazuma, ne tvrdimo da bismo trebali niti mogli sve činiti upravo onako kako je to činila jeruzalemska crkva. Čak su i u novozavjetno doba postojale neke razlike među crkvama pa vjerujemo da i danas postoji prostor za razlike među zajednicama. Ne može se od nas očekivati da njihov primjer oponašamo u svakom detalju. Kada bismo to činili, odbacili bismo odijela, džempere i suknje te potom nabavili toge i haljine; morali bismo prestati govoriti svojim jezikom te naučiti grčki i aramejski; morali bismo rasprodati automobile i posvuda ići pješice, i to obuveni u sandale umjesto u tenisice ili cipele s potpeticama.

Dakle, Bog ne traži da baš sve činimo onako kako je to činila prva crkva,³⁰ međutim postoje svakako neke suštinske odlike crkve opisane u drugom poglavlju Djela apostolskih, a koje bi trebale biti karakteristične i za crkvu našeg stoljeća. Može ih se sažeti u tvrdnju da bi dobra mjesna crkva trebala biti *odana apostolskome nauku, usredotočena na Boga i odavati ljubav i brigu za potrebe ljudi*. Te su odlike prvu

²⁹ David B. Barrett, urednik: *World Christian Encyclopedia: A Comparative Study of Churches and Religions in 1900-2000* (Nairobi, Kenija: Oxford University, 1982.), str. V.

³⁰ Vjerujemo da ovo također važi i kod prakticiranja darova u vidu čudesnih znakova, kao na primjer govora u jezicima ili iscjeljivanja. Podrobnju raspravu na tu temu potražite u knjizi Victora Budgena: *The Charismatics and the Word of God*, 2. izdanje (Faverdale North, Darlington: Evangelical Press, 1989.).

crkvu činile učinkovitom i uzbudljivom, a moraju postojati i u današnjim crkvama kako bi bile uistinu učinkovite u Božjim očima.

Odanost apostolskom nauku

Prva odlika rane crkve koja se spominje u Djelima 2,42, a ujedno i temeljna vrlina svake crkve koja slavi Boga je nepokolebljivo držanje apostolskog učenja.

Novozavjetna crkva utemeljena je kao izravan rezultat učenja apostola (Dj 2,14-41), a nakon toga naš tekst kaže nam da su vjernici u Jeruzalemu bili "postojani u nauku apostolskom". Grčka riječ koju prevodimo kao "postojanost u nauku"

(*proskarterountes*) doslovno znači "biti snažan u odnosu na nešto". To nam govori da su prvi vjernici revno i kontinuirano proučavali apostolski nauk, a također nam ukazuje i na polet i uzbuđenje uz to učenje.

Grčka riječ koju prevodimo kao "učenje" (*didache*) obuhvaća i *sadržaj* apostolskog učenja i *način* poučavanja. Potpuno razumijevanje i jednoga i drugoga pomoći će nam u biblijskoj procjeni bilo koje crkve našeg vremena.

Sadržaj apostolskog učenja

Što su točno naučavali apostoli? Odgovor na to pitanje nalazimo u ostatku knjige Djela apostolskih, kao i u ostatku Novoga zavjeta jer sve to zapisali su apostoli i njihovi suradnici. Nalazimo ga također i u Starome zavjetu jer je to nadahnuto Pismo kojeg su apostoli proučavali i iz kojega su poučavali druge. Djela 17,2 kaže nam da je Pavao po običaju otišao u židovsku sinagogu i tijekom tri sabata raspravljao ondje citirajući Pismo. Pismo koje mu je u ono vrijeme bilo dostupno bio je Stari zavjet.

Dakle, apostolsko učenje je sve ono što je sadržano u Božjoj riječi, odnosno u "naumu Božjem", kako to Pavao izražava u Djelima 20,27. Ono sadrži istinu o Božjoj naravi – Božjoj suverenosti, Božjoj pravednosti, Božjoj ljubavi, Božjoj sili, Božjoj milosti i Božjoj mudrosti. Ono sadrži istinu o odabranju, predodređenosti, opravdanju, otkupljenju, neodoljivoj milosti, ustrajnosti svetih, djevičanskom rođenju Krista Isusa, bezgrešnom životu Krista Isusa, otkupljenju naših grijeha, njegovom slavnom uskrснуću i njegovom uzašašću do mjesta zdesna Bogu Ocu.

Apostolsko učenje također uključuje i praktične napomene i upute vezano za brak, financije, odnos zaposlenika i poslodavca, odnose između roditelja i djece, misijski rad, kao i odnos prema autoritetu i vlastima. Ukratko rečeno, apostolsko učenje uključuje "sve za život i pobožnost" (2 Pt 1,3). Stoga kad god prilazimo nekoj temi koja spada u kategoriju "života i pobožnosti", primarna briga nije ono što govore veliki crkveni teolozi ni ono što kaže tradicija niti ono što tvrde današnji intelektualci, kao ni ono što govore popularni crkveni propovjednici. Naprotiv, primarno je *ono što kaže Božja riječ*. To je bio stav prve crkve, a to trebala biti glavna briga i crkve današnjice. John MacArthur napisao je:

"Primarna funkcija crkve je objavljivanje Božje riječi. Čuo sam kako neki kritiziraju zajednicu Grace Church govoreći: 'U toj crkvi previše se propovijeda i poučava, a premalo se čine sve ostale stvari.' Ne vidim kako bi uopće mogli biti previše propovijedanja i poučavanja! To bi bilo moguće kad bi baš svi poznavali cjelokupnu Božju objavu, ali to nije moguće. Razlog zašto toliki naglasak stavljamo na propovijedanje i poučavanje je činjenica da se propovijedanjem i poučavanjem omogućuje izvođenje svega ostalog. Moramo prvo znati što Biblija govori o nečemu kako bismo potom mogli pravilno djelovati. Nećemo znati kako štovati, moliti,

evangelizirati, poučavati, nadgledati, obučavati ili služiti ukoliko ne znamo što o tomu kaže Božja riječ."³¹

Dobra provjera stanja neke crkve je u kojoj je mjeri u stanju primiti takvu kritiku (da se u njoj "previše poučava"). Ako je tako, ta crkva vjerojatno razumije važnost iznošenja istine i odana je tom biblijskom zadatku. Drugo pitanje koje je dobro postaviti kod procjene neke crkve je uključuje li učenje te zajednice sve istine koje smo upravo naveli. Ako je to slučaj, tada je vrlo vjerojatno da ta zajednica složno ulaže napore kako bi apostolsko učenje zauzimalo ono pravo mjesto koje mu pripada.

Način apostolskoga poučavanja

Kako su apostoli poučavali? Djelić prikaza njihova poučavanja dobivamo iz Petrove propovijedi zabilježene u Djelima 2,14-36 i želja bi nam trebala biti da pronađemo crkvu koja poučava na takav način. Petrova poruka bila je učinkovita i Bogu ugodna jer je imala sljedeće odlike:

Bila je relevantna. U recima 14-15 Petar započinje propovijed nadovezujući se na događaje koji su se dogodili ljudima iz slušateljstva i oko njih. Odgovarao je na postavljena pitanja i pružio im konkretne informacije koje su im trebale kako bi razumjeli situaciju u kojoj se nalaze.

Bila je biblijska i ekspozitorna. U recima 16-21, 25-28 i 34-35 Petar navodi odlomke iz Staroga zavjeta. Potom nastavlja s objašnjavanjem svih tih odlomaka i nudi primjenu na život svojih slušatelja.

Bila je usredotočena na Krista. Tema Petrove poruke bio je Isus Krist i njegovo djelo, a ta ista tema dominira i svim ostalim apostolskim propovijedima (usp. 1 Kor 2,2; 15,1; 2 Kor 4,5; Kol 1,28).

Bila je precizna i osobna u svojoj primjeni. Petar se slušateljima izravno obratio, rekavši im "kao što znate" (redak 22), "[vi Krista] razapeste i pogubiste" (redak 23) i: "Pouzdanost dakle neka znade sav dom Izraelov da je toga Isusa kojega vi razapeste Bog učinio i Gospodinom i Kristom" (redak 36). Nije im samo dijelio lekcije o činjenicama, nego im je sa žarom nastojao utisnuti istinu u dušu.

Bila je autoritativna. Petar nije samo podijelio svoje mišljenje sa slušateljstvom. Smjelo je objavio bezuvjetne činjenice evanđelja. Naložio im je da "čuju" istinu o čovjeku koji je "pred njima potvrđen" i to "silnim djelima, čudesima i znamenjima" (redak 22).

Imala je jasan cilj. Nakana njegovih riječi bila je uvjeriti one koji ga slušaju; htio je u njima silom Duha Svetoga proizvesti učinak i potaknuti ih da reagiraju na istinu koju su upravo bili čuli (redak 37 i dalje).

Takvo je bilo učenje koje su apostoli iznosili pred ranu crkvu, a takvim se poučavanjem crkva bez prestanka bavila. Ti ljudi nisu se sastajali radi zabavnih sadržaja; nisu se okupljali kako bi razgovarali o svojem osjećajima na neakvoj "grupnoj terapiji"; nisu dolazili na sastanke kako bi raspravljali o svojim mišljenjima ili

³¹ John MacArthur: *Shepherdology: A Master Plan for Church Leadership* (Panorama i Clif: The Master's Fellowship, 1989.), str. 44-45.

kako bi širili kolektivno neznanje, a nisu se sastajali ni kako bi razmatrali Sokratove, Epikurove, Platonove ili bilo koje druge svjetovne ideje. Umjesto toga, sastajali su se s primarnim ciljem usvajanja apostolskog učenja.

Uz to, prvi kršćani sve su prosuđivali prema standardima apostolskog učenja. Bilo koje vjerovanje ili praksa koji nisu bili u skladu s njime istom bi se odbacivali, a bilo koju religijsku organizaciju koja se nije držala tog učenja smatralo se lažnom crkvom.³² Ivan je u svoje ime i ime ostalih apostola napisao sljedeće:

"Ljubljani, ne vjerujte svakom duhu, nego provjeravajte duhove jesu li od Boga, jer su mnogi lažni proroci izišli u svijet. Po ovom prepoznajete Duha Božjega: svaki duh koji ispovijeda da je Isus Krist došao u tijelu, od Boga je. A nijedan duh koji ne ispovijeda takva Isusa, nije od Boga: on je Antikristov, a za nj ste čuli da dolazi i sad je već na svijetu. Vi ste, dječice, od Boga i pobijedili ste ih jer je moćniji Onaj koji je u vama nego onaj koji je u svijetu. Oni su od svijeta, zato iz svijeta govore i svijet ih sluša. Mi smo od Boga. Tko poznaje Boga, nas sluša, a tko nije od Boga, ne sluša nas. Po tom prepoznajemo Duha istine i duha zablude." (1 Iv 4,1-6)

U Efežanima 2,20 kaže se da je crkva sazdana "na temelju apostola i proroka, a zaglavni je kamen sam Krist Isus". Danas više nema apostola i proroka – temelj njihova učenja postavljen je i ne treba ga ponovo postavljati. Međutim, moramo biti sigurni da je način izgradnje crkve sukladan temelju kojeg su postavili apostoli. Kako bi bilo koja građevina ostala nepoljuljana, ona mora imati oblik svoga temelja, a ako bilo koja crkva danas želi proći ispit Božje riječi, tada se ona mora potpuno prikloniti apostolskom učenju.

U 1. Timoteju 6,20 Pavao nalaže svom mladom štićeniku Timoteju, koji je u to vrijeme vodio crkvu u Efezu: "Poklad čuvaj kloneći se svjetovnoga praznoglasja i proturječja nekog nazovispoznanja." A u 2. Timoteju Pavao piše:

"Zaklinjem te pred Bogom i Kristom Isusom, koji će suditi žive i mrtve, zaklinjem te pojavkom njegovim i kraljevstvom njegovim: propovijedaj Riječ, uporan budi - bilo to zgodno ili nezgodno - uvjeravaj, prijeti, zapovijedaj sa svom strpljivošću i poukom. Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrava nauka nego će sebi po vlastitim požudama nagomilavati učitelje kako im godi ušima; od istine će uho odvrćati, a bajkama se priklanjati." (2 Tim 4,1-4)

U ovome odlomku Pavao govori o ljudima koji se okružuju učiteljima koji će im govoriti ono što oni žele čuti. Oni ne žele čuti apostolsko učenje – zanimaju ih samo najnovije ideje, filozofije ili svjetovni pomodni trendovi, kako bi se bolje osjećali gledajući na sebe i svoj način života. Ali takva nije bila jeruzalemska crkva kakva se opisuje u drugome poglavlju Djela apostolskih. A takva ne smije biti ni naša crkva danas. U dobroj crkvi ljudi žele biblijsko učenje i propovijedanje te pozitivno na njega reagiraju. U njoj im vodstvo to stalno i redovito omogućuje.

Nažalost, u našim današnjim crkvama Biblija se često tretira kao *nominalni*, a ne *funkcionalni autoritet*. Mnogo je njih u kojima se Božjoj riječi daje uloga koja je

³² Dok razmatramo kojoj bismo se crkvi trebali priključiti, moramo stoga eliminirati mnoštvo denominacija i pokreta koji sebe ipak nazivaju kršćanskima, jednostavno zato što se ne drže apostolskog učenja. Takvi su se ili udaljili od apostolskog učenja prigrlivši liberalnu teologiju (kao u slučaju velikoga dijela protestantskih denominacija) ili mu proturječe dodavanjem tradicije ili dodatne "objave" (što važi za kultove i Rimokatoličku crkvu). Takve crkve nisu istinite, a kršćanin koji vjeruje u Božju riječ ne bi trebao biti njihovim dijelom.

poprilično nalik ulozi engleske kraljice. Pripada joj vladarska titula, ali u stvarnosti vrlo malo sudjeluje u stvarnom donošenju državničkih odluka. Istinsku vlast imaju premijer i parlament. Na isti takav način mnoge crkve ističu Bibliju i tvrde da u nju vjeruju, ali u svakodnevnom funkcioniranju crkve ta ista Biblija nije krajnji autoritet. Stoga, kod odlučivanja kojoj ćemo se crkvi priključiti, moramo prvo doznati vrši li se u njoj Riječ ili se ona u njoj samo sluša (Jak 1,22-25). Jean Calvin pisao je na temu Djela 2,42:

"Tražimo li istinsku Kristovu crkvu? Njezin je prikaz ovdje vjerno oslikan. Autor započinje s učenjem, koje je duša crkve. Ne imenuje nikakvu posebnu doktrinu izuzev one koju poučavaju apostoli, koja njihovim rukama dolazi izravno od Sina Božjega. Dakle, gdje god odzvanja čisti glas evanđelja, gdje god ga ljudi stalno objavljuju, tamo gdje ga stalno i predano slušaju kako bi od toga imali koristi, tamo se bez sumnje nalazi crkva."³³

Usredotočenost na Boga

U Djelima 2,43 kaže se da je u jeruzalemskoj crkvi "strahopoštovanje obuzimalo svaku dušu". Sila apostolskog učenja te brojni znakovi i čudesa koje su izvodili u narodu duboko su utjecali na stav ljudi prema Bogu. Jedan komentator piše: "Osvjedočenje o grijehu koje je popratilo Petrovo propovijedanje nije bilo neka trenutna panika, nego su ljudi bili ispunjeni trajnim osjećajem strahopoštovanja. Bog je djelovao u njima, bili su svjedocima buđenja novog doba."³⁴ Naravno, strahopoštovanje je u ljudima bilo upravljeno k Bogu, a moglo bi ga se također nazvati i "poštovanjem sa strahom". Grčka riječ koju ovako prevodimo je *phobos*, a skoro uvijek u Novome zavjetu prevodi se kao "strah" (usp. Dj 5,5.11). Međutim, ovaj "strah" prema Bogu koji su ljudi doživljavali nije neko neracionalno stanje koje dovodi do nekontroliranog ponašanja kakvo odražava naša suvremena riječ fobija. Naprotiv, taj strah bio je priznanje prisutnosti svetoga Boga punoga ljubavi u njihovim životima, koja ih je motivirala da mu rado budu poslušni (reci 44-46) i da ga štiju bez prestanka (redak 47). Tako je "strahopoštovanje" koje su osjećali bilo mješavina zahvalnosti, poštovanja i strave, nakon što su shvatili tko je Bog i prepoznali njegovu prisutnost oko sebe. Jednom riječju, stalno su *štovali* Boga. Danas se ne suočavamo s početkom novoga doba niti s nadnaravnim znakovima koji ga najavljuju, ali možemo i trebali bismo iskusiti ono isto strahopoštovanje prema Bogu koje je imala i prva crkva. Psalam 2,11 kaže: "Služite Jahvi sa strahom, s trepetom se pokorite njemu." U našem stavu prema Bogu treba biti radosti i zahvalnosti, ali ti lijepi osjećaji moraju se uvijek miješati s poštovanjem i strahom prema Vladaru cijeloga svemira. Bez tog poštovanja i straha mogli bismo Boga olako shvatiti i propustiti mu iskazati čast koju zaslužuje (usp. 1 Sam 2,30).

³³ John Calvin: *Djela apostolska* (Grand Rapids: Eerdmans, 1965.), 1:85. Calvin nadalje komentira Rimokatoličku crkvu: "Iz ovoga je lako vidjeti koliko je neozbiljno hvastanje papista kad punim ustima samouvjereno izvikuju ime Crkve, dok su pritom sramotno izokrenuli učenje apostola. Jer ako malo bolje istražimo što oni zapravo govore, nećemo pronaći niti jedan zdrav dio tog učenja; uglavnom se toliko razlikuje od apostolskoga učenja koliko tama od svjetla. Zakon bogoštovlja, kojega valja isključivo tražiti u Riječi, kod papista je spojen s ljudskim praznovjernim izmišljotinama. Nadu spasenja prebacili su na zasluge za djela, a ta nada treba počivati jedino na Kristu. Zazivanje Boga potpuno je onečišćeno profanim buncanjem. Ono što se među njima može čuti je ili iskrivljeno ili preokrenuto apostolsko učenje."

³⁴ E. E. Bruce: *The Book of the Acts, The New International Commentary on the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1988.), str. 73.

Ta važna činjenica vrlo se jasno iznosi u 1. Petrovoj 1,17. U prethodnim recima Petar govori o Božjoj ljubavi i spasenju koje je Bog dao svojem narodu (reci 1-12), a potom počinje naglašavati poslušnost i svetost koje dolikuju djeci Božjoj (reci 13-16). Sedamnaesti redak započinje grčkim veznikom *kai*, koji često možemo prevesti kao "kao što", ukoliko kontekst to dopušta. U ovom slučaju to je moguće pa bi se Petrove riječi mogle ovako parafrazirati: "Kao što Onoga koji objektivno sudi svakomu po njegovim djelima nazivate Ocem, tako se i ponašajte sa strahopoštovanjem." Riječ *phobos* ovdje ima isto značenje kao i u Djela 2,43 – strahopoštovanje pred Bogom. A Petar time govori da, iako smo zahvalni i sretni što imamo Boga za Oca punog ljubavi (izraz topline i bliskosti), još uvijek moramo shvatiti da je on također i sveti sudac i moramo mu iskazivati čast sa strahopoštovanjem. Ili, kako to jedan komentator kaže, kad kršćani "Boga nazivaju Ocem, tada trebaju imati na umu njegovu narav i ne dopustiti da bliskost s njime bude isprika za nepravdu".³⁵

Taj princip mora se odnositi i na crkvu. Stav kojim se vode crkvene službe i koji se prenosi na članove mora izražavati strahopoštovanje prema Bogu. To znači da ga se mora uzimati vrlo ozbiljno, a to također znači i da Bog mora imati prvenstvo u svemu što se događa u crkvi. Samo tada lokalna zajednica može biti uistinu usredotočena na Boga onako kao što je to bila jeruzalemska crkva. Vođe i članovi crkve moraju razumjeti da ona ne postoji prvenstveno radi ljudske dobrobiti, nego radi Božje slave i slave njegovoga Sina Isusa Krista. Obratite pažnju na sljedeće retke:

"Sve koji se mojim zovu imenom i koje sam na svoju slavu stvorio, koje sam sazdao i načinio." (Iz 43,7)

"Ta u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo, bilo Prijestolja, bilo Gospodstva, bilo Vrhovništva, bilo Vlasti - sve je po njemu i za njega stvoreno." (Kol 1,16)

"Dostojan si, Gospodine, Bože naš, primiti slavu i čast i moć! Jer ti si sve stvorio, i tvojom voljom sve postade i bi stvoreno!" (Otk 4,11)

Sve postoji prvenstveno radi slave Božje, a tek potom za našu dobrobit. A to uključuje i crkvu, koja je stvorena njemu na čast, a ne radi naše sreće (Ef 3,21). Nažalost, to nije stav većine crkava današnjice. Njihov je primarni cilj riješiti probleme ljudi, zadovoljiti ljudske potrebe, a ne dati Bogu slavu. Sljedeće suprotnosti pomoći će nam da odredimo je li crkva usredotočena na Boga ili na čovjeka.

Crkva usredotočena na čovjeka održavat će ljudsku tradiciju koja ljude opušta i ugodna im je jer im je poznata, međutim, crkva usredotočena na Boga odbacit će nebiblijsku tradiciju i dobro se čuvati bilo kakve naznake da običaji zastiru Kristovu jednostavnost (usp. Mk 7,6-13; 1 Kor 4,6; 2 Kor 11,3).

Crkva usredotočena na ljude izbjegavat će određena učenja koja bi mogla biti neugodna nekim članovima, dok će crkva usredotočena na Boga smjelo i vjerno objavljivati "sav naum Božji" (Dj 20:27; usp. 2 Tim 3:16-17; 4:1-2; Tit 2:15).

Crkva usredotočena na ljude birat će način štovanja i poučavanja prvenstveno na temelju sklonosti ljudi, dok će crkva usredotočena na Boga imati hrabrosti svoja bogoslužja oblikovati prema biblijskom modelu što je bliže moguće, bez obzira na to što ljudi o tomu misle ili koliko će ih nakon toga doći u crkvu (usp. Rim 1,16; 1 Kor 4,1-3; 2 Kor 10,3-4; 2 Tim 4,3-5).

³⁵ Peter Davids: *The First Epistle of Peter, The New International Commentary on the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1990.), str. 70.

Crkva usredotočena na ljude poticat će na primanje savjeta bezbožnih "stručnjaka" (bilo izravno ili kroz miješanje njihovih ideja s Pismom), ali crkva usredotočena na Boga usmjerit će ljude na odgovore koje nam u svojoj Riječi daje naš ljubomorni Gospodin (usp. Ps 1,1; Kol 2,8; 2 Pt 1,3).³⁶

Crkva usredotočena na ljude neće nad članovima koji su u grijehu provoditi biblijski disciplinski postupak jer je takav proces "strog" i "nije odraz ljubavi" jer bi se time mogla smanjiti posjećenost ili davanje ili jednostavno zato što takav proces podrazumijeva previše truda. S druge strane, crkva usredotočena na Boga pokazat će istinsku ljubav prema svojim članovima i poslušnost Kristu time što će održavati disciplinu kad god to bude potrebno (usp. Mt 18,15-17; 1 Kor 5; 2 Sol 3,6-15).³⁷

I naposljetku, crkva usredotočena na ljude neće u velikoj mjeri naglašavati važnost molitve i rijetko će se upuštati u zajedničke molitvene aktivnosti (ponovo, zato što to zahtijeva ulaganje truda), dok će crkva usredotočena na Boga biti nalik prvim vjernicima i "biti postojana... u molitvama" (Dj 2,42; usp. Ef 6,18; 1 Tim 2,1.8; Jak 5,16-18).

Ljubav i briga za potrebe ljudi

Iako je iznad svega ostalog odana poučavanju zdravog nauka te iako postoji kako bi Bogu davala slavu više nego kako bi nama bila na dobrobit, dobra crkva također temeljito brine i o potrebama ljudi. Kako bi ta briga bila istinski biblijske naravi, ona mora biti u ravnoteži s prioritetima zdravog nauka i štovanja kako ljudske potrebe nikada ne bi postale važnije od samoga Boga ili njegove istine. S druge strane, crkva koja je odana nauku i štovanju, ali pritom ne pokazuje brigu za istinske potrebe ljudi, nije ni uravnotežena ni biblijska po svojoj naravi. Pavao to ovako iskazuje u 1.

Korinćanima 13,2: "Kad bih imao dar prorokovanja i znao sva otajstva i sve spoznanje; i kad bih imao svu vjeru da bih i gore premještao, *a ljubavi ne bih imao* - ništa sam!" A u Izrekama 29,7 piše: "Pravednik razumije pravo malenih, a opaki ne shvaća spoznaju."

Crkva koja se opisuje u Djelima 2 na ovom području bila je i uravnotežena i biblijski utemeljena. Jedni su drugima iskazivali veliku ljubav i brigu, kao i onima izvana koji još nisu poznavali Gospodina.

Briga za druge u Tijelu Kristovu

Djela 2,42 kaže da su članovi jeruzalemske crkve bili "postojani... u zajedništvu", redak 44 kaže nam da "bijahu združeni", a redak 46 da su "zajednički uzimali hranu". Postajali su bliski dok su vrijeme provodili zajedno. Naravno, to "zajedništvo" nije bilo samo tjelesno, nego također i emocionalno i duhovno – redak 46 kaže da su "svaki dan jednodušno i postojano hrlili u Hram". Bili su povezani u reakciji na Gospodnju molitvu "da svi budu jedno" (Iv 17,21).

To jedinstvo u ljubavi nije se izražavalo samo provođenjem vremena zajedno u duhovnom zajedništvu, nego i kroz požrtvorno davanje kako bi se ispunile i materijalne potrebe među njima. "Sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali porazdijelili svima kako bi tko trebao" (reci 44-45). Nije to bio neki davni oblik

³⁶ Kritiku korištenja psihologije u kršćanskom savjetovanju potražite u knjizi Johna MacArthura: *Our Sufficiency in Christ* (WacoTex.:Word, 1991.), a za podatke o biblijskom modelu savjetovanja pročitajte: *Introduction to Biblical Counseling*, autora MacArthura, Macka i drugih. (Waco,Tex.: Word, 1994.).

³⁷ Kako se crkveni disciplinski postupak jasno zapovijeda u Pismu, a ipak se tako rijetko prakticira, on služi za iznimno dobru provjeru kvalitete bilo koje crkve (vidi 2 Kor 2,9). Upitate li crkveno vodstvo jednostavno prakticiraju li crkveni disciplinski postupak, često ćete vrlo brzo doznati je li ta zajednica vrijedna daljnega razmatranja.

komunizma, nego svojevoljno, velikodušno dijeljenje sredstava koje se događalo svaki put kad bi došlo do neke određene potrebe.³⁸ Ono što je u ono vrijeme te potrebe vjerojatno činilo izraženima činjenica je da su Židovi sa svih strana svijeta dolazili u Jeruzalem radi proslave Pedesetnice (Dj 2,5), a mnogi od njih koji su postali kršćani zadržali su se u Jeruzalemu kako bi učili od apostola i kako bi bili zajedno s crkvom. Među njima sigurno je bilo ljudi koji su od tog trenutka bili bez posla, daleko od kuće, ili izbačeni iz vlastitih obitelji (ili pak i jedno i drugo).

Nešto imućniji vjernici prodavali su ono bez čega su mogli i potom svojevoljno dijelili novac s onima koji su imali manje sreće. U dvadeset i prvome stoljeću, posebno u Americi, većina stvari koje imamo zapravo nam ne trebaju, a ipak je mnogima od nas izrazito teško odreći se bilo čega u korist drugih! Požrtvovnost prvih kršćana bila je znak da je Bog na djelu među njima i da su istinska crkva.

I danas će svaka prava crkva pokazivati isti takav mar za potrebe svojih članova. Kristova ljubav i sila Duha Svetoga poticat će ljude da velikodušno daju za te svrhe, tako da nijedna istinska crkva nikada ne može slijepo ignorirati legitimne financijske, odnosno materijalne potrebe svojih ljudi. A dobra crkva nikada ne bi ni svela "đakonska sredstva" na minimalan okrajak koji služi kao simbolična gesta pomoći siromašnima. Zapravo, vrlo dobra provjera kalibra neke crkve je doznati koliko novca odvaja za potrebite (ako ga uopće odvaja) i koji je omjer tih izdvojenih sredstava i cjelokupnog crkvenog budžeta.

Zahvalni smo što se u našim crkvama značajna sredstva izdvajaju za službu milosrđa, kako nijedan član s legitimnom potrebom ne bi ostao bez pomoći. Međutim, znamo za mnoštvo mladih crkava u rastu koje za tu svrhu ne stavljaju nimalo novca jer su usredotočene na izgradnju, rast vodstva ili druge planove koji trenutno imaju prednost.

To se ne bi smjelo događati. Bog jasno nalaže crkvi da brine za potrebe svojih članova. U mnogim odlomcima Staroga i Novoga zavjeta ta zapovijed vidi se bilo izravno, bilo implicitno, i svjedoči o Božjoj brizi za sirote i potrebite.³⁹ Ona je također utkana i u motiv obitelji koji Pismo stalno koristi kao prikaz kršćanske zajednice. Crkva se uspoređuje s Božjim domaćinstvom (odnosno obitelji) u 1. Timoteju 3,15; Pismo o Bogu opetovano govori kao o Ocu; a najčešći termin kojim se u Novome zavjetu govori o kršćanima je *adelphos*, što znači "brat" (ili "braća" u množini). Koristi ga se preko tristo puta u smislu "vjernika", a to je važno za našu raspravu jer trebamo za duhovnu braću i sestre brinuti na isti način kako brinemo za članove krvne obitelji. Sigurno je da bismo skoro svi radije ispraznili bankovne račune negoli dopustili da nam majka ili brat ili sestra gladuju ili ostanu bez medicinske skrbi, a isti takav stav trebali bismo imati i prema braći i sestrama u Kristu.

U 1. Timoteju 5,8 piše: "Ako li se tko god za svoje, navlastito za ukućane, ne stara, zanijekao je vjeru i gori je od nevjernika." Taj se redak prvenstveno odnosi na čovjekovu tjelesnu obitelj. Ipak, u zadanom kontekstu ova se istina prelijeva i na duhovnu obitelj jer se crkvi nalaže da brine za potrebe udovica koje se ne mogu

³⁸ Znamo da zapravo nema prave usporedbe s komunizmom jer su kršćani zadržavali određeno vlasništvo (Dj 4,37; 5,4; 12,12) i jer izraz "dijelilo se svakomu koliko je trebao" otkriva da je dijeljenje među njim bilo selektivno (vidi također Dj 4,34-35). Kao što je Calvin zapisao: "Tako možemo zaključiti da su vlastita dobra donosili i tretirali ih kao zajedničko vlasništvo samo s ciljem zadovoljavanja neposrednih potreba" (Calvin: *Djela Apostolska*, str. 88). Ernst Haenchen lijepo sažima smisao odlomka: "Gdje god se ukaže potreba za novcem za siromašne, neki zemljoposjednik prodaje jedan dio zemlje ili dragocjenosti, a zarađeno se daje potrebitima" (*Djela apostolska* [Philadelphia: Westminster Press, 1965.], str. 192).

³⁹ Usp. Ponovljeni zakon 15,4; Psalam 12,5; 14,6; 40,17; Izaija 25,4; Marko 14,7; Ivan 13,29; Rimljanima 15,26; Jakov 1,27; 2,15-17; 1. Ivanova 3,17.

same brinuti za sebe. Dakle, dobra crkva je ona koja brine za svoje udovice i bilo koje druge potrebite članove.

Briga za one izvan tijela Kristovoga

Djela 2,47 kaže da je prva crkva "uživala naklonost svega naroda. Gospodin je pak danomice zajednici pridruživao spasenike". U Djelima se grčki izraz za "narod" (*laos*) najčešće koristi u smislu nespasenih stanovnika nekoga kraja (usp. 4,1-10). Stoga se i u ovome retku vjerojatno vrlo općenito govori o jeruzalemskoj populaciji Židova koji nisu bili vjernici. Naravno, "spasenici" su prvo bili nevjernici koji su došli Kristu čuvši poruku evanđelja. Iz toga znamo da je crkva u Jeruzalemu imala ogroman utjecaj na svijet oko sebe, a nema sumnje da je taj utjecaj izvirao iz velike ljubavi prema nespasenim ljudima oko njih.

U današnjim crkvama ne možemo nužno očekivati odobravanje nevjernika iz našeg okružja (a ni odobravanje koje je uživala crkva u Jeruzalemu nije dugo trajalo), a ne možemo očekivati ni da će Bog našim zajednicama pridruživati "spasenike" baš svakoga dana. Međutim, možemo biti poput prvih kršćana po tomu što ćemo vjerno i s ljubavlju objavljivati evanđelje svijetu oko nas. Dobra crkva uvijek će tako postupati. Kao što to John MacArthur kaže: "Za mnoge kršćane dopiranje do vlastite zajednice je samo vožnja u crkvu automobilom na kojemu stoji naljepnica u obliku ribe!"⁴⁰ A nažalost, za mnoge crkve je pojam evangelizacije povremeni razgovor o toj temi ili služba "probuđenja" jednom godišnje, kojoj prisustvuju skoro isključivo njezini vlastiti članovi. S druge strane, prava biblijska crkva stalno će naglašavati potrebu evangelizacije i stalno će educirati članove s tim ciljem (usp. Mt 28,19-20; 1 Sol 1,8). Stoga je jedan od načina da procijenite neku crkvu i raspitivanje o broju javnih istupa u proteklih godinu dana, odnosno koliko se ljudi koji prethodno nisu bili vjernici u tom periodu priključilo članstvu. U našem iskustvu smo naišli na brojne crkve koje imaju vrlo čvrsto učenje, ali vrlo rijetko dovode ljude Kristu. To zasigurno nije ugodno našem Gospodinu Isusu koji je došao tražiti i spasiti izgubljene i koji nam je naložio da sve ljude učinimo njegovim učenicima (Mt 28,18-20).

Nemojte pristati na ono što nije crkva!

U svojoj knjizi *Handbook of Christian Discipline*, Jay Adams osmislio je izraz za crkve koje odbijaju provoditi crkvenu disciplinu čak i nakon opetovanih uputa i opomena. On kaže da bismo takvu zajednicu trebali "proglasiti necrkvom jer ne želi disciplinom povući crtu između svijeta i crkve".⁴¹ "Necrkva" je snažan izraz, ali prikladan je jer bez obzira na to koliko se puta grupe ljudi proglašavaju crkvama, to zapravo ne znači ništa ako ujedno i ne funkcioniraju kao crkve, sukladno Božjim uputama. Lokalni ogranak Rotary Cluba mogao bi odlučiti da će se odsad zvati crkvom, ali time to ne bi uistinu i postao! Nažalost, vjernici koji danas traže crkvu nailaze na mnoge opcije na koje spadaju u kategoriju "necrkve". One svakako spadaju u tu kategoriju ako se ne odlikuju temeljnim kvalitetama o kojima smo govorili u ovome poglavlju. Stoga imamo biblijsku dužnost odabrati crkvu koja pokazuje odanost apostolskom nauku, koja je usredotočena na Boga i koja u ljubavi brine za potrebe ljudi.

Takva crkva odražava narav zajednice opisane u Djelima 2, koja je Bogu bila ugodna i koju je on uvelike upotrijebio. Jedan komentator spomenuti odlomak ovako sažima:

"Reci 43-46 nude nam idealan portret mlade kršćanske zajednice koja svjedoči o prisutnosti Duha u apostolskim čudima, koja sve svoje dijeli s potrebitima u grupi,

⁴⁰ MacArthur: *Shepherdology*, str. 91-92.

⁴¹ Jay Adams: *Handbook of Church Discipline* (Grand Rapids: Zondervan, 1986.), str. 103.

koja u Hramu iznosi svoje svjedočanstvo, koja pokazuje intimnu povezanost u bliskom zajedništvu za stolom. Njihov zajednički život obilježava slavljenje Boga, radosna vjera i iskrenost srca. A kroza sve to, iskusili su i naklonost nevjernika i stalni blagoslov bogomdanog rasta zajednice. Bilo je to idealno, skoro blaženo vrijeme, obilježeno radošću zajedničkog života i topline nazočnosti Duha među njima. Taj bi se trenutak skoro mogao opisati kao "doba nevinosti" mlade crkve. Nastavak izvješća koje donose Djela apostolska pokazuje da takva situacija nije trajala zauvijek. Iskrenost je ponekad popuštala pred nepoštenjem, radost je ponekad bila pomućena podjelama u zajedništvu, a naklonost naroda zamijenilo je progonstvo od strane židovskih vlasti. Sažetak koji nam daje Luka zapravo je ideal kršćanske zajednice kojemu ona uvijek mora težiti, stalno mu se vraćati i ponovo ga otkrivati ukoliko želi postići jedinstvo duha i cilja, koje je od ključne važnosti za učinkovito svjedočanstvo."⁴²

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Na temelju čega ste se odlučili za crkvu kojoj pripadate? Što vam je bilo važno pri donošenju te odluke, a što vam je pak bilo manje važno?
2. Zašto je poučavanje Božje riječi u crkvi tako važno? U kakvom je ono odnosu s drugim crkvenim službama?
3. U poniznom i konstruktivnom duhu procijenite svoju crkvu na temelju popisa usredotočenosti na Boga nasuprot usredotočenosti na ljude na str. 64-65. Što vaša crkva izvodi dobro, a u čemu bi po vašemu mišljenju mogla postati više usredotočena na Boga?
4. Na koji način ljudi iz vaše zajednice pomažu potrebitim kršćanima? Na koji način pomažu ljudima koji nisu kršćani? Kako se možete uključiti u takve službe?

⁴² John Polhill: *Acts, the New American Commentary*, svezak 26. (Nashville: Broadman Press), str. 122.

Odnos prema crkvenom vodstvu

Kroz čitav Stari zavjet Bog svom narodu Izraelu daje vođe, a dobrobit naroda uvelike je ovisila o učinkovitosti njegova vodstva (usp. Izr 29,12). Reagiranjem naroda na vodstvo također je bilo važan čimbenik za Božji blagoslov ili pak osudu. U 1.

Ljetopisa 16,22 Bog poručuje poganskim narodima oko Izraela: "Ne dirajte u moje pomazanike, ne činite zla mojim prorocima!" Nažalost, sam Božji narod često se podizao protiv vlastitih vođa, navlačeći tako prokletstvo na sebe. Nehemija 9,26-27 kaže: "Ali su se bunili i odvrgli od tebe, i Zakon su tvoj bacili za leđa, ubijali su proroke, koji su ih obraćali da se tebi vrate, i grdno su hulili. U ruke si ih tada predao osvajačima, koji su ih tlačili. A u vrijeme muke svoje tebi su vapili i ti si ih s neba uslišio i u velikoj dobroti svojoj slao si im izbavitelje, koji su ih iz ruku tlačitelja njihovih izbavljali."

Bog je i u novozavjetnoj crkvi postavio položaje vodstva i uvelike ga zanima da se ti položaji prihvaćaju i održavaju na način propisan u Pismu. Također mu je važno da članovi bilo koje mjesne crkve razumiju biblijske principe odnosa prema vodstvu te da ih provode u životu. Nažalost, nebiblijske krajnosti na ovom području karakteristične su u mnogim crkvama.

Jedna krajnost je izravno poricanje ili neznanje o potrebi za djelotvornom strukturom vodstva u crkvi, a druga krajnost je autoritarno vladanje nad članovima kojim se šteti cijeloj zajednici. Jedan autor ovako to objašnjava:

"Danas smo u evanđeoskim krugovima svjedoci zlouporabe autoriteta crkvenog vodstva koja se grana u dva smjera. S jedne strane neki provode abdikaciju crkvenog autoriteta. Suočeni s individualističkim duhom vremena, koji se protivi svakome zakonu, kukavički crkveni dužnosnici odbijaju vršiti biblijsko nadgledanje stada koje im je Krist povjerio. U mnogim krugovima potpuno se izostavljaju propovijedanje s autoritetom i disciplina s ciljem ispravljanja stada. Ipak, jednako opasna je i druga tendencija pretjeranog protivljenja takvoj blagosti. Crkveni vođe tada gube iz vida tanku liniju koja razdvaja vrlinu biblijskoga savjetovanja i vodstva od mane nametanja kontrole iznad savjesti. Mudri pastori razumiju da vjernicima koji dolaze iz društvenog, moralnog i kućnog kaosa suvremenog društva trebaju red i struktura u životu. S obzirom na borbu s neizvjesnošću i zbrkom života u postkršćanskom okruženju, s kojima se kršćanin mora boriti, pažljivi pastiri Božjega stada uviđaju potrebu za usmjeravanjem i predvidljivim smjerom kretanja. Ipak, u borbi s ovim izazovima, pobožni nadglednici u umu svojih sljedbenika mogu pobrkati Božju riječ i ljudsku riječ i time bezumno preusmjeriti standard Božje volje s Biblije na ljudsku objavu. Savjetovanje se pretvara u kontroliranje, kontrola se pretvara u prisilu, a prisila pak postaje tiranija nad savješću. Kršćanska sloboda propada dok se članovi vjerske zajednice sve više zaljubljuju u naloge svojih starješina i ljudske propise. Sve to ima izgled mudrosti, međutim, zapravo predstavlja sklisku stazu prema ropstvu."⁴³

Obje ove krajnosti događaju se često i nažalost moguće su u bilo kojoj zajednici. Odgovornost vođa je svakako potruditi se da ne dođe ni do jednog ni do drugog, ali tu odgovornost imaju i članovi grupe. Zapravo, kako bi struktura autoriteta crkve djelovala baš onako kako ju je Bog osmislio, *svaki njezin član* mora biti svjestan svojih dužnosti prema vodstvu i marljivo ih nastojati ispuniti (usp. 1 Kor 12,12-30).

⁴³ Roger Beardmore, urednik: *Shepherding God's Flock* (Harrisonburg, Va.: Sprinkle Publications, n.d.), str. 105-106.

Redak koji jasno i izravno govori o temi našeg odnosa prema crkvenom vodstvu je Hebrejima 13,17: "Poslušni budite svojim glavarima i podložni jer oni bdiju nad vašim dušama kao oni koji će polagati račun; neka to čine s radošću, a ne uzdišući jer vam to ne bi bilo korisno."

Pisac Poslanice Hebrejima, nadahnućem Duha Svetoga, sažimlje našu odgovornost pred vođama govoreći da trebamo priznati njihov autoritet i pomoći im da obnašaju svoju službu s radošću. Temeljito razumijevanje zapovijedi ovoga retka i širega konteksta pružit će nam potpunu sliku odnosa kakvoga Bog želi da imamo s onima koje je on postavio iznad nas.

Priznavanje autoriteta vodstva

Prva polovica retka Hebrejima 13,17 usredotočena je na poslušnost i podlaganje našim vođama, a potom nam nudi i poticaj da te vrline provedemo u djelo.

Zapovijed poslušnosti

"Poslušni budite svojim glavarima", kaže nam nadahnuti autor. Poslušnost Bogu i njegovim postavljenim nosiocima autoriteta uobičajena je tema Novoga zavjeta, međutim, grčka riječ za "poslušati" (*peitho*) nije najčešće korišteni izraz kojim se izriče ova ideja. Zbog toga i zbog činjenice da se koristi u tako bliskoj vezi s riječju "podložiti", ona sobom nosi drugačiju nijansu značenja. U glagolskom obliku i licu koji se koristi u izvorniku, grčka riječ *peitho* doslovno bi označavala "stalno uvjeravanje od strane nekoga". Uvijek se koristi u odnosu na verbalnu izjavu ili argument pa je stoga jasna ideja da se od nas traži da smo stalno uvjereni u učenje i naloge našeg vodstva, kako u srcu, tako i u praktičnom životu.

Pisac Poslanice Hebrejima vjerojatno je ovu riječ odabrao kako bi namjerno podsjetio na tvrdnju koju je prethodno iznio u istom poglavlju. Sedmi redak glasi: "Spominjite se svojih glavara koji su vam navješćivali riječ Božju: promatrajući kraj njihova života, nasljedujte njihovu vjeru." To pisac govori o odgovornosti vjernika da zadrže učenje prijašnjih vođa (koji su tada vjerojatno već bili mrtvi), umjesto da se daju "zanijeti različitim tuđim naucima" (redak 9). Sedamnaestim pak retkom nalaže hebrejskim kršćanima da prime riječi svojih tadašnjih vođa s istim takvim žarom i vjernošću. Ipak, riječ "poslušati" u našem retku ne označava *samo* svojevrijedno prihvaćanje učenja i savjeta. Ona također sadrži i jasnu konotaciju slaganja s uputama. Ovaj grčki glagol na očit se način koristi u tome smislu i na drugim mjestima. Jakov 3,3 kaže: "Ubacimo li uzde u usta konjima da ih sebi upokorimo, upravljamo i cijelim tijelom njihovim" (*peitho*). Ali od toga još je važnije da se grčka riječ koju prevodimo kao "glavari" (*hegoumenois*) u Novome zavjetu koristi dvadeset i četiri puta (najčešće u prijevodu "upravitelj") u smislu označavanja svjetovnih vlasti, kao u primjeru Pilata ili Feliksa. Stoga u trima slučajevima korištenja ove riječi u Hebrejima (13,7.17.24), neke verzije pravilno prevode kao "oni koji nad vama vladaju".

Ova zapovijed poslušnosti vođama sadrži nepogrešivi naglasak na autoritetu njihove riječi u našem životu, međutim, znači li to da se od nas traži da bez preispitivanja učinimo baš sve što nam narede? Treća Ivanova poslanica govori da nije tako. Apostol tu zapravo kaže svom prijatelju Gaju da *ne posluša* Diotrefa koji je izgleda bio legitimno postavljen ili odabran kao vođa u svojoj crkvi. Ivan kaže: "Diotref, koji hoće da bude prvi među njima, ne prima nas... ne prima braće, a onima koji bi to htjeli, brani i izgoni ih iz Crkve. Ljubljeni! Ne nasljeduj zlo, nego dobro. Tko dobro čini, od Boga je; tko zlo čini, nije vidio Boga" (3 Iv 9-11).

Sukladno ovome odlomku, Bog od nas ne traži da crkvenim vođama budemo poslušni ako nam nalažu da činimo zlo; trebamo ih poslušati samo kad od nas traže

da činimo dobro. Ako bi nas usmjeravali prema zlu, tada naš odgovor mora biti kao i Petrov i Ivanov kada su odgovarali Židovima: "Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima!" (Dj 5,29). Sljedeća pitanja pomoći će nam da razlučimo bismo li u određenim situacijama trebali poslušati svoje vođe:

Je li naš otpor stvar savjesti ili samo osobnih sklonosti? Ako se pitamo bismo li trebali slijediti svoje vodstvo u nekoj specifičnoj stvari, moramo preispitati i sebe te shvatiti zašto je tako. Ako i nakon dosljednog proučavanja Pisma ostajemo čvrsto uvjereni da su smjernice vodstva nebiblijske, tada imamo dobar razlog slijediti vlastitu savjest, umjesto riječi vodstva. Ipak, imajte uvijek na umu da se procjena savjesti temelji na *znanju* kojim vlada naš um pa stoga emocije i osjećaji nisu čimbenici u takvim odlukama. Neka odluka može biti ispravna čak i ako u vezi nje "nemamo dobar osjećaj" (i obratno). Nažalost, u našoj grešnosti emocije nas uglavnom vuku dalje od poslušnosti, a ne prema njoj.⁴⁴

Također moramo dobro pripaziti da savjest ne pobrkamo s osobnim sklonostima. Zapravo, upravo na području sklonosti vođe moraju donositi odluke kako bi crkva nesmetano funkcionirala. Na primjer, termini bogoslužja i odabir glazbenih stilova na bogoslužjima stvar su osobnih sklonosti u vezi kojih bi bilo nemoguće postići apsolutnu suglasnost baš svih članova zajednice. Svojim bismo vođama svakako trebali ponizno iskazati svoj stav, međutim, raniji odlazak s bogoslužja svakog tjedna ili pak odbijanje sudjelovanja u pjevanju primjeri su duhovnoga neposluha kakav može jedino uroditi nejedinstvom u zajednici.

Navodi li nas vodstvo na grijeh ili nas pak suočava s našim vlastitim grijehom?

Naravno da bismo se trebali usprotiviti ako nam vođe na pleća postavljaju takvo breme da zbog toga nismo u stanju ispuniti jasne biblijske upute ili ako od nas traže nešto što je u izravnoj suprotnosti s Božjom riječju. Međutim, reklo bi se da su naše primjedbe na učenje ili pravila često ishod naše posrnule naravi koja se nastoji oduprijeti svakom autoritetu. (Ali ni veličanje autonomije i nezavisnosti u našoj kulturi nimalo nam ne pomaže da se othrvamo toj tendenciji.) Moglo bi biti da Bog preko naših vođa djeluje kako bi nam razotkrio neko područje života na kojem još moramo rasti, a naša mu se grešna narav upravo na tome području opire.

Jedan primjer neutemeljenoga otpora crkvenome vodstvu je i crkveno članstvo, o čemu smo govorili u drugom poglavlju. Jednostavno ne postoje dovoljno dobri biblijski razlozi za odbijanje ulaska u članstvo dobre mjesne crkve, a postoje ogromne dobrobiti pristajanja uz grupu vjernika. Ipak, čak se i iskreni kršćani često nakostriješe kad im vođe ukažu na potrebu da na takav način stupe u crkveno zajedništvo. Kad nam se dogodi da se iz nekoga razloga opiremo crkvenom vodstvu, a da to pritom nije biblijski potkrijepljeno, bilo bi nam dobro prisjetiti se riječi koje je apostol Pavao uputio Galaćanima: "Tko li vas je samo spriječio da se više ne pokoravate [peitho] istini? Ta pobuda nije od Onoga koji vas zove!" (Gal 5,7-8).

Naposljetku, izdaje li vodstvo naredbu ili pak samo nudi savjet? Zbog naglaska kojega tekst polaže na autoritet kad se govori o zapovijedi poslušnosti vođama, možemo zaključiti da se to prvenstveno odnosi na stvari koje vodstvo od nas zahtijeva. Među ostalim stvarima, u te zahtjeve spada i odgovornost za biblijske

⁴⁴ Više informacija o osjećajima i njihovoj ulozi u donošenju odluka potražite u knjizi Davea Swavelyja: *Decisions, Decisions: How (and How Not) to Make Them* (Phillipsburg, N.J.: P&R, 2003.), a više informacija o savjesti pronađite u osmom poglavlju njegove knjige *Who Are You to Judge: The Dangers of Judging and Legalism* (Phillipsburg, N.J.: P&R, 2005.).

dužnosti, dopuštenje da se uključimo u određenu službu, kao i protokolarna pitanja nužna za uredno upravljanje crkvom. Hebrejima 13,17 ne traži od nas da nužno pristanemo na prijedloge vodstva, pa čak ni da se s njima složimo. Kao što ćemo kasnije podrobno razmotriti, bilo bi pogrešno dopustiti da naši vođe razmišljaju za nas. Često ih je korisno pitati zahtijevaju li od nas da dopustimo da nas njihova riječ "uvjeri". Govore li nam zapravo: "Smatramo da biste ovako trebali postupiti" ili pak: "Morate ovo učiniti"?

To ne znači da je savjet vodstva nevažan. Naprotiv, Bog im je dao posebne sposobnosti i iskustva kako bi imali važan uvid u situaciju kakav nama često nedostaje. U Izrekama 15,22 kaže se da "ne uspijevaju nakane kad nema vijećanja, a ostvaruju se gdje je mnogo savjetnika", dok nas se u Izrekama 20,18 potiče: "Naumi se provode savjetom: zato dobro razmisli pa vodi boj!" Ne samo da nam Pismo nalaže da budemo poslušni dogmatskom upravljanju vodstva, nego nam također zapovijeda da vrlo pažljivo preispitamo savjete koje nam vođe daju.

Zapovijed podložnosti

U Hebrejima 13,17 kaže nam se ne samo da vođama budemo poslušni, nego i da im budemo "podložni". Ovo je ujedno i jedino pojavljivanje te grčke riječi (*hupeikete*) u Bibliji, ali znamo da korijen riječi (*eiko*) označava "popuštanje" ili "postavljanje ispod". Također znamo da se u klasičnom grčkom jeziku ovaj izraz često koristi za označavanje podčinjavanja autoritetu.⁴⁵ Dakle, suštinsko značenje ove riječi ne razlikuje se uvelike od riječi "poslušnost". Zašto je onda pisac Poslanice Hebrejima uopće spominje? Ponavlja li ona zapravo istu zapovijed novom riječju ili pak postoji razlika u značenju tih dviju riječi?

Odgovor se krije u činjenici da je grčka riječ koju prevodimo kao "biti poslušan" u svom srednjem obliku, što joj daje pasivni smisao "dopuštanja da nas se uvjeri". S druge strane, riječ koju prevodimo kao "biti podložan" je *aktivni* glagol (u sadašnjem vremenu) koji ukazuje na to da se moramo marljivo i stalno baviti "postavljanjem pod autoritet vodstva". Gospodin bez ikakve sumnje zna da je naša težnja pasivno pristupiti vodstvu, reagirati samo kada vođe nešto od nas očekuju ili kada neki određeni vođa "naide na nas" na ovaj ili onaj način. Međutim, Bog želi da zauzmemo aktivan stav podložnosti u kojemu stalno nastojimo biti još podložniji svojim vođama ili još bolji dok smo u tom položaju.

Kako poslušati ovu zapovijed? Kako izgleda biblijska podložnost vođama? Odlomak 1. Solunjanima 5,12-13 nudi nam neke odgovore. Pavao ovdje kaže: "Molimo vas, braćo: priznajte one koji se trude među vama, koji su vam predstojnici u Gospodinu i opominju vas; s ljubavlju ih nadasve cijenite poradi njihova djela! Gajite mir među sobom!" Ako izdvojimo najvažnije dijelove ovoga teksta, lakše ćemo razumjeti narav pobožne podložnosti.

"Priznajte" svoje vođe. Grčka riječ prevedena kao "priznati" (*eidenai*) doslovno znači "znati nekoga", pa se stoga njezino značenje ovdje može razumjeti na nekoliko načina. Možda Pavao jednostavno želi reći da bismo trebali priznati njihov autoritet (usp. 1 Kor 16,18) ili da bismo trebali među sobom prepoznati one koji predvode i dati im položaj dostojan njihove službe (drugim riječima, imenovati vodstvo). Jedan komentator piše, vezano za prijevod koji vjerojatno najbolje iskazuje istinsko značenje ovog "priznavanja":

⁴⁵ Komentator William Lane kaže da se "srodni izraz *ektikos*, koji izražava spremnost na pristajanje koristi za opisivanje vojnoga podređivanja" (Hebrejima 9-13, *Word Biblical Commentary* [Dallas: Word, 1991.]), str. 554.

"Čini se očiglednim da je među članovima i vođama došlo do određenog osjećaja napetosti i nerazumijevanja. Reklo bi se da članovi nisu dovoljno cijenili ili pak pravilno razumijevali narav i djelovanje svoga vodstva. Stoga su... morali spoznati njihovu vrijednost. Ne mogu ostati u neznanju vezano za svoje vođe, nego moraju razmatranjem doći do punoga razumijevanja istinske naravi njihova rada."⁴⁶

"O njima mislite sve najbolje." Pavao kaže da bismo ih trebali "nadasve cijeniti", međutim ovaj prijevod ni izbliza ne predstavlja puno značenje izvornog teksta. "Nadasve" bi se moglo prevesti i kao "preobilno preko svake mjere"⁴⁷ jer se radi o složenici sastavljenoj od tri grčka prijedloga s ciljem naglašavanja. Također je vrlo vjerojatno da ova zapovijed uključuje i ideju vanjskog izraza velikoga poštovanja jer slijedi sličan nalog koji govori o unutarnjem poštovanju prema vodstvu. Stoga Pavao ne samo da kaže da bismo o njima trebali "misliti sve najbolje", nego također i da bismo ih trebali tretirati "kao kraljeve"! Ako se želimo aktivno podložiti crkvenom vodstvu, trebamo se prema tim osobama odnositi kao što bismo se odnosili prema nekim visokim dužnosnicima.

Mogli bismo se zapitati: "Kako da o svojim vođama mislim baš tako dobro i kako da im ukazujem toliko poštovanje kad čine toliko pogrešaka?" Drugo moguće pitanje je: "Što ako mi se neki određeni vođa ne sviđa? Kako poštivati nekoga tko vam nije simpatičan?" Međutim, Pavao predviđa takva pitanja i kaže: "S ljubavlju ih nadasve *cijenite poradi njihova djela*." Prema Pavlu, motivacija podložnosti nije naš osobni osjećaj prema vođama, nego želja da ugodimo Bogu tako što ćemo ih voljeti te razumijevanje njihova položaja pred Gospodinom. Leon Morris to ovako objašnjava:

"On želi da ih ljubimo, umjesto da ih samo smatramo hladnim glasom autoriteta. Ljubav je karakterističan kršćanski stav prema čovjeku, a to se treba pokazati i u crkvi. To posebice važi za odnose koji su nalik odnosu vladara i sluga, kakav u drugim ljudskim grupama uglavnom biva formalan i distanciran. Kršćanska ljubav, *agape*, nije stvar osobnog sviđanja... a upravo u skladu s time Pavao izričito nalaže da vjernici svoje poglavare trebaju s ljubavlju cijeniti 'poradi njihovoga djela'. Ne radi se o osobnosti. Najvažnija je dobrobit crkve. Ne možemo očekivati da crkva učinkovito obavlja svoj posao ako članovi ne podupiru odano svoje vođe. Istina je da sve do danas imamo poteškoća u razumijevanju činjenice da učinkovita Kristova crkva zahtijeva učinkovite sljedbenike. Ako stalno kritiziramo one koji su iznad nas, nije nikakvo čudo što nisu u stanju izvesti čuda koja od njih tražimo. Ako pak stalno imamo na umu 'njihovo djelo', možda nam bude lakše s ljubavlju ih nadasve cijeniti."⁴⁸

Ne prepirite se s njima. Pavao poruku o našoj podložnosti vodstvu zaključuje nalogom: "Gajite mir među sobom!" Mir je, naravno, odsustvo sukoba, a na održavanju toga moraju raditi i vođe i članovi kako bi crkva proslavljala Boga. Ipak, nepostojanje sukoba nije istovjetno slaganju. S našim vođama možemo imati oprečno mišljenje o raznim temama, a da pritom ne stvaramo sukobe, dokle god svoje mišljenje držimo s pobožnom poniznošću i ljubaznošću (usp. Izr 18,2; 19,27; Ef

⁴⁶ D. Edmond Hiebert: *1 and 2 Thessalonians* (Chicago: Moody Press, 1971.), str. 247.

⁴⁷ *Ibid.*, str. 250.

⁴⁸ Leon Morris: *The First and Second Epistles to the Thessalonians* (Grand Rapids: Eerdmans, 1959.), str. 167.

4,15; Kol 4,6). Takav stav govori: "U ovom trenutku ne slažem se s tvojim pogledom na ovu stvar, ali poštujem te i želim bolje shvatiti tvoje razmišljanje o tome."

Vjerovali ili ne, moguće je čak i *ne poslušati* nekoga a da pritom ne uđemo u sukob. Možda postoji određen manevarski prostor za tumačenje nekih crkvenih propisa, a ako objasnimo da se s njima ne možemo složiti jer nam savjest nalaže drugačije, vođe možda čak naprave izuzetak.

Jay Adams tu ideju lijepo sažima:

"Tek nakon što je uložio trud i spremnost da ga crkveni vođe pouče i isprave, nakon što su mu objasnili Božju riječ, može [član] odbiti podlaganje u tom smislu. A i tada to može učiniti jedino ako je potpuno uvjeren da vodstvo svoje tvrdnje nije uspjelo potkrijepiti Biblijom. Podlaganje autoritetu ne može odbiti zbog osobnih neslaganja ili bilo kakvih drugih sukoba. Uvijek se mora prisjetiti da se ne podlaže njihovu osobnom autoritetu, nego autoritetu Krista..."

"Čak i u onim rijetkim slučajevima kad se član nađe u opreci s vodstvom crkve, on mora dobro paziti na način izražavanja svog neslaganja. To ne može izražavati na buntovan način ili u duhu neovisnosti. Takvo neslaganje treba izraziti u duhu žaljenja i sa spremnošću da se iznađe biblijsko rješenje (Fil 4,2: 'Zaklinjem da budu [složni] u Gospodinu')."⁴⁹

Na primjer, moguć je slučaj da je učitelj nedjeljne škole biblijski uvjeren da su neki edukativni materijali koje bi trebao koristiti u nastavi pogrešni i štetni za one koji pohađaju nastavu. Svoju bi zabrinutost tada trebao podijeliti s vodstvom zajednice i pokušati im pomoći da bolje shvate problem. Možda potom uvide opasnost i prestanu koristiti dotične nastavne materijale. Ali ako ne promijene mišljenje, tada duh blagosti i poniznosti u svima uključenima u raspravu treba iznjedrati rješenje koje neće uzrokovati podjelu u tijelu. Učitelj uz dopuštenje vodstva može preskočiti ili izmijeniti problematične dijelove ili pak pronaći neko drugo mjesto na kojemu će služiti, a na kojemu mu savjest neće biti opterećena.

Nažalost, ima kršćana kojima je užasno teško zadržati pobožan stav kad se ne slažu s drugima u zajednici. Važnije im je dokazati da su u pravu, negoli zadržati jedinstvo tijela, pa onda svojom "uzvišenom mudrošću" i "razumijevanjem" zamahuju kao buzdovanom prema "neprijateljima". Jakov 3,13-18 napisan je za takve ljude:

"Je li tko mudar i razborit među vama? Neka dobrim življenjem pokaže svoja djela u mudroj blagosti. Ako u srcu imate gorku zavist i svadljivost, ne uznosite se i ne lažite protiv istine! Nije to mudrost koja odozgor silazi, nego zemaljska, ljudska, đavolska. Ta gdje je zavist i svadljivost, ondje je nered i svako zlo djelo. A mudrost odozgor ponajprije čista je, zatim mirotvorna, milostiva, poučljiva, puna milosrđa i dobrih plodova, postojana, nehinjena. Plod se pak pravednosti u miru sije onima koji tvore mir."

Važnost autoriteta u crkvi

U nastavku kratke rasprave o našoj potrebi da priznamo autoritet vodstva, autor Poslanice Hebrejima zaustavlja se kako bi objasnio zašto je ovaj autoritet toliko nužan. On kaže da im moramo biti poslušni i podložni jer "oni bdiju nad vašim dušama kao oni koji će polagati račun". Predodžba koja se krije iza ove tvrdnje

⁴⁹ Jay Adams: *Shepherding God's Flock* (Grand Rapids: Zondervan, 1975.), str. 330-331. Naravno, ako se član i vođa jednostavno ne mogu složiti da se ne slažu, tada bi jedini način da se izbjegne sukob bio da član pronađe drugu crkvu kako ne bi uzrokovao podjelu.

vjerojatno dolazi iz Ezekijela 3,16-21, gdje Bog proroka naziva "čuvarom doma Izraelova". Ako bi Ezekiel narodu iznio Božju riječ, tada bi bio oslobođen odgovornosti za njihova zlodjela, ali ukoliko bi ih pak propustio upozoriti na grijeh, i sam bi bio kažnjen. Odnosno, kako to Bog kaže proroku o čovjeku koji nije bio upozoren: "Od tebe [ću] tražiti račun za krv njegovu."

Ovaj prikaz naglašava tešku odgovornost koju Bog povjerava crkvenom vodstvu, ali također otkriva i ogromnu potrebu za njihovom službom. Nama, pojedinačnim vjernicima, "domu Izraelovu", trebaju nadglednici koji će nas upozoriti na neprijatelje naše duše koji ratuju protiv naše čistoće i koji bi nam htjeli ukrati radost. Često ne vidimo kako ti neprijatelji napreduju, ali vođe, koji su opremljeni bolje od nas, mogu nam pomoći da prepoznamo neprijateljsku prisutnost i da se protiv njih učinkovitije borimo. Među te neprijatelje spadaju lažni učitelji, loše odluke i poremećeni ljudski odnosi. Crkveno vodstvo Bog je postavio i obdario za borbu u naše ime protiv tih zala (usp. Ef 4,11-14; Gal 6,1-6; Mt 18,15-17).

Pomaganje vođama da obnašaju svoju službu s radošću

Mnogim kršćanima barem donekle poznate su prve dvije zapovijedi koje nalazimo u Hebrejima 13,17 (poslušnost i podložnost glavarima), ali malo je njih upoznato s trećom zapovijedi. O službi vođa koji nadgledaju naše duše, pisac Poslanice Hebrejima kaže: "Neka to čine s radošću, a ne uzdišući." Ideja koju nosi ta zapovijed, posebice u svjetlu grčke gramatike, je da naš odnos prema vodstvu treba vođama omogućiti da se uistinu raduju svojoj ulozi u zajednici.⁵⁰

Kako im omogućiti radost

Određene aktivnosti crkvenih članova nezaobilazno raduju srce svakog iskrenog vođe. Slijedi popis koji nije iscrpan, ali koji bi mogao biti koristan svima koji ovu važnu zapovijed žele provoditi u djelo radi slave Božje i za dobrobit crkve.

Vjerujte u Krista. Svaki crkveni vođa koji uoči nesretnu ali nezaobilaznu nazočnost kukolja među žitom (Mt 13,36-42) čeznut će i moliti za istinsko obraćenje čitavog stada. Željet će znati da svi oni koji ispovijedaju Krista ujedno toga Krista i blisko poznaju (usp. 7,21-32) i bit će veoma uzbuđen ako dozna za bilo kakvu promjenu u životu vjernika u smislu spasenja ili učenja o spasenju. Robert Murray McCheyne jednom je zapisao:

"Dok sam hodio poljem, skoro me nezadrživom silom preplavila misao da će svatko iz mog stada uskoro biti ili u nebu ili u paklu. Kako sam tada samo poželio imati jezik poput groma da me svi čuju ili da mogu otići k svakom napose i reći im: 'Spasi život!' Ah, grešnici, da samo znate koliko se bojim da ćete krivnju za svoju propast svaliti na moj prag."⁵¹

Pavao je pitao Solunjane: "Ta tko li će biti naša nada, radost ili vijenac dični – zar možda ne i vi? – pred Gospodinom našim Isusom o njegovu Dolasku?" (1 Sol 2,19-20).

⁵⁰ Rečenica zapravo ne sadrži glagol u imperativu, ali njezina je sintaksa, u odnosu na ostatak retka, toliko nekonvencionalna da se većina komentatora slaže da je njezin smisao imperativan. A čak i da nisu u pravu, rečenica bi još uvijek značila da je cilj našeg podlaganja vodstvu njihovo uživanje u službi.

⁵¹ Navod iz izdanja *The Biblical Illustrator*, urednik Joseph Exell (Grand Rapids: Baker, 1961.), str. 666-667.

Živite u poslušnosti Kristu. Apostol Ivan pisao je svom prijatelju i učeniku Gaju: "Veoma se obradovah kada dođoše braća i posvjedočiše za tvoju istinu: kako ti živiš po Istini. Čuti da moja djeca po Istini žive! - *nema mi veće radosti od toga*" (3 Iv 3-4). Pavao je sličnu misao iznio svojoj duhovnoj djeci u Solunu:

"A sada kad se Timotej od vas k nama vratio i donio nam radosnu vijest o vašoj vjeri i ljubavi, i da nas se sveudilj ugodno sjećate i čeznete vidjeti nas, kao i mi vas – zbog toga smo, braćo, nad vama, vašom vjerom, bili utješeni uza svu svoju tjeskobu i nevolju. Da, sada živimo kada ste vi postojani u Gospodinu! I kojom bismo zahvalom mogli Bogu uzvratiti za vas, za svu radost kojom se zbog vas radujemo pred Bogom svojim." (1 Sol 3,6-9; usp. 2 Kor 2,3; 7,4)

Njeguajte i čuvajte jedinstvo u tijelu. Pavao također poručuje Filipljanima: "Ima li dakle u Kristu kakve utjehe, ima li kakva ljubazna bodrenja, ima li kakva zajedništva Duha, ima li kakva srca i samilosti, *ispunite me radošću*: složni budite, istu ljubav njeгујte, jednodušni, jedne misli budite" (Fil 2,1-2). Pohvalio je Filemona kao primjernog mirotvorca (usp. Mt 5,9) rekavši mu: "Zahvaljujem svagda Bogu svomeu spominjući te se u svojim molitvama jer čujem za tvoju ljubav i vjeru koju imaš prema Gospodinu Isusu Kristu i prema svima svetima. Nek zajedništvo tvoje vjere bude djelotvorno u spoznanju svakoga mogućeg dobra među vama poradi Krista! Uvelike si me doista obradovao i utješio svojom ljubavlju jer si, brate, okrijepio srca svetih" (Flm 4-7).

Molite za njih. Kao što su Aron i Hur Mojsiju pridržavali ruke kako bi učinkovito služio izraelskom narodu (Izl 17,12), tako i mi možemo podržavati svoje vođe molitvama Bogu za njih. U 2. Korinćanima 1,10-11 Pavao piše: "[Bog] nas je od takve smrti izbavio i izbavit će nas; u njega se uzdamo, on će nas i dalje izbavljati. A i vi ćete nam pomagati molitvom da bi mnogi za nas zahvaljivali Bogu na milosti koja nam je darovana posredovanjem mnogih."

Iskažite im ljubav i odanost. U posljednjem odlomku Pavao se također raduje zbog naklonosti koju su Solunjani pokazali prema njemu osobno. Ta se tema često pojavljuje u njegovim pismima, kao na primjer u 2. Korinćanima 7,5-7, gdje kaže:

"Doista, i kada dođosmo u Makedoniju, nikakva spokoja nije imalo tijelo naše, nego nevolje odasvud: izvana borbe, iznutra strepnje. Ali Bog, tješitelj poniznih, utješi nas dolaskom Titovim. Ne samo dolaskom njegovim, nego i utjehom kojom se utješi zbog vas: obavijesti nas o vašoj čežnji, vašem jadikovanju, vašoj žarkoj ljubavi prema meni tako da se još veća obradovah."

Kasnije u istome poglavlju on ponavlja da su i on i Tit primili veliku utjehu i radost iz naklonosti Korinćana (reci 13-16).

Tražite od njih savjet i smjernice. Većini vođa nema ništa draže od pružanja pravovremenog savjeta ili izraza odgovornosti prema svojim ljudima, ali mnogi od njih također se bore s nedostatkom informacija o tome što se događa u našim životima. Moramo se potruditi s njima podijeliti svoj napredak i svoje probleme i pružiti im priliku da svoje darove potpuno stave u funkciju. Konkretno pitanje koje će u tom smislu dobro poslužiti je: "Što mislite, kako mogu biti od veće koristi vama i crkvi?"

Njihove opaske primite sa zahvalnošću. Izreke 9,8 kaže: "Ne kori podsmjevača, da te ne zamrzi; kori mudra, da te zavoli." Mudre ovce voljet će pastira koji ih izbavlja kad odlutaju od stada, znajući da i sam Veliki pastir kori svoje stado (Heb 12,5-11). John Brown napisao je sljedeće o ljudima koji su na istome položaju kao i on sam:

"Možda vas uputi na neku neugodnu istinu – možda izgovori oštar ukor, ali sjetite se da on zapravo nema izbora, ne zaboravite da je to čovjek 'pod višim autoritetom'. Postavite pitanje: Je li rekao nešto što Krist nije rekao? Ako jest, zanemarite ga. Ako nije, ne krivite ga jer on je samo ispunio svoju dužnost prema Kristu, ali i prema vama. I ne zaboravite da u takvom slučaju ne možete zanemariti slugu a da pritom ne zanemarite i Učitelja. Kad bi na svoj položaj bio postavljen da vas zabavlja, da vam govori ugodne riječi, mogli biste ga s pravom okriviti zbog beskompromisnih izjava i strogih ukora. Međutim, on 'bdi je nad vašim dušama'. Njegov cilj je vaš duhovni napredak, vaše vječno spasenje, stoga on vašu dušu ne može dovesti u opasnost samo kako bi vas poštedito prijekora. Od liječnika bi bilo okrutno da pacijenta poštedi male boli u sadašnjem trenutku i time dopusti da se smrtonosna bolest ukorijeni u tijelu, što će s vremenom dovesti do daleko veće boli negoli je ona koju se trenutno izbjegava, a ne radi se samo o boli, nego i o smrti."⁵²

Mislite najbolje o njihovome karakteru i odlukama. Iako sebi volimo dati "pravo na zdravu sumnju", naše grešno tijelo ima snažnu tendenciju k sumnjičavosti, skepsi, pa čak i cinizmu prema drugima. To posebice važi za stav prema crkvenom vodstvu. Mnogo je članova crkve kojima tijekom nedjeljnoga ručka navika "okretati propovjednika na ražnju", a etikete o "ego-tripu" često se nemarno dobacuju kad god vodstvo crkve mora donositi teške odluke. Međutim, sukladno 1. Korinćanima 13,7, biblijska ljubav "sve vjeruje, svemu se nada". Vjernik pun ljubavi unaprijed će misliti sve najbolje o svojim vođama i vjerovati im sve dok neka izričita riječ ili čin ne potaknu legitimnu zabrinutost za njihovu mudrost ili motive. A ako se to i dogodi, takav će im član crkve prići ponizno, očekujući da će dobiti dobro objašnjenje ili da će se promijeniti nakon takvog iznošenja zabrinutosti u ljubavi. Dobar vjernik također će odbiti svako širenje glasina o vodstvu, a neće ih čak ni slušati. Poruka Timoteju glasi: "Protiv starješine ne primaj tužbe, osim na osnovi dvaju ili triju svjedoka." Svoju prirodnu skepsu ne smijemo upravljati protiv vodstva, nego protiv onih koji ih žele optužiti ili na bilo koji način ocrniti.

Surađujte s njima u službi. Vjerojatno najbolji način da svojim vođama priredimo radost je marljiv rad u službi Gospodinu kako ne bi bili pod stalnim pritiskom samotnog održavanja i izgrađivanja crkve. Sukladno Efežanima 4,12, njihov je posao "opremiti svete za djelo služenja, za izgrađivanje Tijela Kristova". Stoga nije biblijski ispravno govoriti jedino o crkvenim vođama kao o Božjim službenicima. Zapravo, oni trebaju biti službenici službenicima – a to su članovi crkve. Jay Adams to ovako komentira:

"Svakom članu stada Krist je svojim Duhom dao darove i zadatke prikladne za djelovanje tih darova. Postavio je vodstvo kako bi vođe pomagali svakoj ovčici da otkrije, razvije i upotrijebi svoje darove na način kojim se doprinosi dobrobiti čitavoga stada i njegovom planu za ovaj svijet. Sukladno sposobnostima koje je dao i pažnji

⁵² John Brown: *Epistle to the Hebrews* (London: Banner of Truth, 1972.), str. 710.

koju vodstvo posvećuje njihovom pravilnome upotrebljavanju, on svakom članu daje vlast služiti u njegovo ime."⁵³

Ovo složeno služenje članova zajednice treba uključivati poučavanje (Dj 5,28; Kol 3,16-17), savjetovanje (Rim 15,14), "posjećivanje" (Dj 2,46; Jak 1,27), posluživanje (Dj 6,1-6), kao i cjelokupnost uzajamnog služenja kakvo vidimo u Novome zavjetu. Naravno, tu spada i velikodušno davanje, kako bi se zadovoljile i potrebe vođa koje crkva uzdržava (usp. 1 Kor 9,6-14; 1 Tim 5,17-18). A tu bi trebalo spadati i uključivanje u samu djelatnost vođenja, kroz korisne sugestije pa čak i konstruktivnu kritiku kojoj je cilj pomoći da crkva djeluje na biblijski i uredan način.

Kako ih ožalostiti

U Hebrejima 13,17 kaže se da vođama trebamo pomoći da nadgledaju naše duše "s radošću, a ne uzdišući". Grčka riječ koju ovdje prevodimo kao "uzdisanje" može se doslovno prevesti i kao "jecanje". Nažalost, poticanje vođa da uzdišu od razočarenja vrlo je stvarna opasnost zbog naše grešne sklonosti usredotočivanja na sebe umjesto na druge. Službu vodstva možemo, naravno, učiniti teškom i neugodnom ponašamo li se oprečno gore navedenim principima.

Žalostimo vođe kada smo ravnodušni prema spasenju i ne preispitujemo sebe redovito kako bismo provjerili jesmo li u vjeri (2 Kor 13,5).

Žalostimo ih kada griješimo protiv Krista ili odbijamo rasti u njemu onako kako bismo trebali.

Žalostimo ih kada "jedni druge grizemo i glođemo" (Gal 5,15) i među braćom sijemo razdor (Izr 6,19).

Žalostimo ih kada se ni ne trudimo pokazati ljubav prema njima ili ih uopće osobno upoznati.

Žalostimo ih kada savjet tražimo samo od prijatelja ili izvan crkve – posebice ako to činimo među nevjernicima (Ps 1,1).

Žalostimo ih kada na njihove brižne ukore reagiramo uvredama ili nemarom (Izr 9,7).

Žalostimo ih kada sumnjamo u njihove motive i osuđujemo ih nepravedno ili ishitreno (1 Kor 4,1-5).

I naposljetku, žalostimo ih ako smo samo "inventar" u crkvi i ako smatramo da je naša jedina odgovornost pred zajednicom grijati sjedalo nedjeljom ujutro.

Nažalost, povijest Božjeg naroda prepuna je primjera žalošćenja vođa. Kroz knjige Izlaska i Brojeva, Mojsije se stalno razočaravao tvrdoglavošću i mrmljanjem Izraelaca. Čak je i njegov najsajjniji trenutak služenja Gospodinu – kad je na Sinaju iz ruke samoga Boga primio Zakon – na povratku pokvaren kad je zatekao nemoralni i idolopoklonički narod kako obožava zlatno tele. Žalost i bijes zbog grijeha naroda u njemu su tako žestoko planuli da je bacio ploče, razbivši o stijene podno planine najveći dar koji je ikada primio.

Jeremija je nesumnjivo najupečatljiviji primjer ožalošćenog vođe. Postao je simbolom rastuženog proroka jer je napisao čitavu knjigu tužaljki i jer je većinu života proveo bolno žaleći nad duhovnim stanjem svoga naroda. Slijede neki odlomci koji opisuju njegovu žalost:

"Utrobo moja! Utrobo moja, bolujem, srce mi se razdire! Dršće mi duša!" (Jr 4,19)

⁵³ Adams: *Shepherding God's Flock*, str. 329.

"Lijeka biti neće. Bol me spopada, srce mi iznemoglo." (Jr 8,18)

"Satrven sam što je kći naroda mojega satrvena, žalostan sam, stravom obuzet." (Jr 8,21)

"Da imam u pustinji obitavalište, ostavio bih narod svoj i daleko od njih otišao. Jer svi su oni preljubnici, rulja izdajnička." (Jr 9,1)

"Potoci suza teku iz očiju mojih zbog propasti Kćeri naroda mojega. Moje oči liju suze bez prestanka, jer prestanka nema dok ne pogleda i ne vidi Jahve s nebesa. Moje mi oko bol zadaje zbog kćeri svih mojega grada." (Tuž 3,48-51)

Naravno, Jeremijinu veliku žalost uzrokovali su nevjera i neposluh Izraelov. Još preciznije govoreći, također ju je uzrokovala činjenica da narod nikada nije reagirao na njegovo učenje, njegov savjet ili ukor, iako ga je Bog postavio da ih svime time usmjerava (Jr 1).

Nikada nemojte takvu žalost unositi u srca svojih vođa jer nam pisac Poslanice Hebrejima govori da nam "to ne bi bilo korisno". On zapravo koristi grčku riječ posuđenu iz svijeta trgovine, koja znači "neprofitabilno", a koja se vezuje za istu terminologiju kojom kaže da će naši vođe "polagati račun". Stoga je njegova poruka da ćemo patiti zajedno sa svojim vođama ako se prema njima ne postavimo na način koji je Bogu ugodan. Mogao je također reći: "Time samo sebi nanosite štetu." Ili kako je to jedan komentator zapisao, "Ako otežavaju rad i život vodstva, oni će sami biti na gubitku."⁵⁴

Milošću Božjom možemo biti pobjednici u odnosu s crkvenim vođama i možemo im pomoći da pobijede u utrci na koju su pozvani (1 Kor 9,26-27). Onim vođama koji dobro istrče maraton, Petar poručuje: "Pa kad se pojavi Natpastir, primit ćete neuveli vijenac slave" (1 Pt 5,4). A potom u sljedećemu retku nastavlja obraćajući se članovima crkve: "Tako i vi, mladići, podložite se starješinama; svi se jedni prema drugima pripašite poniznošću jer Bog se oholima protivi, a poniznima daruje milost" (1 Pt 5,5).

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Zašto je važno da u mjesnoj crkvi postoji nekakav autoritet? Važi li to i za obitelj, posao i društvo u cjelini?
2. Poznajete li osobno vođe svoje crkve? Koliko ih dobro znate? Ako ih ne poznajete dobro, na koje biste se načine mogli s njima bolje upoznati?
3. Zna li koja je vizija vodstva vaše crkve i koji su im ciljevi? Jesu li vam dovoljno dobro poznati kako biste to mogli objasniti nekomu tko je samo u posjetu vašoj crkvi? Što biste odgovorili osobi koja vas upita što točno vaša crkva želi postići?
4. Upitajte svoje crkveno vodstvo o viziji i ciljevima za sljedećih nekoliko godina. Pitajte ih i kako im možete pomoći da postignu te ciljeve.

⁵⁴ Simon Kistemaker: *Exposition of the Epistle to the Hebrews, New Testament Commentary* (Grand Rapids: Baker, 1984.), str. 427.

Ispunjavanje uloga muškaraca i žena

Jedno novije izdanje časopisa *Time* donijelo je niz članaka kojima se dokumentiraju znanstvena istraživanja koja ukazuju na činjenicu da se muškarci i žene međusobno prirodno razlikuju. U glavnom članku našle su se i sljedeće tvrdnje:

"Mnogi znanstvenici oslanjaju se na vrlo kompleksnu i skupu opremu kako bi pronikli tajne s kojima se čovječanstvo suočava. To pak ne važi za Melissu Hines. Ova znanstvenica s UCLA, koja proučava ljudsko ponašanje, nada se riješiti jednu od najstarijih životnih zagonetki samo uz pomoć kutije igračaka pune policijskih autića i lutkica Barbie... Hines i kolege pokušali su odrediti korijene razlika među spolovima tako što su snimali i uspoređivali uzvike zadovoljstva, izraze lica prilikom usredotočivanja i bezbroj odluka koje su tijekom igre donijela djeca starosti između dvije i pol i osam godina. Iako se djeca obaju spolova igraju svim dostupnim igračkama, njezino proučavanje potvrđuje ono što već odavno zna većina roditelja (kao i ujni, stričeva i teta u vrtićima). Kao grupa u cjelini, dječaci preferiraju sportske autiće i vatrogasna vozila, dok djevojčice više privlače lutke i minijturni kuhinjski pribor..."

"Za vrijeme feminističke revolucije sedamdesetih godina [dvadesetog stoljeća], na govor o urođenim razlikama u ponašanju muškaraca i žena gledalo se kao na izrazito zastarjelu stvar, pa čak i kao tabu temu... Govorilo se da će nakon ukidanja seksizma svijet postati zona savršene muško-ženske ravnopravnosti, uz izuzetak nekolicine sitnih anatomskih detalja. Međutim, biologija zna na neobičan način pobrkati sve ono što se od nje očekuje. Umjesto da su nestali, dokazi o urođenim spolnim razlikama počeli su se nagomilavati..."

"Sljedeća generacija otkrila je da usprkos trudu da kćerima daju palice za bejzbol, a sinovima pribor za šivanje, djevojčice još uvijek hrle ka kućicama za lutke, dok se dječaci penju u kućice na stablima."⁵⁵

Na naslovnoj stranici tog časopisa piše: "Zašto se muškarci i žene razlikuju? Ne radi se samo o odgoju. Nove studije pokazuju da se ljudi rađaju s tim razlikama." Iz Svetoga pisma znamo da je to istina, a također znamo i razlog zašto se rađamo različiti: *jer nas je Bog stvorio tako različite* kako bismo imali različite uloge u njegovu planu. Stoga, ako mi, kršćani i kršćanke, želimo ugoditi Bogu u svom punom potencijalu, posebice unutar mjesne crkve, moramo razumjeti jedinstvene dužnosti koje smo dobili.

Ovim poglavljem usredotočit ćemo se na različite pozive za žene i muškarce koji se posebno naglašavaju u Pismu, za razliku od odgovornosti koje na isti način dijele oba spola. Primarni fokus bit će na različitim ulogama spolova u crkvi, a manje na ulogama kod kuće ili u društvu općenito. Crkva i odnosi unutar nje predstavljaju Božju narav svijetu koji promatra (usp. Mt 5,13-16; 1 Kor 14,23-25; Ef 3,10), zbog toga je od ključne važnosti za svjedočanstvo svake zajednice da muškarci i žene imaju predodređene uloge.

Uz to, ako se Božja volja o ulogama muškaraca i žena ignorira ili krivo tumači u nekoj grupi vjernika, tada ta crkva jednostavno ne može tvrditi da Bogu daje slavu, bez obzira na to kojim se drugim kvalitetama možda hvalila. Nakon svog jasnog (i vjerojatno nepopularnog) govora o ponašanju žena na crkvenim sastancima, apostol

⁵⁵ Christine Gorman: "Sizing Up the Sexes", *Time* (20. siječnja 1992.), str. 42.

Pavao poručio je sljedeće Korinćanima: "Smatra li tko da je prorok ili duhom obdaren, neka zna: što vam pišem, Gospodnja je zapovijed. Tko to ne prizna, ne priznaje se" (1 Kor 14,37-38). Kako bi nas Bog priznao za poslušne slugе svoje crkve, mi moramo priznati biblijske uloge muškaraca i žena, držati ih se u vlastitu životu i pomoći drugima da postignu još bolje izvršavanje svoje uloge.

Uloga muškaraca u crkvi

Mnogo puta u povijesti Božjega naroda opisuje se Gospodina kako od muškaraca traži da se drže uloge koju im je on predodredio:

"Jahve je potražio sebi čovjeka po svom srcu." (1 Sam 13,14)

"Prođite ulicama jeruzalemskim, pogledajte dobro i raspitajte se, tražite po njegovim trgovima, pa ako nađete ijednoga čovjeka koji čini pravo i traži istinu, oprostit ću ovom gradu." (Jr 5,1)

"Tražio sam među njima nekoga da podigne zidine i stane na proboje preda me u obranu zemlje, da je ne zatrem, i ne nađoh nikoga." (Ez 22,30)

Ovi reci, kao i mnogi njima slični, govore nam da nije pretjerano reći kako odgovornost za napredak i nazadovanje Božjega naroda pada na muškarce iz toga naroda. A kako to pokazuje posljednji od navedenih odlomaka, žalosni nedostatak muškaraca koji će "stati na proboje zidina" česta je pojava. Danas će crkve postići standarde svojega Gospodina jedino ako imaju muškarce koji su brižni vođe, učinkoviti učitelji i primjeri pobožnosti.

Brižni vođe

Vodstvo nad čitavom crkvom uloga je osmišljena posebno za muškarce. U tisućljetnoj povijesti Izraela koju bilježi Stari zavjet, svi vodeći položaji (svećenstva, kraljeva i proroka koji su pisali Pismo) pripadali su muškarcima.⁵⁶ Kada je Isus u prvome stoljeću utemeljio svoju crkvu, svi apostoli, pastori i starješine bili su muškarci, a Novi zavjet ženama ne dopušta služenje na tim položajima (1 Tim 2,11-14). One danas ipak vrše te dužnosti u mnogima crkvama, što je rezultat liberalne teologije, suvremenog feminističkog pokreta i nekih novih, kreativnih tumačenja biblijskih odlomaka koji govore o ulozi žene. Međutim, tijekom posljednjih devetnaest stoljeća, čitava pravovjerna crkva bila je jedinstvena u podržavanju biblijskog standarda muškog vodstva.⁵⁷

⁵⁶ Oni koji vjeruju da i žene mogu biti pastori i starješine navode primjere poput Mirjam, koju se naziva proročicom (Izl 15,20), i Debore, koja je bila sudac u Izraelu (Suci 4). Međutim, prorokovanje je nadnaravni dar, a ne položaj u vodstvu, a 1. Korinćanima 11,5-13 kaže da žena koja prorokuje to mora činiti na način iz kojega se jasno vidi da je podložna muškom vodstvu. A po pitanju Debore, pomnije čitanje Pisma otkriva da je njezina uloga suca bila u mnogo čemu drugačija od uloge muškaraca koji su bili na takvom položaju (vidi knjigu Pipera i Grudema koja se spominje u sljedećoj bilješki, str. 216-217). Osim toga, uloga suca u Izraelu nije bila položaj utemeljen Božjim zakonom. Suci su postojali u vrijeme velikog grijeha i prevrata među Božjim narodom (Suci 17,6; 21,25; usp. Iz 3,12). A Jean Calvin zapisao je: "Ako bi netko negodujući uzeo za primjer Deboru i njoj slične, za koje čitamo da ih je u nekom trenutku Bog postavio da vladaju Božjim narodom, odgovor je jednostavan. Ono što Bog čini iznimno ni na koji način ne isključuje normalna pravila ponašanja kojima nas stavlja u red." (komentar na 1. Timoteju 2,11-12).

⁵⁷ Vrlo korisnu raspravu o važnosti muškoga vodstva u crkvi potražite u knjizi uredničkog para Johna Pipera i Waynea Grudema, urednik: *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* (Westchester, Ill.: Crossway, 1991.).

Jedan od razloga zašto je nebiblijski stav prema ženskom vodstvu u crkvi dobio toliku uvjerljivost je i činjenica da je premalo muškaraca voljnih preuzeti uzde i voditi zajednicu u Božjem smjeru. Muški kršćani danas više negoli ikada ranije trebaju obratiti pažnju na riječi iz 1. Timoteju 3,1: "Vjerodostojna je riječ: teži li tko za nadgledništvom, časnu službu želi." (Ovaj redak specifično govori o službi nadglednika ili starješine, ali princip se odnosi i na sve druge oblike crkvenog vodstva u koje se muškarci mogu uključiti.)

Pavao ovaj redak započinje govoreći da je ono što slijedi "vjerodostojna riječ". Te je iste riječi koristio još četiri puta u poslanicama (1 Tim 1,15; 4,9; 2 Tim 2,11; Tit 3,8), a svaki put služe kao uvod za izraze koji su se među prvim kršćanima vjerojatno često navodili. Važnost toga dobro objašnjava Alexander Strauch u svojoj izvrsnoj knjizi *Biblijsko starješinstvo*:

"Ova formula naglašava i na pozitivan način preporuča ono o čemu se govori i s čime se povezuje. Zapravo, značenje te formule je da je tvrdnja istinita te da je treba stalno ponavljati među Božjim narodom – prokušana istina koju je potvrdilo vrijeme, na koju se može računati i koju potpuno podupiru svi vjernici, kao i Pavao, apostol djelovanjem Duha Svetoga."

"Izraz je... dakle, apsolutne i bezuvjetne istine, potpune pouzdanosti i povjerljivosti. Istina je to koju je Božji Duh suvereno postavio u Sveto pismo na dobrobit svijui. Istina je to koja zavređuje stalno ponavljanje među Božjim ljudima..."

"Činjenica da su prvi kršćani osmislili poseban izraz za nadgledanje crkve otkriva nam njihovo temeljito razumijevanje velike vrijednosti nadgledništva, poteškoća i žrtava s kojima se nadglednici suočavaju, kao i vlastite potrebe za takvim vođama."⁵⁸

Pavao potom potkrjepljuje taj poticaj muškarcima da teže ulozi vođe: "... časnu službu želi." Možda neki ljudi koji čitaju ovaj redak oklijevaju poželjeti ili težiti k položaju vođe jer smatraju da bi takvo nastojanje moglo biti izraz sebičnosti ili grešne ambicije. Neki bi se čitatelji čak mogli zapitati zašto Pavao uopće potiče ljude da teže k vodstvu, s obzirom na to da nas naša grešna narav nagoni da stremimo k najvišim pozicijama i često nas potiče da na putu do vrha gazimo po drugima.

Odgovor leži u kulturološkoj situaciji Pavlovog vremena i biblijskom opisu uloge vođe. Kao prvo, vodstvo u prvoj crkvi nije uvijek bilo glamurozan položaj; progonstvo kršćana događalo se na sve strane, a židovske i rimske vlasti bi iz grupe prvo izdvajale vođe (Dj 12,1-3). Kao drugo, ljudima koji su bili na vodećim položajima sam Isus Krist naredio je da budu sluge svima (Mk 9,35; Lk 22,24-27). Od njih se tražilo da budu brižni i puni ljubavi, a bilo im je zabranjeno tiransko vladanje ili traženje bilo kakvih povlastica za sebe (1 Pt 5,1-3). Pavao ljude potiče da teže upravo takvom vodstvu jer dobrobit crkve uvelike ovisi o tomu.

Kršćanine, jesi li pomno i žarko razmislio i molio o mogućnosti da na ovaj način služiš Gospodina i njegovu crkvu? Razvijaš li u vlastitom životu i domu upravljačke vještine, s nadom da će ih Gospodin upotrijebiti za svoju slavu u lokalnoj zajednici vjernika? Trebao bi biti spreman i voljan postati onaj kojega Bog traži za ovu ključnu ulogu jer bez takvih ljudi crkva može samo duhovno životariti i razočarati svoga Gospodina.

Učinkoviti učitelji

Uloga poučavanja Božjega naroda Božjoj riječi također je rezervirana prvenstveno za muškarce. Iako Božji plan uključuje i žene koje djeci i drugim ženama prenose

⁵⁸ Alexander Strauch: *Biblical Eldership* (Littleton, Colorado: Lewis and Roth, 1986.), str. 187-188.

principe njegove Riječi (Izr 1,8; Tit 2,3-5), on zapovijeda da isključivo muškarci hrane čitavo stado Božje kad se ono sastane (1 Tim 2,12-14; 1 Kor 14,34-35). Nažalost, baš kao i u slučaju vodstva, nedostaje muškaraca koji bi bili voljni i sposobni preuzeti ovu ulogu, a ta žalosna činjenica doprinosi porastu broja žena na položajima učitelja. Ako crkve žele prekinuti ovaj val izokretanja biblijskih uloga, tada neće biti dovoljno samo naglašavati ograničenja ženama – morat će naglašavati i potrebu da muškarci razvijaju vještine poučavanja.

Jedan od današnjih razloga za manjak muških učitelja možda je i raširena ideja da je poučavanje Biblije odgovornost isključivo pastora i starješina. Mnogo je "laika" koji se nikada ni ne zapitaju jesu li možda nadareni učitelji, jer misle da bi prvo morali otići u biblijsku školu kako bi se time mogli baviti. Isti suštinski problem postoji i na području savjetovanja, za čiji uspjeh potrebne su i vještine poučavanja. Ali, iako formalna edukacija uistinu pruža znatne prednosti, a crkvene dužnosti trebaju obavljati kvalificirani ljudi, u većini crkvenih zajednica starješinama i osoblju neizvedivo je odraditi cjelokupnu službu poučavanja Riječi i učinkovitog savjetovanja. Tim crkvenim vođama treba i suradnja drugih ljudi iz crkve.

Svaki muškarac u crkvi trebao bi svjesno razvijati i prakticirati svoje vještine poučavanja jer svaki je muškarac suprug ili potencijalni suprug, a Bog zapovijeda da muškarci budu učitelji u svojoj kući (Pnz 6,6-7; Ef 5,25-27; 6,4). Ključ za to je uzbudljivo osobno proučavanje Biblije, jer kada iz Božje riječi osobno naučimo duboke istine i primijenimo ih u vlastitome životu, tada će se u nama roditi želja da to podijelimo i s drugima. Kada Kristova riječ u nama bude prebivala u obilju, tada ćemo jedni druge poučavati i poticati (Kol 3,16).

Pobožni primjeri

Iako se svakom članu tijela Kristova zapovijeda da bude primjer pobožnosti koji će i druge ljude potaknuti da napreduju u Kristu, muškarcima u crkvi posebno se nalaže da drugima služe na ovaj način. Primjernost je tako sastavni dio kvalitetnog vođenja i poučavanja da se te zadaće uopće ne mogu učinkovito izvesti bez nje (1 Pt 5,3; 2 Sol 3,6-7). Uz to, Bog muževima nalaže da se prema svojim ženama odnose na način koji odražava primjer Isusa Krista (Ef 5,25-27). U poslanicama 1. Timoteju 3,2-13 i Titu 1,6-9 nalaze se popisi odlika istinski pobožnog čovjeka. Primarna namjena tih popisa je određivanje ljudi koji mogu ući u crkvene službe starješine ili đakona, ali njihova sekundarna namjena je izazvati svakoga čovjeka u crkvi da te odlike razvija i u svom životu. To znamo jer Pavao ohrabruje svakoga tko želi crkvenu službu (1 Tim 3,1.13). Osim toga, nijedna od odlika koje se navode u tim popisima nije bilo kojemu čovjeku nedohvatna kroz Božju milost i osposobljenje. Zapravo, kvalitete koje se navode jednostavno bi trebale vrijediti za svakog kršćanina (na različitim stupnjevima rasta), a Pavao kaže da nikoga komu nedostaje bilo koja od njih ne bismo trebali postavljati u crkveno vodstvo.

Slijedi dvadeset i pet odlika koje se spominju uz starješine ili đakone. Nije nam namjera iznositi temeljitu raspravu o problemima tumačenja i praktičnoj primjeni tih kvaliteta, nego samo ukratko objasniti svaku od njih, kako bi svaki čovjek mogao procijeniti kakav primjer osobno daje drugima u crkvi.⁵⁹

"Besprijekoran" (što je vjerojatno općeniti uvod u ostale odlike) znači da dulje vrijeme živim dosljednim životom rasta u pobožnosti, tako da nitko ne može legitimno dovoditi u pitanje moje spasenje, posvećivanje ili iskrenost.

⁵⁹ Naravno, neke odlike ponavljaju se na tri zasebna popisa, a na našem popisu takve se računaju kao samo jedna.

"Jedne žene muž" (ili "čovjek vjeran samo jednoj ženi") znači da dosljedno izražavam naklonost i odanost svojoj supruzi i nijednoj drugoj ženi. Ako sam neoženjen, to znači da održavam spolnu čistoću mišlju i djelom.

"Trijezan" znači da se ne opijam, da pazim na svoje ponašanje i držim ga pod kontrolom. Ne pretjerujem s hranom, pićem niti bilo kojim drugim zadovoljstvom preko granica koje postavljaju Pismo, savjest ili zdrav razum.

"Razuman" (također se prevodi i kao "razborit") znači da trezveno razmišljam, da sam pažljiv i da svoje misli držim pod kontrolom sukladno Božjoj riječi. Nisam podložan hirovima emocija ili misli, niti prihvaćam svoje ili tuđe ideje bez biblijske provjere.

"Sređen" (ili "otmjén") znači da živim organiziranim i urednim životom u kojemu planiram mudro raspolagati vremenom, te da se može računati da ću ispuniti svoje velike i male dužnosti.

"Gostoljubiv" (doslovno "prijatelj stranaca") znači da moj dom i moje vlasništvo pripadaju Bogu, a ne meni, te da sam ih spreman podijeliti čak i s onima koji za mene možda nikada neće ništa učiniti.

"Sposoban poučavati" znači da sam iz vlastitog proučavanja i od vjernih učitelja naučio dovoljno biblijskog nauka da i druge mogu točno i učinkovito poučiti.

"Ne vinu sklon" znači da nitko nikada ne može smatrati da je moja prosudba kompromitirana uzimanjem alkohola ili drugih opojnih sredstava.

"Ne nasilan" znači da nikada ne pribjegavam bilo kakvu obliku fizičkog ili verbalnog nasilja u svom odnosu prema obitelji, prijateljima, poznanicima, pa čak i neprijateljima.

"Popustljiv" znači da na tuđe nedostatke, pa čak i na njihove napade, reagiram brižno, a ne agresivnim komentarima ili bilo kojom vrstom osvete.

"Ne ratoboran" znači da posljednje što želim je upuštati se u prepirke ili sukobe, iako znam da će do njih ponekad dolaziti. Opetovano pokazujem sposobnost neslaganja bez stvaranja podjele u tijelu.

"Ne srebroljubac" znači da moja motivacija u poslu i ulaganju nikada nije bogaćenje, pa čak ni gomilanje dodatne imovine. Novac koji zarađujem gledam samo kao sredstvo za ispunjavanje mojih biblijskih dužnosti zbrinjavanja sebe i svoje obitelji, pomaganja Božjega rada i davanja potrebitima.

"Da svojom kućom dobro upravljaj" znači da se u svojem domu dobro nosim s ulogom pobožnog vođe uza sve odgovornosti koje mi je Bog ondje dao. Ako imam djecu, moram biti dobar vođa, primjer, učitelj i redar, kako bi djeca poslušno živjela primjernim životom.

"Ne novoobraćenik" znači da ću se truditi što prije sazrijeti u Kristu kako bi i drugi vidjeli moju duhovnu zrelost. Također ću pomno njegovati poniznost u sebi, kako ne bih pao u zamku duhovnog ponosa.

"Lijepo svjedočanstvo od onih vani" znači da se moje ponašanje ne mijenja kada izađem iz kruga kršćana; da sam jednako savjestan, pošten i brižan na poslu, u vožnji i u trgovini kao i kad poučavam u nedjeljnoj školi.

"Ozbiljni" znači da sam toliko dostojanstven da me nitko ne može optužiti za neozbiljnost ili nerazumijevanje težine duhovnih tema.

"Ne dvolični" znači da ne govorim jedno jednima, a obrnuto nekim drugima. Također, ne pričam neograničeno kad je neke stvari bolje ne reći.

"Imajući otajstvo vjere u čistoj savjesti" znači da razumijem biblijsko učenje, ali ga također i prakticiram u toj mjeri da nemam neispovjedenih grijeha niti sumnji u pravednost bilo koje aktivnosti u svom životu.

"Ne samoživ" znači da sebe smatram manje važnim od drugih i tražim njihovu dobrobit prije svoje.

"Ne jedljiv" znači da ne "eksploDIRAM" kad se netko prema meni pogrešno postavlja ili kada se stvari ne odvijaju onako kako ja želim. U kritičnim trenutcima ne reagiram na način zbog kojega ću kasnije žaliti.

"Ljubitelj dobra" znači da me vlastita poslušnost i izgradnja raduju, kao i poslušnost i izgradnja drugih, tako da ću rado učiniti što god treba kako bih tu izgradnju olakšao.

"Pravedan" znači da jednoj vrsti osoba ne pokazujem pristranost nauštrb drugih, te da se na mene može računati kad se u odnosu s drugim osobama treba ponašati dosljedno i na biblijski način.

"Svet" znači da stalno dajem slavu Bogu i ograđujem se od grijeha i situacija koje bi me mogle staviti na iskušenje.

"Uzdržljiv" znači da sam stvorio naviku borbe i pobjeđivanja vlastitih grešnih želja umjesto da im popuštam. Osobnu disciplinu održavam čak i u stvarima koje nisu vezane za moral, tako da sam u stanju pobijediti iskušenje kad god se ono ukaže.

"Priljubljen uz vjerodostojnu riječ nauka" znači da proučavam Pismo dovoljno detaljno da sam u stanju obraniti svoje stavove u razgovoru s nevjernikom ili zavedenim bratom.

Ovi božanski standardi za muškarce uistinu su visoki – ali moramo ponovo naglasiti da možemo biti primjer opisan u ovim odlomcima (silom Duha Svetoga). Izgleda da je mnogo ljudi u tijelu Kristovu koji vjeruju da se te odlike odnose samo na starješine i đakone, pa da se stoga oni osobno ne moraju truditi vlastite živote privoditi k Božjemu standardu. Neka Bog svojoj crkvi pošalje sve više i više muškaraca koji će željeti ulogu brižnog vođe, učinkovitog učitelja i pobožnog primjera.

Uloga žena u crkvi

Posljednjih nekoliko desetljeća u Americi došlo je do ogromnih promjena u uključivanju žena u crkvene službe, kako to potvrđuje i knjiga *Megatrends for Women* u poglavlju pod naslovom "To Hell With Sexism: Women in Religion" (K vragu i seksizam: Žene u religiji; op. prev.):

"Žene u drugoj polovici dvadesetoga stoljeća uvode revoluciju u najizraženije seksističku instituciju u povijesti – u organiziranu religiju. Zbacivši tisućljetnu tradiciju, one preispituju autoritete, tumače Bibliju na novi način, osmišljavaju sebi nove službe, hrle na seminare, bore se za pravo zaređenja, čiste seksističku terminologiju iz liturgije, reintegriraju ženske vrijednosti i preuzimaju položaje u vodstvu."⁶⁰

Među "kršćanskim feministima" koji podupiru ove tendencije jedna od najčešćih optužbi protiv tradicionalnih stavova prema ulozi žene je da su "seksistički", odnosno, drugim riječima, da umanjuju vrijednost žene. Ta je optužba ipak samo karikatura. Tradicionalne stavove utemeljene u biblijskom učenju Bog je kroz povijest koristio kako bi poštovanje žena *uvećao*, a ne kako bi žene držao u potlačenosti.

U starom Izraelu žene se cijenilo i hvalilo, i to na način kakav se nije mogao pronaći u okolnim društvima tog vremena. Zakon je tražio netipičan monogamni brak (usp. Izreke 5,15-21), a Bog je osuđivao svakoga tko nije ostao vjeran ženi svoje mladosti (1 Kr 11; Mal 2,13-16). U Izrekama se kaže: "Kreposna je žena vijenac mužu svojemu" (12,4) i: "Više vrijedi ona nego biserje" (31,10).

⁶⁰ Patricia Aburdene i John Naisbitt: *Megatrends for Women* (New York: Fawcett Columbine, 1992.), str. 119.

U novozavjetno vrijeme Pavao nalaže da muževi vole svoje žene kao vlastito tijelo (Ef 5,28-30), a to je pak građanima grčko-rimske kulture bilo doslovno revolucionarna ideja jer je bilo uobičajeno da supruga muškarcu bude sluškinja, a da on istovremeno ima brojne prilježnice. Čak i u kasno puritansko doba u Americi, odmah nakon vremena obilježenog najkonzervativnijim religijskim stavovima u povijesti, žena je bila pošteđena brojnih neugodnosti. Jedan povjesničar piše:

"Kada je Philip Schaff godine 1855. pisao svojim učenim prijateljima u Njemačkoj kako bi im objasnio kakva je Amerika, izjavio je ovo: 'Dobro je poznato duboko poštovanje žena u Americi.' Doslovno je rekao: 'Amerika se ponekad naziva rajem za žene' jer je žena bila pošteđena robovanja kakvo je u Europi bilo uobičajeno; muškarci su je toliko poštovali da je mogla slobodno putovati bez problema, a imala je i 'prednost u svakome društvu'. U Europi onoga doba govornik koji se obraćao mješovitoj publici započeo bi riječima 'gospodo i dame', a u Americi onoga vremena govornik bi pri obraćanju toj istoj publici započeo riječima 'dame i gospodo'."⁶¹

Biblijski kršćani priznaju da Božja riječ ženama jasno postavlja određena ograničenja u crkvenim službama. Ne vjerujemo da je Bog žene stvorio inferiornima u odnosu na muškarce, nego da ih je jednostavno stvorio *različitim* od njih. Baš kao što svaki dio motora mora obavljati različitu zadaću kako bi se automobil mogao uredno kretati, i baš kao što svaki igrač u sportskom timu mora odigrati jedinstvenu ulogu kako bi tim pobijedio, tako muškarci i žene moraju obavljati različite funkcije u zajednici kako bi crkva proslavljala Boga.

Neki od glavnih poslova koje je Bog osmislio za ženu unutar njegova tijela su podložna učenica, darovita učiteljica, vješta domaćica i ponizna sluškinja.

Podložne učenice

Iako se svakom članu tijela Kristova nalaže da bude podložan drugima (Ef 5,21), Pismo posebno naglašava ovu odliku kad govori o ulogama žene. Razmotrite sljedeće odlomke, od kojih se svi odnose posebno na ponašanje žene tijekom javnih crkvenih sastanaka:

"Ali htio bih da znate: svakomu je mužu glava Krist, glava ženi muž, a glava Kristu Bog... A muž ne mora pokrivati glave, ta slika je i slava Božja; a žena je slava muževa. Jer nije muž od žene, nego žena od muža. I nije stvoren muž radi žene, nego žena radi muža. Zato žena treba da ima 'vlast' na glavi..." (1 Kor 11,3-10)

"Žene na sastancima neka šute. Nije im dopušteno govoriti, nego neka budu podložne, kako i Zakon govori. Žele li što saznati, neka kod kuće pitaju svoje muževe jer ružno je da žena govori na sastanku. Ili zar je riječ Božja od vas proizašla, zar je samo k vama došla? Smatra li tko da je prorok ili duhom obdaren, neka zna: što vam pišem, Gospodnja je zapovijed. Tko to ne prizna, ne priznaje se." (1 Kor 14,33-38)

"Žena neka u miru prima pouku sa svom podložnošću. Poučavati pak ženi ne dopuštam, ni vladati nad mužem, nego - neka bude na miru. Jer prvi je oblikovan

⁶¹ David Wells: *No Place for Truth: Whatever Happened to Evangelical Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993.), str. 28-29. Citati: Philip Schaff: *America: A Sketch of its Political, Social, and Religious Character*, urednik Perry Miller (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1961.), str. 55-56.

Adam, onda Eva; i Adam nije zaveden, a žena je, zavedena, učinila prekršaj." (1 Tim 2,11-14)

Brojni problemi tumačenja ovih odlomaka i mnoštvo pitanja koja se javljaju oko njihove primjene ne spadaju u temu ovog poglavlja. Na drugim mjestima o njima se detaljno raspravlja.⁶² Međutim, u ovim su recima jasno iznesene dvije ideje koje nisu otvorene za legitimno različita tumačenja: (1) U kontekstu mjesne crkve, svaka se žena treba podložiti muškome vodstvu i treba učiti od muškaraca, umjesto da poučava muškarce. (2) Starješinstvo i drugi položaji vlasti nad muškarcima nisu biblijska opcija za kršćanku, kao ni bilo kakva uloga poučavanja i savjetovanja u kojoj bi ona imala autoritet nad muškarcima. Božji plan je da podložno učenje žena bude ključni čimbenik otkrivanja njegove naravi kroz crkvu, kao i učinkovito svjedočanstvo tijelu.

Ponavljamo, ova uloga podložnosti ni na koji način ne znači da je žena inferiorna pred muškarcem. Razlika između muškaraca i žena nije u kvaliteti ili sposobnosti, nego u funkciji. Ova se razlika prikazuje i u 1. Korinćanima 11,3, gdje Pavao kaže: "Ali htio bih da znate: svakomu je mužu glava Krist, glava ženi muž, a glava Kristu Bog." Položaj muškarca kao glave ženi ne znači da je muškarac na neki način superioran nad njom, kao što ni Bog kao glava Kristu nije superioran nad Kristom! "Glava Kristu [je] Bog" označava podložnu ulogu koju je Isus preuzeo na sebe kad je hodio zemljom, a "glava ženi [je] muž" jednostavno označava različitost uloga koje je Bog dao ženi i muškarcu.

A ta "različitost uloge žene", suprotno primjedbama feminista, uopće nije tegobna. William Hendriksen u svom komentaru na 1. Timoteju piše:

"Iako ove riječi iz 1. Timoteju 2,11-12, kao i njihova paralela u 1. Korinćanima 14,33-35, mogu zvučati za nijansu neprijateljski, one su u stvarnosti nešto sasvim drugo. One su zapravo izraz nježnog suosjećanja i suštinskog razumijevanja. Njihovo je značenje: Neka žena ne ulazi u sferu aktivnosti za koju samim svojim stvaranjem nije osmišljena. Neka ptica ne pokušava živjeti pod vodom. Neka riba ne pokušava živjeti na suhom. Neka žena na pokušava izražavati autoritet nad muškarcem tako što će ga poučavati na javnom bogoslužju. I radi nje same, i radi duhovne dobrobiti crkve takvo se nesveto suprotstavljanje božanskome autoritetu zabranjuje."⁶³

Na sličan način R. L. Dabney piše:

"Pavao ne govori da žena ne bi trebala propovijedati na javnim mjestima zato što je smatra manje pobožnom, manje revnom, manje rječitom, manje učenom, manje hrabrom ili manje intelektualnom od muškarca. Kod zagovornika ženskih prava na ovaj položaj postoji stalna težnja brkanju ideja, kao da je Pavao, rekavši da žena ne smije činiti ono što čini muškarac, to rekao kako bi umanjio vrijednost ženskog spola. To je čista pogreška... Ženu Pavao isključuje iz ove muške zadaće javnog propovijedanja ne zato što bi ona bila inferiorna muškarcu, nego jednostavno zato što ju je njezin Stvoritelj napravio za drugi posao koji pak nije kompatibilan s ovim. Isto je tako mogao, kao i sama priroda, odrediti da žena neće pjevati bas vokal, ne stoga što bi smatrao da je duboki glas ljepši – možda je smatrao da je čisti alt ženskoga grla daleko ugodniji – nego zato što je i sama njezina konstitucija upućuje

⁶² Vidi posebno knjigu spomenutu u bilješci br. 56.

⁶³ William Hendriksen: *Exposition of the Pastoral Epistles, New Testament Commentary* (Grand Rapids: Baker, 1957.), str. 108-109.

na više glasovne dionice u koncertu ljudskog postojanja, pa je stoga neprikladna za druge, grublje i manje melodične dionice."⁶⁴

Naše grešno društvo (a možda i naše grešno srce) uvjerilo je mnoge od nas da je blaženije voditi negoli slijediti. To nije uvijek istina jer vođenje sa sobom nosi probleme, poteškoće i boli kakve sljedbenici nikada ne iskuse. Bog je stvorio ženu da bude ovisna o muškarcu kako bi je muškarac štitio, njegovao i brinuo se o njoj. Svaki suprug koji istinski voli svoju suprugu i koji želi biti prava glava doma zna da to uopće nije lak zadatak. Ponekad bi bilo daleko ugodnije slijediti negoli voditi. A svaki stariješina koji istinski ljubi Gospodina i koji želi biti pravi vođa u crkvi, zna da to nije lak zadatak. Za vrijeme teških trenutaka on možda snažno želi predati svoj položaj nekom revnosnom nasljedniku!

Upravljanje i poučavanje u crkvi nisu teret kojega žene moraju nositi. Zbog toga bi trebale biti zahvalne Bogu i radosno nastojati obnašati mnoštvo drugih važnih službi u koje su često pozvane.

Darovite učiteljice

Žene ne bi trebale poučavati muškarce, ali to ne znači da nisu nadarene na području poučavanja i edukacije. Naprotiv, one su ključno oruđe u Božjemu planu za obrazovanje djece i drugih žena.

Obučavanje djece. U 1. Timoteju 5,9-10 govori se o popisu starijih udovica koje je uzdržavala prva crkva, čemu je vjerojatno cilj bio određivanje žena koje će se posvetiti posebnoj službi u zajednici. Uvjeti koji se postavljaju za ovaj popis otkrivaju nam službe koje pobožne žene mogu i trebaju obavljati. Mora imati "svjedočanstvo dobrih djela", a prvo dobro djelo koje se spominje je odgajanje djece. Pavao kaže da se ženu može upisati na popis ako "je djecu odgojila". Izvorna grčka riječ koja se ovdje prevodi kao "odgajanje" ona je ista koju nalazimo u Efežanima 6,4: "A vi, očevi [a mogli bismo dodati i "vi majke"], ne srdite djece svoje, nego ih odgajajte stegom i urazumljivanjem Gospodnjim!" A u 1. Timoteju 2,15 Pavao svoju raspravu o ograničenjima ulaska u službu za žene nastavlja govoreći: "A spasit će se rađanjem djece ako ustraje u vjeri, ljubavi i posvećivanju, s razborom."

Ti reci (kao i mnogi drugi u Pismu) kao da ukazuju na to da žene imaju primarnu ulogu u razvoju djece. Zapovijed "rada u kući" omogućuje ženama provođenje više vremena s djecom, a u većini slučajeva one kao da su za ovu ulogu nadarenije od muškaraca. U svakome slučaju, Pismo jasno navodi da je uloga žene u odgajanju djece nužna. U Izlasku 20,12 peta zapovijed glasi: "Poštuj oca svoga i majku svoju." U Božjim očima majku se mora poštovati koliko i oca. Izlazak 21,15 jasno govori: "Tko udari svoga oca ili svoju majku, neka se kazni smrću." U Izlasku 21,17 nalazimo zapovijed: "Tko prokune svoga oca ili svoju majku, neka se kazni smrću." U Božjim je očima prijezir i neposlušnost prema majci jednako ozbiljan prijestup kao i prema ocu. Knjiga izreka prepuna je prikaza kojima se djecu potiče da na jednak način poštuju oca i majku. U Izrekama 1,8 piše: "Poslušaj, sine moj, pouku oca svoga i ne odbacuj naputka svoje majke", u Izrekama 6,20: "Sine moj, čuvaj zapovijedi oca svoga i ne odbacuj nauka matere svoje", a u Izrekama 30,17: "Oko koje se ruga ocu i odriče poslušnost majci isključivat će potočni gavrani i izjesti mladi orlovi." Uvijek iznova djeci se nalaže da majkama iskažu jednako poštovanje kao i očevima. Bog opetovano govori

⁶⁴ R. L. Dabney: *Discussions: Evangelical and Theological Two* (London: The Banner of Truth, 1967.), str. 96.

kako će kazniti neposluh djece prema majkama, baš kao što će kazniti i neposluh prema očevima.

Naravno, ako je odgajanje djece posebna ženska služba, tada bi žene trebale, ako je to moguće, imati djecu. Postoje slučajevi kada je to fizički nemoguće, ali ako je žena u mogućnosti, trebala bi se odlučiti na to. A kada žena ima djecu, treba ih odgajati u Božjoj disciplini i pouci, kako bi ona kasnije imala utjecaj na crkvu i na svijet za Krista. Sjetite se samo doprinosa koji su mnoge žene dale tijekom povijesti svijetu odgojivši pobožne vođe. Izreka koja kaže da ruka koja ljulja kolijevku upravlja svijetom stvarno je istinita. Žene mogu uvelike doprinijeti crkvi i svijetu djelujući odozdo prema gore, a ne odozgor prema dolje.

Ali što je sa ženama koje ne mogu imati djece ili onima čija su djeca otišla od kuće? Mogu li takve žene još uvijek imati službu odgajanja djece? Da, jer ako i nemaju svoje djece, trebale bi pronaći drugu djecu i pomoći ih odgajati. Mogu k sebi pozivati djecu drugih ljudi. Mogu se s tom djecom zabaviti i pričati im o Spasitelju. Neki roditelji brojne djece veoma su zaposleni, a žene koje nemaju djece mogu neizmjereno utjecati na život tih mališana kojima možda treba više pažnje odraslih negoli im to roditelji stižu pružiti.

Čak i žene bez vlastite djece mogu biti izuzetno nadarene za rad s djecom. Bog im je dao taj dar i one bi ga trebale koristiti. Žene bi se trebale obraćati mališanima i dovoditi ih Kristu. Iako roditelji možda često s vrlo malo uspjeha potiču i opominju svoju djecu, ponekad taj isti poticaj ili opomena od neke druge osobe nosi dodatnu težinu i daje rezultate. Žena možda nikada ne shvati u kojoj je mjeri utjecala na dječji život dok ne stigne u nebo, ali treba biti sigurna da je njezin utjecaj velik.

Obučavanje mlađih žena. Žalosno je čuti da starije kršćanke govore: "Rodila sam djecu, odgojila sam ih i sada sam na odmoru. Ne želim se više baviti djecom. Neću ponovo one iste probleme." Bog im je kroz osobno iskustvo dao ogromnu mudrost oko doma i odgoja djece. U tom trenutku zapravo bi trebale govoriti: "Moja služba tek počinje!"

U Titu 2,3-5 piše: "Starice isto tako... učiteljice dobra da urazumljuju mlađe neka ljube svoje muževe, djecu, neka budu razumne, čiste, kućevne, dobre, podložne svojim muževima da se riječ Božja ne bi pogrđivala."

Starije žene trebale bi stalno poučavati one mlađe jer za sobom imaju godine iskustva. A mlađe žene trebale bi poučavati one još mlađe o onomu što su naučile proučavanjem Biblije i kroz svoje kršćansko iskustvo. To je ključna dužnost i privilegija žena u crkvi.

Na svijetu ima više žena i djece negoli muškaraca, stoga pred ženama stoji ogromno misijsko polje! Neke žene žale se da nemaju što činiti za Krista. Ali one koje to govore obično samo traže opravdanje jer ni ne žele požrtvovno služiti Kristu. Žene nikada legitimno ne mogu reći da nemaju što činiti za Krista sve dok nisu poučile svako potrebno dijete i ženu u crkvi i široj zajednici svemu što znaju o Božjoj riječi. To su zapravo službe koje žene često obavljaju bolje od muškaraca jer među djecom i ženama postoje problemi s kojima se druga žena može nositi daleko bolje od muškarca. Žena drugoj ženi može iznijeti osobne probleme o kojima nikada ne bi razgovarala s muškarcem, a žena ujedno bolje od muškarca razumije emocionalnu logiku i stanje druge žene.

Vješte domaćice

U 1. Timoteju 5,10 ukazuje se na drugu važnu službu žene u crkvi kad se govori da je udovicu moguće uvrstiti na popis ako "je bila gostoljubiva". Danas je služba

gostoprimstva uvelike zaboravljena, međutim, u vrijeme prve crkve ona je bila ključni čimbenik. Alexander Strauch napisao je izvrsnu knjižicu o ovoj temi, a naslov joj je *Using Your Home for Christ* (Stavljanje svoga doma u službu Kristu; op. prev.). U njoj se nalazi sljedeći sažetak:

"Gostoprimstvo je ključni element u izgradnji kršćanske zajednice. Gostoljubivost je možda najbolji način promicanja bliske bratske ljubavi. Ona je posebno važna u crkvama gdje se ljudi dobro ne poznaju ili u kojima su poznanstva samo površna, ograničena samo na nedjeljno jutro."

"Gostoprimstvo je učinkovito oruđe evangelizacije. Pokazivanje Kristove ljubavi drugima u domaćem okruženju može biti jedini način da kršćani iznesu svjedočanstvo svojim susjedima. Kršćanska kuća može biti svjetionik za Boga u duhovno mračnome susjedstvu."

"Gostoljubivost je biblijska zapovijed. Mnogi kršćani ni ne znaju što Novi zavjet poučavao o gostoprimstvu i njegovom učinku na okoliš mjesne crkve."⁶⁵

Zapovijedi koje autor spominje nalaze se u Rimljanima 12,13, 1. Petrovoj 4,9 i Hebrejima 13,2. Ovaj zadnji redak glasi: "Gostoljublja ne zaboravljajte: njime neki, i ne znajući, ugostiše anđele!" Strauch je svakako u pravu kada tvrdi da vrlinu gostoprimstva treba nanovo otkriti, a iako se i muškarce poziva na "gostoljubivost" (1 Tim 3,2), često su upravo žene iznimno nadarene za ovu službu. Stvorene su da budu "radnice u kući", a gostoprimstvo s ciljem izgradnje i evangelizacije služba je koja se savršeno uklapa u njihovo djelovanje na tom području.

Obratite posebnu pažnju na riječi majke i domaćice (s diplomom iz teologije) Dorothy Patterson:

"Žene su oslobođene istinske slobode koju su uživale stoljećima, slobode da upravljaju domom, odgajaju djecu i bave se osobnom kreativnošću; inspire im se mozak kako bi povjerovala da nedostatak zanimanja s titulom i stalnom plaćom baca ženu u okove neuspjeha, dosade i ograničava je na zatočeništvo kod kuće. Iako feminizam govori o oslobođenju, samoispunjenju, osobnim pravima i rušenju barijera, te fraze na kraju nezaobilazno znače upravo obratno. Zapravo, istina je oprečna jer radno mjesto za plaću i položaj mogu, preokrećući ženine prioritete, zatamiti njezin prirodni poriv za stvaranjem doma i obitelji, pa je stoga skoro nezaobilazno da će požeiti neuspjeh u odgoju vlastite djece i stvaranju krova nad glavom onima koje najviše voli. Svakodnevica prati svaku vrstu posla, koliko god on bio dobro plaćen ili prestižan, tako da bijeg od dosade nije zajamčen samom činjenicom da radite negdje izvan kuće. A gdje je tu vrijeme za osobnu kreativnost, kad u suštini obavljate dva posla – jedan kod kuće i drugi na radnome mjestu? ..."

"Vođenje domaćinstva – kao supruga i majka – nije destruktivna nestašica korisnih aktivnosti, nego bogata oaza prilika; to nije turobna tamnica u kojoj se zatvaraju nečiji talenti i vještine, nego sjajan katalizator za smisleno usmjeravanje kreativnosti i energije; to nije konop kojim se svezuje nečija produktivnost na tržištu, nego su to uzde za usmjeravanje potomstva; to nije represija intelektualne snage, nego pružanje mudrih uputa vlastitome domu; to nije ogorčeno preuzimanje uloge inferiornosti, nego sjajan prikaz izvornog Božjeg plana za uzajamno nadopunjavanje dvaju spolova, posebno u smislu Božjeg plana za brak; to nije ni ograničavanje darova niti odraz škrtosti u podjeli koristi od tih darova, nego umnažanje majčinskog naslijeđa za

⁶⁵ Alexander Strauch: *Using Your Home for Christ* (Littleton, Colorado: Lewis and Roth, 1988.), tekst na poleđini.

naraštaje koji dolaze i velikodušno davanje svega onoga što prema Božjemu planu jedna majka treba dati onima koji su joj povjereni na brigu."⁶⁶

Ponizne sluškinje

U 1. Timoteju 5,10 također kaže da se ženu može unijeti u popis ako "je svetima noge prala... [i ako] je nevoljnima pomagala". U Pavlovo vrijeme žene su doslovno prale svetima noge jer je ta služba bila potrebna kad se crkva sastajala. U današnjoj crkvi taj čin predstavlja potrebu za ženama koje će služiti fizičkim potrebama članova crkve, pa čak i same crkvene zgrade. A pobožne žene mogu vrlo učinkovito služiti pomažući potrebitima, bilo da se radi o samohranim majkama i njihovoj djeci, nepokretnima, bolesnima ili pak onima koji imaju financijskih poteškoća (usp. 1 Tim 5,16).

Dakle, uloge podložne učenice, darovite učiteljice, vješte domaćice i ponizne sluškinje neke su od funkcija koje žene mogu obavljati u crkvi. Svatko otvorenog uma nesumnjivo će uvidjeti da tu svakoj pobožnoj ženi ima i više nego dovoljno posla u služenju Krista. Svatko otvorenoga uma također će shvatiti da zadaci koje je Bog dodijelio ženama nisu nebitni, nego vrlo važni. Zapravo ti su zadaci jednako važni kao i oni koje je Bog dodijelio muškarcima. Oni se međusobno donekle razlikuju, ali to ne znači da su jedni manje važni od drugih.

U Postanku 3,1 Sotona govori Evi: "Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?" To, naravno, nije bila istina. Bog je bio rekao: "Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo!" (Post 2,16-17). Sotonin je pak naum bio usredotočiti Evinu pažnju na ono što joj nije bilo dopušteno. A upravo to Sotona i danas čini sa ženama. Govori ženama da ih muškarci iskorištavaju kao ropkinje i sluškinje. Potiče ih da se pobune i daju muškarcima na znanje da žene imaju pravo činiti iste stvari kao i muškarci. On im želi pažnju usmjeriti na ono što im prethodno nije bilo dopušteno te da pritom važni zadaci koje mogu i trebaju ispunjavati ostanu neodrađeni.

Neka Bog pomogne kršćankama kako ne bi mrmljale ili prigovarale zbog onog za što ih Bog nije stvorio te kako bi umjesto toga zahvalno i poletno obavljale svoje bogomdane službe. Neka Bog također pomogne muškarcima da obavljaju svoje dužnosti jer kad se muškarci i žene drže uloga za koje su stvoreni, Bog se proslavlja.

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Što muškarci mogu poduzeti kako bi se pripremali za ulazak u crkveno vodstvo (ili kako bi postali bolji vođe)?
2. Zašto je tako važno da muškarci budu primjeri pobožnosti u kući, crkvi i u društvu općenito? Razmotrite neke primjere pozitivnih i negativnih uzora, kao i učinke svakoga od njih.
3. Što biste odgovorili nekomu tko prigovara da je razlika u ulogama spolova u crkvi ponižavajuća za žene?
4. Razmotrite neke konkretne načine kako žene mogu iskazati gostoprimstvo te kako ih muškarci mogu na to potaknuti i podržati ih.

⁶⁶ Dorothy Patterson: "The High Calling Of Wife and Mother in Biblical Perspective", Piper i Grudem, urednik: *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, str. 365, 377.

Sudjelovanje u bogoslužju

Suvremeni čovjek štuje svoj rad, radi kad se igra i igra se kad treba štovati.⁶⁷

U suvremenom kršćanstvu bogoštovlje je postalo izgubljeno umijeće. Ili još gore, postalo je zaboravljena dužnost. Mnogi od nas koriste izraz "bogoslužje" kako bi opisali nedjeljno okupljanje vjernika, ali koliko se nas istinski priključuje tim sastancima s jedinim ciljem sudjelovanja u bogoštovlju? Koliko nas uopće razumije narav i elemente štovanja toliko dobro da smo u stanju točno procijeniti štujemo li na način koji je Bogu ugodan?

Svaki kršćanin *mora* razumjeti i prakticirati biblijsko bogoštovlje jer nam Bog to opetovano zapovijeda (Pnz 6,13; Mt 4,10), jer je istinsko obožavanje potvrda našeg spasenja u Kristu (Iv 4,23-24; Fil 3,3) i zbog toga što izostanak istinskog obožavanja i postojanje lažnog bogoštovlja dovode do zastrašujuće osude ljubomornoga Boga (1 Sam 13,8-14; Rim 1,18-32).

Osim toga, život Božjega naroda kroz stoljeća stalno je obilježen štovanjem. U Hebrejima 11,4 opisuje se jedno od prvih ljudskih bića, i to riječima: "Vjerom Abel prinese Bogu bolju žrtvu nego Kain. Po njoj primi svjedočanstvo da je pravedan - Bog nad njegovim darovima posvjedoči." Neposredno nakon Potopa "podiže Noa žrtvenik Jahvi; uze od svih čistih životinja i od svih čistih ptica i prinese na žrtveniku žrtve paljenice" (Post 8,20). I Abraham je na isti način podizao mjesta za bogoštovlje gdje god bi zastao na putu prema zemlji koju mu je Bog obećao (Post 12,7-8; 13,4). Povijest Izraela također otkriva važnost koju za Boga ima štovanje u životu njegova naroda. John MacArthur ovako je to opisao:

"U Starom zavjetu štovanje je pokrivalo čitavo življenje; ono je narodu Božjemu bilo u žarištu interesa. Na primjer, Šator sastanka osmišljen je i izveden na način da se naglasi prioritet štovanja. Opis svih njegovih detalja zauzima sedam poglavlja – 243 retka – u Knjizi Izlaska, dok se u Postanku samo 31 redak posvećuje stvaranju svijeta..."

"Raspored tabora ukazuje na to da je štovanje u skupu svih aktivnosti imalo središnje mjesto. Šator sastanka nalazio se u središtu, a tik do njega bili su svećenici koji su predvodili obrede bogoštovlja. Malo dalje od samog Šatora sastanka bili su Leviti, koji su se bavili bogoslužjem. Tek nakon njih redala su se sva ostala plemena, i to licem okrenuta prema središtu, prema mjestu bogoštovlja."⁶⁸

Prebivalište je kasnije zamijenjeno hramom, koji je također stajao u središtu života naroda, a i o njegovoj izgradnji i održavanju navodi se velika količina pisanih naputaka. U ostatku Staroga zavjeta Bog je ili blagoslivljao ili kažnjavao Izrael ovisno o kvaliteti njihova štovanja. Čak je i posljednja starozavjetna knjiga, prorok Malahija, puna upozorenja narodu na osudu Božju pod koju će pasti ako ne prestanu s lažnom i beživotnom formom klanjanja.

Naravno, otkad je utemeljena novozavjetna crkva, bogoštovlje je i dalje ostalo suštinski prioritet Božjega naroda. Stoga svaki vjernik ima dužnost razumjeti značenje štovanja i stalno ga prakticirati. Naš Gospodin Isus Krist govori svakomu od nas: "Gospodinu, Bogu svom se klanjaj" (Mt 4,10).

⁶⁷ Navod: Donald Whitney: *Spiritual Disciplines for the Christian Life* (Colorado Springs: NavPress. 1991.), str. 89.

⁶⁸ John MacArthur: *The Ultimate Priority* (Chicago: Moody Press, 1983.), str. 2-3.

Suština zajedničkog bogoštovlja

Štovanje ili obožavanje izraz je časti poštovanja prema jedinstvenoj vrijednosti nekoga ili nečega. Stoga su biblijske riječi kao na primjer iskazivanje časti, poštovanje, strahopoštovanje, obožavanje, klanjanje i proslavljanje često sinonimi izraza "bogoštovlje" ili "štovanje" jer iznose sličnu ideju. Naravno, ova aktivnost nije ograničena samo na javna okupljanja. Zapravo Pismo te izraze daleko češće rabi u smislu našeg osobnog odnosa s Bogom, negoli u smislu nečega što činimo u prisutnosti drugih kršćana.

Bog, dakle, od nas traži da se uključimo u bogoštovlje koje je osobno i privatno, ali također želi da mu se klanjamo zajedno s drugim vjernicima. Takvo zajedničko, javno bogoštovlje uvijek je pratilo individualno ili osobno obožavanje i uvijek je bilo jednako tako potrebno. U ovom poglavlju raspravljat ćemo prvenstveno o zajedničkom činu štovanja u crkvi. Pismo nas poučava nekolicini principa takvog bogoštovlja, a mislimo li na pravi način sudjelovati u njemu, te principe trebamo razumjeti.

Bog je u žarištu istinskog bogoštovlja. Psalmi 95 i 96 među najvažnijim su biblijskim odlomcima na temu bogoštovlja. Oni glase: "Dođite, prignimo koljena i padnimo nice, poklonimo se Jahvi koji nas stvorio! Jer on je Bog naš" (95,6-7) i: "Dajte Jahvi slavu imena njegova! Prinosite žrtvu i uđite u dvorove njegove, poklonite se Jahvi u sjaju svetosti njegove" (96,8-9). Obratite pažnju na učestalo spominjanje Gospodina u ovim kratkim odlomcima. Njemu je jedinome namijenjeno štovanje i on je glavni lik u drami bogoštovlja. Primarni cilj obožavanja je njemu dati slavu i ugoditi mu pa su stoga ljudski interesi i potrebe u drugome planu. Zapravo jedina važnost koju imaju je ako ujedno pružaju priliku da se Bogu pribavi još slave.

Nažalost, često možemo pristupiti zajedničkom bogoštovlju a da nam je pritom um usredotočen drugdje umjesto na Božju osobu i njegovu slavu. Možemo razmišljati o tomu kako mi uživamo u bogoslužju, o koristi koju imamo od bogoslužja ili se čak možemo baviti mislima o stvarima koje nemaju nikakve veze s obožavanjem.

Nedjeljni ručak, nogomet, međuljudski odnosi, naš izgled, kao i bilo koja druga trivijalnost, mogu Boga odstraniti iz žarišta naših misli. Međutim, mislimo li obožavati na biblijski način, tada moramo i srce i um usredotočiti na onoga kojemu se u čast sastajemo. Donald Whitney to ovako objašnjava:

"Što se više usredotočujemo na Boga, to bolje shvaćamo i cijenimo njegovu vrijednost. A kako to budemo bolje shvaćali i cijenili, nećemo moći a da ne reagiramo na njega. Baš kao što neopisivo lijep zalazak sunca ili zapanjujući pogled s vrha planine u nama potiču spontanu reakciju, tako više ne možemo ne reagirati klanjanjem kada se suočimo s vrijednošću Božjom. Kad biste u ovome času mogli vidjeti Boga, potpuno biste razumjeli koliko je on vrijedan obožavanja, tako da biste istom pali i poklonili mu se. Upravo zato u Otkrivenju čitamo da oni koji stoje u blizini nebeskog trona i vide ga, padaju nice i klanjaju mu se. A ta bića koja su mu najbliža toliko su zapanjena njegovom vrijednošću da mu se kroz čitavu vječnost bez prestanka klanjaju govoreći: 'Svet, svet, svet...'"

"S obzirom na to da je bogoštovlje usredotočeno na Boga i da je ono reakcija na njega, što god mi radili, ne obožavamo ako istovremeno ne mislimo na Boga. Možda slušate propovijed, ali ako ne razmišljate o primjeni te istine na vlastiti život i o njezinu učinku na vaš odnos s Gospodinom, tada zapravo ne obožavate. Možda

slušate kako netko moli, ali ako pritom ne mislite na Boga i ne molite zajedno s tom osobom, tada ne obožavate."⁶⁹

Učesnici u istinskom bogoštovlju na Boga aktivno reagiraju čitavim svojim bićem. Istinsko obožavanje podrazumijeva aktivnu reakciju na Boga, a ne pasivno promatranje kakvo često povezujemo s prisutnošću na bogoslužju. Psalmi 95 i 96 nalažu Božjem narodu da se u tijelu okupi na zajedničkom bogoštovlju; oni govore o razgovaranju s njim, pjevanju njemu, klanjanju pred njim, klečanju pred njim, donošenju prinosa pa čak i drhtanju pred njim. Ovi prikazi javnog bogoštovlja jasno pokazuju da nijedan kršćanin ne smije biti samo "inventar u crkvi" kojeg se lako može pobrkati s komadom crkvenog namještaja. Bog želi da na vidljiv način, u tijelu, sudjelujemo u bogoslužju na svaki prikladan način.

Ali i svoju nutrinu također trebamo željno i iskreno uključiti u javno bogoštovlje. Isus je ženi na zdencu rekao da "će se istinski klanjatelji klanjati Ocu u duhu i istini jer takve upravo klanjatelje traži Otac. Bog je *duh* i koji se njemu klanjaju, *u duhu* i istini treba da se klanjaju" (Iv 4:23-24, kurziv dodan). Moramo održavati duhovnu disciplinu kako ne bismo postali kao oni koje Isus opisuje riječima proroka Izaije: "Ovaj me narod usnama časti, a srce mu je daleko od mene. Uzalud me štiju" (Mk 7,6-7). John Piper ovu je opasnost lijepo prikazao:

"Ako nam se Božja realnost prikaže u njegovoj Riječi ili u njegovome svijetu, a mi potom u srcu ne osjetimo nikakvu žalost ili čežnju, strah ili strahopoštovanje, zahvalnost ili pouzdanje, tada možemo po dužnosti pjevati i moliti se, citirati i gestikulirati koliko god hoćemo, ali to tada neće biti istinsko bogoštovlje. Ne možemo štovati Boga ako nam je srce 'daleko od njega'."

"Bogoštovlje je radosni odraz sjaja Božje vrijednosti. To se ne može postići pukim ispunjavanjem dužnosti. To se čini jedino kad se u srcu probudi spontana ljubav."

"Razmotrimo analogiju godišnjice braka. Moja je godišnjica 21. prosinca. Zamislimo da na taj dan svojoj Noel donesem buket crvenih ruža. Kad mi ona otvori vrata, ja joj pružam ruže, a ona kaže: 'Johnny, divne su, hvala ti' i potom me zagrli. Zamislite da ja na to podignem ruku i poslovnim joj glasom odvratim: 'Nema na čemu, to mi je dužnost.'"

"Što se događa? Zar vršenje dužnosti nije plemenit čin? Zar ne iskazujemo čast onima koji služe revno obavljajući dužnost? Ne u potpunosti. Ne ako u vršenju dužnosti nema srca. Buket ruža iz dužnosti sam po sebi je kontradikcija. Ako me ne pokreće spontana naklonost prema njoj kao osobi, tada joj te ruže ne iskazuju nikakvu čast. One je tada zapravo umanjuju. Ruže bi tada bile samo vrlo tanko pokriće za činjenicu da ona u mojim očima nema dovoljno vrijednost ni ljepote da potakne ljubav. I jedino što sam u stanju učiniti je proračunati izraz bračne dužnosti..."

"Istinska dužnost bogoštovlja nije izvanjska dužnost izgovaranja ili obavljanja liturgije. Ona je nutarnja dužnost, zapovijed: 'Radujte se Jahvi i kličite, pravedni, kličite svi koji ste srca čestita!' (Ps 32,11)."

"Razlog zbog kojeg je ovo istinska dužnost je činjenica da se time Bogu daje čast, dok se praznim ritualima to ne može učiniti. Ako svoju suprugu na večer naše godišnjice braka izvedem na zabavu, a ona me upita: 'Zašto to činiš?' odgovor kojim joj najviše iskazujem čast je: 'Zato što sam večeras sretan jedino ako sam s tobom.'"

"Odgovor: 'To mi je dužnost' bio bi joj uvreda."

⁶⁹ Whitney: *Spiritual Disciplines for the Christian Life*. str. 81-82.

"Odgovor: 'To me raduje' iskazuje joj čast."⁷⁰

Kako bi naše bogoštovlje bilo potpuno ugodno Bogu, ono mora biti potaknuto radošću, a ne pukom dužnošću. Iako poslušnost nikada nije manje vrijedna od dužnosti, najiskreniji izraz obožavanja događa se kad nam dužnost postane radost.

Elementi zajedničkog bogoštovlja

Ne samo da nas Pismo informira o naravi istinskog bogoštovlja, nego nam također nudi i smjernice za različite aktivnosti koje bi trebale biti dio crkvenih sastanaka. Kratko razmatranje svake od njih pomoći će nam da razumijemo njihovu važnost i ulogu koju pojedini kršćani imaju u svakoj od njih.

Priprema za javno bogoštovlje

Pravilno sudjelovanje u bogoštovlju započinje mnogo prije negoli služba započne. Naši stavovi i djela tijekom tjedna često određuju hoćemo li u nedjelju ugoditi Bogu. Najvažnija stvar s time u vezi je provodimo li tjedan u svetosti, u hodu s Bogom. U Psalmu 15 David pita: "Jahve, tko smije prebivati u šatoru tvome, tko li stanovati na svetoj gori tvojoj?" (redak 1). Iako se ove riječi prvenstveno odnose na naše osobno spasenje i posvećenje, njihov prikaz "svetišta" također ih čini relevantnima za temu zajedničkog obožavanja. Na pitanje tko je istinski štovatelj, Bog odgovara:

"Onaj samo tko živi čestito, koji čini pravicu, i istinu iz srca zbori, i ne kleveće jezikom; koji bližnjem zla ne nanosi i ne sramoti susjeda svoga; koji zlikovca prezire, a poštuje one što se Jahve boje; koji se zaklinje prijatelju, a ne krši prisege, i ne daje novca na lihvu, i ne prima mita protiv nedužna." (2-5)

Ovaj odlomak jasno pokazuje da kvaliteta našega bogoštovlja u crkvi ovisi o dosljednosti našeg življenja u svijetu. Hebrejima 10,22 drugi je redak koji govori o osobnoj svetosti koristeći terminologiju javnog bogoštovlja. On glasi: "Pristupajmo stoga s istinitim srcem u punini vjere, srdaca škropljenjem očišćenih od zle savjesti i tijela oprana čistom vodom."

Naš odnos s drugim kršćanima mora biti ispravan ako želimo da naše obožavanje Bogu bude ugodno. Matej 5,23-24 glasi: "Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar."

Boga također moramo štovati i privatno, želimo li mu ugoditi na javnom bogoštovlju. Zapravo mnogi primjećuju da su ljudi koji s najviše radosti i doprinosa sudjeluju u javnome bogoštovlju upravo oni koji s Bogom imaju najredovitiji i najživlji odnos tijekom tjedna. Njihovo slavljenje u nedjelju samo je izraz obilja uzbudljivog odnosa koje su doživjeli prethodnih dana.

Molitva za bogoslužje još je jedan način osobne pripreme za štovanje, a to važi i za naizgled banalne sitnice kao što je na primjer raniji odlazak na počinak u subotu uvečer i ranije ustajanje u nedjelju ujutro kako ne bismo morali juriti u crkvu. Sve ove stvari imaju zapravo ogroman učinak kad shvatimo ozbiljnost duhovne odgovornosti koju imamo kad se okupimo radi zajedničkog bogoštovlja. Obratite pažnju na riječi Charlesa Spurgeona:

⁷⁰ John Piper: *Desiring God* (Portland Ore.: Multnomah, 1986.), str. 72-73.

"U srcu bi trebalo doći do određene pripreme pri odlasku na bogoslužje. Sjetimo li se tko je onaj u čije ime se sastajemo, tada sigurno ne možemo zajednički jurnuti bez ikakvog razmišljanja. Sjetimo li se tko je onaj za kojega govorimo da ga štujemo, tada u njegovu prisutnost nećemo otrčati onako kako ljudi jure prema požaru. Mojsije, čovjek Božji, dobio je upozorenje da odloži obuću s nogu kad mu se Bog tek otkrio u gorućem grmu. Koliko bismo se više za dolazak k njemu trebali pripremati mi kojima je objavio Krista Isusa, svoga ljubljenog Sina? Ne bi smjelo biti pospanog teturanja do crkve, niti nemarnog hoda, kao da idemo u kazalište. Ne možemo očekivati veliku korist ako u crkvu sa sobom donosimo oblak beskorisnih misli i srce prepuno taštine. Ako smo puni ludosti, tada se može dogoditi da iz vlastitih misli isključimo Božju istinu."⁷¹

Učenje iz proučavanja Božje riječi

Posljednje Spurgeonove riječi ovoga navoda opisuju vrlo čestu pojavu u duhovnim crkvama. Riječ Božja objavljuje se s propovjedaonice, a slušatelji ipak iz nje nauče vrlo malo te se zbog toga vrlo malo mijenjaju. To je neprihvatljivo i Bogu nimalo ugodno jer je on poučavanje svoje Riječi postavio na najvažnije mjesto zajedničkog bogoštovlja. Biblijsko štovanje uvijek je podrazumijevalo primanje od Boga, kao i davanje Bogu. Zapravo, davanje sebe Bogu najčešća je reakcija na predivnu istinu koju nam daje božanskim otkrivenjem.

Središnje mjesto poučavanja Biblije na zajedničkom bogoštovlju očigledno je svakomu tko pomno proučava Novi zavjet. Članovi prve crkve "bijahu postojani u nauku apostolskom" (Dj 2,42; usp. 5,42), a iz mnoštva novozavjetnih primjera jasno se vidi da je takvo poučavanje bilo glavna aktivnost svakog javnog bogoslužja.

Pavlove riječi Timoteju o mjesnoj crkvi zabilježene su za korist svih budućih naraštaja. "Posveti se čitanju, poticanju, poučavanju... Oko toga nastoj, sav u tom budi da tvoj napredak bude svima očit" (1 Tim 4,13-15).

Ako bi bogoslužja trebala biti najprivlačnija i najkorisnija zbog otkrivenja Boga kroz propovijedanje njegove Riječi, zašto onda postoji takva neučinkovitost i dosada koju kao da stvaraju mnogi propovjednici? Jedan bi odgovor na to svakako mogao biti da mnogi ljudi koji propovijedaju Božju riječ nisu dovoljno dobro educirani i ne pripremaju se onako temeljito kao što bi mogli. Možda mnogi od njih čak nisu ni nadareni za učinkovito poučavanje. Međutim, Jay Adams u svojoj odličnoj knjizi *A Consumer's Guide to Preaching* uz ovo objašnjenje nudi i jedno drugo. On tvrdi da su slušatelji propovijedi jednako krivi za neučinkovitost koliko i oni koji propovijedaju. "Previše je vjernika koji o propovijedanju govore kao o jednosmjernoj ulici, kao da odgovornost za ono što se događa kad se propovijeda Biblija počiva isključivo na plećima propovjednika. Ali nije tako! Učinkovita komunikacija traži kompetenciju kod objiju strana."⁷²

Adams je u pravu kad spominje komunikaciju – po samoj svojoj definiciji ona traži ne samo odašiljanje, nego i primanje ideja. Stoga, čak i kada bi najbolji govornik svijeta iznio svoj najjasniji govor pred običnim ciglenim zidom, ne bi došlo ni do kakve komunikacije. Nema sumnje da i mnogi učitelji Biblije kažu da se pred zajednicom često osjećaju kao da govore zidu, a u mnogim slučajevima mogli bi biti i u pravu jer su se ljudi vrlo malo potrudili pripremiti za svoj udio u komunikacijskom procesu. Komentar Charlesa Spurgeona ponovo je na mjestu:

⁷¹ Charles Spurgeon: *Spurgeon at His Best*, urednik Tom Carter (Grand Rapids: Baker, 1988.), str. 223-224.

⁷² Jay Adams: *A Consumer's Guide to Preaching* (Wheaton, Ill.: Victor, 1991.), str. 7.

"Govori nam se da ljudi ne bi smjeli propovijedati nepripremljeni. Istina, ali dodali bismo da ljudi također ne bi trebali slušati nepripremljeni. Što mislite, komu treba više pripreme: sijaču ili tlu? Želim da sijač dođe čistih ruku, ali također želim da tlo bude izorano i izdrljano, a grude zemlje da su razbijene prije negoli sjeme počne padati. Meni se čini da tlu treba više pripreme negoli sijaču, da podrobnije treba pripremiti slušatelja, negoli propovjednika."⁷³

Pravilno slušanje Božje riječi biblijska je dužnost koje mnogi kršćani nisu ni svjesni (usp. Mt 13,9 i srodne odlomke; Mk 4,24; Lk 8,18; 10,16; Otk 2-3). A mnogi od nas koji su svjesni te dužnosti, nisu sigurni kako je pravilno ispuniti. Slijedi deset savjeta koji će nam pomoći da postanemo bolji slušatelji i učenici tijekom poučavanja Božje riječi (većina kojih se podrobnije obrađuje u spomenutoj knjizi Jaya Adamsa):

1. "Same sebe ispitajte, jeste li u vjeri" (2 Kor 13,5). Samo oni koji su od grijeha spašeni milošću, po vjeri u Krista, mogu uistinu razumjeti istinu Božje riječi (1 Kor 2,14).
2. Bez prestanka ispovijedajte grijeh i odričite ga se (1 Iv 1,9) jer se u 1. Petrovoj 2,1-2 kaže da odložimo "svaku zloću i svaku prijevaru, himbe i zavisti i sva klevetanja" kako bismo bili "kao novorođenčad" i žudjeli "za duhovnim, nepatvorenim mlijekom".
3. Noć uoči bogoslužja pripremite se za propovijed molitvom i ranijim odlaskom na počinak, a također i ranijim ustajanjem, kako biste imali dovoljno vremena za jutarnju pripremu.
4. Molitvom i discipliniranim razmišljanjem prije bogoslužja prilagodite stavove i očekujte čuti uzbudljivu istinu od Boga, istinu koja će vam primijeniti život (Ps 119,18.40.96.125.162).
5. Eliminirajte sve potencijalne smetnje koje bi vam mogle odvući pažnju s poruke propovijedi (Rim 13,14).
6. Tijekom propovijedi dosljedno se trudite razumjeti i zapamtiti što veći dio poruke, možda pisanjem bilješki i zapisivanjem sažetka pouka i pitanja koja vam se nameću (usp. Ps 119,11; Jak 1,25).
7. Radite na svojoj sposobnosti raspoznavanja i razvijajte je tako što ćete pomno preispitati sadržaj poučavanja, ali nikada ne zaboravite zadržati ponizan i poučljiv duh (Dj 17,11; 1 Sol 5,21-22).
8. Nakon propovijedi razgovarajte s drugim vjernicima o iznesenoj poruci, postavljajte im pitanja, međusobno se ohrabrujte i potičite (usp. Rim 15,14; Heb 10,24).
9. Dotični tekst ili temu dodatno proučite i o njemu pričajte s učiteljem ili drugim zrelim kršćanima, kao i čitanjem biblijskih komentara i drugih korisnih knjiga.
10. U srcu odlučite provesti sve potrebne promjene koje su rezultat onoga što ste naučili, molite za te promjene i svakodnevno ih provodite u djelo (Jak 1,22-25).

Molitva za zajednicu i sa zajednicom

Zajednička molitva bila je važan element starozavjetnih bogoštovnih sastanaka (usp. 1 Kr 18,36; 2 Ljet 7,15; Iz 56,7), a i prva je crkva nastavila tu tradiciju. Njihovu zajedničku molitvu vidimo u Djelima 1,14; 2,1.46; 4,24.32; 5,12; 6,4 itd. Jedinstvo i sila prve crkve bili su potkrijepljeni važnošću koju je imala zajednička molitva, ali također je vjerojatno da je takva molitva ujedno bila i uzrok njihova velikog uspjeha. Ima nekih prednosti koje postoje kad se crkva sastane radi molitve, a kojih nema kad pojedinac moli sam, kao što je na primjer proporcionalna snaga više glasova koji se

⁷³ Spurgeon: *Spurgeon at His Best*, str. 158.

uzdižu k Bogu i poučni primjer javne molitve pobožnih vođa (1 Tim 2,8). Ova potonja činjenica vjerojatno je jedan od razloga zašto je Isus svoju dugu svećeničku molitvu izgovarao u prisutnosti svojih učenika (Iv 17).

Svi vjernici trebali bi pažljivo sudjelovati kad netko zajednicu povede u molitvu, umjesto da im misli lutaju ili da pak popravljaju frizuru. Ali postoje i drugi načini kako molitvama možemo doprinijeti bogoslužju. Možemo moliti prije, tijekom i nakon bogoslužja, kako bismo i mi i drugi iskazali čast Bogu i duhovno se izgrađivali. Možemo također moliti za samog propovjednika, kao što je to bila stalna služba čovjeka zvanog "Praying Hyde" u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. On bi se sastajao s misionarima i drugim kršćanskim radnicima u Indiji i dulje vrijeme molio prije negoli su trebali javno govoriti. "Hyde bi satima klečao u sobi ili ispružen na podu ili bi pak proučavao sadržaj poruke i posredovao za govornike i za slušatelje."⁷⁴ Neke crkve imaju grupe ljudi koji se tijekom propovijedi povlače u za to predviđene prostorije i mole Boga da djeluje kroz poruku. Kasnije za vlastitu izgradnju slušaju snimku propovijedi. Ovim i sličnim načinima naglašava se važnost molitve u bogoslužju i potiče bogatije spuštanje Božje sile na crkvu (usp. Jak 5,16-18).

Pjevanje jedni drugima i Gospodinu

U Efežanima 5,18-19 nalaže se: "Punite se Duhom! Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu." A u Kološanima 3,16 na sličan se način poručuje: "Riječ Kristova neka u svem bogatstvu prebiva u vama! U svakoj se mudrosti poučavajte i urazumljajte! Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu." Oba ova odlomka predstavljaju nam dvojaku ulogu koju glazba oduvijek ima u zajedničkom bogoštovlju Božjega naroda. Članovima tijela pruža izazov i ohrabrenje, dok istovremeno hvali Boga i iznosi mu naše prošnje.

Prva uloga glazbe uvelike je zanemarena, možda zbog toga što nam izgleda prirodnije slaviti Boga glazbom negoli se njome obraćati drugim ljudima ili pak dopustiti da nam se glazbom postavi neki izazov. Međutim, obraćanje drugim vjernicima kroz glazbu biblijski je čin, sukladno spomenutom odlomku, a Bog je često koristio talente glazbenika i njihovu strast kako bi se obratio svome narodu i kako bi ga utješio. Stoga je dužnost svakog vjernika ozbiljno razmišljanje o riječima pjesama koje čuje, primjena njihove poruke na vlastiti život i spremnost za korištenje bilo koje umjetničke sposobnosti u procesu postavljanja izazova drugima kroz glazbu.

Druga uloga koju glazba ima u bogoštovlju je posebno usmjeravanje našeg slavljenja i molitvi Bogu. Moramo "pjevati Gospodinu", kako se to kaže trideset i tri puta u Psalmima. Otkrivenje 14,3 i 15,3-4 opisuje otkupljene kako u nebu pjesmom slave Boga, ukazujući na to da će svi kršćani bez sumnje provoditi cijelu vječnost čineći to isto. Zašto, dakle, ne bismo marljivo i uporno vježbali dok smo još tu na zemlji? Naravno, trebali bismo, a zajedničko bogoslužje prilika nam je za to. Stoga, kada za to imamo priliku, onomu kojega štujemo možemo iskazati čast jedino živim i iskrenim pjevanjem. A ako znamo svirati instrumente ili pjevati, trebali bismo te vještine staviti na raspolaganje Gospodinu za korist crkve.

Poštivanje crkvenih odredbi

U Starome zavjetu Bog je izraelskome narodu dao mnoštvo obreda, rituala, pravila ili "sakramenata" koje su morali provoditi u znak pripadnosti njemu. Jedan takav obred

⁷⁴ James Rosscup: *Rediscovering Expository Preaching*, John MacArthur & The Master's Seminary Faculty (Dallas: Word, 1992.), str. 82.

bilo je i obrezanje, a sljedeći odlomak pokazuje nam koliku je ozbiljnost za Boga imala ta odredba.

"Još reče Bog Abrahamu: 'A ti Savez čuvaj moj - ti i tvoje potomstvo poslije tebe u sve vijeke. A ovo je Savez moj s tobom i tvojim potomstvom poslije tebe koji ćeš vršiti: svako muško među vama neka bude obrezano. Obrezujte se, i to neka bude znak Saveza između mene i vas... Muško koje se ne bi obrezalo *neka se odstrani od svoga roda: takav je prekršio moj Savez.*'" (Post 17,9-14)

Dok je Stari zavjet bio na snazi, nijedan muškarac nije mogao biti dijelom Božjega naroda ako se nije podložio ovom obredu obrezanja koji je Bog naložio. Odgovornost za sudjelovanje u drugim obvezama, kao na primjer određenim svetkovinama, bila je jednako tako ozbiljna.

U Novome zavjetu Bog je postavio dvije odredbe: krštenje i Gospodnju večeru. Pred njim one su jednako ozbiljne kao što su to nekoć bili stari obredi. A ipak, nažalost, postoji mnogo ljudi koji sebe smatraju kršćanima, a koji danas smatraju da su to samo fini prijedlozi ponašanja koje pojedinac može i ne mora uzeti zaozbiljno. Naprotiv, oni su osmišljeni kao suštinski elementi zajedničkog bogoštovlja crkve, u kojemu svi članovi moraju sudjelovati.

Krštenje. Prva stvar uz odredbu o krštenju u kojoj svaki vjernik mora imati učešće jest da bude *kršten* (usp. Mt 28:19-20). To jednostavno nije samo puka opcija za bilo koga tko tvrdi da poznaje Krista kao Gospodina i Spasitelja, što god o tomu mislile mase nekrštenih članova crkve i crkvenih posjetitelja. Kad bi netko u prvome stoljeću ispovijedao vjeru u Krista, ta bi se osoba istom krstila (usp. Dj 2,41; 8,12.36-38; 9,18; 10,47-48). Kao što to F. F. Bruce komentira: "Ideju o nekrštenom kršćaninu Novi zavjet jednostavno ne podržava."⁷⁵

Upravo su zbog toga krštenje i spasenje tako usko povezani u nekim biblijskim odlomcima (npr. Dj 2,38; 22,16) – ne zbog toga što bi obred sam po sebi ikoga mogao spasiti (jer nije tako), nego zbog toga što je on samo prvi korak poslušnosti kojim se vjernik izvana identificira s Isusom Kristom i njegovom crkvom. To je početni znak sudionništva u novome savezu. Uz to, krštenje je povezano sa spasenjem u smislu da oni koji se odbijaju krstiti izražavaju neposluh prema izravnoj Božjoj zapovijedi i time svoju vjeru ozbiljno dovode u pitanje (usp. Iv 14,15; 1 Iv 2,3; Jak 2,14-26).

Stoga je malo reći da je dužnost svakoga vjernika proći kroz krštenje. Ali također je važno razumjeti da naše dužnosti uz krštenje ne prestaju nakon samog obreda krštenja. Tada nam je dužnost o krštenju svjedočiti i drugima koji ulaze u zajednicu, učvrstiti ih u njihovoj vanjskoj identifikaciji s Kristom i crkvom i držati ih odgovornima za dužnosti koje potom imaju kao članovi tijela.⁷⁶

Gospodnja večera. Druga novozavjetna odredba u Pismu nije tako usko povezana sa spasenjem kao što je to krštenje, ali to ne znači da je manje važna. Dok je krštenje vanjski znak stupanja u savez, Gospodnja večera (ili euharistija, kako se ponekad naziva) sjećanje je na smrt Isusa Krista, događaj koji je pokrenuo novi savez i kojim je taj savez postao moguć. A naš Spasitelj osobno nam je naložio da sudjelujemo u

⁷⁵ F. F. Bruce: *New International Commentary on the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1988.), str. 77.

⁷⁶ U 1. Petrovoj 3,21 terminologija sugerira da je krštenje inače podrazumijevalo takvo svjedočenje.

blagovanju kruha i vina koji simboliziraju njegovo tijelo i krv. Rekao je: "Ovo činite meni na spomen" (1 Kor 11,24).

S obzirom na to da je ta zapovijed došla iz usta samoga Isusa, ne čudi što se u knjizi Djela apostolskih opetovano opisuje kako crkva slavi Gospodnju večeru. Zapravo, u Djelima 2,42 kaže se: "Bijahu *postojani* u... lomljenju kruha." Važnost ove odredbe nadalje naglašava i Pavao u 1. Korinćanima 11,26-30.

"Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe. Stoga, tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje. Neka se dakle svatko ispita pa tada od kruha jede i iz čaše pije. Jer tko jede i pije, sud sebi jede i pije ako ne razlikuje Tijela. Zato su među vama mnogi nejak i nemoćni, i spavaju mnogi [drugim riječima, umrli su]."

Ovaj odlomak jasno nam govori da Gospodnju večeru moramo shvatiti vrlo ozbiljno i pristupiti joj s pravim stavom. Kad tako postupimo, ne samo da ćemo izbjeći Božju osudu, nego ćemo također iskusiti poseban blagoslov koji ovo iskustvo može donijeti. Koristan je savjet Charlesa Spurgeona: "Zanemarite taj kruh i vino, osim ako ih niste u stanju koristiti onako kako ljudi koriste naočale. A za što ih ljudi koriste? Da bi ih gledali? Ne, nego da bi gledali *kroz* njih. Dakle, koristite kruh i vino kao da su naočale. Gledajte kroz njih i nemojte prestati sve dok niste u stanju reći: 'Da, da vidim Jaganjca Božjega koji je na sebe uzeo grijeh svijeta.'"⁷⁷

Dakle, Gospodnja večera blagoslovljena je zapovijed koju svaki vjernik redovito mora posjećivati ako želi biti istinski štovatelj Boga. Riječi koje je napisao Michael Card važe za sve one koji žele na ovaj način biti poslušni Kristu.

Priđite stolu koji On za vas pripremi;
Kruh oprosta, vino oslobođenja.
Priđite stolu i sjednite zajedno s Njim.
Spasitelj želi da budete dio slavljenja.⁷⁸

Davanje Gospodinu i njegovoj crkvi

Odvajanje od naših financijskih sredstava za Gospodina časna je dužnost i divna privilegija. To nam je dužnost jer nam Bog tako zapovijeda (1 Kor 16,2; 2 Kor 9,7) i jer nas on upozorava da će se oni koji njega prikraćuju u darovima suočiti s ozbiljnim posljedicama (Mal 3,8-9; Lk 16,11). Ali to je također i divna privilegija jer Božje zadovoljstvo i blagoslov počivaju na onima koji mu velikodušno daju (Mal 3,10; Dj 20,35; 2 Kor 9,6-8; Heb 13,16).

Sukladno Božjoj riječi, primarno mjesto na kojem se događa davanje je mjesna crkva. Davanje je itekako čin bogoštovlja, a Božji plan je da ono bude element zajedničkog bogoslužja. U 1. Korinćanima 16,1-2 piše: "U pogledu sabiranja za svete, i vi činite kako odredih crkvama galacijskim. Svakoga prvog dana u tjednu neka svaki od vas kod sebe na stranu stavlja i skuplja što uzmogne da se ne sabire istom kada dođem." Grčka riječ koju ovdje prevodimo kao "sakupljanje" zapravo je particip grčkog glagola *thesaurizo*, a naša riječ "trezor" dolazi upravo od imeničkoga oblika toga glagola. Ona se odnosi na središnje mjesto na kojem se sredstva trebaju prikupiti i čuvati. Stoga neke verzije prijevoda donose ideju "ostavljanja sa strane, na sigurnom" jer time kao da se bolje izražava smisao Pavlovih riječi, jer da je htio reći kako svatko treba za sebe sakupljati novac, ne bi imao nikakva razloga prethodno ih naputiti da to

⁷⁷ Spurgeon: *Spurgeon at his Best*, str. 121.

⁷⁸ Michael Card: *Immanuel Reflections on the Life of Christ* (Nashville: Nelson, 1990.), str. 145.

čine "svakoga prvog dana u tjednu", niti bi fraza "da se ne sabire istom kada dođem" imala ikakva smisla da su vjernici trebali novac zadržati za sebe. Kako bi Pavao uopće došao do sredstava ako ih oni ne bi prvo sakupili? Nadalje, Pavlove riječi u trećem retku ukazuju na to da je crkva neke vjernike imenovala za upravljanje prikupljenim sredstvima.

Stoga se čini jasnim da Pavao Korinćanima (i svim kršćanima nakon njih) daje božanske upute o davanju u mjesnoj crkvi. Kao i u starozavjetnom zajedničkom bogoštovlju (Ps 96,8; Mal 3,10), kršćani darove trebaju donositi u zajednicu kako bi ih ondje pobožno vodstvo moglo preusmjeriti za rad službe. Prva Korinćanima 16,1-2 i drugi novozavjetni odlomci također otkrivaju neke dodatne principe kojima bi se naše davanje trebalo voditi:

Davanje treba biti redovito. Pavao je Korinćanima rekao da trebaju davati "svakoga prvog dana u tjednu". Nesumnjivo je znao da redovito davanje pomaže dosljednom zadržavanju Boga u središtu pažnje, posebice na ovom važnom području naših financija.

Davanje treba biti individualno. Rekavši "svaki od vas", Pavao naglašava da je davanje dužnost svakog kršćanina koji ima nešto za dati. To se odnosi čak i na domaćice i na djecu koji možda redovito primaju samo vrlo male svote novca. Zapamtite da je udovica iz Marka 12,41-44 dala svotu ravnu iznosu od samo nekoliko kuna, ali svojim darom iskazala je čast Gospodinu.

Davanje treba biti planirano. Moramo "sakupljati" novac koji mislimo dati Bogu, što je namjeran i pomno osmišljen čin. U 2. Korinćanima 9,7 kaže nam se da svatko treba dati "kako je srcem odlučio", a grčka riječ koju ovdje prevodimo kao "odlučiti" (*proaireo*) zapravo znači "unaprijed odvojiti". Isus je u razgovoru o novcu rekao: "Tko je vjeran u najmanjem, i u najvećem je vjeran; a tko je u najmanjem nepošten, i u najvećem je nepošten. Ako dakle ne bijaste vjerni u nepoštenom bogatstvu, tko li će vam istinsko povjeriti?" (Lk 16,10-11).

Davanje treba biti proporcionalno. Pavao je svakom Korinćaninu poručio da "skuplja što uzmogne". Naše davanje treba biti proporcionalno financijskim blagoslovima koje nam je Bog dao. Iz tog razloga korisno je unaprijed odlučiti o postotku naših prihoda koji bi nam trebao biti redoviti minimum za darivanje mjesne crkve.

Davanje treba biti požrtvovno. Taj proporcionalni iznos koji redovito dajemo crkvi trebao bi biti toliko visok da stvara dovoljan pritisak na naš budžet kako se ne bi pretvorio u simbolično davanje Bogu. A moramo biti spremni i iznad određenog redovitog davanja pomoći i kod drugih potreba koje eventualno nastanu u zajednici. Jednostavno rečeno, davanje je Bogu jedino ugodno *kada nas nešto košta*. Upravo je zato udovica sa svojim oskudnim darom iskazala daleko više časti Bogu negoli bogataši sa svojim bogatim davanjem (Mk 12,41-44). Razmotrite prikaz iz 2. Korinćanima 8,1-4 kojim se opisuje davanje kod Makedonaca.

"Priopćujemo vam, braćo, milost Božju koja je dana crkvama makedonskim: unatoč mnogim kušnjama i nevoljama izobilna njihova radost i krajnje siromaštvo preli se u bogatstvo darežljivosti. Svjedočim uistinu: oni su nas dragovoljno – po svojim mogućnostima i preko mogućnosti – veoma usrdno molili za milost zajedništva u ovom posluživanju svetih."

Davanje treba biti radosno. Posljednja tvrdnja u ovome odlomku otkriva nam najveći razlog zbog kojeg je davanje Makedonaca Pavlu bilo tako impresivno, a Bogu tako ugodno: oni su se uistinu htjeli žrtvovati za Gospodina. Poput bogoštovlja općenito, davanje je jedino prihvatljivo kad potječe iz srca punog zahvalnosti i radosti zbog Božje veličine i dobrote koju je izlio na nas. Stoga nam Pavao u 2. Korinćanima 9,7 nalaže: "Svatko neka dađe kako je srcem odlučio; ne sa žalošću ili na silu jer Bog ljubi vesela darivatelja."

Međusobno služenje tijekom bogoslužja

Iako bogoslužje najčešće nije idealno mjesto za izgrađivanje bliskih odnosa među članovima zajednice (zbog veličine grupe i zbog same prirode događaja), ipak ima načina kako tijekom bogoslužja kao pojedinci možemo služiti jedni drugima. To se prvenstveno odnosi na nastojanje da bogoslužje svim prisutnima bude što ugodnije i što korisnije.

Možemo stavljati u praksu dar "pružanja pomoći". U 1. Korinćanima 12,28 kaže se da je "pružanje pomoći" ili "zbrinjavanje" duhovni dar koji se daje članovima crkve, a taj se dar svakako mora obilno prakticirati kako bi se bogoslužje nesmetano odvijalo. Pomoćnici su potrebni za pripremu elemenata Gospodnje večere, pomaganje krštenicima, nadgledanje ozvučenja, održavanje zgrade, brigu o djeci, kao i za niz drugih službi. Zajedničko bogoštovlje kojim se Bogu iskazuje čast i koje ljude privlači bliže k njemu, ne ovisi samo o propovijedi i glazbi, nego i o nizu drugih stvari.

Možemo stavljati u praksu dar "upravljanja". U 1. Korinćanima 12,28 također nam se govori da su neki članovi crkve nadareni za organiziranje i donošenje praktičnih odluka u svakodnevnom životu crkve. Trebamo ljude koji znaju planirati i odlučivati o različitim praktičnim stvarima, kao na primjer o rasporedu bogoslužja, o glazbi, načinu prikupljanja donacija, načinu dočekivanja posjetitelja, itd. Obično je najbolje da se pastor ne bavi takvim stvarima kako bi se mogao više posvetiti proučavanju Riječi i molitvi (Dj 6,1-6). Važno je da se bogoslužjem upravlja na pravi način kako bi sve bilo "dostojno i uredno" (1 Kor 14,40).

Možemo prema drugima biti ljubazni i gostoprimljivi. Bog želi da na crkvenim bogoslužjima ljudi osjećaju ljubav i dobrodošlicu, a to je moguće jedino ako se svi pojedini članovi potrudite biti ljubazni jedni prema drugima i prema posjetiteljima. Neki od nas mogu uzeti ulogu "vratar" ili "razvodnika", služeći prisutnima prije i poslije bogoslužja. Drugi jednostavno mogu planirati razgovor s određenim brojem drugih osoba, uključujući i barem jednu osobu koju ne poznaju. Možemo dodati pjesmaricu paru koji je kasnije ušao na bogoslužje, možemo za druge osloboditi nekoliko sjedala i pokazati ljubaznost na bezbroj sitnih načina, čime ćemo na značajan način doprinijeti atmosferi bogoslužja. A povrh svega, moramo se potruditi izbjeći kritičnu pristranost kakvu se opisuje u sljedećem odlomku:

"Braćo moja, vjeru Gospodina našega Isusa Krista slavnoga ne miješajte s pristranošću! Dođe li na vaš sastanak čovjek sa zlatnim prstenjem, u sjajnoj odjeći, a dođe i siromah u bijednoj odjeći i vi se zagledate u onoga što nosi sjajnu odjeću te reknете: 'Ti lijepo ovdje sjedni!', a siromahu reknете: 'Ti stani - ili sjedni - ondje, podno podnožja moga!', niste li u sebi pristrano sudili te postali suci što naopako sude? Čujte, braćo moja ljubljena: nije li Bog one koji su svijetu siromašni izabrao da budu

bogataši u vjeri i baštinici Kraljevstva što ga je obećao onima koji ga ljube? A vi prezreste siromaha! Ne tlače li vas upravo bogataši? Ne vuku li vas baš oni na sudove? Ne psuju li oni lijepo Ime na vas zazvano? Ako doista izvršujete kraljevski zakon po Pismu: Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga, dobro činite; ako li ste pristrani, grijeh činite i Zakon vas osuđuje kao prijestupnike." (Jak 2,1-9)

Postoji vjerojatno još mnogo načina kako vjernik može sudjelovati u javnom bogoštovlju, ali ovi koje smo opisali u ovom poglavlju od suštinske su važnosti za svako istinsko bogoslužje. Odlučimo li se na biblijski način držati svakoga od navedenih kada se sastajemo s drugim vjernicima, moći ćemo izbjeći zamku pseudobogoštovlja kakvog u sljedećem prikazu opisuje Don Whitney:

"Jedno od najtužnijih iskustava moga djetinjstva dogodilo se na moj deseti rođendan. Danima ranije osmorici mojih prijatelja poštom smo poslali pozivnice na zabavu. To je imao biti moj najbolji rođendan ikada. Uvečer su se svi oni okupili kod nas. Tata je na roštilju pekao kobasice i pljeskavice, dok je mama dovršavala posljednje ukrase na rođendanskoj torti. Nakon što smo pojeli svu kremu, sladoled i veći dio kolača, došlo je vrijeme za darove. Iskreno govoreći, ne sjećam se niti jednog od poklona koje sam tada dobio, ali dobro sam zapamtio kako sam se sjajno zabavljao s dečkima koji su mi ih donijeli. Kako nisam imao braće, najbolji dio cijele priče bilo mi je druženje s drugim dječacima."

"Vrhunac ove velike proslave bio je moj poklon njima. Ništa mi nije bilo preteško učiniti za prijatelje. Cijena mi nije bila važna. Namjeravao sam im darovati ulaznice za najuzbudljiviji događaj u čitavome gradu – za srednjoškolsku bejzbolsku utakmicu. Još nas uvijek vidim kako se gužvamo u kamionetu mojih roditelja i smijemo se kroz svježinu večeri, vozeći se prema igralištu. Stajati na prozoru, platiti devet ulaznica po 25 centi, biti okružen prijateljima – bio mi je to jednostavan, ali neprocjenjiv trenutak u životu. Ta je slika u mojoj mašti bila savršen završetak savršene proslave desetog rođendana svakog dječaka. Četvorica prijatelja s jedne strane, druga četvorica s druge, a ja ću sjediti u sredini, dok budemo grickali kokice, gurali jedan drugoga i navijali za svoje srednjoškolske junake. Sjećam se da sam dok smo ulazili bio sretniji od Jimmyja Stewarta u posljednjoj sceni ekranizacije *It's a Wonderful Life*."

"A onda se taj savršeni trenutak rasplinuo. Čim smo ušli u gledalište, moji su se prijatelji razbježali i te ih večeri više nisam vidio. Nitko mi nije zahvalio za zabavu, kolače ili ulaznice. Nitko nije rekao čak ni: 'Sretan ti rođendan, ali ipak ću sjesti s nekim drugim.' Bez riječi zahvale ili pozdrava, svi su otišli ni ne osvrnuvši se. Tako sam ostatak svog desetoga rođendana proveo sjedeći potpuno sam u jeftinom dijelu gledališta. Sjećam se da mi je ta utakmica izgledala tako jadno."

"Ovu priču iznosim ne kako bih stekao sućut zbog bolne uspomene iz djetinjstva, nego jer me podsjeća na način kako često tretiramo Boga na bogoslužjima. Iako se okupljamo na događaju na kojemu je on počasni gost, moguće mu je dati samo rutinski dar, otpjevati mu samo par uobičajenih pjesama i potom ga potpuno zanemariti dok se bavimo drugim ljudima i uživamo u izvedbi onih u koje gledamo. Poput mojih desetogodišnjih prijatelja, možemo potom otići bez trunksa grizodušja, bez ikakve svijesti o svojoj bešćutnosti, uvjereni da smo dobro odradili svoju dužnost."⁷⁹

⁷⁹ Whitney: *Spiritual Disciplines for the Christian Life*, str. 79-80.

Ne budimo sebična djeca, nego zahvalni ljudi puni ljubavi, koji se klanjaju Ocu u duhu i istini.

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Ponovo razmotrite odlomak pod naslovom "Suština zajedničkog bogoštovlja". Što mislite, kako primjena tih principa može spriječiti da se zajednica zaplete u "bogoštovni rat" oko glazbenih stilova i drugih elemenata bogoslužja?
2. Kako se vi osobno unaprijed pripremate za nedjeljno bogoslužje? Ako to dosad niste činili, na koji način se možete početi pripremati?
3. Procijenite i raspravite smisao ove tvrdnje: "Blagoslov koji se primi iz propovijedi više ovisi o slušatelju, negoli o propovjedniku."
4. Zbog čega je istina da za neke ljude desetina prihoda kao da je premalen iznos za davanje crkvi?

Korištenje duhovnih darova

Stara izreka kaže da te ono što ne znaš neće ni povrijediti. U nekim slučajevima to je istina (posebice tijekom djetinjstva). Međutim, prema Božjoj riječi, to ne važi za temu duhovnih darova. Pavao je crkvi u Korintu poručio: "O darima Duha ne bih, braćo, htio da budete u neznanju" (1 Kor 12,1). Po Duhu Svetome apostol je onim vjernicima rekao da će ih neznanje o duhovnim darovima *zapravo* povrijediti, odnosno biti im na štetu.

Neznanje o duhovnim darovima u životu bilo kojeg vjernika štetno je crkvi kao cjelini, ali i toj konkretnoj osobi. Crkva pati jer je Bog tom vjerniku dao dar kako bi odigrao jedinstvenu ulogu u zajednici, a dotični pojedinac pati jer njegova korisnost i radost u Kristu ovise o stavljanju tih darova u praksu. S druge strane, ako kao kršćanin razumijete istinu Božje riječi o duhovnim darovima i djelujete sukladno toj istini, tada ćete uvelike doprinijeti uspjehu vaše zajednice i doživjeti sve veće osobno ispunjenje u hodu s Kristom.

Tekst u Efežanima 4,7-16 jedan je od novozavjetnih odlomaka koji najjasnije i najpodrobnije objašnjavaju narav i smisao duhovnih darova. On glasi:

"Svakomu je od nas dana milost po mjeri dara Kristova. Zato veli: Na visinu uzađe vodeći sužnje, dade dare ljudima. Ono 'uzađe' - što drugo znači doli to da i siđe u donje krajeve, na zemlju? Koji siđe, isti je onaj koji i uzađe ponad svih nebesa da sve ispuni. On i 'dade' jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje da opremi svete za djelo služenja, za izgrađivanje Tijela Kristova dok svi ne prispijemo do jedinstva vjere i spoznaje Sina Božjega, do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove: da više ne budemo nejačad kojom se valovi poigravaju i koje goni svaki vjetar nauka u ovom kockanju ljudskom, u lukavosti što put krči zabludi. Nego, istinujući u ljubavi da poradimo te sve uzraste u Njega, koji je Glava, Krist, od kojega sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobovima zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu, promiče svoj rast na saziđivanje u ljubavi."

Ovaj odlomak, kao i drugi slični u Pismu, nudi nam odgovore na niz važnih pitanja o duhovnim darovima. U ovom poglavlju razmotrit ćemo svako od tih pitanja, s nadom da nećemo biti nesvjesni ove važne teme ili pak u neznanju o njoj.

Što su to duhovni darovi?

U Efežanima 4,7-8 govori nam se da je Gospodin vjernicima dao darove. Grčka riječ koju prevodimo kao "darovi" (*domata*) svakodnevni je izraz koji može imati široki spektar značenja, ali kontekst otkriva da Pavao govori o *spособnostima koje je Bog dao kršćanima za izgradnju onih u crkvi i za evangelizaciju onih izvan nje*. Potpunija slika naravi duhovnih darova nudi se u 1. Korinćanima 12,1-7, gdje Pavao koristi pet različitih grčkih riječi govoreći o darovima. Kratak uvid u ove riječi pomoći će nam da bolje shvatimo kakve to darove dobivaju vjernici.

Pneumatikon ("darovi Duha", redak 1). Izvorni izraz dolazi od grčke riječi *pneuma*, što znači "duh" i često se koristi za označavanje Duha Svetog. Govori nam se da se duhovne darove ne može izravno poistovjetiti s prirodnim sposobnostima koje imamo rođenjem. Umjesto toga, ove su nam duhovne sposobnosti dodijeljene kod našeg drugog rođenja, kada smo nanovo rođeni Duhom Svetim. Donekle mogu biti

povezani s našom prirodnim sposobnostima, ali ne nužno. Osoba koja ima sposobnost održavanja nastave može također biti i nadareni biblijski učitelj u crkvi, ali neki drugi izvrstan nastavnik može imati vrlo malo ili nimalo sposobnosti poučavati Pismo.

Charismaton ("darovi", redak 4). Ovaj izraz dolazi od riječi *charis*, koja označava "milost". Smisao ove riječi u kontekstu duhovnih darova je da njih dobivamo isključivo po nezasluženoj milosti Božjoj, a nikada kao nagradu za našu iskrenost ili trud oko pobožnosti (suprotno nekim suvremenim učenjima na ovu temu). Pavao ovu istinu također naglašava u Efežanima 4,7 gdje kaže da je svakomu od nas "dana milost". Neki su lijepo definirali milost riječju "usprkos". Bog želi da razumijemo kako svoje duhovne sposobnosti primamo usprkos onomu što smo učinili, a ne zbog toga što smo to učinili. Prikaz toga upravo je sama crkva u Korintu, koja je primila obilje duhovnih darova (1 Kor 1,7), iako je bila puna nesklada (3. poglavlje), grijeha (5. poglavlje) i lažnog učenja (15. poglavlje).

Diakonin ("službe", redak 5). Ova izvorna riječ otkriva ideju služenja, a u Novome zavjetu također se koristi za opisivanje onih koji će u crkvi dobiti ulogu "đakona". Kaže nam se da smo dobili duhovne darove kako bismo služili drugima. Bog nam nije dao duhovne darove kako bi nas drugi ljudi gledali s divljenjem, kako bismo se bolje osjećali, niti kako bismo sjedili i o njima raspravljali. Nismo ih dobili prvenstveno za svoju korist, nego za korist drugih.

Energematon ("djelovanja", redak 6). Naša riječ "energija" dolazi od ove grčke imenice, a ona pak naglašava činjenicu da je sila Božja na djelu kad se koriste duhovni darovi. Učinkovitost naših darova nije nešto što bismo mogli potpuno kontrolirati; ne možemo ih uključiti i isključiti kako nas je volja. Bog suvereno odlučuje kada će njegova božanska energija obaviti posao, tako da moramo stalno ovisiti o njemu kako bi naše služenje drugima urodilo nečim dobrim.

Phanerosis ("očitovanje", redak 7). I naposljetku, Pavao o duhovnim darovima govori kao o "očitovanju *Duha*", što znači da nam se oni daju kako bi se Božja narav i sila mogli očitovati crkvi i svijetu kad se darovi stavljaju u funkciju. Nemamo duhovne darove kako bi drugi ljudi razrogačenih očiju gledali u našu snagu i sposobnost, nego kako bi vidjeli Duha Svetoga na djelu među nama i kako bi slavili i hvalili Boga zbog njegove milosti i slave. Kao što to Pavao kaže u 1. Korinćanima 1,31: "Tko se hvali, u Gospodu neka se hvali."

Tko udjeljuje duhovne darove?

Pavao ovih pet izraza koristi u 1. Korinćanima 12,1-7, a svaka ideja koju izražava njihov neposredni kontekst naglašava da je *Bog Otac* crkvi po *Duhu Svetome* dao darove kao očitovanje svoje suverenosti i milosti. Apostol tu činjenicu ponavlja i kroz ostatak poglavlja (usp. 1 Kor 12,11.18.24.28). A u četvrtom poglavlju Poslanice Efežanima on triput ponavlja da je *Isus Krist* taj koji crkvi daje darove, tako da su sve tri osobe Trojstva uključene u davanje darova. Ovo naglašavanje božanskog izvora duhovnih darova jasno je i namjerno, a cilj mu je promicanje crkvenog jedinstva. Ako vam je jasno da svaka sposobnost koju imate dolazi od milostivoga Boga i da sve dobro koje učinite omogućuje isključivo njegova sila, tada je manje vjerojatno da ćete postati arogantni zbog svojih vještina ili uspjeha. Također ćete biti manje kritični i oholi prema ljudima čiji su darovi drugačiji od vaših jer ćete imati na umu da je Bog

osobno organizirao tijelo prema svom savršenom planu, "kako hoće" (1 Kor 12,11). Ako ste nezadovoljni sastavom svoje mjesne crkve i priželjkujete da bude više ljudi poput vas, tada imate problema izravno s Bogom jer je on te ljude postavio tu gdje jesu i stvorio ih onakvima kakvi jesu. Umjesto da se žalite na njihove slabosti, trebali biste žarko nastojati svoje darove upotrijebiti za njihovu korist i ponizno prihvatiti službu koju je Bog njima dao u vašem životu.

To je smisao poruke apostola Petra u 1. Petrovoj 4,10-11: "Jedni druge poslužujte - svatko po primljenom daru - kao dobri upravitelji različitih Božjih milosti! Govori li tko? Neka govori kao riječi Božje! Poslužuje li tko? Neka poslužuje kao snagom koju daje Bog da se u svemu slavi Bog."

Ovaj nam odlomak u nekoliko navrata i na nekoliko različitih načina govori da je Bog taj koji nam daje duhovne darove i koji nam omogućuje njihovo korištenje. Stoga, kad ih stavljamo u praksu, to moramo činiti kao ponizni primatelji njegove milosti, s razumijevanjem da su te "različite Božje milosti" pružile crkvi široku lepezu sposobnosti i osobnosti. Bilo da govorite ili poslužujete ili pak obavljate bilo koju drugu službu, svu slavu morate dati Bogu i biti zahvalni onima koji doprinose crkvi i na druge načine.

Komu se daju duhovni darovi?

U Efežanima 4,7 kaže: "*Svakomu je od nas* dana milost po mjeri dara Kristova." Svi istinski vjernici primili su duhovne darove od Gospodina. Na svijetu nema nijednog kršćanina koji ne posjeduje nekakvu sposobnost služenja drugima u crkvi (usp. 1 Kor 12,7.11; 1 Pt 4,10). Ako ste kršćanin – bilo da ste stari ili mladi, obrazovani ili neobrazovani, bogati ili siromašni, jaki ili slabi, zreli ili nezreli – imate barem jedan duhovni dar (a vjerojatno imate i više od jednoga).⁸⁰

Neki vjernici misle da nemaju nikakav duhovni dar, ali Božja riječ kaže da ga ipak imaju. Mnogo je vjernika koji ne znaju koji su njihovi duhovni darovi, međutim to ne mijenja činjenicu da te darove ipak imaju. Također je istina i da ne smijemo zanemariti dar koji je u nama, kako to Pavao nalaže u 1. Timoteju 4,14 (usp. 2 Tim 1,6). Ali svi smo mi na neki način nadareni, i to moramo shvatiti jer je to prvi korak u korištenju tih darova na slavu Božju.

Činjenica da nam je svima Bog dao neki dar znači i da je svaki član crkve *nezamjenjiv* u planu njegova kraljevstva. Pavao to dodatno naglašava govoreći da svaki vjernik prima duhovne sposobnosti "po mjeri dara Kristova". Ta fraza pomaže nam u razumijevanju nekih važnih istina o korištenju duhovnih darova.

Svaki dar je važan

Svatko tko se bavi šivanjem ili kuhanjem dobro zna kolika je važnost mjere. Ručno skrojena haljina za koju krojačica nije izmjerila svaki zasebni dio, na kraju bi izgledala zastrašujuće, a kolač spravljen tako da netko bez razmišljanja ubacuje bilo koju količinu bilo kojih sastojaka na kraju može završiti jedino u otpadu. Kako bi haljina ili kolač uspjeli onako kako su zamišljeni, mora prvo doći do pažljivog mjerenja.

⁸⁰ Kad se u Novome zavjetu kaže da je pojedinac primio "dar", to se može odnositi na skupnu nadarenost u koju spada mješavina različitih darova koji se daju crkvi kao cjelini. Na primjer, za Timoteja se kaže da ima "dar" u 1. Timoteju 4,14 i 2. Timoteju 1,6, ali kroz pastoralne poslanice opisuje ga se kao osobu koja pokazuje nadarenost na različitim područjima, uključujući poučavanje (2 Tim 2,2), propovijedanje (2 Tim 4,2a), uvjeravanje (2 Tim 4,2b) i evangelizaciju (2 Tim 4,5). Stoga je moguće da je njegov "dar" bio kombinacija sposobnosti koje su mu omogućavale da ispuni jedinstvenu ulogu u tijelu. Svaki pojedinik kršćanin kao da je takva "duhovna pahuljica" i u stanju je služiti na način kako nitko drugi ne može.

Srećom za nas, Pismo kaže da je naš Gospodin mudro odmjerio darove koje je dao crkvi. On zna što točno želi postići u crkvi koju izgrađuje i zna koji su darovi u crkvi potrebni za izvedbu tog zadatka. On odmjerava darove koje daje kako ni u kojoj zajednici vjernika ne bi ničega nedostajalo. Dao vam je upravo onu vrstu dara i razinu nadarenosti potrebnu da njemu iskažete čast i pomognete svojoj crkvi da bude upravo ono što bi trebala biti.

To znači da svaki vjernik ima vrlo važnu ulogu u napretku crkve. Povrijedit ćete i sebe i Kristovu crkvu u cjelini ne budete li vjerno stavljali svoje darove u službu. Samo jedan zaboravljeni dio tkanine može upropastiti čitavu haljinu, a zbog samo jednog zaboravljenog sastojka može propasti kolač. Isto tako jedan neučinkovit kršćanin može spriječiti funkcioniranje mjesne crkve prema biblijskom obrascu.

Svaki je kršćanin jedinstven

Ideja da Krist "mjeri" darove u svakoj crkvi ukazuje također i na to da ne trebamo očekivati da će svaki vjernik biti jednako vješt ili uspješan u svakome području služenja. Postojao je samo jedan jedini čovjek koji je ikada hodio zemljom i koji je imao svaki duhovni dar u najvećoj mjeri – Isus Krist. U Ivanu 3,34 kaže da je Krist Duha primio neizmjereno. Mi ostali ipak smo primili samo određenu mjeru nadarenosti koja nam omogućuje da imamo jedinstvenu ulogu u crkvi.

Nisu svi kršćani na isti način nadareni. To ne znači da bi bilo tko trebao zanemariti biblijske dužnosti koje stoje pred svim vjernicima, uz izliku da "jednostavno nije nadaren na tome području". Svakome kršćaninu zapovijeda se da se uključuje u molitvu, davanje, opominjanje u ljubavi, evangelizaciju i ostale dužnosti spomenute u ovoj knjizi. Ali mogli bismo reći da se od svakoga od nas očekuje da prakticira sve to, svatko od nas također mora biti i specijalist na nekom području ili na nekolicini njih. Dok redovito i vjerno ispunjavate sve dužnosti života u Očevu domu, veći dio vremena i energije trebali biste ulagati u služenje na onim područjima u kojima ste najviše nadareni. I morate dobro pripaziti da od drugih vjernika ne očekujete da u tim službama budu uspješni poput vas.

Na primjer, neki kršćani tako su daroviti za evangelizaciju da im te aktivnosti prirodno idu od ruke i redovito dožive da se ljudi obraćaju Kristu. Međutim, nekim je drugim vjernicima vrlo teško svjedočiti i vrlo rijeko uspiju nekoga dovesti Kristu. I jedni i drugi moraju i dalje biti poslušni Gospodinu tako što će se baviti evangelizacijom, ali oni prvi ne bi trebali svisoka gledati na ove druge zato što ne evangeliziraju tako često ni tako uspješno. Neki vjernici imaju i poseban dar gostoljubivosti ili topline, tako da "nikada ne sreću neznance", kako se to kaže. Svi koji im se približe osjećaju se voljeni i prihvaćeni. Drugi se pak vjernici moraju svojski truditi samo kako ne bi uvrijedili ljude s kojima se susreću. To je možda stoga što još uvijek imaju grešne obrasce razmišljanja i ponašanja koje će Bog tek promijeniti. Ali također je moguće da usprkos ljubavi prema drugima i želji za sklapanjem prijateljstava, nešto u njihovoj osobnosti ili nadarenosti otežava njihovo djelovanje. Kada se nađete na iskušenju da druge strogo osuđujete jer u njihovu životu vidite neko područje slabosti, zapamtite da vas ti ljudi možda daleko nadilaze na drugim područjima nadarenosti i učinkovitosti.

Nemaju svi kršćani s istim darovima ujedno i istu količinu darova na određenom području. Među onima koji su nadareni za evangelizaciju bit će i onih koji su nadareniji od drugih. Isto vrijedi i za gostoprimstvo i druge darove. To je možda posebno važno zapamtiti kad procjenjujete vođe i učitelje u crkvi. U Efežanima 4,11

kaže da je Bog crkvi dao pastore i učitelje, ali ne bismo trebali očekivati da svi oni imaju iste sposobnosti. Stoga bismo, umjesto da svoje pastore uspoređujemo s drugima koji nam se čine nadareniji, trebali zahvaljivati Bogu za sposobnosti koje vaš pastor ima i pomoći mu da ih najbolje iskoristi. Sljedeći tekst, čiji je autor puritanski komentator Paul Bayne, odnose se na bilo koje područje nadarenosti:

"Trezven pogled na raznovrsnost darova služi kao ukor onima kojima se jedan dar više sviđa od drugoga jer nije onakav kakvoga bi oni htjeli. Ako čovjek govori mirno i tiho, čak i kad nepokolebljivo iznosi istinu, i ako to ne čini agresivno, oni kažu: 'On je nevažan!' kao da bi svatko morao biti Ilija ili 'sin groma'. Ako pak netko drugi, na jednostavniji način (bez profinjenosti i kićenja), pozove na preispitivanje savjesti: 'Šuti!' kažu tada, jer ni takav nije za njih, ne ide u dubinu sadržaja – pa zar i oni sami već i na prvi pogled ne vide to isto. Kao da je svaki brod koji je ikada zaplovio imao istu dubinu korita. Pa ipak, mnogo je brodova koji plove i sigurno prevoze putnike do luke. Tako je i s pastorima. Ne mora baš svatko imati istovjetnu dubinu spoznaje nauka. Ipak, svatko može biti Božje oruđe za spasenje. Radi se o drskome, iritantnome stavu kojeg se valja odreći želimo li biti pravi kršćani."⁸¹

Važna je spoznaja da je Bog svakom vjerniku dao različit dar jer nam pomaže da zadržimo distancu i od ponosa i od očajavanja. Pripazite da nikada ne pomislite kako ste bolji od nekog drugog vjernika zato što imate određeni dar. I sa zahvalnošću se prisjetite da će vaš jedinstveni dar uvijek biti nužan za djelovanje crkve. Također, ako su drugi na nekom području nadareniji od vas, trebate shvatiti da ih je Bog postavio u crkvu kako biste učili od njih, umjesto da im zlovoljno zavidite na uspjehu.

Zašto se daju duhovni darovi?

U Efežanima 4, nakon rasprave o naravi duhovnih darova i njihovim primateljima, Pavao nadalje govori o njihovoj namjeni u crkvi i divnim rezultatima do kojih dolazi kad se ti darovi u zajednici koriste na pravi način. Razumijevanje ove nadahnute pouke pomoći će nam da svoje darove koristimo na biblijski način, a ujedno će nas i motivirati na to.

Svrha korištenja naših darova

U Efežanima 4,11-12 Pavao kaže: "On i 'dade' jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje da opremi svete za djelo služenja, za izgrađivanje Tijela Kristova."

Vođe svoje darove trebaju koristiti kako bi opremili svete. Bog je određenim ljudima u prvoj crkvi dao neke posebne darove, a oni su sami postali posebnim darovima crkve u cjelini jer su obučavali članove crkve za obavljanje službe. Posao im nije bio izravno obavljanje službe, nego opremanje svetih kako bi oni obavljali službu. Grčka riječ koju ovdje prevodimo kao "opremati" (*katarizo*) može se također prevesti i kao "krpati" (Mk 1,19), "urediti" (Heb 11,3) i "ispraviti" (Gal 6,1). U sebi sadrži ideju popunjavanja onoga što nedostaje, pripremanja nečega za nešto ili obnavljanja nečega kako bi ponovo postalo korisno. Stoga darove koje su vođe primili treba koristiti za poučavanje, formiranje, savjetovanje, opominjanje i svaku vrstu razvijanja sposobnosti članova crkve da služe.

⁸¹ Paul Bayne: *An Exposition of Ephesians* (Wilmington: Sovereign Grace, 1959.), str. 291-292.

Članovi crkve trebaju svoje darove koristiti za djela služenja. Razlika između uloge vođa i uloge članova često se zanemaruje, i to na štetu crkve. Mnogi članovi crkve jednostavno smatraju da plaćaju pastora kako bi obavljao sav posao oko evangelizacije, savjetovanja, posjećivanja, discipliniranja, planiranja i svih drugih crkvenih službi. Ako je netko u potrebi, očekuje se da će pastor to riješiti. Ako dvije osobe dođu u sukob, očekuju da će ga pastor razriješiti. Ako netko treba čuti evanđelje, očekuje se da će to obaviti pastor, i tako dalje. Međutim, Bog crkvu nije osmislio kako bi djelovala na takav način. On je pastorima i drugim vođama dao specijaliziranu ulogu opremanja svetih kako bi članovi sami vršili većinu tih službi. U nedjeljnom listu jedne crkve koja dobro razumije ovaj princip stoji sljedeći napis:

Osoblje – (imena pastoralnog osoblja)
Službenici – Svi članovi crkve

Ovaj pristup služenju crkve proizlazi ne samo iz četvrtog poglavlja Poslanice Efežanima, nego i iz biblijskoga učenja da su vjernici ujedno i kraljevsko svećenstvo (1 Pt 2,5.9; Otk 1,6; 5,10). To učenje znači da svaka osoba u crkvi ima privilegiju doći izravno pred Boga, bez ljudskih posrednika, ali ono također znači i da svatko od nas ima dužnost vršiti službu koja se u crkvi stalno mora obavljati kako bi ona bila Gospodinu ugodna. Kao dio tijela Kristova, vi ste svećenik pred Bogom i vi morate biti službenik u crkvi. Crkveni vođe su tu prvenstveno kako bi vam pomogli da u svojoj službi budete učinkoviti.

Kroz čitav Novi zavjet vjernike se potiče da služe jedni druge na mnoštvo načina kako bi doprinijeli izgradnji tijela Kristova. U prethodnom poglavlju već smo razmotrili neke načine kako možete sudjelovati u službi kad se crkva sastane radi bogoslužja, ali Bog od svakog kršćanina želi da svakoga dana u tjednu obavlja službu (Heb 3,13). Muževi bi svoje duhovne darove kod kuće trebali stalno koristiti za izgradnju svojih žena i djece. Žene bi trebale koristiti svoje duhovne darove za izgradnju svojih muževa i djece. Djeca bi trebala iznaći načina kako ohrabriti i služiti roditeljima i jedni drugima.

Ako živite u vlastitome domu, možete susjedima i drugim kršćanima ukazivati gostoprimstvo. Ako imate posao, možete zarađenim novcem pomoći onima koji ga nemaju toliko kao vi. Ako imate automobil, možete njime ljude odvoziti u crkvu ili drugdje gdje moraju ići. Imate li neku određenu vještinu, možete se staviti drugima na raspolaganje za poučavanje ako im je to na tome području potrebno. Ako volite telefonirati, to umjesto za tračanje možete upotrijebiti za ohrabrivanje drugih i poticanje na djela ljubavi. Svatko u tijelu Kristovu ima neki duhovni dar, a različiti načini kako te darove možemo upotrijebiti značajno doprinose djelovanju službe.

Članovi svoje darove trebaju koristiti za evangelizacijski rad. Izgradnja tijela ne događa se samo izgrađivanjem drugih vjernika, nego i evangelizacijom onih koje Bog svojom milošću pridodaje crkvi. A tu suštinsku službu evangelizacije oduvijek najučinkovitije provode članovi crkve. Očekivanje da pastor odradi cijelu stvar izravno se kosi s Pismom. U Djelima 2,47 kaže se da je u prvoj crkvi Gospodin "danomice zajednici pridruživao spasenike". Kroz Djela apostolska otkrivamo da su se ljudi svakodnevno spašavali jer su im članovi crkve stalno svjedočili svojim životima (Dj 8,1-4; 11,19-21). Kako se radi o iznimno važnome zadatku o kojemu ovisi zdravlje i budućnost crkve, razmotrimo još jedan dulji, ali vrlo koristan navod čiji je autor David Whitney:

"Zašto se od nas očekuje učešće u evangelizaciji? Sam Gospodin Isus Krist zapovjedio nam je da svjedočimo. Uzmite u obzir njegov autoritet u sljedećim recima: 'Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!' 'I evo, ja sam s vama u sve dane - do svršetka svijeta' (Mt 28,19-20).

"I reče im: 'Pođite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju' (Mk 16,15)."

"I u njegovo će se ime propovijedati obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima počevši od Jeruzalema" (Lk 24,47).

"Isus im stoga ponovno reče: 'Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas' (Lv 20,21)."

"Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje (Dj 1,8)."

"Ove se zapovijedi ne daju samo apostolima. Na primjer, apostoli nikada nisu došli *našemu* narodu. Kako bi se ispunila Isusova zapovijed i kako bi npr. Amerika čula za Krista, evanđelje je ondje moralo doći preko drugih kršćana. A apostoli vam neće doći u kuću, u susjedstvo ili na radno mjesto. Kako bi se ispunilo Veliko poslanje, kako bi Krist imao svjedoke na udaljenim krajevima zemlje, kršćanin poput vas mora se disciplinirati i učiniti to..."

"Razmislite o vlastitoj odgovornosti prema osobnoj evangelizaciji iz perspektive riječi iz 1. Petrove 2,9: 'A vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk.' Mnogi kršćani koji poznaju ovaj prvi dio retka nemaju pojma kako glasi njegov nastavak. A u njemu se kaže da te privilegije pripadaju *vama*, kršćanima, jer ste 'narod stečeni da naviještate silna djela Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojem'. Često o ovome retku mislimo kao o temelju doktrine o svećenstvu svih vjernika. Međutim, na isti je način pravilno reći da nas se njime također potiče na svojevrsno proročko djelovanje svih vjernika. Bog od svakoga od nas očekuje da 'naviještamo silna djela' Isusa Krista."⁸²

Stoga biste, kao član crkve Isusa Krista, sebi uvijek trebali postavljati sljedeća dva pitanja o smislu duhovnih darova: Kako mi drugi članovi zajednice (a ne samo vođe) mogu služiti i potaknuti me? I: Tko u crkvi i izvan nje može imati koristi od mojih sposobnosti i mogućnosti?

Rezultati korištenja naših darova

Što se događa kad članovi crkve sebi postave ova pitanja i vjerno koriste duhovne darove u službi? U Efežanima 4,13-16 otkrivamo tri pozitivna ishoda.

Crkva će biti sjedinjena i puna ljubavi. Pavao kaže da duhovni darovi trebaju biti na djelu sve "dok svi ne prispijemo do jedinstva vjere" (redak 13). Mnoge su crkve doživjele razjedinjenost pa čak i "crkveni raskol" zbog toga što se duhovni darovi u njima nisu stavljali u praksu na biblijski način. Ljudima koji nisu uključeni u službu lakše je početi kritizirati druge, a to pak dovodi do sukoba i podjele. Ali kada članovi crkve služe jedni drugima u sili Duha, stvara se međusobno pouzdanje i zahvalnost, pa se ljudi zbližavaju. (U 9. poglavlju ove knjige podrobnije ćemo razmotriti ove teme.)

⁸² Donald Whitney: *Spiritual Disciplines for the Christian Life* (Colorado Springs: NavPress, 1991.), str. 94-95.

Crkva će postati zrela i mudra. Duhovni darovi također se daju kako bismo "[prispjeli] do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove: da više ne budemo nejačad kojom se valovi poigravaju i koje goni svaki vjetar nauka u ovom kockanju ljudskom, u lukavosti što put krči zabludi. Nego, istinjujući u ljubavi da poradimo te sve uzraste u Njega" (redi 13-15). Danas Sotona i njegovi poslanici bombardiraju crkve lažnim učenjima i svjetovnim filozofijama, a nažalost izgleda kao da mnoge crkve ne raspoznaju duhove, nego su više kao povodljiva djeca koja prihvaćaju bilo koju ideju koja im se posluži. Međutim, u crkvi u kojoj se naglašava razumijevanje i korištenje duhovnih darova, i u kojoj vodstvo vjerno poučava i obučava članove služenju, postiže se razina zrelosti koja postavlja izvrsnu prepreku Zlome i njegovim spletkama.

Crkva će postati učinkovita i uspješna. Kad koristimo svoje duhovne darove, "[Krist] koji je Glava, od kojega sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobovima zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu, promiče svoj rast na saziđivanje u ljubavi" (reci 15-16). Kad članovi zajednice vrše svoje jedinstvene uloge služenja na koje ih je Bog pozvao, tada crkva raste. Kvalitativno će rasti u učinkovitosti službe, a u većini slučajeva rast će i kvantitativno, tako što će joj se pridruživati ljudi koji se spašavaju primanjem poruke evanđelja, odnosno oni kojima je zajednica na neki način služila. S druge je strane crkva nalik ljudskome tijelu utoliko što ne može učinkovito djelovati ako svi zasebni dijelovi ne obavljaju svoju funkciju.

Obavljate li svoj dio posla u izgradnji mjesne crkve ili pak drugdje rasipate svoje duhovne darove i time sprečavate rast zajednice? U ovom drugom slučaju morate shvatiti da štetite i sebi i crkvi jer ćete od Gospodina primiti ukor zato što ste se oglušili na njegove zapovijedi (Gal 5,13; 1 Pt 4,10) i zato što niste upotrijebili sposobnosti koje vam je milostivo dao (Mt 25,14-30). Charles Spurgeon je rekao: "Vjerujem da pred svakim kršćaninom stoji izbor: služiti Boga svim srcem ili pak pasti u grijeh. Vjerujem da moramo napredovati ili ćemo pasti. Pravilo kršćanskoga života je da ako Gospodinu Bogu ne donosimo plodove, tada ćemo izgubiti i lišće te ostati ogoljeni i suhi poput zimskoga stabla."⁸³

Kako otkriti svoje duhovne darove?

Bog nam nalaže da mudro biramo najbolji način korištenja vremena koje nam je na raspolaganju (Ef 5,15-16) pa je stoga važno znati na kojemu smo području nadareni kako bismo se mogli usredotočiti na služenje Bogu i drugima upravo na tim razinama. Slijede neke kratke sugestije kako razabrati vlastite darove.

Proučavajte Bibliju. Uz Efežanima 4, u Novome zavjetu postoje i drugi odlomci koji se detaljno bave duhovnim darovima (Rim 12,3-8; 1 Kor 12; 1 Pt 4,10-11). Čitajte te odlomke, kao i dobre konzervativne komentare na njih.⁸⁴

Molite. Redak 1. Ivanova 5,14 glasi: "I ovo je pouzdanje koje imamo u njega: ako što ištemo po volji njegovoj, uslišava nas." Bog kaže da ne želi da budemo u neznanju vezano za duhovne darove (1 Kor 12,1), stoga je traženje mudrosti pri određivanju naše nadarenosti u skladu s njegovom voljom kako nam je objavljena.

⁸³ Charles Spurgeon: *Spurgeon at His Best*, urednik Tom Carter (Grand Rapids: Baker, 1988.), str. 188.

⁸⁴ Na primjer, komentar Johna Murraya na Poslanicu Rimljanima u seriji *The New International Commentary* (Eerdmans) i komentar Johna MacArthura na Poslanice Korinćanima (Moody Press).

Preispitajte vlastite motive. Isus je rekao: "Ako tko hoće vršiti volju njegovu, prepoznat će..." (Iv 7,17). Kako biste dobili raspoznavanje vezano za svoje duhovne darove, morate to razumijevanje tražiti ponizna srca koje je otvoreno za sve ono što Bog želi da učinite. Ako želite otkriti da imate neki određeni dar kako bi vam se ljudi divili ili iz nekog drugog sebičnog razloga, tada će ovaj proces od samog početka krenuti u pogrešnom smjeru.

Procijenite vlastite sposobnosti. U kontekstu duhovnih darova, u Rimljanima 12,3 kaže se da bismo trebali zdravim razumom prepoznati milost koja je dana svakomu od nas. Koristan način da se to učini je ako uzmete list papira i napišete sljedeće popise: Mogu učiniti (ono u čemu znate da ste sposobni služiti), Već sam činio (kako vas je Bog već upotrijebio u zajednici), Napredujem (područja služenja u kojima se poboljšavate) i Želim činiti (službe u kojima biste voljeli sudjelovati).

Pitajte druge. Pismo opetovano potvrđuje važnost primanja pobožnoga savjeta (Izr 11,14; 15,22), a područje duhovnih darova nije u tomu iznimka. Jedna od najkorisnijih stvari koje možete učiniti kako biste otkrili vlastite darove je zatražiti mišljenje od nekolicine zrelih kršćana koji vas dobro poznaju i koji će vam dati nepristran i iskren odgovor.

Prihvatite priliku za služenje. Ova je sugestija posljednja na popisu jer bi u neko specifično područje služenja trebali ući tek nakon što ste u praksu proveli prethodne prijedloge. Naravno, potrebe u zajednici treba zadovoljavati kad god se pokažu, ali nemojte se nasumice bacati u neku službu bez prethodnog razumijevanja Pisma, molitve, pravih motiva, pomne procjene vlastitih sposobnosti, kao i bez potvrde od strane drugih ljudi da se radi o službi koja se uklapa u vaše sposobnosti. Ako tijekom ovog proučavanja ne opazite nikakve znakove upozorenja, tada će vam iskustvo služenja u nekom konkretnom području pokazati jeste li za to nadareni ili pak niste (usp. Izr 18,16).

Na završetku ovog poglavlja razmotrite sljedeću analogiju: Na utakmici treneri i igrači sav posao obavljaju u zajedničkom naporu da pobijede, dok gledatelji sve to promatraju. Neki gledatelji su žestoki navijači i viču, "Idemo! Možete vi to! Naprijed!" Drugi pak kritiziraju povcima: "Zar baš ništa niste u stanju učiniti kako treba? I ja bih ovo bolje odigrao!" Treći su pak ravnodušni promatrači, kao na primjer poneka supruga koju je suprug odvuкао na stadion i koja diže pogled sa svojega pletiva i pita: "Koje je ovo poluvrijeme?" Ovi gledatelji vrlo malo doprinose ishodu utakmice, iako možda imaju izraženo mišljenje o načinu na koji bi je trebalo odigrati. Nažalost, mnoge zajednice pune su ljudi koji crkvenom životu prilaze kao da se radi o nogometnoj utakmici. Dovoljno im je da vodstvo i neki članovi obavljaju sav posao, dok oni sami sjede i navijaju, kritiziraju ili jednostavno ondje provode dio vremena koje im je na raspolaganju. Međutim, Božja riječ jasno govori da život u Očevu domu nije promatrački sport. Dobili smo duhovne darove kako bismo ih koristili u službi drugih, a samo postupajući tako možemo pobijediti kao igrački tim. Otac nas je postavio da budemo ključni igrači u njegovu planu za tijelo Kristovo. Stoga bi u tome smislu svaki član trebao biti "stalni službenik" u radu mjesne crkve.

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Što mislite, zašto Bog želi da svoje sposobnosti i vještine vidite kao njegove darove? Što se time mijenja u vašem stavu prema njima?

2. Razmislite o nekim kršćanima koji vam znaju "stati na žulj". Je li možda moguće da se vaši darovi razlikuju i da biste se trebali naučiti zahvalnosti za razlike među vama jer su one dio Božjega plana?
3. Jeste li ikada počeli vjerovati da bi crkveno vodstvo trebalo obavljati sav posao, umjesto da vas i druge članove opremaju za rad u službi? Na koje načine možete izbjeći takav stav?
4. Što mislite, koji su vaši duhovni darovi? Napravite popis kakav smo prethodno predložili i pokažite ga nekomu iz vodstva svoje crkve, kako bi vas bolje opremili za rad u službi.

Opominjanje u ljubavi

"Kada bi mi Bog dao mogućnost da svoj život dam za uspostavljanje jedne istine među svim kršćanima te da pritom svom životu dadem najveću moguću važnost, odabrao bih tada istinu iskazanu u osamnaestom poglavlju Evanđelja po Mateju... Tu nalazimo jednu od najdubljih istina u čitavoj Bibliji. To je najjasniji skup detaljnih uputa koje je Krist dao svojim učenicima. Kada bi svaki kršćanin bio odan ovom principu, tada bismo crkvu pretvorili u dinamičnu silu u našem narodu i u čitavom svijetu."⁸⁵

Nemoguće je dovoljno naglasiti koliku važnost za crkvu ima opominjanje s ljubavlju prikazano u Mateju 18,15-17. Primarna briga Isusa Krista vezano za njegovu crkvu je *čistoća* (Ef 5,25-27) i *jedinstvo* (vidi sljedeće poglavlje), a nijedno od toga ne može postojati tamo gdje se ne provodi proces opisan u Mateju 18. To je stoga što su čistoći i jedinstvu prepreke *griješ* i *sukob*, a te se bolesti ne mogu iscijeliti bez lijeka biblijske opomene u ljubavi. Ako nešto možemo naučiti iz drastičnih mjera koje je Bog poduzeo kako bi iscijelio grijeh (na križu) te iz drastičnih mjera koje nam Krist zapovijeda (npr. Mt 5,29-30), onda je to da se problemi nikada ne mogu riješiti ignoriranjem. Izreka da "vrijeme liječi sve rane" jedna je od najbesmislenijih koje su ikada smišljene. Duhovne rane mogu se skoriti u kraste ili u ožiljke s vremenom, ali njihovo štetno djelovanje svakako se nastavlja sve dok ne dođe do istinskog iscjeljenja. Vrijeme samo po sebi nije u stanju izliječiti nijednu duhovnu povredu, ali opominjanje u ljubavi o kojem ćemo govoriti u ovome poglavlju svakako može dovesti do iscjeljenja kad se provodi na biblijski način.

Tijekom godina našega pastirskog i savjetodavnog rada imali smo uvid u stotine problema u mjesnim crkvama, a rješenje za većinu tih problema uključivalo je primjenu jedne ili više istina iz Isusovih uputa učenicima u Mateju 18,15-17. Taj odlomak glasi:

"Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata. Ne posluša li te, uzmi sa sobom još jednoga ili dvojicu, neka na iskazu dvojice ili trojice svjedoka počiva svaka tvrdnja. Ako ni njih ne posluša, reci Crkvi. Ako pak ni Crkve ne posluša, neka ti bude kao poganin i carinik."

Naš Gospodin u tom odlomku kaže nam da je za grijeh i sukob u zajednici rješenje opomena koja ide do koje god granice ozbiljnosti kako bi proizvela promjenu. Većina kršćana zadrhti kad čitaju o opomeni koja čak može podrazumijevati i javni ukor brata koji je u grijehu. Razlog zašto im je ta ideja tako odbojna je da im se to čini kao "postupak lišen ljubavi". Ali Pismo nas, naprotiv, uči da je *opomena zapravo jedan od najpotpunijih načina izražavanja ljubavi prema drugima*. Ignoriranje poremećenih odnosa ili drugih grijeha u tijelu nama je najčešće linija manjeg otpora, međutim, štetno je za one na koje se odnosi, a stoga je i sebično. Ako pak stvarno brinemo za drugu osobu, tada ćemo biti voljni žrtvovati vrijeme i trud te pomoći toj osobi da povрати pravi odnos s Kristom i drugima. Razmotrite sljedeće retke koji ukazuju na

⁸⁵ Bill Gothard: *Rediscovering a Forgotten Truth* (Institute in Basic Youth Conflicts, 1976.), str. 1. Iako se ne možemo složiti s mnogim drugim aspektima učenja Billa Gotharda, s njime dijelimo onu istu strast prema istini iz osamnaestog poglavlja Evanđelja po Mateju i smatramo da je njegova knjiga korisna za praktičnu primjenu toga odlomka.

odnos nadopunjavanja između ljubavi i opomene tako što te dvije ideje navode naizmjenično:

"Nek' me samo udari pravednik, *ljubav* je što me *kara*, al' ulje grešničko neće mi glavu pomazati." (Ps 141,5)

"Ne kori podsmjevača, da te ne zamrzi; *kori* mudra, da te *zavoli*." (Izr 9,8)

"Bolji je javni *ukor* nego lažna *ljubav*. Čestiti su udarci prijateljevi, a lažni poljupci neprijateljevi." (Izr 27,5-6)

"Sine moj, ne omalovažavaj stege Gospodnje i ne kloni kad te on ukori. Jer koga Gospodin *ljubi*, onoga i stegom odgaja, šiba sina koga voli." (Heb 12,5-6)

Ne samo da opominjanje koristi ukorenomu, nego na mnogo načina od njega često ima koristi i onaj koji opominje. Primaran je tu blagoslov i nagrada za ugađanje Bogu kada smo poslušni njegovim zapovijedima. A on nam u svojoj Riječi stalno govori da provodimo opominjanje u ljubavi. Uz poruku iz Mateja 18,15-17, zapovijeda nam se da druge opominjemo u sljedećim novozavjetnim odlomcima: Rim 15,14; 1 Kor 5; Ef 4,29; 5,11; 6,4; Kol 1,28; 1 Sol 5,14; 2 Sol 3,6-15; 1 Tim 5,1-2.20; 2 Tim 2,14.25; 4,2; Tit 3,10-11; Heb 3,13; Jak 5,19-20 i 2 Iv 9-11.

Stoga je, dakle, opominjanje u ljubavi suštinski element crkvenog života, a primanje i davanje takvih opomena trebalo bi biti sastavni dio života svakoga člana. Ali kako je ono tako važno za čistoću i jedinstvo tijela, Sotona i tjelesnost svojski se trude izopačiti praksu opominjanja, a od samih početaka crkve bilo je mnogo pogrešaka u primjeni teksta iz Mateja 18. Pogrešno izvedeno opominjanje zapravo pogoršava probleme, umjesto da ih riješi pa stoga moramo pažljivo proučiti Isusove riječi i razumjeti što točno on od nas želi da učinimo kad među nama dođe do podjele ili grijeha.

Čuvar ste svoga brata

Isus svoj govor u Mateju 18,15 započinje riječima: "Pogriješi li tvoj brat,⁸⁶ idi i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata." U tom retku, kao i u ostatku odlomka, on zapravo koristi zamjenice u prvom licu jednine kako bi ukazao na to da je svaki član zajednice odgovoran za rješavanje grijeha i sukoba u tijelu. Isus kaže da, ako znate da je drugi kršćanin zgriješio, ili ako je drugi kršćanin zgriješio protiv vas, tada *vi* osobno morate tu osobu opomenuti o tom problemu. Nije ispravno pretvarati se da ne vidite i ne čujete što se događa, a nije ni dovoljno samo upozoriti ostale i prepustiti njima da se "pozabave time" umjesto vas. Na svakom je članu zajednice osobna odgovornost kad dozna za problem u crkvi, a ta odgovornost mora postati i dijelom rješenja. "Zar sam ja čuvar brata svoga?" pitanje je koje postavlja neposlušni grešnik kao što je bio Kajin (Post 4,9). Bog je oduvijek želio da svatko od nas bude "stražar" koji opominje braću na opasnost (Ez 3,16-21; usp. Izr 24,11-12).

Ipak, kad spoznamo svoju odgovornost razgovaranja s drugima o njihovim problemima, nameću se mnoga pitanja. Trebam li opominjati bilo koga kršćanina koji

⁸⁶ Neki izvornici dodaju "protiv tebe" i moguće je da je Isus govorio prvenstveno o međuljudskim sukobima (usp. paralelni odlomak u Luki 17,3-4). Ali zbog nejasnoće odnosa samog izvornog teksta s pripadajućim biblijskim principima, vjerujemo da ovaj proces također predstavlja idealan način postavljanja prema grijehu kojega vjernik uoči kod drugog vjernika, bez obzira na to odražava li se grijeh izravno na promatrača ili ne (usp. Rim 12,5; 1 Kor 12,26).

griješi ili samo onoga kojega dobro poznajem? Trebam li opominjati zbog baš svih grijeha za koje znam ili samo zbog "onih velikih"? Kakav bi trebao biti moj stav kad opominjem i kojom metodom mogu spriječiti da se stvar dodatno pogorša ili da me osoba zamrzi? S obzirom na to da je negativan ishod često moguć, zašto bih uopće riskirao i nekoga opominjao? Odgovor na sva ta pitanja i na mnoga druga Isus nam daje u Mateju 18,15. Pažljivo proučavanje njegovih riječi i drugih srodnih odlomaka pomoći će nam da postanemo dobri "čuvari" naše braće i sestara u Kristu. A kako se većinu problema u crkvi može riješiti tijekom prvoga koraka, opominjanja nasamo, o tomu ćemo podrobnije govoriti negoli o drugim dijelovima procesa.

Koga bismo trebali opominjati?

Osoba za koju Isus kaže da je moramo opomenuti je "brat". Ovaj izraz podrazumijeva osobu koja se deklarira kao kršćanin i koja se identificira sa zajednicom biblijske crkve (kakvu smo opisali u trećem poglavlju). Naravno, radi se o obiteljskom izrazu pa se tako i u duhovnom smislu taj izraz odnosi na člana duhovne obitelji. Mjesnu crkvu naziva se "kuća", odnosno obitelj u 1. Timoteju 3,15 jer se ista terminologija koristila i za zavjetnu zajednicu Izraela (Mt 5,47). A izraz "braća" u poslanicama se najčešće koristi za opisivanje kršćana.

Apostol Ivan u svojim poslanicama često koristi riječ "brat", a način na koji to čini pomaže nam razumjeti njezino značenje u Mateju 18,15. On piše: "Tko veli da je u svjetlosti, a mrzi brata svojega, u tami je sve do sada" (usp. 1 Iv 3,14-15; 4,20). Kao prvo, njegov odabir riječi pokazuje da izraz "brat" označava svakoga tko s drugima iz drugih crkava dijeli isto vjerovanje i zajedništvo. Ne ograničava se samo na bliske prijatelje ili zemljake. Čak se i dvojica koji se međusobno ne slažu smatraju "braćom". Uz to, Ivanove riječi jasno pokazuju da se izraz "brat" odnosi na osobu koja se *izjašnjava kao kršćanin*, a ne nužno samo na istinskog vjernika. Prema Ivanu, netko tko mrzi brata nije uistinu spašen, ali to ga ne sprečava da o takvoj osobi govori kao o "bratu". Ovo je važno naglasiti jer možda imamo sklonost procijeniti da netko u crkvi nije pravi kršćanin, potom tu osobu prestati smatrati "bratom" i onda u takvom slučaju propustiti provedbu Isusova procesa. Međutim, kako svi kršćani griješe, i kako nije moguće definitivno spoznati što je u srcu druge osobe, moramo slijediti korake opominjanja koje nalaže Isus, a da pritom ne izvlačimo zaključke o duhovnom stanju osobe koja je u grijehu.⁸⁷

Drugi odlomak koji rasvjetljava nedoumicu o tome koga bismo trebali opominjati je 1. Korinćanima 5,9-11. Ovdje Pavao korintskoj crkvi govori da provedu krajnji korak crkvenog discipliniranja, a u ovom je slučaju to značilo isključiti iz crkvene zajednice čovjeka koji je u incestnom odnosu. On im piše: "Napisah vam u poslanici da se ne miješate s bludnicima - ne općenito s bludnicima ovoga svijeta... jer biste inače morali iz svijeta izići. Napisah vam zapravo da se ne miješate s nazovibratom koji bi bio bludnik, ili lakomac, ili idolopoklonik, ili pogrđivač, ili pijanica, ili razbojnik. S takvim ni za stol!"

Obratite pažnju na to da Pavao kaže kako proces opominjanja u ljubavi nije za "bludnike ovoga svijeta", nego samo za "nazovibrata" (doslovno "onaj kojega se naziva bratom") koji je na neki određeni način pao u nemoral. Stoga je naša dužnost opominjanja za neki konkretni grijeh ograničena na one koji se nazivaju kršćanima i koji sudjeluju u zajedništvu s drugima u crkvi biblijskoga tipa.⁸⁸ Što se tiče

⁸⁷ Novozavjetni odlomci koji govore o grijehu osuđivanja "brata" su 1. Korinćanima 4,5-6 i Jakov 4,11-12.

⁸⁸ Također napominjemo da bi u idealnom slučaju to podrazumijevalo i krštenje i članstvo u crkvi jer je malo vjerojatno da se u prvoj crkvi ikoga smatralo "bratom" ako nije bio kršten i ako se nije priključio

nespašenih ljudi ili osoba koje sebe nazivaju "kršćanima", ali se drže lažnih učenja, naša je dužnost takvima svjedočiti. S njima možemo razgovarati o nekom specifičnom grijehu, ali to je prvenstveno s ciljem da im pomognemo sagledati vlastitu grešnost i potrebu za Spasiteljem (usp. Gal 3,22-24).

Za kakve grijehe moramo opominjati?

Isus kaže da brata moramo opomenuti ako "pogriješi", ali što točno time podrazumijeva? Trebamo li osobu opominjati na sve što vidimo da bi kod nje moglo biti pogrešno ili pak samo vezano za "velike grijehe"? Zbog potencijalnog odlaska u krajnosti u ovomu, korisno je iznijeti jasan i potpun odgovor na ovo pitanje. Širi aspekt Pisma ukazuje na to da bismo trebali opomenuti brata kada počin *nešto što je u Pismu zabranjeno i što se ne može zanemariti*, o čemu god da se radilo.

Razjašnjenje svakog zasebnog dijela ovoga odgovora pomoći će nam da ga u dovoljnoj mjeri razumijemo.

Bilo koji grešan postupak, bio on "veliki" ili "mali", traži opomenu (ako ga nije moguće zanemariti – vidi kasniju raspravu). Biblija ne pravi razliku između "ozbiljnih" grijeha, za koje bi opomena bila prikladna, i "manjih" grijeha, za koje ona ne bi bili prikladna. Grčka riječ za "grijehe" u Mateju 18,15 (*hamartese*) općenit je pojam za bilo koju vrstu grijeha, a novozavjetni primjeri grijeha za koje je u prvoj crkvi dolazilo do opominjanja vrlo su raznoliki. Među njima su odvratni prijestupi poput spolnog nemorala, idolopoklonstva, opijanja (1 Kor 5,11) i širenja lažnog nauka (Gal 1,9; 2 Iv 9-11), baš kao i mnogi "svakodnevni" grijesi poput požude, uvredljivog govora, varanja (1 Kor 5,11), legalizma (Gal 2,11-14), stvaranja podjele (Tit 3,9-11), osobnog sukobljavanja (Fil 4,2), obmanjivanja (Dj 5,1-6) pa čak i lijenosti (2 Sol 3,6-13).

U svakom slučaju, treba opominjati samo zbog grijeha *djela*, jer je, s obzirom na naša ljudska ograničenja, izuzetno teško procijeniti sam stav osobe. Osim toga, prosuđivati što je u nečijem srcu jednostavno je pogrešno (Rim 14,4; 1 Kor 4,5), izuzev ako čovjekova djela ili riječi jasno ne otkrivaju problem u njegovu srcu. Ali čak je i u tom slučaju vrlo teško znati što se odvija u srcu druge osobe, tako da jednostavno moramo postupati na osnovi jasnih pokazatelja, tj. postupaka. Uz to su izjave kao: "Imaš pogrešan stav" mučno neodređene i ne nude čvrst temelj za raspravu o problemu.

Trebamo nekoga opomenuti jedino kad ta osoba postupa na način koji je *u Pismu zabranjen*. To znači da moramo dobro paziti kako nekoga ne bismo opominjali na temelju puke sklonosti koja je izvan Pisma (1 Kor 4,6) ili čak na temelju principa koji je izveden iz Biblije "hermeneutičkim akrobacijama" i neopravdano uzdignut na razinu univerzalnog standarda (usp. Rim 14,1-12). Primjer ovog drugog bio bi korištenje retka iz Ponovljenog zakona 22,5 kako bi se ustvrdilo da žene ni u kom slučaju ne smiju nositi hlače. Tim se retkom, naime, apsolutno zabranjuje samo transvestitsko ponašanje. Drugi je primjer često navođen (i često zastario) prijevod retka 1. Solunjanima 5,22: "Svake se sjene zla klonite!" Ovaj redak govori o izbjegavanju lažnih nauka, ali kršćani ga često koriste – u nedostatku stvarne biblijske osvjedočenosti – za osuđivanje svega što im se jednostavno ne sviđa. Pismo jasno govori o mnogim temama, a ti su jasni i izričiti principi dovoljan temelj za opominjanje i ispravljanje (2 Tim 3,16). Što se tiče tema koje stoje izvan jasnoga nauka Biblije,

svatko treba biti "posve uvjeren u svoje mišljenje" (Rim 14,5), ali mora također dobro paziti da ne osuđuje brata (Rim 14,4.10.13).⁸⁹

I naposljetku, treba opominjati samo za grijehе koje je *nemoguće zanemariti*. U Izrekama 19,11 kaže se: "Um čovjeka usteže od srdžbe, a čast mu je oprostiti krivicu." A u 1. Petrovoj 4,8 kaže nam se da "ljubav pokriva mnoštvo grijehа".⁹⁰ Kada bismo stalno odvajali vrijeme za opominjanje zbog svakog mogućeg grijehа kojega počine drugi kršćani, tada bismo vjerojatno imali vrlo malo vremena za bilo što drugo u životu. Nepromišljene riječi i postupci, sebični propusti i izrazi ponosa iskazani na ovaj ili onaj način učestala su pojava u svakoj zajednici vjernika, a posebno su uobičajeni u obiteljskim odnosima. Mnogi od tih prijestupa ne traže raspravu i moguće ih je zanemariti. A kako, dakle, možemo znati treba li u određenoj situaciji ignorirati ili pak opomenuti?

Sazrijevanje u biblijskoj ljubavi i poniznosti pomoći će vam da zanemarite sve više i više prijestupa (posebice onih počinjenih protiv vas), a sazrijevanje u biblijskoj mudrosti može vam pomoći da odredite koje grijehе *ne* treba zanemariti zbog njihovih štetnih posljedica. Ljubav pokriva mnoštvo grijehа, ali grijeh ponekad odbacuje taj pokrov. Stoga smatramo da je u slučaju sljedećih okolnosti ignoriranje problema pogrešno i čisti izraz nedostatka ljubavi:

Ako grijeh stvara poremećaj odnosa između vas i prijestupnika, tako da često razmišljate o tom grijehu i imate loše mišljenje o dotičnoj osobi, tada je opomena nužna u ime jedinstva u tijelu (usp. Mt 5,23-24; Fil 2,1-4).

Ako niste uvjereni da osoba raste u smjeru nalikovanja na Krista tako što redovito ispovijeda grijeh i trudi se promijeniti, tada je opominjanje zbog toga grijehа možda jedini način da se razotkrije čovjekova duhovna tromost i da mu se pomogne izbjeći Božji ukor (usp. Heb 3,12-14; Jak 5,19-20; 2 Pt 1,5-10).

Ako znate da će grijeh dovesti do posljedica koje će povrijediti i druge osobe u prijestupnikovu životu, tada se i za njihovo dobro morate potruditi da osoba prizna svoj prijestup i pokaje se (usp. Mt 18,6; 1 Kor 5,6-7; 12,26).

S druge strane, ako vidite da se prijestup nije ispriječio između vas i prijestupnika, ako znate da ta osoba ispovijeda svoje grijehе i raste u Gospodinu te ako vam nije poznato nikakvo zlo koje zbog dotičnoga grijehа prijeti drugim ljudima, tada biste trebali biti u stanju prijeći preko toga. (Naravno, možda kasnije budete trebali ponovo procijeniti situaciju ako bi se problem razvio u nešto veće.) Pitanje koje sebi možete postaviti dok razmišljate o opominjanju neke osobe je: U kontekstu sljedećeg koraka opisanog u Mateju 18,16, bi li još jedna ili dvije pouzdane osobe mogle procijeniti da je ovaj problem dovoljno važan i složiti se sa mnom? Ako je odgovor negativan, onda se problem zasad možda može zanemariti.

Ako se ozbiljno pitate trebate li nekoga opomenuti ili ne, možda je ipak bolje ići na sigurno, umjesto da poslije žalite, pa biste stoga možda trebali u kršćanskoj ljubavi razgovarati o tom problemu s dotičnom osobom. Ali kako rastemo u ljubavi i poniznosti prema drugima u tijelu Kristovu, trebali bismo sve više učiti kako

⁸⁹ Podrobnu raspravu o grijehu osuđivanja i problemu legalizma potražite u knjizi Davea Swavelyja: *Who Are You to Judge? The Dangers of Judging and Legalism* (Phillipsburg, N.J.: P&R, 2005.).

⁹⁰ Izgleda da je ovo također i značenje milosrđa o kojemu se govori u Efežanima 4,32 i Kološanima 3,13.

"zanemariti mnoštvo grijestupa... shvaćajući da smo svi grešnici i da moramo drugima biti zahvalni jer i oni u ljubavi pokrivaju i naše grijehe".⁹¹

Na koji način trebamo opominjati?

Kad postanemo svjesni kako Bog želi da o nekom problemu razgovaramo s drugim vjernikom, tada je od ključne važnosti toj opomeni pristupiti na biblijski način. Ako tako ne postupimo, riskirat ćemo komplikacije i pogoršavanje problema, umjesto da ga riješimo. Srećom, Bog nam je o ovoj temi dao pregršt uputa u svojoj Riječi. Slijedi deset riječi koje predstavljaju biblijske principe opominjanja i opisuju kako to možemo učiniti u ljubavi. Prve četiri nalaze se u Mateju 18,15, a ostale su iz drugih odlomaka Pisma:

Brzo. Isus kaže: "Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga." Ne ukazuje na eventualnu pauzu između spoznaje o bratovljevu grijehu i poduzimanja opomene. Zapravo, glagolsko vrijeme grčkih glagola implicira upravo obratno – "idi" je prezent imperativa, a moglo bi ga se također prevesti i kao "kreni". Drugi odlomak u kojem Isus naglašava neposrednost suočavanja s problemom je Matej 5,23-24: "Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar." Tu je zapovijed naš Gospodin popratio još jednom, a ona glasi: "Nagodi se *brzo* s protivnikom dok si još s njim na putu." Njegov način postupanja s problemima nije odlaganje suočavanja ili nastojanja da dođe do pomirbe, nego izravno stupanje u akciju. Kad se problem ignorira, grijeh i krivnja mogu se nagomilati i ubrzavati sve dok se ne pretvore u lavinu koja uništava grešnika i nanosi povrede osobama oko njega. Rješenje koje Bog želi neće se dogoditi sve dok ne krenemo, stoga moramo djelovati brzo.

Ipak, postoji jedan važan korak kojeg Pismo postavlja prije sučeljavanja, a to je preispitivanje sebe. Isus je poučavao da se moramo dobro paziti da ne pokušavamo iz tuđeg oka vaditi trun dok je u našem oku čitavo brvno. On kaže: "Izvadi najprije brvno iz oka svoga pa ćeš onda dobro vidjeti izvaditi trun iz oka bratova" (Mt 7,5). Dakle, prije negoli krenemo ili dok smo još u pokretu, moramo sebe preispitati i ispovjediti svaki grijeh koji nam se nađe u srcu.

Smisleno. Rekavši nam "idi" kada znamo da je neki brat u grijehu, Isus zapravo govori da k njemu moramo otići smisleno i s namjerom da razgovaramo o problemu. On ne želi da se s tom osobom nađete po nekom drugom poslu i potom se samo dotaknete problematične teme ako ona iskrсне u razgovoru. A ne želi ni da samo "molimo da se otvori prilika" za razgovor s tom osobom. Umjesto toga trebali bismo što prije odrediti vrijeme za razgovor, pa čak i unaprijed najaviti cilj razgovora. Time se uklanja svaki dojam obmane do kojega bi moglo doći manje izravnim pristupom.

Riječima. Grčka riječ koja se u Mateju 18,15 prevodi kao "ukoriti" ili "pokarati" je *elegxon*, a odnosi se na verbalno uvjeravanje nekoga u nešto. Neke verzije prijevoda dobro prenose ideju ovog izraza navodeći otprilike: "Idi i reci mu u čemu griješi." Problem se ne može riješiti nekakvim izrazima lica, značajnom gestikulacijom, ignoriranjem osobe ili nekim drugim vidom neverbalne komunikacije. O njemu se mora razgovarati dobro odabranim riječima. Stoga je sadržaj Pisma od ključne važnosti za proces opominjanja: Božje riječi su najbolje odabrane riječi na svijetu i

⁹¹ Jay E. Adams: *From Forgiveness to Forgiving* (Amityville, N.Y: Calvary Press, 1994.), str. 34.

samo one imaju istinsku moć ispravljanja problema (usp. Heb 4,12). Kad krenete ljudima ukazivati na njihov grijeh, svakako im pokažite Bibliju.

Nasamo. Posljednji princip koji izvlačimo iz Mateja 18,15 o opominjanju je nalog da to učinite "nasamo", odnosno "samo među vama", kako to doslovno stoji u grčkom izvorniku. Ako grijeh na koji sumnjate nije stvar za javno objavljivanje, tada se o njemu treba razgovarati sa što je moguće manjim brojem ljudi. Zapravo, isprva opominjanje treba biti samo između osobe koja opominje i osobe koja prima opomenu i nitko drugi ne treba znati za to. Mudrost ove Kristove zapovijedi je očigledna: Možda ne bude potrebno da bilo tko sazna za problem jer se brat koji je u grijehu možda pokaje ili se možda pokaže da se radilo o nesporazumu. Tako reputacija prijestupnika može ostati nepovrijeđena. Uz to, pričanje o nečijem problemu prije negoli odete k osobi koje se to tiče zapravo je ogovaranje. U Izrekama 25,9-10 piše: "Kad si u parbi s bližnjim svojim, ne otkrivaj tuđe tajne, da te ne izgrdi tko čuje i da ti se kleveta ne vrati." Bog želi da ste uključeni u proces obnove ako se dotični brat odvraća od svoga grijeha (Gal 6,1-2), ali bi mu bilo vrlo teško potpuno vam vjerovati ako ste drugima pričali o njegovu problemu prije negoli ste došli k njemu. (S druge strane, svakako je legitimno zatražiti savjet o ovom problemu a da pritom ne spominjete ime i ne otkrivajte identitet osobe.)

Neveselo. Opominjanje ne bi smjelo biti nešto što nas raduje ili što jedva čekamo učiniti. "Grijeh ljubi tko ljubi svađu" (Izr 17,19); "Čast je čovjeku ustegnuti se od raspre, a tko je bezuman počinje svađu" (Izr 20,3). Stav nam treba biti poput Pavlovog kad je morao napisati pismo ozbiljne opomene Korinćanima. U 2. Korinćanima 2,4 opisuje taj stav: "Pisah vam uistinu uz mnoge suze, iz velike nevolje i tjeskobe srca."

Slijedeći Pavlov primjer, bilo bi dobro da svakomu koga morate opomenuti izrazite i svoju nevoljkost. Toj osobi možete reći: "Želim da znaš da u ovome nimalo ne uživam. Zapravo, radije bih da sam sada kod zubara negoli da moram o ovom s tobom pričati! Ali moram to učiniti iz poslušnosti Kristu i da ti pokažem istinsku ljubav." Kada iskažete takav stav, sugovorniku je daleko teže pretpostaviti da vas potiču pogrešni motivi, a teže mu je i naljutiti se na vas.

Suosjećajno. Pavao svoj stav prema Korinćanima nadalje opisuje govoreći da svoje pismo opomene piše "ne da se ražalostite, nego da upoznate moju preveliku ljubav prema vama". Htio je da znaju da cilj njegove opomene nije povrijediti ih na bilo koji način, nego im pomoći da rastu u Gospodinu i prime njegove blagoslove. Izričito je naglašavao ljubav prema onima koje je opominjao, a tako bismo trebali činiti i mi. U Izrekama 27,6 piše: "Čestiti su udarci *prijateljevi*." Druge osobe lakše će primiti vaš ukor i pouku ako znaju da marite za njih.

Blago. Redak Galaćanima 6,1 pomaže nam da još bolje shvatimo način na koji trebamo opominjati: "Braćo, ako se tko i zatekne u kakvu prijestupu, vi, duhovni, takva ispravljajte u duhu blagosti." Moramo razumjeti da je kršćanin zatečen u grijehu već u vrlo opasnoj situaciji te da ga naš pogrešan pristup može i dodatno "slomiti" (usp. Iz 42,3). Nedostatak blagosti mogao bi ga potaknuti da reagira negativno i izolira se od pomoći koja mu je potrebna, međutim, učinak blagosti može proizvesti čuda. Razmotrimo sljedeće retke:

"Blag odgovor ublažava jarost, a riječ osorna uvećava srdžbu." (Izr 15,1)

"Jezik mudrih ljudi proslavlja znanje." (Izr 15,2)

"Strpljivošću se ublažava sudac, mek jezik i kosti lomi." (Izr 25,15)

Blagost koja olakšava primanje opomene može se iskazati na niz praktičnih načina. Trebali biste ispovjediti bilo kakav grijeh kojega ste možda počinili protiv osobe koju opominjete te zatražiti oprost. Ako vam nije poznato da ste počinili takav grijeh, osobu još uvijek možete pitati smatra li da ste joj nešto skrivili. Morate se potruditi da vaš način govora i ton glasa odražavaju mir i blagost, a ne ljutnju i oštrinu. Možete objasniti kako ste se i sami borili s tim ili takvim grijehom, pa čak i kako vam je netko drugi pomogao opomenom u ljubavi. Osobu ujedno pohvalite za pozitivna postignuća u životu, dok istovremeno opominjete zbog problema.⁹²

Ponizno. Nakon što je Pavao Galaćanima poručio da druge moraju ispravljati u duhu blagosti, on dodaje: "A pazi na samoga sebe da i ti ne podlegneš napasti." Gospodin želi da svatko od nas zna da je sposoban pasti u grijeh baš kao i bilo tko drugi (čak i u isti grijeh), kako bismo u razgovor ušli sa stavom poniznosti. Zapravo, morate shvatiti da čak i tijekom opominjanja možete biti na iskušenju zgriješiti! Situaciji biste mogli pristupiti na pogrešan način i osobu još više povrijediti, ili biste pak mogli biti puni ponosa i s visoka gledati na prijestupnika, ni ne pokušavši sagledati problem iz njegove perspektive.

U Izrekama 18,2 kaže: "Bezumnemu nije mio razum; stalo mu je dati srcu oduška." Ponekad nam dokazivanje da smo u pravu može biti toliko važno da nastavljamo dokazivati čak i kad iskrasne neki podatak koji pobija naše uvjerenje. Upravo stoga bismo trebali započeti svaku opomenu s postavljanjem pitanja, umjesto da se samo razbacujemo frazama. Moramo drugoj osobi pružiti priliku i pretpostaviti da je nedužna, moramo se staviti u položaj drugoga čovjeka, baš kao što bismo htjeli da i drugi učine za nas kada bi uloge bile obratne (Lk 6,31).

Pažljivo. Opominjanje nužno uključuje baratanje riječima, a riječi mogu i izliječiti i povrijediti. Kao što kaže stara izreka, ono što je izrečeno ne može se više povući. Stoga riječi morate birati vrlo pažljivo u potencijalno kritičnoj situaciji kod opominjanja. U Knjizi mudrih izreka to se uvijek iznova naglašava.

"Obilje riječi ne biva bez grijeha, a tko zauzdava svoj jezik, razuman je." (Izr 10,19)

"Bezbožnik ustima ubija svoga blišnjega, a pravednici se izbavljaju znanjem." (Izr 11,9)

"Nesmotren govori kao da mačem probada, a jezik je mudrih iscjeljenje." (Izr 12,18)

"Pouka mudračeva izvor je životni, ona izbavlja od zamke smrti." (Izr 13,14)

"Riječi kazane u pravo vrijeme zlatne su jabuke u srebrnim posudama." (Izr 25,11)

"Jesi li vidio čovjeka brza na riječima? I bezumnik ima više nade nego on." (Izr 29,20)

⁹² Ovo nije nekakav psihološki trik, nego biblijska praksa temeljena na Pavlovom pristupu koji izražava u većini svojih poslanica. Prije negoli bi se pozabavio problemima svake crkve, on bi zahvaljivao Bogu za sve što je dobro u njihovoj zajednici (npr. 1 Kor 1,4-9).

Odabir pažljivih riječi podrazumijeva i temeljitu molitvu, kao i planiranje prije samog razgovora. Upadnete li nepripremljeni u raspravu, nema sumnje da ćete na kraju napraviti više štete nego koristi.

Uz molitvu. I naposljetku, kao što smo upravo napomenuli, opomenu u ljubavi moramo okupati u molitvi jer Bog mora biti na djelu u dotičnoj situaciji kako bi primio svu slavu. Molitva bez kretanja u akciju nije prava stvar, međutim, učiniti bilo što bez molitve jednako je pogrešno. Pavao je molio za crkve prije nego što bi ih počeo ispravljati zbog probleme u njima (npr. Fil 1,9-11; Kol 1,9-12), a Isus je molio za Petra prije nego što je učenika upozorio na to da će ga se ovaj uskoro javno odreći (Lk 22,31-34).

Zašto trebamo opominjati?

Isus je znao da će tjelesna narav učenika otežati poslušnost njegovoj zapovijedi da jedni druge opominju. Stoga ih je na kraju Mateja 18,15 upozorio na dobrobiti opominjanja u ljubavi. On kaže: "Ako te posluša [prizna krivicu i zatraži oprost], stekao si brata." Cilj biblijskog opominjanja je uvijek obnova, a često se događa da se prijestupnika ponovo pridobije za život svetosti (usp. Heb 12,10) i pomirenje u odnosu s drugima. Zapravo, ponekad se zbog opomene među dvojicom braće stvori posebna bliskost (Izreke 9,8), kao što se na primjer dogodilo s Pavlom i Petrom (usp. Gal 2,11-14 i 2 Pt 3,15). Uz to, nominalni vjernik može se pobožnom opomenom pridobiti za istinsko spasenje (usp. Jak 5,20).

To su često dobrobiti opominjanja u ljubavi. Naravno, stvar ne uspijeva uvijek na tako lijep način, a nadalje ćemo razmotriti što nam je činiti kad se to dogodi. Međutim, činjenica je da se većinu sukoba i problema unutar crkve uistinu može riješiti razgovorom nasamo, kad se svaki vjernik odluči njima pozabaviti na biblijski način, umjesto da ih ignorira.

Pozovite pojačanje

"Ne posluša li te", kaže Isus, "uzmi sa sobom još jednoga ili dvojicu." Ako opomena nasamo ne uspije, tada je situacija preteška da bi je dvije osobe same mogle riješiti. Potrebna im je pomoć, a "jedan ili dvojica" vjernika često mogu pomoći koliko je dovoljno da se problem riješi. Ali prije negoli odredimo tko su ljudi koji mogu pomoći i koje su njihove uloge, važno je razumjeti kada su oni točno potrebni.

Neprihvatljivu reakciju na ukor Isus opisuje riječima: "Ne posluša li te..." Izraz "slušanje" u ovom je odlomku stilska figura koja se odnosi na jasno pokajanje, kao što se može vidjeti iz Luke 17,3-4. Pokajanje koje se ovdje spominje samo je vanjski izraz kajanja u vidu spremnosti da se prizna počinjeni prijestup i da se zatraži oprost, jer Isusova poruka u četvrtom retku osobi koja opominje ne daje vremena da "sačeka i procijeni plod pokajanja" prije nego što će oprostiti. Ako bi se pak pokajanje kasnije pokazalo neiskrenim, tada bi to bio legitiman povod za daljnje sučeljavanje.

Stoga je pozivanje "jednoga ili dvojice" potrebno samo ako opomenuta osoba ne priznaje da je u grijehu ili ako se ne želi promijeniti, odnosno ako osoba koja opominje još uvijek vjeruje da je problem neriješen. S druge strane, ako prijestupnik priznaje svoje postupke i zatraži oprost, ili pak ako onaj koji opominje dozna da se radi o nesporazumu, tada nema razloga za sazivanje još jednoga sučeljavanja. I jedna i druga strana mogu zatražiti dodatan savjet trećih osoba kako bi iscjeljenje bilo

potpuno, međutim, takvo savjetovanje više nije dio crkvenog disciplinskog postupka opisanoga u Mateju 18.

Kakva je uloga "jednoga ili dvojice"?

Tekst u Mateju 18 ukazuje na to da postoje dva cilja uključivanja drugih ljudi u sučeljavanje. Jedan je kako bi "na iskazu dvojice ili trojice svjedoka počivala svaka tvrdnja" (redak 16). S obzirom na to da Isus dalje nastavlja govoreći kako neispovjeđeni grijeh treba objaviti pred crkvom (redak 17), on želi naglasiti da do takvog javnog izlaganja ne treba doći ukoliko dotični grijeh nije potvrdila barem još jedna osoba. To je pak u skladu s Mojsijevim zakonom iz Ponovljenog zakona 19,15, koji Isus izravno citira. Cilj je tog zakona o svjedocima uklanjanje mogućnosti da se nekoga osudi na temelju lažne optužbe koju iznosi samo jedna osoba.

Kako bi proces opominjanja mogao prijeći na sljedeću razinu, "jedan ili dvojica" trebali bi biti sposobni pouzdano svjedočiti o činjenici da je grijeh počinjen. U stanju su posvjedočiti o grijehu zbog kojeg je došlo do opominjanja (razgovaranjem o tom problemu ili čak istražujući "igrajući se detektiva", kako bi riješili problem),⁹³ ili pak mogu svjedočiti da je tijekom sučeljavanja došlo do bilo kakva grijeha. Iako je možda nemoguće provjeriti činjenice o grijehu zbog kojega je na početku došlo do opominjanja, osoba bi tijekom "istrage" mogla reagirati nepobožnim riječima ili postupcima i time pokazati da je crkveni disciplinski postupak uistinu potreban. S druge strane, još jedna uloga koju imaju "jedan ili dvojica" otkriva se u prvim riječima Mateja 18,17: "Ako ni *njih* ne poslušaj..." Tu se i oni sami prikazuju kako oni koji pokušavaju opomenuti brata u grijehu. Kad znaju da je došlo do grijeha u danoj situaciji, njihov je zadatak s ljubavlju upozoriti osobu koja griješi (a to su tijekom spora često obje strane). Jay Adams o tome ovako piše:

"'Svjedoci' nisu samo puki svjedoci. Oni su prvo savjetnici koji nastoje združiti dvije međusobno udaljene strane. Na to se ukazuje riječima: 'Ako ni njih ne poslušaj.' Oni se time prikazuju kako aktivno sudjeluju u procesu pomirbe. Tek kada dođe do otvorenog odbijanja prijedloga, i ne prije toga, oni stupaju u akciju i postaju svjedocima. U ovoj neformalnoj fazi oni ne djeluju kao svjedoci (komu bi uopće svjedočili?); postat će svjedocima tek kad i ako se stvar formalno iznese pred crkvu. Pavao jasno govori da se crkva ne treba baviti problemima ukoliko svjedoci nisu prisutni (2 Kor 13,1)."⁹⁴

Kakve osobe moraju biti "jedan ili dvojica"?

Isus na ovo pitanje u Mateju 18 ne daje izravan odgovor, međutim, biblijska mudrost kaže nam da ljudi koji će sudjelovati u opominjanju u ljubavi trebaju biti kvalificirani, ozbiljni i objektivni.

Kao prvo, "jedan ili dvojica" trebali bi biti *kvalificirani* za savjetovanje objiju strana i za sudjelovanje u procesu obnove ako to bude potrebno. U Galaćanima 6,1 piše:

"Braćo, ako se tko i zatekne u kakvu prijestupu, vi, duhovni, takva ispravljajte u duhu blagosti." Duhovni su ljudi oni koji aktivno poznaju Pismo (Kol 3,16; usp. Ef 5,18) i

⁹³ Ako jedna osoba tvrdi da je vidjela drugu kako čini grijeh, a druga pak strana to poriče, vjerujemo da bi bilo mudro i uviđavno da "jedan ili dvojica" temeljito ispituju tvrdnje objiju strana. To bi, naravno, podrazumijevalo dugotrajno razgovaranje s njima, kao i svaku drugu mjeru koja bi pomogla kod otkrivanja njihove istinske naravi i načina života (kao na primjer diskretni razgovori s članovima obitelji ili čak posjete njihovim kućama). Kad do takvoga rascjepa dođe između dvoje vjernika, Bog nije zadovoljan ni jednom ni drugom stranom sve dok se problem ne iscijeli (Mt 5,23-24).

⁹⁴ Jay E. Adams: *Handbook of Church Discipline* (Grand Rapids: Zondervan, 1986.), str. 60.

koji žive po Duhu, a ne po tijelu (Gal 5,16-18). Stoga, prije nego što od trećih osoba zatražite da vam pomognu u opominjanju nekoga, trebate biti uvjereni da će te treće osobe biti sposobne pružiti neke odgovore na dotični problem i da i same ne žive u grijehu (Mt 7,4-5). Te osobe također moraju pred drugima biti vjerodostojne kako bi bile prihvatljivi svjedoci pred crkvom ako bi došlo do sljedećeg koraka sučeljavanja. Jasno je da bi vođe vaše crkve trebali biti kvalificirani za ovakvu raspravu, ali možda je bolje da njih izostavite sve dok ne postane nužno "reći crkvi". Time ćete vodstvo poštediti opterećivanjem svim mogućim problemom u zajednici, a time se također omogućuje većem broju članova zajednice da se uključe u ovaj važan aspekt službe. Kao drugo, oni od kojih se zatraži da pomognu u procesu opominjanja u ljubavi, moraju također svoje učešće u njemu uzimati vrlo *ozbiljno*. Svojim stavom trebali bi pokazivati svijest o prisutnosti samoga Krista u razgovoru o grijehu i sukobu (Mt 18,20). Uz to, starozavjetni zakon o svjedocima navodi da, kada je netko osuđen za zločin koji zavrjeđuje smrt, samo svjedoci trebali su prvi baciti teško kamenje na glavu prijestupnika (Pnz 17,5-7). Ova klauzula poticala je svjedoke na iskreno, ozbiljno i neveselo izjašnjavanje, a princip koji stoji iza nje trebao bi nas podsjećati na ozbiljnost sučeljavanja. Život optuženika uistinu je u opasnosti, čak i kod današnjih sučeljavanja, pa stoga "jedan ili dvojica" moraju pokazivati trezvenost u riječi i djelu. Naposljetku, savjetnici-svjedoci trebaju biti što *objektivniji*. Zbog toga što je moguće da su na neki određeni način obje strane u krivu i zbog toga što ljudi imaju tendenciju pogrešnog reagiranja kad ih se proziva, idealno bi bilo pozvati jednoga ili dvojicu kršćana koji su prijatelji s prijestupnikom. Ako to nije moguće, tada biste barem trebali pokušati pozvati ljude nisu vaši bliski prijatelji, posebice kad se radi o sukobu. Na taj način osoba koju opominjete neće misliti da ste se urotili protiv nje i da pozivate samo svjedoke koji su na vašoj strani. Kada trebamo pomoć pri sučeljavanju s nekim, važno je da pozovemo ljude koji su u stanju na najbolji način doprinijeti situaciji. Ako pak vas pozovu da budete "jedan ili dvojica", tada se morate potruditi biti osoba koju će Bog upotrijebiti za rješavanje problema.

Posljednja opcija

Veliki dio problema u crkvi moguće je riješiti vjernim primjenjivanjem principa o kojima smo već govorili, međutim, ponekad se vodstvo crkve i članovi zajednice kao cjelina moraju uključiti nakon što su svi drugi pokušaji propali. Isus u Mateju 18,17 opisuje ovu ulogu crkve kad kaže: "Ako ni njih ne poslušaj [jednoga ili dvojicu], reci Crkvi. Ako pak ni Crkve ne poslušaj, neka ti bude kao poganin i carinik." Činjenicu da su ovakve mjere samo krajnja opcija vidimo i iz Isusova odabira riječi kad kaže: "Ako pak ni Crkve ne poslušaj..." jer se zapravo radi o drugačijem izvornom sklopu riječi od onoga u prethodnom retku ("Ako ni njih ne poslušaj...") jer se njime podrazumijeva da je prijestupnik pokazao tvrdoglavo odbijanje da se suoči s problemom. Tek takvo tvrdo odbijanje pokreće čitav proces do ove kasnije razine. Zapravo izbor riječi u nekim verzijama prijevoda opisuje prijestupnika koji "odbija poslušati čak i crkvu...", čime redak odiše određenom iznenađenošću zbog tvrdoće prijestupnikova srca. Ako bi do takva žalosna odbijanja došlo pri sučeljavanjima nasamo, tada Isus nalaže da "kažemo crkvi". Odustajanje od daljnjega rješavanja problema bilo bi izraz neposlušnosti Kristu jer on želi da se razina i intenzitet sučeljavanja povise. A uključivanje crkvenog tijela u ovaj proces podrazumijeva također i povećani pritisak u smjeru pokajanja, kao i odstranjivanje iz zajednice ako bi to bilo nužno.

Pritisak crkvene zajednice

Isus kaže da bismo o problemu trebali obavijestiti "crkvu". Izraz "Crkva" u grčkom jeziku (*ekklesia*) uvijek se odnosi na cjelokupnu zajednicu vjernika. Stoga je jasno kako Isus želi da čitava zajednica dozna za grijeh. Međutim, principi iz ostatka Pisma kazuju nam da on ne želi da crkvu o tome obavijestite tako što ćete prekinuti bogoslužje spontanim iskazom ili tako što ćete postaviti oglas u crkvenom glasilu. Umjesto toga trebali biste o problemu razgovarati s vodstvom zajednice i poštivati proceduru koju vaši vođe slijede kod primjene ove zapovijedi (usp. 1 Sol 5,12-13; Heb 13,17).⁹⁵

U našim je zajednicama praksa da starješinsko vijeće prvo sasluša svjedoke o dotičnom problemu, pruži prijestupniku priliku da se očituje o optužbi i potom odluči treba li stvar objaviti zajednici. Ako se radi o očiglednom problemu grijeha za koji se prijestupnik odbija pokajati, tada mu šaljemo preporučeno pismo kojim ga obavještavamo o procesu i u kojem ga molimo da se pokaje te upozoravamo da će u određenom trenutku biti imenovan pred čitavom zajednicom. Ako ne odgovori na pismo ili se na bilo koji drugi način izjasni da ne želi raditi na rješavanju problema, tada ga na unaprijed određenom bogoslužju imenujemo kao prijestupnika i članovima crkve objavimo da je zgriješio, da trebaju moliti za njega, ustezati se od druženja s njime i pozivati ga na pokajanje.

Takvo javno imenovanje i upute zajednici ne nalazimo samo u Mateju 18,17, nego se isto također poučava i stavlja kao primjer i u drugim dijelovima Novoga zavjeta (Rim 16,17-18; 1 Kor 5; Gal 2,11-14; Fil 4,2-3; 2 Sol 3,6-15; 1. Timoteju 1,20; 1 Timoteju 5,9-20; 2 Timoteju 4,9-15; Tit 3,10-11; . Iv 9-11). Stoga bi ove naputke svaka crkva trebala poštivati iz poslušnosti Božjoj riječi. Međutim, postoje također i brojne dobrobiti ovakvog šireg sučeljavanja koje bi nas trebale motivirati da na ovaj način slijedimo učenje našega Gospodina.

Kao prvo, objavljivanje pred crkvom *dobro je za one koji su u grijehu*. Ne dođe li do pojačanog sučeljavanja, oni se vjerojatno neće promijeniti i nastaviti će se mučiti pod bremenom krivnje zbog grijeha i Božje kazne. Međutim, Gospodin često koristi takav pritisak crkvene zajednice kako bi ih doveo do radosnog pokajanja i oproštenja (usp. Ps 32,1-5; 2 Kor 2,6-8). Uz to, kako prijestupnikov prethodni sustav kontrole i odgovornosti očigledno nije bio dovoljan da ga sačuva od pada u zamku grijeha, trebat će mu specijalizirana pomoć i još ozbiljniji sustav pozivanja na odgovornost kad se pokaje i krene u proces obnove. Proširivanje aktivnosti sučeljavanja na čitavu zajednicu omogućuje cijelom crkvenom tijelu da sudjeluje u tom procesu obnove (usp. Gal 6,1-2).

Kao drugo, ovaj disciplinski korak *dobar je za crkvu*. Kad se grijeh osudi pred svim članovima crkve, tada se čitava zajednica poziva na čistoću. Svaki član postat će svjesniji težine grijeha (posebno ozbiljnosti konkretnoga grijeha koji se imenuje). Pismo nalaže: "One koji griješe, pred svima ukori da i drugi imaju straha!" (1 Tim 5,20). Uz to zajednica će steći i dodatno poštovanje prema vođama koji su spremni biti poslušni teškoj Gospodinovoj zapovijedi, a tim će ih primjerom vodstvo poučiti da i oni trebaju biti poslušni zapovijedima koje im nije lako slijediti. Vezano za jedan od razloga zašto im je naredio da provedu crkveni disciplinski postupak nad određenom osobom, Pavao je crkvi u Korintu rekao: "Zato vam i pisah da vidim jeste li prokušani, jeste li u svemu poslušni" (2 Kor 2,9).

Taj redak otkriva da je provođenje javnog ukora u crkvi stvar poslušnosti ili neposlušnosti Kristu. Stoga, ako se takvo javno sučeljavanje ne provodi u vašoj crkvi, odgovornost vam je s ljubavlju opomenuti vođe zbog opominjanja u ljubavi! Pokažite

⁹⁵ Obratite pažnju na to da je u 1. Timoteju 5,19-20, Timotej (crkveni vođa) taj koji prima optužbu i potom opominje grešnika u prisutnosti ostalih.

im ovo poglavlje ili biblijske retke spomenute u njemu i ponizno ih zamolite da vam se očituju o ovoj temi. Možda budu voljni saslušati, učiti i promijeniti crkvenu praksu. Ako pak ne bi bili voljni, to bi tada bio legitiman razlog da potražite neko drugo mjesto bogoštovlja. Crkva koja zanemaruje ove Kristove naloge nije ništa bolja od crkve koja zanemaruje propovijedanje ili obavezne crkvene odredbe (usp. Otk 2,14-16.20-23). Ako pak crkva čiji ste član odbija provoditi crkvene disciplinske postupke, ali u vašoj okolini nema nijedne bolje zajednice, tada, koliko je do vas osobno, trebate provoditi proces opisan u Mateju 18 i ostalo prepustiti Gospodinu.

Isključivanje iz crkvene zajednice

Kad crkveno tijelo zajednički opomene brata koji je u grijehu, a on "pak ni Crkve ne poslušaj", Isus kaže da bismo ga trebali tretirati "kao poganina i carinika".⁹⁶ To su pak bili ljudi s kojima Židovi nisu imali nikakve religijske interakcije. Nije ih se smatralo dijelom zavjetnog naroda Izraela jer nisu marili za Božji zakon. Isus nam, dakle, u suštini govori da ljude koji nakon višestrukog opominjanja nastave griješiti, treba udaljiti iz crkvene zajednice. Javnom objavom treba ih isključiti iz članstva i više im ne treba biti dopušteno pristupanje Gospodnjoj večeri. Drugim članovima zajednice valja objasniti da se prema takvim ljudima trebaju ponašati kao prema nevjernicima, pokazujući im ljubav koliko mogu, ali bez duhovnog zajedništva koje bi moglo sugerirati da su grešnici u pravom odnosu s Bogom.⁹⁷ U petome poglavlju Prve poslanice Korinćanima vidimo primjer takove "ekskomunikacije".

Kao i u slučaju drugih faza procesa opominjanja, ovaj krajnji korak crkvene discipline mnogima se čini strog i lišen ljubavi. Ljudi koji čuju za takvu proceduru ponekad su njome užasnuti. Jedna je žena poslala poruku jednoj od naših crkvi, izjavivši: "Isus to nikada ne bi učinio!" Naravno, naš joj je odgovor bio da nam je sam Isus u svojoj Riječi *naložio da tako postupamo*. Nema pobožnoga pastora ili starješine koji uživaju u disciplinskom procesu u crkvi (naprotiv), međutim, mi ga izvršavamo iz poslušnosti Kristu jer znamo da je to dobro za brata koji je u grijehu, kao i za crkvu u cjelini. Uz već spomenute dobrobiti javnog sučeljavanja, isključivanje iz zajednice dobro je za grešnika jer Bog često koristi izoliranje od crkve kako bi ga ozbiljno ukorio i vratio natrag k sebi. Kad se "takav preda Sotoni" (1. Korinćanima 5,5; 1. Timoteju 1,20) – što znači da je odaslan u svijet kojim vlada Sotona (2. Korinćanima 4,4; Efežanima 2,2) – postaje mu sve teže održavati privid moralne čistoće i lažnu sigurnost u Božji blagoslov. Naša je nada da će mu "boravak vani" pomoći da uvidi svoje jedno stanje i potaknuti ga da se pomiri s Kristom. O tomu Pavao govori kad kaže da "propast tijela..." može dovesti do "spasenja duha u Dan Gospodina Isusa" (1. Korinćanima 5,5).

Krajnji korak disciplinskog postupka dobar je i za crkvu kao cjelinu jer je nemoguće da ljudi koji žive u grijehu nemaju negativan utjecaj na duhovno zdravlje zajednice. Pavao također piše Korinćanima: "Zar ne znate da malo kvasca sve tijesto ukvasa?"

⁹⁶ Riječ "tretirati" izgleda nam prikladnije od izraza "smatrati" ili "gledati na" jer je teško i zamisliti da bi Isus odobravao zastrašujući stav koji su Židovi imali prema poganima i carinicima. On ipak želi da se odvojimo od brata koji je u grijehu, a to je pak u skladu sa židovskim postupanjem prema ovim ljudima.

⁹⁷ Tijekom povijesti neki vjernici prakticirali su krajnji oblik "izbjegavanja" u kojemu su ljudi čak znali napustiti bračne partnere zbog crkvenog disciplinskog postupka. To pak nije u skladu s Isusovim duhom, a ni s Pavlovim uputama, kojima je cilj eliminirati svaki oblik duhovnog zajedništva iz života brata koji je u grijehu. Supruga, na primjer, može i dalje ispunjavati svoje dužnosti ljubavi i podložnosti svojem suprugu, a da pritom ni na koji način ne odobrava njegov grešni način života (usp. 1 Pt 3,1-2). A kad Pavao kaže da s "takvima" ne treba ni jesti, on zapravo govori o Gospodnjoj večeri ili pak o udaljavanju od onoga koji je u grijehu dok je još uvijek u crkvi, prije ekskomunikacije (usp. 2 Sol 3,6-15).

Očistite stari kvasac da budete novo tijesto" (1. Korinćanima 5,6-7). Čistoća zajednice u cjelini ovisi o čistoći svakog njezinog člana.

Isusov govor o opominjanju u ljubavi završava naglaskom da crkva koja na biblijski način vrši disciplinski postupak, to čini u ime samoga Boga i uz njegovo odobrenje. Matej 18,18 kaže: "Zaista, kažem vam, što god svezete na zemlji, bit će svezano na nebu; i što god odriješite na zemlji, bit će odriješeno na nebu." Kad se nalozi našega Gospodina ispravno slijede, odluke crkve u skladu su s odlukama na nebesima (usp. 1. Korinćanima 5,4). Stoga nitko tko je u crkvenom disciplinskom postupku ne može legitimno odšetati iz zajednice govoreći: "Bog poznaje moje srce, on je na mojoj strani." Naprotiv, proces opominjanja u ljubavi pokazuje da se ta osoba protivi Bogu (usp. Jakov 4,6; 1. Petrova 5,5).

U ovome poglavlju na različite načine naglašeno je koliko je opominjanje u ljubavi važno za čistoću i jedinstvo crkve. Tu je važnost lijepo sažeo Jean Calvin u sljedećem upozorenju kojim aludira na čitav proces sučeljavanja kao dijela crkvene discipline:

"Nema društva pa ni razumne obitelji čije se ispravno stanje može održati bez discipline, a ona je još i više nužna u crkvi čije stanje mora biti najbolji mogući red. Stoga, kao što je Kristovo spasenje život crkve, tako je disciplina njezin sustav tetiva i mišića jer zahvaljujući njoj, svi članovi prijanjaju jedni uz druge, svaki na svom pravom mjestu. Stoga svi oni koji žele ukidanje discipline ili koji se protive njezinome uspostavljanju, bilo da to čine smišljeno ili nepromišljeno, svakako ciljaju na potpuno uništenje crkve."⁹⁸

Umjesto da uništavamo crkve ignoriranjem problema ili njihovim rješavanjem na svjetovan način, na nama je da svoje crkve izgrađujemo međusobnim opominjanjem u ljubavi.

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Navedite nekoliko razloga zašto je opominjanje osobe koja je u krivu ili čak osobe za koju samo sumnjate da je u krivu, zapravo izraz ljubavi. Zašto je propuštanje opominjanja osobe za koju smatrate da je u grijehu zapravo odraz nedostatka ljubavi?
2. Je li u vašem životu bilo trenutaka kada nekoga niste opomenuli, a poslije ste zažalili zbog toga? Jeste li ikada nekog opomenuli na pogrešan način? Ako jeste, što se dogodilo?
3. Redak Matej 18,20 ("Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima.") često se vadi iz konteksta i navodi u smislu molitve, međutim, on zapravo govori o drugom koraku opominjanja u ljubavi (koji bi se također mogao nazvati i "biblijskim savjetovanjem"). Što mislite, zašto je važno raspoznati posebnu Kristovu nazočnost kad se sastanemo radi raspravljanja o problemima, i na koji će nam način to raspoznavanje pomoći da riješimo dotične probleme?
4. Što mislite, zašto se u 1. Korinćanima 5 i u 2. Solunjanima 3 kaže da se tijekom trećeg koraka sučeljavanja članovi crkve trebaju povući ili ograditi od osobe koja je u grijehu (vidi posebno 2 Sol 3,14)? Je li to neki oblik kazne ili pak mjera čiji je cilj oporavljanje grešnika?

⁹⁸ Jean Calvin: *Institucije kršćanske religije*, eng. prijevod Henry Beveridge (Grand Rapids: Eerdmans, 1979.), 2:453.

Čuvanje jedinstva u zajednici

"Evodiju zaklinjem, i Sintihu zaklinjem da budu složne u Gospodinu. Da, molim i tebe, čestiti družo, pomaži im jer su se one u evanđelju borile zajedno sa mnom, i s Klementom i ostalim mojim suradnicima, kojih su imena u knjizi Života." (Fil 4,2-3)

Crkva u Filipima bila je uzorna na mnoštvo načina. O toj grupi vjernika Pavao piše: "Zahvaljujem Bogu svomu kad vas se god sjetim" (Fil 1,3). Ta izjava, kao i ostale u prvome poglavlju ove poslanice upućuju na poseban odnos koji je Pavao imao s crkvom u Filipima. Međutim, čitajući dalje, polako vidimo neke naznake da odnosi među samim članovima crkve nisu bili baš onakvi kakve je Bog htio.

Na primjer, Pavao im poručuje: "Samo se ponašajte dostojno evanđelja Kristova, pa - došao ja i vidio vas ili nenazočan slušao što je s vama - da mogu utvrditi kako ste postojani u jednome duhu i jednodušno se zajednički borite za evanđeosku vjeru" (Fil 1,27). On im također piše: "Ispunite me radošću: složni budite, istu ljubav njegujte, jednodušni, jedne misli budite" (Fil 2,2). Iz tih odlomaka vidimo da kršćani u Filipima nisu bili tako jedinstveni kako su trebali biti; zapravo, čini se vjerojatnim da je među njima bilo gorčine, zamjeranja, a između nekih čak i otvorenih sukoba.

Ta sumnja potvrđuje se u Filipljanima 4,2-3, gdje Pavao imenuje dvije žene koje su bile u sukobu. Ne doznajemo mnogo o samoj prepirki, kao ni o tomu kako je do nje došlo, ali znamo da je bila dovoljno ozbiljne naravi da Pavao o tomu javno progovara. Problem između Evodije i Sintihe nije samo njima nanosio bol, nego je bio štetan i za čitavu crkvu.

Te žene u šali su dobile epitete "nezgodnih" i "razdražljivih", čime se ukazuje na njihovu konfliktnu narav, odnosno na učestalo upuštanje u prepirke. Međutim, obratite pažnju na to da ih Pavao opisuje u Filipljanima 4,3 kao one koje su se "u evanđelju borile zajedno sa mnom". Grčka riječ koju ovdje prevodimo kao "boriti se" snažniji je oblik riječi *athleo*, od koje je nastala riječ "atletika". Ona otkriva svojevrijedno učestvovanje u napornom natjecanju. Dakle, Evodija i Sintiha su se tako žestoko borile za vjeru da ih je Pavao smatrao svojim suradnicama. On je također bio uvjeren da su one istinske kršćanke, što se ne bi moglo reći za baš sve ostale članove crkvi kojima je pisao (usp. 2 Kor 13,5). To znamo jer Pavao o tim dvjema ženama govori kao o dijelu grupe ljudi "kojih su imena u knjizi Života" (Fil 4,3).

Poanta je u tomu da do sukoba i razmirice može doći između bilo koja dva kršćanina, čak i ako su predani Kristu i ako mu godinama vjerno služe. Također je moguće da u bilo kojoj crkvi dođe do razjedinjavanja i otpadništva, koliko god ta zajednica u prošlosti bila vjerna Gospodinu. Zapravo ponekad "crkveni raskol" započne upravo svađom između ljudi koji su prethodno zajedno radili u crkvi dok je ona rasla i bila uspješna na sve druge načine.

Kako dolazi do toga? Želimo li izbjeći takvo razjedinjavanje u crkvi, bit će nam korisno razumjeti kako se tijekom normalnih ljudskih odnosa može pretvoriti u bujicu naizgled nerješivih nesporazuma. Odgovor se krije u *nesposobnosti da se međuljudski sukobi riješe na biblijski način*. Nekakav oblik sukoba neizbježan je u svakome odnosu dvije grešne osobe, međutim, pravilan pristup toj poteškoći dovest će do rješenja i zbližavanja dviju strana. S druge strane, ako se početni sukob ne riješi na pravi način, problem se vrlo brzo počinje pretvarati u odron koji na kraju postaje prava lavina nesuglasja.

Kad vam tijekom vožnje u automobilu počne treperiti crveno svjetlo, mogli biste reagirati na nekoliko načina. Mogli biste ignorirati to svjetlo i nastaviti vožnju, mogli

biste čekićem razbiti ploču s instrumentima ili biste pak mogli potražiti mehaničara koji će vam pregledati automobil. Ako je problem bio gubitak ulja, svako drugo rješenje osim odlaska kod mehaničara samo bi pogoršalo problem. Nastavljanjem vožnje takvog automobila pretvorilo bi omanji problem u veliku nevolju.

To se događa i kad među kršćanima dođe do ozbiljnih međuljudskih sukoba, a crkva se na kraju podijeli. Početni sukob nije se riješio na biblijski način. Problem je rastao i dalje se nije pravilno rješavao.

Tipičan primjer je supruga koju uznemiruje nešto što joj čini suprug. Umjesto da ga o tomu obavijesti uz mnogo ljubavi, ona problem gura pod tepih i pretvara se da on uopće ne postoji. Usprkos svim svojim nastojanjima da ignorira problem, ona ipak o njemu još uvijek razmišlja. A svojim razmišljanjem o tomu, ona utječe i na način kako reagira, govori i odnosi se prema svome suprug. A kako suprug osjeća da nešto nije u redu, i kako mu se ne sviđa stav njegove supruge, on je pita u čemu je problem.

Kad ona odgovori da problema nema, svojim ga odbijanjem da uopće raspravi situaciju samo dodatno frustrira, pa on potom ljutito od nje zahtijeva da se izjasni, što nju samo nadalje iritira. I tako dalje. Uskoro se mali mravinjak pretvori u planinu, a sitna pukotina među njima u širok procjep. Problem vjerojatno ne bi narastao do takvih razmjera da je ona na pravi način pristupila početnoj smetnji.

Drugi primjer pogrešnog nošenja s problemom i posljedičnog pogoršavanja je kad osobu uvrijedi nešto što je izjavio drugi član crkve. Umjesto da problemu pristupi na biblijski način, uvrijeđena strana uzima telefon i nekoj trećoj osobi prepričava kako ju je određeni član crkve povrijedio. Slijedi odgovor: "Ma zamisli! Da znaš da je i meni učinio to isto." Vrlo brzo dvije pričalice nazivaju još dvoje ljudi i šire vijesti o onomu koji ih je povrijedio. Glasine se šire, a problem se samo pojačava.

Ono što se dogodilo između Evodije i Sintihe vjerojatno je bilo nešto slične naravi. Sitna nesuglasica razvila se u dovoljno velik problem da se o tomu čulo čak i u Rimu, odakle je Pavao pisao Filipljanima. Kako je sukob bio javno poznat, Pavao je u poslanici o njemu govorio javno i predložio božanski nadahnuta rješenja za taj problem. Razumijevanje njegovih naputaka crkvenim članovima u Filipima pomoći će nam da i danas izbjegnemo i riješimo crkvene sukobe. Bog nam je dao ovaj odlomak kako bi nam bio od pomoći dok se trudimo "sačuvati jedinstvo Duha svezom mira" (Ef 4,3).

Načelo uzajamne odgovornosti

Pavao kaže: "Evodiju zaklinjem, i Sintihu zaklinjem da budu složne." On *i jednu i drugu* smatra odgovornom za situaciju do koje je došlo među njima, a tu činjenicu naglašava ponavljanjem glagola "zaklinjati" uz oba njihova imena. Pavao ni na koji način ne nagovještava da je jedna osoba isključivo u krivu, a druga isključivo u pravu. On vrlo pažljivo izbjegava pristajanje uz jednu od dvije strane jer je znao da je svaka od njih na neki način kriva za nastajanje problema. Možda je Evodija bila ta koja je prva nešto predbacila Sintihi ili ju je možda kritizirala. Ali ako je Sintiha na to reagirala pogrešno prema Evodijinome grijehu, uvrijedila se ili počela širiti glasine o nastalom problemu, tada je i ona bila u grijehu.

Ako na tuđu pogrešku i uvrijeđenost koja je zbog nje nastala ne reagirate na biblijski način, tada ste jednako krivi kao i osoba koja vas je povrijedila. "Tango se pleše udvoje", kaže američka izreka, a mogli bismo reći da to važi i za svađanje. U većini situacija neusklađena plesa događa se da su oba plesna partnera na neki način ispala iz ritma. Korisno je razmotriti neke oblike pogrešnog reagiranja na sukob koji često pokreće veći problem, kako bismo ih bili u stanju prepoznati kod sebe i kod drugih, i kako bismo ih se potom potrudili ispraviti.

Načini najčešćeg doprinošenja sukobu mogu se razvrstati u tri kategorije: odmazda, pasivnost i nepromišljeno sučeljavanje.

Odmazda

Kad nas ljudi povrijede, naša je tendencija uzvratiti im na neki način. Ta je tendencija proizvod našega grešnoga tijela (Gal 5,19-20), a protiv toga uvijek se moramo boriti silom Duha (Gal 5,22-23). Pavao je sažeo Kristovo učenje na ovu temu kad je Rimljanima napisao: "Blagoslivljajte svoje progonitelje, blagoslivljajte, a ne proklinjte! ... Nikome zlo za zlo ne vraćajte; zauzimajte se za dobro pred svim ljudima! ... Ne osvećujte se, ljubljani, nego dajte mjesta Božjem gnjevu. Ta pisano je: Moja je odmazda, ja ću je vratiti, veli Gospodin. Naprotiv: Ako je gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga, i ako je žedan, napoj ga!" (Rim 12,14-20).

Time i drugim odlomcima *zapovijeda* nam se da se drugima nikada ne osvećujemo kad nas povrijede. Odmazda je uvijek grijeh i nad drugom osobom i pred Bogom. A ipak često taj grijeh nadodavamo početnom grijehu i time samo pogoršavamo problem. To se čini na razne načine, od udaranja prijestupnika šakom u zube, sve do ignoriranja dotične osobe, ali najčešće se postiže izgovorenim *riječima*. Često se osvećujemo jezikom tako što šaljemo otvorene ili prikrivene uvrede onome koji nas je povrijedio (usp. Izr 9,7; Jak 3,8-10) ili govoreći loše o toj osobi pred drugim koje uopće ne treba uključivati u situaciju (usp. Izr 25,9; Mt 18,15).

Pasivnost

Odmazda nije jedina reakcija koja dodatno pogoršava sukob. Sebe možete suspregnuti od odmazde, a svojom pasivnošću pritom ipak pogoršati stvar. To je uobičajena zamka među kršćanima. Trudeći se svim silama da "okrenu drugi obraz", oni često ignoriraju prijestup jer bi sučeljavanje bilo zahtjevno i dugotrajno. Na isti način, kad se radi o samome prijestupniku, često se ignorira problem i umjesto rješavanja čeka se da druga osoba krene u akciju ili se pak jednostavno živi u nadi da će povrijeđeni nekako zaboraviti što se dogodilo. Međutim, Pismo kaže da je postojanje neriješenog sukoba između vas u drugog kršćanina potpuno neprihvatljivo. Bilo da ste prijestupnik ili povrijeđeni, Biblija kaže da nikada ne smijete bježati od druge osobe ili problema koji šteti vašemu odnosu, nego da drugoj strani morate prići i učiniti što god možete kako biste riješili problem.

Matej 5,23-24 glasi: "Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, *idi* i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar", a Matej 18,15: "Pogriješi li tvoj brat [protiv tebe], *idi* i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata." Kad između dva brata u Kristu dođe do prijestupa kojega nije moguće zanemariti ili "pokriti ljubavlju", tada je najgora moguća stvar ne učiniti ništa.⁹⁹ Ustezanje od odmazde je pohvalno, ali ono samo po sebi neće riješiti većinu problema u crkvi. Sukobe među članovima crkve treba razmotriti i raspraviti u ljubavi, kako bi nastupilo pomirenje.

Nepromišljeno sučeljavanje

⁹⁹ Podatke o tomu kada se nečiji grijeh može zanemariti potražite u osmome poglavlju, u odlomku pod podnaslovom "Za kakve grijehe moramo opominjati?" Valja znati da se pojam zanemarivanja ili "pokrivanja" grijeha odnosi na situaciju u kojoj je osoba zgriješila protiv vas. Ako ste pak vi prijestupnik i postoji bilo kakva šansa da je druga osoba povrijeđena, tada toj osobi morate pristupiti kako biste se uvjerali da neće doći do sukoba. Kako sazrijevamo u Kristu, trebali bismo zanemarivati sve više i više grijeha počinjenih protiv nas, ali također i sve češće prilaziti braći kada zgriješimo protiv njih.

Ponekad se događa da vjernici uvide grešnost odmazde i potrebu da se vezano za problem nešto poduzme, ali potom krenu u rješavanje na pogrešan način. Način, sadržaj ili trenutak sučeljavanja možda nisu potpuno u skladu s Biblijom, a to često dovodi do pogoršavanja sukoba, baš kao što bi bilo i s odmazdom ili pasivnošću. Sljedeća priča, koju smo prilagodili prema verbalnom predlošku autora i govornika Jaya Adamsa, pokazuje kako može doći do toga:

"John i Mary su u braku i ne slažu se dobro. Oboje su kršćani, ali i drugi ljudi jasno vide da su im odnosi donekle zahladnjeli. Dok John jednoga jutra vlakom odlazi na posao, Gospodin mu počinje raditi na srcu pa John razmišlja o svom braku. Jasno mu je da nešto nije u redu između njega i Mary. Dugo vremena pokušavao je ignorirati problem, ali time ga nije riješio. Stoga odlučuje da će te večeri, kad se vrati s posla, o tomu razgovarati s njom. Odlučio je stvari izvesti na čistac i riješiti prekid u komunikaciji."

"Istoga dana Mary se također bavi razmišljanjem, a Bog joj daje uvid u njezin odnos prema Johnu. Ona zaključuje da među njima valja nešto poduzeti. Da, odlučila je pokušati s njime razgovarati kad se uvečer vrati kući. Sve će se promijeniti."

"Međutim, tijekom dana dolazi do nekih neplaniranih događaja – zapravo do niza manjih nezgoda. Ona počinje usisavačem čistiti tepih, a usisavač se pokvari. Njihov trogodišnji sin odluči se popeti uza zastore u dnevnom boravku i pritom iščupa karniše iz zida. Ona uz to prima i nekoliko uznemirujućih telefonskih poziva koji joj oduzmu dosta vremena. Do dva sata poslijepodne još uvijek nije učinila ništa od onoga što se nadala dovršiti do deset ujutro. A onda, povrh svega, dok priprema večeru, zazvoni telefon, a dok telefonira sadržaj jednog od lonaca prekupi i izlije se po štednjaku!"

"Kad se John pojavi na kućnim vratima u pola šest, Mary kleči u kuhinji i pokušava sa štednjaka sastrugati zagorjelu večeru. Odlučan da će riješiti njihove bračne probleme, ali ne obraćajući pažnju na situaciju u kojoj se ona nalazi, John najavljuje: 'Mary, s našim brakom nešto nije u redu.' Mary odgovara iz svega glasa: 'U pravu si, nešto nije u redu s našim brakom! A ako opet ovako nasrneš, više neće ni biti našega braka!' John zapanjeno razmišlja: *Znači ovo mi je nagrada jer sam pokušao popraviti stanje u braku!* Povrijeđen, frustriran, a i poprilično bijesan, povlači se u dnevni boravak, sjeda i zlovoljno se ograđuje zidom od dnevnih novina."

"Dok John tako sjedi, a u njemu sve kipi, Bog u kuhinji radi na Mary i njezinu srcu. Ona zna da je njezina reakcija prema Johnu bila protivna Božjoj riječi. Stoga od Boga zatraži oprost i teška srca odlazi u dnevni boravak tražiti oprost i od Johna. 'Johne, sjećaš se što se dogodilo kad si se večeras vratio kući?' Na što on zagrmi: 'Da, sjećam se što se dogodilo kad sam se večeras vratio kući, a ako se to još jednom dogodi, više se ni neću vraćati!'"

John i Mary pravilno su odlučili pokušati riješiti probleme među sobom, ali sučelili su se na nepromišljen način i time samo još pogoršali stvar. Također obratite pažnju i na činjenicu da su *i jedno i drugo* odgovorni za sve žešći sukob. Dakle, rješavanje sukoba traži otpočinjanje s uzajamnim priznanjem pogreške i s ispovijedanjem. Dok se to ne dogodi, kao što je bio slučaj i s Evodijom i Sintihom u Filipljanima 4, jaz među njima bivati će sve veći, a veća će biti i vjerojatnost da se sve veći broj ljudi u crkvi uvuče u problem.

Ako se nađete u sukobu unutar crkve, prvo što biste morali učiniti je preispitati sebe kako biste vidjeli kakvo vam je brvno u oku (Mt 7,1-5). A ako ste u prilici pomoći

drugima da riješe sukob, potrudite se započeti time što ćete objema stranama pomoći da uvide vlastitu odgovornost za problem i za njegovo rješenje.

Dvoje ljudi istoga mišljenja

S obzirom na to da sukobe prate odmazda, pasivnost ili nepromišljeno sučeljavanje, kako se u svim tim pogrešnim reakcijama možemo promijeniti i početi rješavati problem, umjesto da ga pogoršamo? I što je još važnije, kako spriječiti da do tih pogrešnih reakcija uopće dođe?

Ključ pobožnog ponašanja je ispravno razmišljanje (Rim 12,2; Ef 4,23), a ostvarivanje jedinstva u zajednici tomu nije iznimka. Pavao Evodiju i Sintihu upućuje da "budu složne u Gospodinu". Najizravniji prijevod grčkog teksta toga naloga bio bi "misлити o istomu". Gospodin nam ovim odlomkom govori da je rješenje razjedinjenosti u tomu da svi u zajednici budu "istoga mišljenja", kako to navode neki drugi prijevodi. Ali kako je to uopće moguće kad su svi u crkvi tako različiti? Govori li Pavao da u svakoj situaciji moramo baš o svemu razmišljati na isti način? Zar ne možemo imati različite osobnosti i mišljenja?

Odgovor na ta pitanja pojavljuje se već ranije u Poslanici Filipljanima, gdje Pavao jasno govori na što točno misli pod "istim mišljenjem". U ovoj zapovijedi crkvi on koristi isti grčki izraz:

"Ispunite me radošću: *složni budite*, istu ljubav njegujte, jednodušni, jedne misli budite; nikakvo suparništvo ni umišljenost, nego - u poniznosti jedni druge smatrajte višima od sebe; ne starajte se samo svaki za svoje, nego i za ono što se tiče drugih! Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu." (Fil 2,2-5)

"Isto mišljenje" kakvo Bog želi da imamo u zajednici je *Kristovo mišljenje*, po kojemu druge smatramo važnijima od sebe i nastojimo brinuti o njihovim potrebama više negoli o vlastitima. Uistinu, treba postojati raznovrsnost mišljenja, osobnosti i nadarenosti u tijelu Kristovu, ali Bog je čak i tu raznovrsnost namijenio da nam pomogne u što boljoj brizi za druge (1 Kor 12,14-27). Kada bismo svi imali stav poniznosti kakav je bio kod Isusa Krista, tada bi nam naša različitost samo koristila da se međusobno uravnotežujemo i pomažemo si u uzajamnoj izgradnji, umjesto da uzrokuje podjelu. Stoga, kako bismo spriječili sukobe, moramo se truditi u očuvanju Kristova stava. U sljedeća tri retka Pavao detaljnije opisuje poniznosti našega Gospodina, kako bismo razumjeli njegov primjer i još ga bolje oponašali: Isus Krist, "trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu" (Fil 2,6-8).

Svaki od ovih redaka opisuje Kristov stav prema utjelovljenju, kada je hodio zemljom "i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim" (1 Pt 2,21). U Filipljanima 2,6 opisuje se njegov stav u protekloj vječnosti, kada je odlučio u punini vremena postati čovjekom, sukladno "vječnome zavjetu" unutar Trojstva (Tit 1,1-2; Heb 9,12-13; 13,20). Sedmi redak prikazuje onu veliku preobrazbu kada je on s prijestolja u svetim nebesima prešao u svijet ispunjen mržnjom (Lk 2,10-12), a osmi redak govori nam o tomu kako se ipak predao užasnoj smrti na korist ljudima kada ga oni nisu prepoznali niti se prema njemu postavili onako kako on to zaslužuje (Lk 23,33-34; 1 Pt 2,21-25). Stalni motiv koji se proteže kroz čitav zemaljski život našega Uzora činjenica je da je on potrebama drugih davao veću važnost negoli vlastitoj udobnosti ili sreći. Kristov stav bio je stav nesebičnog sluge kojemu je na umu jedino vršenje Božje volje (Mt 20,28; Iv 5,30). Njemu je na umu bila briga za druge ljude. Stoga "isto mišljenje u

Gospodinu" znači da obje strane uključene u sukob trebaju pažnju usmjeriti na onu drugu osobu, a ne na sebe i svoja prava i želje. Dakle, u Filipljanima 4,2 Pavao potiče Evodiju i Sintihu da u svojim razmišljanjima prestanu biti sebične. On time praktički govori: "Evodija, vrijeme ti je da počneš misliti na sve ono što možeš učiniti za Sintihu, umjesto da misliš samo o onomu što bi ona trebala učiniti za tebe. A ti, Sintiho, trebaš početi razmišljati o onomu što je najbolje za Evodiju."

Pavao je znao da je Bog tako stvorio naš um da uvijek o nečemu razmišljamo. Um je vrlo rijetko prazan, ako je uopće ikada takav. Na umu su nam bilo konstruktivne, bilo destruktivne misli. Kad razmišljate o proteklom danu, bavite se bilo sebičnim mislima, na primjer kako se netko loše ponio prema vama ili kako zaslužujete bolje; ili nesebičnim mislima, na primjer kako biste mogli poslužiti drugoj osobi i na još bolji način pomoći zadovoljavanju nečijih potreba. Štoviše, često se događa da su naši osjećaji i postupci prema drugoj osobi u skladu s našim mislima o njoj. Ako drugoga čovjeka smatrate svojim slugom i usredotočite se samo na ono što bi on trebalo za vas učiniti, tada će vaš odnos s njime svakako propasti čim vam on prestane udovoljavati onako kako želite. Ako pak sebe smatrate slugom drugoga, bit ćete mu u stanju pomoći bez obzira na to kako se on ponaša prema vama, a vaš odnos vjerojatno će se poboljšati jer će druga osoba cijeniti vašu poniznost i iz nje nešto naučiti (usp. Rim 12,17-21).

S obzirom na to da je Kristovo mišljenje spram drugih od ključne važnosti za očuvanje jedinstva u zajednici, bit će korisno nakratko razmotriti neke praktične načine izražavanja uslužnosti čak i u našim mislima.

Nada

Prema poruci 1. Korinćanima 13,7, ljubav "sve vjeruje, svemu se nada". Biblijski je drugima pružiti "pretpostavku nevinosti", posebice kršćanima u kojima djeluje Duh Sveti. Vaš stav prema drugima u crkvi trebao bi biti da su nedužni sve dok se ne dokaže da su krivi, a čak i tada trebali biste uzeti u obzir da je vaša sposobnost prosuđivanja vrlo ograničena zbog ljudske prolaznosti i grešnosti. Ta je ograničenja Pavao imao na umu kad je pisao svoj ukor za grijeh osuđivanja:

"Meni pak nije nimalo do toga da me sudite vi ili bilo koji ljudski sud; a ni ja sam sebe ne sudim. Doista, ničega sebi nisam svjestan, no time nisam opravdan: moj je sudac Gospodin. Zato ne sudite ništa prije vremena dok ne dođe Gospodin koji će iznijeti na vidjelo što je sakriveno u tami i razotkriti nakane srdaca. I tada će svatko primiti pohvalu od Boga." (1 Kor 4,3-5)

Nije uvijek pogrešno u mislima prosuđivati o nekome; zapravo je to ponekad nužno, kao što to vidimo i iz 1. Korinćanima 5,12. Ali prethodno nam, u četvrtom poglavlju, Pavao kaže da neke stvari jednostavno nismo u stanju prosuditi, pa to stoga ne bismo trebali ni pokušati činiti. To je ono "što je sakriveno u tami" (ono što nije otkriveno u Božjoj riječi – vidi peti redak), a to su i "nakane srdaca" (ono što znaju samo druga osoba i Bog). Osuđivanje utemeljeno na takvim stvarima grešno je i dovodi do podjele u tijelu (šesti redak). Stoga Bog želi da svoje misli čuvate od uobičajene tendencije suđenja onoga što je u tuđemu srcu ili od prebrzog izvlačenja negativnih zaključaka o drugima prije nego što dobijete uvid u sve činjenice. Uzmite u obzir da grešno tijelo stvara sklonost idealiziranja sebe i lošeg mišljenja o drugima i trudite se molitvom i samodisciplinom preokrenuti taj obrazac.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Želite li doznati više o problemu osuđivanja i kako ga izbjeći, potražite knjigu Davea Swavelija: *Who Are You to Judge? The Dangers of Judging and Legalism* (Phillipsburg, N.J.: P&R, 2005.).

Jedan od načina da to postignete je kroz onakvo sučeljavanje u ljubavi kakvo smo razmotrili u osmome poglavlju, jer je biblijska zamjena za grešno osuđivanje često otvoreni razgovor o problemu s drugom osobom. Međutim, stav nade također će vam omogućiti da zanemarite ili "pokrijete" mnoštvo prijestupa (o čemu smo također govorili u osmome poglavlju) jer ćete tada imati pouzdanje da Bog djeluje u životu drugih kršćana, moći ćete se, dakle, pouzdati u njega u raznim situacijama, umjesto da pribjegavate sučeljavanju.

Milostivost

Čak i kada je potrebno pribjeći opominjanju i kada je nužno razgovorom riješiti sukob, čovjek Kristova mišljenja uvijek će takvim situacijama pristupiti sa željom da prema drugima bude onakav kakvi želi da i drugi budu prema njemu (Lk 6,31). Također se morate potruditi prema drugima ponašati s milošću kakvu je Krist pokazao prema vama, kao što to Pavao kaže u Poslanici Efežanima.

"Daleko od vas svaka gorčina, i srdžba, i gnjev, i vika, i hula sa svom opakošću! Naprotiv! Budite jedni drugima dobrotivi, milosrdni; praštajte jedni drugima kao što i Bog u Kristu nama oprostio. Budite dakle nasljedovateli Božji kao djeca ljubljena i hodite u ljubavi kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za nas kao prinos i žrtvu Bogu na ugodan miris." (Ef 4,31-5,2)

Razmotrimo također i sličan odlomak iz Poslanice Kološanima.

"Zaodjenite se dakle - kao izabranici Božji, sveti i ljubljeni - u milosrdno srce, dobrotivost, poniznost, blagost, strpljivost te podnosite jedni druge praštajući ako tko ima protiv koga kakvu pritužbu! Kao što je Gospodin vama oprostio, tako i vi! A povrh svega - ljubav! To je sveza savršenstva. I mir Kristov neka upravlja srcima vašim - mir na koji ste pozvani u jednom tijelu! I zahvalni budite!" (Kol 3,12-15)¹⁰¹

Molitva

Bez sklonosti molitvi nitko ne može biti Kristova mišljenja. Dok Boga budete slavili u molitvi, otkrit ćete da vam se u srcu stvara zahvalnost zbog koje će vam biti teže ljutiti se na druge osobe. Kada Bogu budete stalno ispovijedali vlastite grijehe, tada vas tuđi grijeh neće tako brzo vrijeđati. Kada budete posredovali za potrebe drugih vjernika, usredotočit ćete se na njih, umjesto na sebe i imat ćete pravilan stav čak i kada među vama dođe do problema.

Takav nesebičan stav sluga koji se nada, moli i koji je milostiv nije lako ni postići ni održati. Pavao je to znao i zato u Filipljanima 4,2 potiče Evodiju i Sintihu da "budu složne u Gospodinu". Te dvije žene svoj problem nikako nisu mogle riješiti vlastitom snagom. Ni mi jedinstvo zajednice ne možemo očuvati svojom snagom. Kroz molitvu i nadu u Gospodinu moramo shvatiti da pobjedu nad grijehom i novi život možemo postići jedino primanjem njegove sile i milosti s božanskog izvora. Mi koji smo ponosni i sebični, možemo postati ponizni i nesebični. Mi koji želimo da nas drugi služe, možemo postati slugama. A međuljudski sukobi u crkvi mogu se riješiti, ali

¹⁰¹ Sjajnu praktičnu raspravu o opraštanju i drugim biblijskim principima međuljudskih odnosa pronaći ćete u knjizi Jaya E. Adamsa: *From Forgiven to Forgiving* (Amityville, N.Y.: Calvary Press, 1994.). Wayne Mack u knjizi *Your Family, God's Way* (Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1990.), u poglavljima 4-14, također nudi korisne informacije za prevenciju i rješavanje sukoba. Kenneth Sande: *The Peacemaker* (Grand Rapids: Baker, 1991.) još je jedan izvrstan izvor podataka.

samo po sili Isusa Krista koji djeluje u nama i koji nam daje svoju misao kada stupamo u interakciju jedni s drugima.

Blagoslovljeni su mirotvorci

U Filipljanima 4,3 Pavao ukazuje na to da se neki međuljudski problemi mogu riješiti jedino uz pomoć drugih ljudi. Nakon što se Evodiji i Sintihi izravno obratio vezano za njihov sukob, potom se obraća ostalim kršćanima iz zajednice u Filipima te kaže: "Da, molim i tebe, čestiti druže, pomaži im... zajedno sa mnom, i s Klementom i ostalim mojim suradnicima, kojih su imena u knjizi Života."

Tražiti pomoć od drugih

Izgleda da Evodija i Sintiha nisu tražile ničiju pomoć. Možda su mislile da nitko ne zna za njihov problem ili im je bilo neugodno priznati da su u sukobu kojega same nisu u stanju riješiti. Možda su se bojale da će drugi vjernici o njima imati loše mišljenje, da će ih ogovarati ili ih čak odbaciti. Ili su možda smatrale da traženje tuđe pomoći na neki način odražava duhovnu slabost. *Na kraju krajeva*, možda su mislile, *uz Gospodnju pomoć trebale bismo moći i same riješiti svoje nesuglasice*. Koji god da je bio razlog, Pavlove riječi ukazuju na to da se te dvije žene nisu obratile pastoru, starješinama ili nekim drugim zrelim kršćanima, niti su od njih zatražile savjet i smjernice.

Takvo zanemarivanje tuđe pomoći bez sumnje doprinijelo je bujanju problema među njima jer Pismo opetovano govori da nam treba pomoć i savjet drugih ljudi.

"Gdje vodstva nema, narod propada, jer spasenje je u mnogim savjetnicima." (Izr 11,14)

"Luđaku se čini pravim njegov put, a mudar čovjek sluša savjete." (Izr 12,15)

"Ne uspijevaju nakane kad nema vijećanja, a ostvaruju se gdje je mnogo savjetnika." (Izr 15,22)

"Slušaj savjet i primaj pouku, kako bi naposljetku postao mudar." (Izr 19,20)

"Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata. Ne posluša li te, uzmi sa sobom još jednoga ili dvojicu, neka na iskazu dvojice ili trojice svjedoka počiva svaka tvrdnja." (Mt 18,15-16)

"Ja sam, braćo moja, uvjeren: vi ste i sami puni čestitosti, ispunjeni svakim znanjem, sposobni jedni druge urazumljivati." (Rim 15,14)

"Braćo, ako se tko i zatekne u kakvu prijestupu, vi, duhovni, takva ispravljajte u duhu blagosti. A pazi na samoga sebe da i ti ne podlegneš napasti. Nosite jedni bremena drugih i tako ćete ispuniti zakon Kristov!" (Gal 6,1-2)

Prekršivši naloge Pisma, na štetu sebi i drugima, izgleda da su Evodija i Sintiha odbile zatražiti biblijski savjet od onih koje je Bog nadario i opremio za davanje takvoga savjeta. Nažalost, i danas ima mnogo kršćana koji slijede njihov primjer. Takvi ne žele rješenje svojih osobnih problema tražiti uz pomoć bogomdanih sredstava: od pastora, starješina i drugih zrelih kršćana. Rezultat toga je da njihovi

sukobi postaju sve ozbiljniji, njihovo svjedočanstvo sve neučinkovitije, a njihova radost i mir u Kristu polako nestaju.

Kada se mučite s međuljudskim problemima i kada ih niste sami u stanju nadvladati, zatražite pomoć od crkvenog vodstva ili od drugih vjernika za koje znate da će i vas i drugu stranu kvalitetno savjetovati. Neka vam takva osoba pomogne da na biblijski način dijagnosticirate uzroke sukoba i da potom pronađete Božji način rješavanja problema. Ne pokušavajte sami nositi tako teško breme, nego dopustite drugima da prime blagoslov uloge mirotvorca (Mt 5,9).

Pružiti pomoć drugima

Drugi način kako očuvati i promicati jedinstvo u crkvi je da i sami budete mirotvorci. Pastori i drugi crkveni vođe ne mogu svakome u crkvi pružiti tako detaljan savjet kao što bi to htjeli, stoga im treba pomoć članova koji se mogu pozabaviti ljudima koji su u sukobu. Upravo se zbog toga novozavjetne zapovijedi opominjanja i izgrađivanja daju čitavom tijelu kao cjelini, a ne samo vođama. Ako ste kršćanin, te se zapovijedi odnose i na vas.

Međutim, mogli biste na to reći: "Kako mogu savjetovati ljude kada nemam formalnu naobrazbu ni iz psihologije ni iz teologije?" Kao prvo, za pomaganje drugima na području duhovnosti nije potrebna obuka iz svjetovnih teorija psihologije jer Bog objavljuje da su njegova Riječ i njegov Duh dostatni u "svemu za život i pobožnost" (2 Pt 1,3); "Sve Pismo, bogoduho, korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljavanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban" (2 Tim 3,16-17). Zapravo svjetovna psihologija često je upravo suprotna istini Pisma, i to do te mjere da takva obuka može biti štetna za zadatak pomaganja ljudima u duhovnim stvarima.¹⁰² A što se pak tiče teologije, čak i kršćani bez formalne teološke naobrazbe mogu dovoljno dobro poznavati Pismo i imati dovoljno kršćanskog životnog iskustva da drugima pruže one spoznaje koje su usvojili. Uvijek će postojati netko tko o nečemu zna manje od vas i uvijek postoji netko tko se bori na nekom području na kojemu ste vi doživjeli pobjedu.

Prema poruci Rimljanima 15,14, svi istinski kršćani "sposobni [su] jedni druge urazumljivati" jer su milošću Božjom u Kristu primili svaku vrstu dobrote i znanja. Ali to ne znači da više ne možete rasti u svojoj sposobnosti pomaganja drugima. Zapravo biste trebali bez prestanka rasti u osobnoj pobožnosti i razumijevanju Pisma kako biste drugima bili još bolji primjer i kako biste ih poučili istinama koje ste doznali. Možete također proučavati specifična biblijska učenja i praksu vezano za savjetovanje tako što ćete čitati dobre knjige na tu temu, pa čak i odraditi profesionalnu obuku koja je dostupna vjernicima općenito.¹⁰³

Ima nade

¹⁰² Kritiku korištenja svjetovne psihologije u kršćanstvu pronaći ćete u knjigama: John MacArthur: *Our Sufficiency in Christ and The Vanishing Conscience* (Word); Ed Bulkley: *Why Christians Can't Trust Psychology* (Word); i Richard Ganz: *Psychobabble* (Crossway).

¹⁰³ Neki korisni naslovi s kojima možete početi su: *Introduction to Biblical Counseling*, urednici John MacArthur i Wayne Mack (Word), i *Competent to Counsel* te *The Christian Counselor's Manual*, čiji je autor Jay E. Adams (Zondervan). Podatke o obuci na području kršćanskog savjetovanja možete dobiti ako kontaktirate The Master's College, 21726 Placerita Cyn. Rd., Santa Clarita. CA 91321, www.masters.edu/contact, gdje je Wayne Mack profesor biblijskog savjetovanja. Ova obrazovna ustanova nudi potpuni program višeg i visokoškolskog studija biblijskog savjetovanja. Dvadeseto poglavlje knjige *Introduction to Biblical Counseling* sadrži podroban popis i opis dostupnih obrazovnih materijala za biblijsko savjetovanje.

Iz našeg proučavanja poruke Filipljanima 4,2-3 dobili smo tri važna principa za očuvanje jedinstva unutar crkvene zajednice: moramo priznati zajedničku odgovornost za sukob, moramo razvijati Kristov stav prema drugima i moramo kao grupa zajednički raditi s drugima u cilju rješavanja sukoba. Ali u zaključku također bi bilo korisno obratiti pažnju i na nešto što Pavao *nije* poručio Filipljanima. Iako je sukob između Evodije i Sintihe bio ozbiljne naravi, Pavao ni na koji način ne implicira da bi situacija bila nepopravljiva ili da bi jedna od njih možda trebala istupiti iz crkve. Nije rekao: "Očigledno je da ove dvije nisu kompatibilne. Evodija je ekstrovertirana, a Sintiha introvertirana. Evodija je tip veseljaka, dok je Sintiha ozbiljan karakter. Životna pozadina i osobnosti su vam jednostavno pretjerano različite. Vaši načini rješavanja stvari jednostavno su drugačiji, a sam problem postoji već pretjerano dugo. Moj vam je savjet, stoga, da svaka od vas krene svojim putem." Umjesto toga, Pavao potiče obje žene da porade na rješavanju problema, implicirajući time kako ima nade da će se njihov odnos popraviti.

Drugom prilikom Pavao piše: "Nije vas zahvatila druga kušnja osim ljudske. Ta vjeran je Bog: neće pustiti da budete kušani preko svojih sila, nego će s kušnjom dati i ishod da možete izdržati" (1 Kor 10,13). Primijeni li se na međuljudske sukobe, ovaj redak znači da bilo koje dvoje ljudi koji uistinu žele riješiti svoje probleme, to mogu i postići milošću i silom Božjom.

Nema problema kojega Bog ne može riješiti. Ono što je ljudina nemoguće, Bogu je moguće (Mt 19,26). Nema situacije koja bi bila beznadna ili nepopravljiva – povrede se mogu iscijeliti, odnosi se mogu učvrstiti – kada su ljudi spremni svoje probleme rješavati na Božji način. Kada je Pavao savjetovao Evodiju i Sintihu, kao i otale Filipljane, tu je činjenicu jasno naglasio. On time zapravo navodi poruku jednog od važnih aspekata Kristove svećeničke molitve koju nalazimo u Ivanu 17. U toj molitvi naš Gospodin pokazao nam je važnost jedinstva i dao nam nadu da to jedinstvo uistinu možemo očuvati unutar zajednice. Molio je Oca za sve one koji vjeruju u njega: "Da budu jedno kao što smo mi jedno - ja u njima i ti u meni, da tako budu savršeno jedno da svijet upozna da si me ti poslao" (Iv 17,22-23).

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Nabrojite neke od razloga zašto je pasivnost neprikladna reakcija na sukob unutar zajednice. Što se obično događa kada ništa ne poduzimamo i zašto?
2. Kako se dvije osobe mogu međusobno ne slagati u stavovima, a da su pritom još uvijek "istoga mišljenja"? Navedite neki primjer takvog odnosa.
3. Kakvoj biste se osobi trebali obratiti za pomoć kada dođe do međuljudskog sukoba? Navedite neke osobine dobrog mirotvorca.
4. Što biste rekli osobi koja planira istupiti iz crkve zbog pritužbi koje ima na neku treću osobu u zajednici?

Uzajamna molitva

Jednoga dana Isusovi učenici došli su k Isusu i rekli: "Gospodine, nauči nas moliti" (Lk 11,1). Uvidjeli su neadekvatnost svog molitvenog života pa su od Isusa zatražili upute. Mnogi kršćani i danas osjećaju sličan manjak pouzdanja u vlastite molitvene navike. Malo ih je među nama koji bi mogli reći da nam ne treba mnogo ispravljanja na tom području života. Kako mnogi od nas osjećaju onu istu želju za molitvenim uputama koju su osjećali i učenici, trebala bi nas radovati spoznaja da smo dobili daleko više uputa negoli su ih onoga dana učenici primili od Krista. Ne samo da imamo njegovo učenje koje je zapisano za nas, nego imamo i čitav Novi zavjet, koji je prepun dodatnih korisnih smjernica za sve one koji žele znati kako moliti na način kojim se Bogu daje slava.

U 2. Timoteju 3,17 kaže se da Božja riječ može učiniti "da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban". Jedno od tih dobrih djela svakako je i molitva za tijelo Kristovo, kao i za pojedine članove toga tijela. U Riječi nalazimo primjere takve molitve koji nas mogu poučiti. Apostol Pavao često je u svojim pismima navodio sadržaj vlastitih molitvi za crkve, a njegova je namjera u tomu djelomično bila da čitatelji iz njegova primjera nauče kako moliti jedni za druge. Kako su njegove molitve zabilježene u nadahnutom Pismu, znamo da nam mogu služiti kao uzor kad molimo za svoje zajednice. Bilo bi korisno proučiti detaljno sve takve Pavlove molitve, ali u ovom poglavlju prvenstveno ćemo razmatrati jedan reprezentativni primjer i pokušati razumjeti koje se smjernice odnose na našu molitvu za zajednicu. Ta molitva nalazi se u Efežanima 1,15-19.¹⁰⁴

"Zato i ja, otkad sam čuo za vašu vjeru u Gospodinu Isusu i za ljubav prema svima svetima, ne prestajem zahvaljivati za vas i sjećati vas se u svojim molitvama: Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac Slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetima i koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo."

Molite za čitavu crkvu

Dublji uvid u ovaj odlomak otkriva da Pavao nije molio samo za one u crkvi koje je dobro poznao, niti je molio samo za one koji imaju velike duhovne ili tjelesne potrebe. To su ljudi za koje po prirodi stvari najviše molimo. Međutim, Pavlov primjer može nam pomoći da izbjegnemo opasnost neuravnotežene molitve kojom bi neki članovi crkve ostali isključeni.

Pavao je molio za crkvu kao cjelinu

Biblijski je molitvom obuhvatiti sve članove određene grupe tako što ćete moliti za čitavu grupu. Razlog je tomu činjenica da Bog radi s grupama ljudi baš kao što radi i s pojedincima. Rimljanima 5,12-21 i ostali slični odlomci otkrivaju nam da se čitavo čovječanstvo može podijeliti u dvije grupe, od kojih je svaka u svom položaju prema Bogu. Jedna grupa zbog grijeha ostaje "u Adamu" i ostat će i dalje odvojena od Boga te požeti vječnu kaznu. Druga je grupa "u Kristu", opravdana je njegovom smrću na križu te će zauvijek uživati s njime na nebesima. Ova druga grupa ujedno je poznata i kao "odabrani", "Božji narod" ili "crkva". To je sjedinjena duhovna zajednica za koju je

¹⁰⁴ Uz Efežanima 1,15-19, Pavao također otkriva dio sadržaja svojih molitvi u Rimljanima 1,8-12; 1. Korinćanima 1,4-9; Efežanima 3,14-21; Filemonu 4-7; Kološanima 1,3-12; 1. Solunjanima 1,2-3.

Krist molio u svojoj svećeničkoj molitvi koju nalazimo u Ivanu 17. On za to svoje tijelo ujedno nastavlja moliti na nebesima (Rim 8,34; Heb 7,25).

Stari zavjet ukazuje na to da se Bog prema zemaljskim narodima odnosio kao prema skupnim jedinkama. To je, naravno, posebno važno za izraelski narod, od kojih se na svakog pojedinca odražavao način kako se Bog odnosio prema narodu kao cjelini (Pnz 5,32-6,3). Ali to je važno i za poganske narode koji su trebali biti blagoslovljeni ili prokleti sukladno svom postupanju s narodom Izraela i stavu prema njihovome Bogu (Post 12,3; 27,29). A izgleda jasno da je Bog u određenoj mjeri i pojedine novozavjetne crkve tretirao kao skupne jedinice. Većina poslanica napisana je za crkve kao cjeline, kao i Kristove poruke crkvama u drugom i trećem poglavlju Otkrivenja, u koje spadaju i upozorenja crkvi kao što je ovo: "Spomeni se dakle odakle si pao, obrati se i čini prva djela. Inače dolazim k tebi i - uklonit ću tvoj svijećnjak s mjesta njegova ako se ne obratiš" (Otk 2,5).

Crkva koja je primila to upozorenje o zajedničkome ukoru bila je ona u Efezu – ona ista za koju je Pavao molio u našem odlomku. Nema sumnje da je molio za crkvu kao cjelinu jer nije htio da nad njom bude takvo prokletstvo, nego da bude blagoslovljena. I mi današnji kršćani trebali bismo također uvijek moliti za svoju crkvu kao cjelinu, ne samo zato što od svakoga pojedinca u crkvi jednoga dana možemo imati koristi kroz molitvu, nego također i zato što ćemo naučiti razmišljati na način koji promiče *jedinstvo* kada o crkvi budemo razmišljali kao o jedinki (usp. 1 Kor 12,12-27).

Pavao je molio za one koji bi inače mogli ostati zanemareni

Kad molimo za svoju crkvu, ne bismo trebali moliti samo općenito za zajednicu kao cjelinu, nego također trebamo se prisjetiti i pojedinaca u crkvi, i to po imenu.¹⁰⁵

Međutim, kad to činimo, tendencija je prvenstveno (ili isključivo) moliti za određene ljude koji nam dolaze u misli. U svojoj molitvi Pavao implicitno podsjeća na neke ljude koje bismo inače mogli zaboraviti.

Kao prvo, Pavao moli za *one koji nisu njegovi bliski suradnici*. On kaže: "Otkad sam čuo za vašu vjeru u Gospodinu Isusu", što znači da je dovoljno dugo izbjivao iz Efeza da mu je bilo potrebno nečije izvješće o njihovom napretku. On je utemeljio crkvu u Efezu (Dj 19), ali sada je bio u tamnici i članove te zajednice nije vidio nekoliko godina. U crkvi je vjerojatno bilo mnogo novih ljudi koje Pavao nikada nije upoznao. Bez obzira na to, molio je za te ljude koji su za njega bili neznanci ili barem nisu spadali u krug njegovih stalnih poznanstava (usp. 1 Sol 3,5-10).

To je u izraženoj opreci prema našem tipičnom mentalitetu koji kaže: "Daleko od očiju, daleko od srca." Najčešće mislimo i molimo za najbliže prijatelje ili pak za ljude koji su uključeni u našu službu ili one koje češće viđamo. Ali Pavlov primjer trebao bi nas potaknuti da molimo i za one za koje "samo čujemo" ili koje ne viđamo redovito. Time se naša osobna služba proširuje, izbjegava se stvaranje zatvorenih grupa i na različite načine promiče jedinstvo crkve, kao što smo već spomenuli.

Obratite pažnju i na to da Pavao *moli za one koji su duhovno napredni*. Rekao je da je "čuo za vašu vjeru u Gospodinu Isusu i za ljubav prema svima svetima". Mnogi članovi crkve u Efezu živjeli su u vjeri i pokazivali požrtvovnu ljubav prema svim kršćanima, bez ikakve diskriminacije (čak i prema onima iz drugih kultura). To su oznake duhovne zrelosti i stabilnosti, a nekima od nas možda se čini kao da je Pavao tratio vrijeme moleći se za njih, dok su istovremeno mnogi drugi bili u okovima grijeha

¹⁰⁵ Ako ste član male crkvene zajednice, idealan način je da uzmete popis članova (ili imenik) i molite za svakoga pojedinog člana prema nekom rotirajućem planu. Ako je vaša crkva prevelika da bi takav plan bio realno izvediv, tada možda možete izraditi molitveni popis prema principima iznesenima u ovome poglavlju.

i krivih učenja. Zar ne bismo trebali uglavnom moliti za posebno "potrebite"? Ne, prema onomu što kaže Pavao. Zapravo, proučavanje njegovih molitvi zabilježenih u Novome zavjetu pokazuje da je češće molio za kršćane koji su duhovno napredovali. Molio je dakako i za ljude s problemima, ali ih svakako nije skidao sa svoje molitvene liste kad bi "svladali probleme" i nastavili živjeti na Bogu ugodan način.

Jedan razlog za to je i činjenica da je Pavlu bilo jasno kako u životu svakoga vjernika uvijek postoji prostor za daljnji rast. Nitko od nas ne postaje savršenim u ovome svijetu. Vjerujemo Kristu, ali ne onoliko koliko bismo trebali. Ljubimo svete, ali ni izbliza dovoljno. Služimo Krista, ali ni približno onoliko koliko on to zaslužuje. Donekle poznajemo Božju riječ, ali nitko od nas ne poznaje je onoliko koliko bi trebao. Nijedna crkva nije toliko duhovna koliko bi mogla biti i nijedan kršćanin neće u svom zemaljskom životu stići do točke kada više ne treba našu molitvu. Naprotiv, opasno je nekomu uskratiti molitvenu pomoć samo zato što se "dobro drži". U 1. Korinćanima 10,12 piše: "Tko dakle misli da stoji, neka pazi da ne padne."

Što mislite, kako je 1972. godine tim američkog nogometa Notre Dame nadvladao USC s čak 24:0 razlike, da bi potom izgubili s 55:24? I što mislite, kako su 1993. godine Buffalo Bills postigli najveći povratak u povijesti američke Nacionalne nogometne lige, kada su potukli momčad Houston Oilersa rezultatom 41:38, nakon što u još u trećoj četvrtini zaostajali 35:3? Dio odgovora sigurno se krije u tomu da su se igrači Notre Damea i Houstona pretjerano oslonili na svoju veliku prednost i toliko se opustili da su praktički omogućili da dođe do takvih poraza.

Nažalost, takvi porazi mogući su i na duhovnom polju – u životu crkve i njezinih pojedinačnih članova. Povijest crkve u Efezu tužno je svjedočanstvo te činjenice. Pavao je u svojem pismu istaknuo da ta crkva pokazuje veliku vjeru i ljubav prema svetima, međutim, nekoliko godina kasnije Isus je toj crkvi morao uputiti sljedeće riječi: "Ali imam protiv tebe: prvu si ljubav svoju ostavio. Spomeni se dakle odakle si pao, obrati se i čini prva djela" (Otk 2,4-5). A ne samo da crkve ili pojedinci mogu izgubiti prvu ljubav, nego mogu također pasti u beznadno duhovno mrtvilo, pa čak i u otvoreno poricanje Krista (Otk 3,14-18; usp. Dema u Fil 24 i 2 Tim 4,10).¹⁰⁶

Ta opasnost trebala bi nas motivirati da žarko molimo ne samo za crkve i pojedine članove koji su u krizi, nego i za one koji duhovno napreduju. Oni mogu izgubiti polet, stabilnost i predanost Isusu Kristu i njegovoj istini. Ali kroz naše molitve Bog ih može izbaviti od takve sudbine i dati im stalni blagoslov (usp. 1 Kor 1,11).

Moliti bez prestanka

Pavao je Efežanima rekao da *ne prestaje* zahvaljivati za njih i spominjati ih u svojim molitvama. Time je ispunjavao zapovijed koju je dao u 1. Solunjanima 5,17: "Bez prestanka se molite", a to bismo trebali činiti i mi kad se molimo za braću i sestre u Kristu. Ali što zapravo znači taj nalog? Znači li to da nikada ne bismo trebali činiti ništa drugo doli moliti? Znači li to da bismo nekako morali moliti tijekom svake aktivnosti i razmišljanja u životu? Ne, to nije smisao Pavlove rečenice "bez prestanka se molite". Ta zapovijed zapravo uključuje ideju učestale molitve, ne odustajanja od molitve i hitrog pristupanja molitvi.

¹⁰⁶ Kao što kaže u 2. Timoteju 2,19: "Pozna je Gospodin one koji su njegovi", nijedan istinski vjernik nikada neće potpuno odbaciti vjeru (Iv 10,27-29; Fil 1,6). Ali gledano iz naše ljudske perspektive, a mi ne znamo sa sigurnošću koga je Bog odabrao, a koga ne, ne možemo potpuno odbaciti mogućnost da će netko posustati i moramo nastaviti i dalje žarko moliti za sve ljude (usp. Heb 3,12-14).

Trebali bismo moliti učestalo

Molitva bi trebala karakterizirati naš kršćanski život. Trebali bismo tako često moliti da se za svakoga od nas može reći kako "uvijek moli". Molitva ne bi trebala biti povremeno događanje. Također nam se nalaže da slijedimo primjer našega Gospodina Isusa Krista (1 Iv 2,6), a on je bio čovjek stalne i redovite molitve. U Luki 22,39 kaže nam se da Isus nakon posljednje večere "iziđe te se *po običaju* zaputi na Maslinsku goru". Naravno, tamo je odlazio moliti. Vrijeme za molitvu bilo je uobičajeno u Kristovu životu jer je provodio redoviti plan molitve, baš kao što je to činio i svaki pobožan Židov. Novozavjetni stručnjak Joachim Jeremias u svojoj knjizi *The Prayers of Jesus* kaže da je "Isus pripadao narodu koji je znao moliti". On nadalje raspravlja o povijesnim dokazima kako su Židovi provodili ritualne molitve u Kristovo vrijeme.¹⁰⁷ Tu raspravu završava riječima:

"Tako vidimo da su zora, poslijepodne (15 sati) i zalazak sunca bili tri termina za molitvu Židova u vremenima Novoga zavjeta. Ujutro i uvečer izgovarali bi *Shemu*, uz dodatak blagoslivljanja, nakon toga *Tephillu*, a poslijepodne izgovarala se samo druga molitva. Ta tri sata molitve, zajedno s blagoslivljanjem prije i poslije jela, bili su veliko blago Izraela, temeljna struktura na kojoj je počivala molitvena obuka i molitvena praksa svih pripadnika, od djece nadalje."¹⁰⁸

Gotovo da nema nikakve sumnje da je Isus svakodnevno prakticirao molitvu u tim terminima jer je odgojen u pobožnoj obitelji (Lk 2,21; 4,16). Pismo spominje da je molio u tim terminima (Mk 1,35; 6,46-47). A njegovo učenje sadrži i konotacije vezane za tu praksu (usp. Lk 10,26; 18,9-14). Joachim Jeremias kaže da "možemo zaključiti kako u Isusovu životu vrlo vjerojatno nije bilo niti jednog dana kad je ta trostruka molitva bila propuštena: jutarnja u osvit dana, poslijepodnevna u vrijeme kada se u Hramu prinosila popodnevna žrtva, i večernja u sumrak, pred odlazak na počinak".¹⁰⁹ Ali to nisu bili jedini trenuci koje je Isus provodio u molitvi. Pismo bilježi trenutke tijekom čitave njegove službe kada je započinjao spontanu molitvu (Mt 11,25-26; Iv 11,41-42), ali i provodio duge sate u molitvi u bilo koje vrijeme, kao što je na primjer njegova svećenička molitva u Ivanu 17 i trenuci koje je u molitvi proveo u Getsemanskom vrtu.

Kako je Božji plan da budemo "suobličeni slici Sina njegova" (Rim 8,29), znamo da bismo trebali Bogu ugoditi tako što ćemo moliti često i redovito. A trebali bismo se potruditi u tim trenucima molitve ne zaboraviti "crkvu Božju koju steče krvlju svojom" (Dj 20,28).

Trebali bismo moliti neprestano

Drugi način kako ispuniti zapovijed "bez prestanka se molite" je nastaviti i dalje moliti za crkvu i njezine članove čak i kad smo na iskušenju da odustanemo od molitve. Kada je Pavao rekao da nikada ne prestaje moliti za druge vjernike, on je time rekao da nikada nije odustao od molitve. Nije prestao moliti za ljude koji su duhovno napredovali, kao što smo već rekli, niti je prestao moliti za one koji su odbili njegov savjet ili su pali u grijeh. Nikada nije rekao: "Nema smisla moliti za tog čovjeka; prešao je sve granice", "Mogu slobodno prestati moliti za njih jer ionako ništa ne postižem", ili čak: "Srce mi nije dovoljno zagrijano, ili grijeh mi je pretežak da bih se

¹⁰⁷ Joachim Jeremias: *The Prayers of Jesus* (Philadelphia: Fortress, 1978.), str. 66.

¹⁰⁸ *Ibid.*, str. 72

¹⁰⁹ *Ibid.*, str. 75

molio." Umjesto da nas takve misli nagnaju da prestanemo moliti, takve bi nas brige trebale samo dodatno potaknuti na još žešću molitvu.

Sljedeći citati Charlesa Spurgeona korisni su u tom smislu:

"Kao što dišemo bez prestanka, tako bez prestanka moramo i moliti. Kao što nema te sile u životu, zdravlju, snazi ili mišićima koja bi čovjeka mogla postaviti iznad potrebe za disanjem, tako nikakvo stanje duhovnog rasta ili napredovanja u milosti neće čovjeka lišiti potrebe za molitvom..."

"Nikada nemojte odustati od molitve, čak ni kada vas Sotona pokuša uvjeriti da vam je uzalud vapiti Bogu. Molite se njemu u inat, 'bez prestanka se molite'. Ako su nebesa na neko vrijeme poput mjedi, a u molitvi vam odjekuje jedino grom iznad glave, molite i dalje; ako i nakon mjeseci i mjeseci izgleda kao da se molite u pogrešnom smjeru i ne dobivate nikakav odgovor, ipak se i dalje nastavite približavati Gospodinu. Ne napuštajte položaj milosti nizašto. Ako je dobro ono za što molite i ako ste sigurni da je u skladu s Božjom voljom, kad vizija ne dolazi, čekajte na nju, molite, plačite, preklinjite, hrvajte se, bolujte sve dok ne dobijete ono za što molite. Ako vam je srce u molitvi ohladnjelo, ne zaustavljajte molitvu čekajući ne bi li se ono zagrijalo, nego ugrijte dušu molitvom uz pomoć Svetoga Duha koji nam pomaže u slabostima. Dok je željezo vruće, tada ga kujte, a ako je hladno, kujte ga dok se ne zagrije. Nikada ne prestajte moliti ni iz kojeg razloga ili izlike. Ako vam filozof kaže da je svaki događaj unaprijed određen, te da stoga molitva ništa ne može promijeniti, pa ona jednostavno mora biti ludost; ako mu niste u stanju odgovoriti i ako vas je donekle zbunio, nastavite s molitvama bez obzira na to. Nema tako teškog probavnog problema koji bi vas spriječio da jedete, jer ishod opravdava postupak, pa nas tako ni nekakav izgovor ne može natjerati da se prestanemo moliti jer je molitva preporučena samim svojim sigurnim rezultatom. Znae što vam je vaš Bog rekao, a ako niste u stanju odgovoriti na baš svaki izazov kojega vam netko može postaviti, odlučite biti poslušni božanskoj volji i još se uvijek "bez prestanka molite." Nikada, nikada, nikada ne zanemarite naviku molitve, niti svoje pouzdanje u njezinu moć."¹¹⁰

Trebali bismo hitati na molitvu

Treća primjena zapovijedi "bez prestanka molite" je da bismo se više puta u svakodnevnom životu trebali instinktivno obraćati nebeskome Ocu. Na događaje koji se dnevno događaju oko nas trebali bismo istom reagirati zahvaljivanjem Bogu, bili ti događaji pozitivni ili pak negativni (1 Sol 6,18). Poznato je da je molitva bila Isusova reakcija na svakodnevne događaje, kao što smo već spomenuli. Pavao se spontano molio Bogu čak i tijekom pisanja svojih poslanica (Rim 11,33-36; 15,5.13.33), a starozavjetni svetac Nehemija stalno se obraćao Bogu tijekom radova na zidinama Jeruzalema.

Na isti način uobičajeni tijekom našeg života trebao bi biti ispunjen kratkim molitvama kao prvim reakcijama na situacije s kojima se suočavamo. Kroz dan srce trebamo iznositi pred našega Oca riječima: "Gospodine, pomози mi da te proslavim.

Gospodine, pouči me. Gospodine, vodi me. Gospodine, otvori mi put. Gospodine, izbavi me od zla. Gospodine, čuvaj moj pogled. Gospodine, ti znaš da me ta osoba zna uznemiriti, zato te molim da mi pomogneš. Gospodine, daj mi mudrosti.

Gospodine, na mislima mi je određena osoba. Upravo mi je pao na pamet, a znam da je u potrebi. Molim te, pomози mu. Hvala ti što me upravo sada štitiš", i tako dalje.

¹¹⁰ Charles Spurgeon: "Pray Without Ceasing" iz: *The C. H. Spurgeon Collection*, CD-ROM iz proizvodnje Ages Software, Inc., 1998.

Gdje god da se nađemo i što god da činimo, trebali bismo moliti za bilo što i za sve što nam padne na pamet.

Je li molitva vaša prva reakcija na situacije do kojih dolazi u crkvi? Trebala bi biti. Kada se počne zakuhavati nekakav sukob, ili kada je već eksplodirao u pravi rat, trebate zbog toga moliti nasamo, kao i s drugima koji su upoznati s problemom ili su u njega uključeni. Kad čujete da je crkva u financijskim problemima, ta bi se situacija odmah trebala naći na vašemu molitvenom popisu i trebali biste se raspitati za mogućnost zajedničke molitve za tu situaciju. Ako vas počne brinuti nešto u životu ili učenju vašeg pastora, trebate stalno moliti za njega prije nego što s njime ili drugima krenete u razgovor o problemu. Tek kada članovi crkve budu "bez prestanka molili", ta crkva proslavljat će Gospodina.

Molite sa zahvalama

U Efežanima 1,15-16 Pavao kaže: "Zato i ja... *ne prestajem zahvaljivati za vas.*" Njegove molitve za Efežane i druge crkve bile su ispunjene zahvalama Bogu. On je time osobno još jednom provodio u praksu ono što je drugima propovijedao jer je svojim poslanicama nalagao kršćanima da zahvaljuju (Fil 4,6; Kol 4,2; 1 Tim 2,1; itd.). Obratite pažnju na to da Pavao vrlo određeno zahvaljuje za Božje ljude u toj konkretnoj zajednici, a to čini i u većini svojih poslanica.¹¹¹ A u većini slučajeva on to čini *prije* nego što počne moliti Boga za njihovu duhovnu dobrobit ili za probleme među njima. Bilo bi nam dobro slijediti njegov primjer kad molimo za svoju crkvu, i to iz niza razloga.

Kao prvo, redovito zahvaljivanje za ljude u našoj zajednici pomaže nam da zadržimo ponizan pristup koji promiče služenje drugima. U Filipljanima 2,1-13 govore se da kod uvažavanja drugih kao važnijih od sebe kao motivacija služi činjenica da u zajednici imamo "utjehu u Kristu", "ljubazno bodrenje" i "zajedništvo Duha" (redak 1). Kada razmišljate o tomu što je Bog učinio za život ljudi u vašoj crkvi i zahvaljujete mu za to djelo, više ćete se usredotočiti na druge negoli na sebe pa ćete imati i veću želju za sudjelovanjem u Božjem radu služeći drugima u zajednici.

Kao drugo, zahvaljivanje Bogu za druge osobe u zajednici podsjeća nas da je Bog svakog člana postavio u crkvu, sukladno svojoj božanskoj volji. To će nam pomoći da izbjegnemo stavove koji bi mogli prouzročiti sukob ili podjelu u zajednici jer ćemo time shvatiti da nas je sam Bog osobno postavio u crkvu radi svog plana za naše dobro. Ako ste ljuti ili nezadovoljni jer su određeni ljudi članovi vaše zajednice, tada je problem kojega imate zapravo vaš stav prema Bogu, a ne prema tim osobama. U svojoj božanskoj mudrosti on zna da je za vas najbolje da ste u istoj zajednici s tim ljudima pa bi vam stoga bilo korisno da se prestanete opirati njegovu planu i da prihvatite ono što on želi da od drugih naučite u raznolikom društvu crkve.

U 1. Korinćanima 12, poglavlju koje govori o duhovnim darovima u tijelu Kristovu, Bog se u vidu jedne od triju osoba Trojstva spominje dvadeset i dva puta, a smisao većine tih napomena je specifično naglasiti da je on taj koji utemeljuje zajednice "kako hoće" (redak 11) ili "kako je htio" (redak 18). Pavao je 1. Korinćanima napisao uglavnom kako bi eliminirao podjele među vjernicima u Korintu (usp. 1 Kor 1,11-13; 3,3-5). Htio je da razumiju kako su njihovi različiti darovi, osobnosti, pa čak i pristupi službi dio Božjeg suverenog plana za crkvu. On piše: "Nego, Bog je tako sastavio tijelo da... ne bude razdora u tijelu, nego da se udovi jednako brinu jedni za druge. I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi" (1 Kor 12,24-27).

¹¹¹ Rim 1,8; 1 Kor 1,4; Ef 1,16; Fil 1,3; Kol 1,3; 1 Sol 1,2; 2 Sol 1,3; 2 Tim 1,3; Fil 1,4.

Treći razlog za zahvaljivanje Bogu zbog ljudi u našoj crkvi je činjenica da nam to pomaže u zadržavanju lijepih misli o njima i pozitivnom Božjem djelovanju u njihovom životu, umjesto da samo mislimo o problemima i molimo za njihovo rješenje. Bilo koju crkvu mogli bismo smatrati lošom kad bismo sagledavali samo njezine "negativne osobine", ali svaka bi biblijska crkva također trebala u nama poticati i osjećaj zahvalnosti kad razmišljamo o načinima kako Bog gradi crkvu (Mt 16,18). Bog je na djelu gdje god postoje istinski vjernici pa mu treba zahvaljivati zbog njegove milosti. Usredotočenost na pozitivne odlike drugih pojedinaca u crkvi također pomaže promicanju jedinstva u zajednici jer nije lako grešno kritizirati ljude za koje svakodnevno zahvaljujemo Bogu.

U Efežanima 1,15 pokazuje nam se za što je Pavao bio zahvalan u životu te crkve. Bez prestanka je zahvaljivao za njihovu *vjeru* i za njihovu *ljubav*. Te su duhovne činjenice bile u središtu njegove zahvalnosti, a ne neke ovozemalske odlike, poput kvalitete crkvene zgrade, neodoljive osobnosti nekih članova ili pak zabavnog sadržaja u njihovim bogoslužjima. Bez obzira na stanje u vašoj crkvi, Bogu možete bez prestanka zahvaljivati za vjeru i ljubav koje je dao zajednici.

Molite za duhovne stvari

Sada kad smo razumjeli zašto je potrebno moliti za čitavo tijelo Kristovo u našoj lokalnoj zajednici, moliti bez prestanka i uvijek izražavati zahvalnost Bogu, možemo razmotriti sadržaj Pavlove molitve za crkvu u Efezu. Kako je molbe zabilježene u Efežanima 1,15-19 nadahnuo Sveti Duh, trebale bi nam služiti kao primjer kada molimo za svoju crkvu, kako općenito, tako i za konkretne potrebe.

Općeniti princip kojeg uočavamo u ovoj Pavlovoj molitvi, kao i u svim drugim njegovim molitvama za crkve, je da ga skoro isključivo zanimaju duhovne stvari, a ne ovozemalske ili tjelesne. Ne vidimo da moli za probleme kao što su bolni palac tete Marije, izgradnju bazena koju vodi đakon Branko, pa čak ni za zanemarenu fasadu crkvene zgrade. Svakako, takve fizičke potrebe često su legitimna tema molitve (usp. Fil 4,6; Jak 5,13-16), međutim, Pavlov primjer poučava nas da bi *primarni* fokus naše molitve za zajednicu trebale biti duhovne potrebe njezinih članova i njihova učinkovitost u službi. Takvo će nam postupanje pomoći da nadvladamo tjelesnu sklonost pretjeranog usredotočenja na prolazne, umjesto na vječne stvari (usp. 2 Kor 4,18; Kol 3,2). Njome ćemo također postići daleko više jer su temeljni problemi ljudskog života duhovne, a ne tjelesne naravi, a oni pak utječu na njihov stav prema prolaznim situacijama. Na primjer, Bog možda ne ukloni bol iz palca tete Marije, ali je svojom milošću može usmjeriti da ga proslavlja i da bude radosna i zadovoljna čak i kad je boli (Rimljanima 5,3-5; Jakov 1,2-4) te iskoristi svoju tegobu kako bi doprla do drugih ljudi i donijela im evanđelje i ljubav Božju (2 Tim 1,8; 2 Kor 1,3-7). Molitvu u tom smjeru znali su nazivati "molitvom usredotočenom na kraljevstvo".

S obzirom na to da bismo se trebali usredotočiti na duhovne stvari kada molimo za crkvu, bilo bi nam korisno upoznati se s nekim konkretnim molitvama koje su Bogu ugodne i koje ljudima uistinu pomažu pri sazrijevanju u Kristu. Pavlove molitve zabilježene u prvom poglavlju Poslanice Efežanima, kao i drugdje u Novome zavjetu, nude nam potrebne primjere. Sljedećih nekoliko stranica donosi njegove zapisane molitve, a svaka je potom popraćena i popisom molbi koje se nalaze u samoj molitvi (izostavljajući one koje se ponavljaju). Ti bi vam popisi trebali pomoći da sagledate kakve je molbe za crkve Pavao iznosio pred Boga te pružiti vam biblijske smjernice koje možete koristiti kad molite za svoju zajednicu. Možda poželite redovito odvajati određeno vrijeme za molitvu za svoju crkvu i pritom čitati odlomke ovoga teksta,

moleći za svaku zapisanu temu dok čitate. Molitve navodimo onim redom kako se javljaju u Novome zavjetu, uključujući i odlomak iz Efežanima 1.

Rimljanima 1,8-12

"Ponajprije zahvaljujem Bogu mojemu po Isusu Kristu za sve vas: što se vaša vjera navješćuje po svem svijetu. Doista, svjedok mi je Bog - komu duhom svojim služim u evanđelju Sina njegova - da vas se u svojim molitvama neprekidno spominjem i uvijek molim ne bi li mi se već jednom s voljom Božjom nekako posrećilo doći k vama. Jer čeznem vidjeti vas da vam predam nešto dara duhovnoga te se ojačate, zapravo - da se zajedno s vama ohrabrim zajedničkom vjerom, vašom i mojom."

Molite da služba vaše crkve bude šira od zajednice u kojoj se nalazi. Sjetite se moliti i za konkretne misionare ili crkvene članove koji služe u nekim drugim područjima. Molite da vi osobno uspijete izgraditi odnose unutar zajednice kako biste drugima pomogli da sazriju u Kristu i da mu još bolje služe. U molitvi spomenite neke vjernike s kojima već imate dobar odnos i molite za konkretne načine kako možete doprinijeti njihovoj duhovnoj izgradnji.

Molite da vi i drugi crkveni članovi pronađete ohrabrenje u Kristu tako što ćete uzajamno iznositi sve dobro što Bog čini u vašemu životu. Molite Boga da vama i drugima pomogne kako se ne biste usredotočili prvenstveno na slabosti zajednice i njezinih članova, nego na vjeru koja vam je svima zajednička.

Efežanima 1,16-19

"Ne prestajem zahvaljivati za vas i sjećati vas se u svojim molitvama: Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac Slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetima i koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo."

Molite da svaki od članova zajednice dobije poučljivo srce koje prima ono što Bog poručuje kroz svoju Riječ. Mislite posebno na one kojima treba mudrost i vodstvo Riječi u donošenju važnih odluka u životu.

Molite da kroz učenje u crkvi i osobno proučavanje Pisma, članovi vaše zajednice razumiju kako im je Bog dao "svaki blagoslov duhovni u nebesima" (Ef 1,3) i budite mu istinski zahvalni za njegovu veliku ljubav. Molite da im Bog pomogne shvatiti kako ih je on suvereno pozvao k sebi zbog svoje vječne odluke, kako ih u nebesima očekuje blažena budućnost te da upravo sada "Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube" (Rim 8,28).

Efežanima 3,14-21

"Zato prigibam koljena pred Ocem, od koga ime svakom očinstvu na nebu i na zemlji: neka vam dadne po bogatstvu Slave svoje ojačati se po Duhu njegovu u snazi za unutarnjeg čovjeka da po vjeri Krist prebiva u srcima vašim te u ljubavi ukorijenjeni i utemeljeni mognete shvatiti sa svima svetima što je Dužina i Širina i Visina i Dubina te spoznati nadspoznatljivu ljubav Kristovu da se ispunite do sve Punine Božje. Onomu pak koji snagom u nama djelatnom može učiniti mnogo izobilnije nego li mi

moliti ili zamisliti - Njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu za sva pokoljenja vijeka vjekovječnoga! Amen."

Molite da Bog ljudima u vašoj crkvi pruži duhovnu snagu koja će im omogućiti da mirno, pa čak i radosno, izdrže svako iskušenje. Posebno se sjetite navesti one koji prolaze kroz period kušnji.

Molite da uzajamna ljubav bude temeljna spona svima u vašoj crkvi, kako ni najveća bujica sukoba ili poteškoća ne bi bila u stanju "iščupati korijenje" jedinstva u tijelu.

Molite da svijest o Kristovoj velikoj ljubavi za svoj narod bude u vašoj crkvi tako snažna da životi svih članova odražavaju Božju narav i slavu u ovome naraštaju, kao i u onim budućima. Sjetite se spomenuti obitelji u kojima se odgaja i oblikuje sljedeća generacija vjernika.

Filipljanima 1,9-11

"I molim za ovo: da ljubav vaša sve više i više raste u spoznanju i potpunu pronicanju te mognete prosuditi što je najbolje da budete čisti i besprijeekorni za Dan Kristov, puni ploda pravednosti po Isusu Kristu - na slavu i hvalu Božju."

Molite da uzajamna ljubav u zajednici bez prestanka raste, ali da to pritom ne bude "ljubav" koja ignorira istinu ili odbija ispraviti tuđu pogrešku. Također molite da se svako nužno sučeljavanje odvija "u ljubavi" (Ef 4,15).

Molite za svetost i čistoću u vašoj crkvi – da Bogu bude ugodno nastojanje na izvrsnosti slavljenja, poučavanja i svjedočenja; da ne bude razloga Kristovome ukoru kakav je dao nekim crkvama u drugom i trećem poglavlju Otkrivenja; da vaša crkva bude poznata po pravednome življenju svojih članova. Zahvalite Bogu za one koji su uzorni u pobožnosti, i navedite osobe čiji život vapi za promjenom. Molite također da vas Bog na bilo koji način upotrijebi kako biste im pomogli (Gal 6,1-2).

Kološanima 1,9-12

"Zato i mi, od dana kada to čusmo, neprestano za vas molimo i ištemo da se ispunite spoznajom volje Njegove u svoj mudrosti i shvaćanju duhovnome: da živite dostojno Gospodina i posve mu ugodite, plodni svakim dobrim djelom i rastući u spoznaji Božjoj; osnaženi svakom snagom, po sili Slave njegove, za svaku postojanost i strpljivost; s radošću zahvaljujući Ocu koji vas osposobi za dioništvo u baštini svetih u svjetlosti."

Molite da ljudi u vašoj crkvi proučavaju Božju volju koja je otkrivena u Pismu i da nauče kako tu Riječ primjenjivati na svaki dio svog života. Molite Boga da ih učini "vršiteljima riječi, a ne samo slušateljima" koji sebe zavaravaju (Jak 1,22).

Molite da ljudi u vašoj crkvi kroz Duha Svetoga dobiju unutarnju snagu kako bi ustrajali u vjeri i pobožnosti kroz sve životne situacije. Posebno molite za svakoga za koga znate da razmišlja o "odustajanju od Boga".

Zatražite od Boga da u vašoj crkvenoj zajednici stvori istinsku radost i zahvalnost, kako se nijedan ciničan ili kritičan duh ne bi uvukao i doveo do hlađenja odnosa ili do podjele.

Ovo su samo neke od duhovnih tema za koje možemo moliti kad posređujemo za naše crkvene zajednice. Znamo da će Bog djelovati među nama ako za te stvari molimo na način koji smo razmotrili u ovome poglavlju.

Najveća potreba u našim crkvama danas nije za dubokoumnim teolozima niti za silnim propovjednicima ili sličnim, iako su oni nužni i korisni. Najveća je potreba za ljudima koji će *moliti* na biblijski način, bez prestanka i silno. U Jakovu 5,16 piše da "mnogo može žarka molitva pravednikova". U crkvi se možda za propovjedaonicom ne pojavi neki novi Spurgeon, a možda joj budu nedostajali i mnogi drugi resursi za služenje, ali ako njezini članovi mole, bit će učinkovita. Sotona dršće kad je čak i najslabiji svetac na koljenima pred Bogom.

Pobjede u duhovnim bitkama za ljudske duše ne postižu se kada propovjednik stane za propovjedaonicu ili kada evangelizator stupi na ulicu. One se postižu prije negoli propovijedanje ili evangelizacija uopće počnu, a provode ih ljudi koji u molitvi dolaze pred prijestolje Božje. *Bog* je taj koji obavlja osvjedočenje, obnovu, obraćenje, posvećenje, osnaživanje i zaštitu – kada se njegov narod moli, on tada te stvari čini još i više. Naravno, to uopće ne znači da Bog mijenja svoj plan zbog naših molitvi, nego da Bog koristi molitvu kao sredstvo ostvarivanja svog plana (usp. Iv 15,16; 1 Iv 5,14). Upravo stoga možemo se pouzdati u to da će Bog blagosloviti našu crkvu kad vjerno molimo za nju, a istovremeno smo sami krivi kad ne molimo, a zajednica potom zastrani.

Proroku Samuelu ta je istina bila jasna kad je izraelskom narodu poručio sljedeće: "A Jahve neće odbaciti svoga naroda, radi velikog imena svoga, jer se Jahve udostojao da vas učini svojim narodom. A od mene neka je daleko da zgriješim Jahvi prestajući moliti za vas i upućivati vas na dobar i pošten put" (1 Sam 12,22-23).

Pitanja za raspravu i primjenu

1. Vratite se na različite vrste ljudi za koje je Pavao molio, a koje se spominju na stranicama 214-218. Događa li vam se da u svojim molitvama zanemarite neke od takvih ljudi? Postoje li još neki tipovi ljudi koje češće zanemarujete u molitvi?
2. Ponovo proučite značenje "molitve bez prestanka" i usporedite to s vašim molitvenim navikama.
3. Zamislite da vodite malu molitvenu grupu te da netko zatraži molitvu za oboljelog kućnog ljubimca. Kako biste odgovorili na takav zahtjev i kako biste povelu grupu u "molitvu usredotočenu na kraljevstvo" (a da pritom ne uvrijedite vlasnika kućnog ljubimca)?
4. Odaberite jednu od novozavjetnih molitvi o kojima smo govorili na posljednjim stranicama ovoga poglavlja i upotrijebite riječi iz nje za molitvu za svoju crkvu. Ako se sastajete s manjom grupom, poslužite se svim navedenim odlomcima prilikom molitve za vašu zajednicu.

Zaključak: Suština

U ovoj knjizi naučili smo ponešto o važnim dužnostima kao što su odlučivanje za članstvo u nekoj crkvi, podlaganje vodstvu, štovanje Gospodina zajedno s njegovim narodom, međusobno sučeljavanje u ljubavi i molitva za tijelo Kristovo. Ono o čemu pak nismo dovoljno govorili je razlog zašto bismo trebali htjeti vršiti sve ove dužnosti, odnosno *motivacija* po kojoj možemo pronaći radost u ispunjavanju Gospodnjih zapovijedi. Ako sve ispravne stvari činimo iz pogrešnih razloga ili zbog motivacije koja Bogu nije ugodna, tada su svi naši naponi uzaludni. Gospodinu je mnogo važnije ono što nam se događa u srcu, negoli ono što činimo sa svojim tijelom ili govorimo

usnama. Stoga ovaj zaključak nije samo nekakav dodatak knjizi, nego nužan dio svake rasprave o životu u Očevom domu.

Kao prvo, kada se trudite biti dobar član mjesne crkve, to *ne bi trebalo činiti kako bismo bili spašeni, nego zato što jesmo spašeni*. U Efežanima 2,8-10 kaže se: "Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar! Ne po djelima, da se ne bi tko hvastao. Njegovo smo djelo, stvoreni u Kristu Isusu za dobra djela, koja Bog unaprijed pripravi da u njima živimo."

Obratite pažnju na raspored misli u ovom odlomku: spasenje započinje milošću Božjom, što je jednostrana odluka s njegove strane da se iskaže milost grešnicima koji zavrjeđuju jedino osudu (vidi Ef 1,3-14, 2,1-7). Spasenje koje nam je odlučio dati besplatno primamo po vjeri, a to znači potpuno pouzdanje u osobu i djelo Isusa Krista koji nam daje oprost za grijeha (Rim 3,21-26; 10,1-17). Jasno je da to spasenje ne dobivamo kao "rezultat djela" – ono se ni na koji način ne temelji na onomu tko mi jesmo niti na onomu što činimo (Lk 18,9-14, Tit 3,5). Promjene u našem životu ("njegovo smo djelo") i dobra djela koja činimo (koja je Bog unaprijed pripremio) samo su *rezultat* našeg spasenja, a ne njegov uzrok.

Ako ste čitajući knjigu stigli do ovdje, znači da vas na neki način očito zanima biti dobar član crkve. Ali ako ste knjigu čitali u okviru mentaliteta koji kaže "prvo djela pa potom spasenje", tada je prva stvar koju morate učiniti pokajati se zbog toga što pokušavate spasiti sami sebe i potom zatražiti od Gospodina da vas spasi. Jedino po vjeri u Krista možete biti istinski član njegova tijela i zauvijek uživati zajedništvo s njime i njegovim narodom.

Kao drugo, trebali biste živjeti u Očevu domu *ne kako bi vas Bog više volio, nego zato što vas on već voli*. U Rimljanima 5,6-10 kaže:

"Doista, dok mi još bijasmo nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro. Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije. Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim."

U ovom odlomku vidimo ujedno i jasan razvoj misli. Pavao kaže da smo prije spasenja bili "nemoćni", "bezbožnici", "grešnici" i "neprijatelji" Božji. U trenutku kada je Krist umro na križu bili smo "nemoćni" sami sebe spasiti jer smo dio posrnule ljudske vrste koja je još od Adama mrtva u svojim prijestupima i grijesima (Ef 2,1; usp. Post 2,16-17; Rim 5,12). Istovremeno smo i "bezbožnici" kada dolazimo na svijet, jer po svojoj urođenoj naravi potiskujemo istinu o Bogu i njegovoj pravednosti (Rim 1,18-20). Ukratko, bez Krista svi mi po rođenju odgovaramo opisu kojega je Isus dao Farizejima kada im je rekao, "Vama je otac đavao" (Iv 8,44; usp. Ps 51,5). Uza sve to, bez Krista bili bismo i "grešnici", kako po prirodi, tako i po djelima, odlučujući se od najranijih dana života na neposluh prema Božjim zapovijedima. Kao što Rimljanima 3,23 kaže: "Svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja." I naposljetku, rezultat naše grešne naravi i naših počinjenih grijeha je da smo "neprijatelji" Božji – Njegova svetost i pravednost zahtijevaju da on bude protiv nas, a ne za nas. Ali zbog Krista sada možemo reći zajedno s Pavlom: "Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?" (Rim 8,31).

Dobra vijest je da zbog onoga što je Krist učinio za nas (davno prije negoli smo rođeni), sada po vjeri možemo biti sjedinjeni s njim, a sjedinjeni s njime možemo

primiti svu ljubav koju Bog Otac ima za Boga Sina. A ta ljubav koju Otac ima za Sina, koju mi uživamo u Kristu, nikada neće nestati, posustati, umanjiti se ili prestati teći kroz čitavu vječnost. To je beskrajna ljubav koja ostaje zauvijek! Dakle, svojim dobrim djelima ne potičemo Boga da nas ljubi nešto više, niti svojim lošim djelima uzrokuje da nas ljubi nešto manje. Čak i kad nas kori, on to čini jer nas ljubi i želi da imamo udjela u njegovoj svetosti (Heb 12,5-11). Dakle, dobra djela koja činimo u crkvi trebala bi biti motivirana zahvalnošću zbog velike Božje ljubavi kojom ljubi Sina i nas.

Kao treće, pravilna motivacija za obožavanje i služenje nije *kako bi nas drugi prihvatili ili više cijenili, nego kako bismo udovoljili Bogu*. U Mateju 6,1-6 kaže:

"Pazite da svoje pravednosti ne činite pred ljudima da vas oni vide. Inače, nema vam plaće u vašeg Oca koji je na nebesima. Kada dakle dijeliš milostinju, ne trubi pred sobom, kako to u sinagogama i na ulicama čine licemjeri da bi ih ljudi hvalili. Zaista, kažem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kada daješ milostinju - neka ti ne zna lijeva što čini desnica, da tvoja milostinja bude u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti! Tako i kad molite, ne budite kao licemjeri. Vole moliti stojeći u sinagogama i na raskršćima ulica da se pokažu ljudima. Zaista, kažem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kad moliš, uđi u svoju sobu, zatvori vrata i pomoli se svomu Ocu, koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti."

Neki ljudi u crkvi danas su poput farizeja – dolaze na bogoslužja jer žele da o njima drugi misle kao o moralnim i poštenim ljudima ili kao o dobrim roditeljima koji svoju djecu vjerno vode u crkvu. Neki drugi vjeruju da se vjerno posjećivanje bogoslužja pozitivno odražava na posao jer će ljudi tako biti skloniji pouzdati se u njih. O kojem god motivu da se radilo, nije ispravan sve dok mu cilj nije ugoditi Bogu a ne ljudima. Gospodin je jedina osoba koju bismo trebali nastojati impresionirati. Kao što se kaže u 1. Korinćanima 10,31: "Dakle, ili jeli, ili pili, ili drugo što činili, sve na slavu Božju činite." A u 2. Korinćanima 5,9: kaže: "Zato se i trsimo da mu omilimo."

I naposljetku, k crkvi ne bismo trebali pristupiti *kako bi drugi (prvenstveno) služili nama, nego kako bismo mi služili drugima u ime Krista*. Marko 10,45 glasi: "Jer ni Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge." Ako ste vjeran član dobre crkvene zajednice, osobno će vam to svakako biti na blagoslov, ali to ne bi smio biti vaš primarni motiv. Zapravo, bit ćete još daleko više blagoslovljeni kad vam primarni cilj bude blagoslivljanje drugih ljudi.

Neki ljudi služe u glazbenoj službi uglavnom zato što nedjeljom uživaju svirati svoj instrument ili pak pjevati u crkvenom zboru. Stoga se uzrujavaju ako im iz nekog razloga to nije dopušteno raditi. Drugi su pak "izrazito društveni" i najradije se okružuju mnoštvom ljudi, pretresaju najnovije tračeve, komentiraju što je tko toga dana odjenuo – a njihovi razlozi odlaska u crkvu ne razlikuju se uvelike od razloga odlaska na kakvu zabavu ili društveni događaj. Stoga, ako osjete da nisu dovoljno omiljeni ili da ih se ne primjećuje dovoljno, tada više nemaju razloga odlaziti u tu crkvu. Ali kad nas motivira želja da služimo Boga služenjem njegovome narodu, tada bilo koja crkvena zajednica, u kakvom god stanju se nalazila, može biti vrlo uzbudljivo mjesto. Tamo tada uvijek postoji netko komu možemo služiti – možda čak i mnogo više ako crkva ne prolazi kroz svoje najbolje trenutke!

Stoga, dok živite u Očevu domu, stalno preispitujte svoje motive kako biste se uvjerili činite li nešto iz zahvalnosti Gospodinu koji vas ljubi i koji vas je spasio te kako biste služili njemu i drugima, umjesto da zadovoljavate samo sebe. Ako želite biti što bolji crkveni član, zapamtite da je ono što je u srcu zapravo srce čitave stvari!

Dodatak:

Dodatna pitanja za proučavanje i raspravu

Ova dodatna pitanja namijenjena su za raspravu u manjim grupama i služe kao zadaci za domaći rad, pitanja za ponavljanje gradiva ili jednostavno za pomoć pojedincima koji nastoje usvojiti i zapamtiti podatke iz knjige.

1. poglavlje: Razumijevanje važnosti mjesne crkve

1. Što se dogodilo tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća čime se pažnja ljudi preusmjerila s crkve drugdje?
2. Koje su dobre, a koje loše strane crkve iz osamdesetih i devedesetih godina dvadesetog stoljeća?
3. Kako se stav prema crkvi kakvog odražava knjiga *Exit Interviews* može usporediti sa stavovima kršćanskih vođa iz prošlosti, kao na primjer Augustinovim, Lutherovim i Calvinovim?
4. Što Božja riječ kaže o važnosti crkve i o odnosu između osobne duhovne vitalnosti i mjesne crkve?
5. Na što se u Bibliji misli kad se kaže da je crkva Božja kuća i koje zaključke možemo izvući iz te činjenice?
6. Koja se istina krije u izrazu "crkva živoga Boga"?
7. Što znači izraz "stup istine" i što nam to govori o crkvi? Na koji način crkva djeluje kao "stup istine"?
8. Što znači izraz "uporište istine" i što nam to govori o crkvi? Na koji način crkva djeluje kao "uporište istine"?
9. Na koji je način materijal koji se iznosi u ovome poglavlju relevantan za crkveno vodstvo i za crkvene članove?
10. Na koje sve načine neke crkve i neki pojedinci djeluju protivno ovim istinama o crkvi?
11. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

2. poglavlje: Osobno članstvo u crkvi

1. Što mislite o izjavi Jaya Adamsa o crkvenoj disciplini i crkvenome članstvu?
2. Koja su tri biblijska razloga zbog kojih bi svaki vjernik trebao biti član neke crkve?
3. Koju istinu o crkvenome članstvu možemo naučiti iz Hebrejima 10,24-25?
4. Koje implikacije o crkvenom članstvu možemo vidjeti iz biblijskih odlomaka formuliranih frazom "jedni druge"?
5. Što je, prema R. B. Kuiperu, poveznica između nevidljive i vidljive crkve?
6. Odgovorite na ovu tvrdnju: "Iako članstvo u crkvi nije preduvjet spasenja, ono je ipak njegova nužna posljedica."
7. Koja se istina o crkvenome članstvu iznosi u odlomcima 1. Solunjanima 5,12-13 i Hebrejima 13,17?
8. Kako crkveno članstvo pomaže starješinama da bolje nadgledaju stado?
9. Objasnite na koji način članstvo u crkvi "definira razliku između vjernika i nevjernika"?
10. Kako crkveno članstvo uzrokuje da vidljiva crkva bolje odražava nevidljivu crkvu?
11. Na koji je način crkveno članstvo suštinski važno za uredno upravljanje crkvom?
12. Navedite i objasnite neke dobrobiti crkvenog članstva.
13. Na koji je praktičan način sadržaj ovoga poglavlja relevantan za crkveno vodstvo i za članove crkve?

14. Na koji način neke crkve i pojedinačni kršćani djeluju protivno ovim istinama o crkvi?
15. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju može primijeniti na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

3. poglavlje: Odabrati dobru crkvu

1. Navedite neke nebiblijske kriterije koje ljudi koriste pri odabiru crkve kojoj će se priključiti.
2. Koje su tri primarne odlike "dobre crkve" o kojima smo govorili u ovome poglavlju?
3. Koja bi temeljna učenja morala odlikovati crkvu kojoj bi se kršćanin trebao priključiti?
4. Detaljnije opišite način poučavanja koji bi morao odlikovati crkvu kakvoj se kršćanin treba priključiti.
5. Koja je razlika između nominalnog i funkcionalnog autoriteta Biblije?
6. Koji bi stav prema Bogu trebao odlikovati vjernike iz "dobre crkve"?
7. Koje kriterije možemo koristiti kako bismo razlučili crkvu usredotočenu na Boga od crkve usredotočene na čovjeka?
8. Kakav će stav "dobra crkva" imati prema ljudima?
9. Kako se taj stav prema vjernicima i nevjernicima pokazivao u jeruzalemskoj crkvi (Dj 2,42-47).
10. Zašto bi razumijevanje istine iznesene u ovome poglavlju trebalo biti važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?
11. Na koje sve načine neke crkve i neki kršćani djeluju suprotno navedenoj istini o crkvi?
12. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

4. poglavlje: Odnos prema crkvenome vodstvu

1. Koje dvije nebiblijske krajnosti ili zlouporabe položaja ponekad nalazimo među Božjim narodom na području crkvenog autoriteta? Kako se te dvije krajnosti manifestiraju?
2. Općenito govoreći, na što redak Hebrejima 13,17 o stavu i reakciji crkvenih članova prema vođama crkve?
3. Pokrenite raspravu o konkretnim i praktičnim implikacijama koje riječ "poslušnost" ima za crkvene članove na području vođa crkve.
4. Do kakvih pogrešnih tumačenja ili primjena retka Hebrejima 13,17 može doći među crkvenim članovima i vodstvom?
5. Općenito govoreći, što određuje ili ograničava ideju "poslušnosti" crkvenih članova i vodstva?
6. Kojim bi se konkretnim kriterijima članovi crkve trebali voditi kada odlučuju hoće li ili ne biti poslušni svom crkvenom vodstvu?
7. Koje još činjenice otkrivamo u ideji podložnosti crkvenome vodstvu iz retka Hebrejima 13,17?
8. Kakav nam dodatan uvid daje redak iz 1. Solunjanima 5,12-13 u Božju volju za odnos crkvenih članova prema vodstvu?
9. Je li članu crkve moguće ne slagati se s vodstvom crkve, pa čak ih i ne poslušati, a da pritom ne krši naloge iz Hebrejima 13,17 i 1. Solunjanima 5,12-13? Ako je odgovor potvrđan, obrazložite.
10. Zašto su pravedan autoritet i pravilna reakcija na njega tako važni za kršćane?

11. Redak Hebrejima 13,17 nalaže članovima crkve da se prema crkvenom vodstvu postave na način koji će im omogućiti vršenje službe u radosti, a ne u žalosti. Na koji konkretan način crkveni članovi mogu omogućiti vođama da svoju ulogu u tijelu Kristovu vrše u istinskoj radosti?
12. Zašto je razumijevanje istine iz ovoga poglavlja važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?
13. Na koje sve načine neke crkve i neki kršćani djeluju suprotno navedenoj istini o crkvi?
14. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svojem odnosu prema crkvi?

5. poglavlje: Ispunjavanje uloga muškaraca i žena

1. Koji su zaključci o razlikama između muškaraca i žena izneseni u člancima časopisa *Time*?
2. Zašto je ova tema važna za crkvu?
3. Definirajte tri primarne uloge koje je Bog dao muškarcima u crkvi i navedite neke biblijske odlomke koji ih spominju.
4. Što mislite, zašto se više muškaraca ne odlučuje za preuzimanje ovih bogomdanih odgovornosti i izazova? Zašto muškarcima treba zapovijedati da preuzmu takve odgovornosti?
5. Ako ste muškarac, koje odlike s popisa pobožnih primjera vam nedostaju?
6. Zašto je važno da crkveno vodstvo ima te odlike? Što se događa kad muškarci koji nemaju te odlike zauzmu položaje vodstva u crkvi?
7. Ako ste muškarac, koje od dvadeset i pet biblijskih odlika potrebnih za vođenje mislite da su u vašem životu najočiglednije, a koje najviše nedostaju? Ocijenite sebe za svaku od tih odlika ocjenama od 0 do 5.
8. Kako suvremeni pobornici feminizma opisuju tradicionalni stav prema ulozi žene? Zašto je feministički stav samo " lutka od slame", odnosno karikatura istine?
9. Zašto je ova tema važna za crkvu?
10. Što se želi reći tvrdnjom da "razlika između muškaraca i žena nije u kvaliteti ili sposobnosti, nego u funkciji"?
11. Definirajte četiri uloge koje je Bog dao ženama u crkvi i navedite neke biblijske odlomke koji ih spominju.
12. Što mislite, zašto se mnoge žene opiru prihvaćanju uloge žena u crkvi?
13. Napravite popis odlika (ne funkcija ili uloga, nego osobnih kvaliteta) koje se navode bilo jasno i izravno, bilo implicitno, kao nužne kako bi žena ispunila ulogu i dužnosti koje joj je Bog dao. Razmislite i uključite u svoj popis i važne odlike koje se navode u Izrekama 31,11-31 i 1. Petrovoj 3,1-6.
14. Zašto je za crkvu važno da kršćanke imaju te odlike? Što se događa u kući, crkvi i svijetu kada žene nemaju takve kvalitete?
15. Ako ste žena, što mislite, koje vam od ovih biblijskih odlika nedostaju u životu?
16. Zašto je razumijevanje istine koja se iznosi u ovome poglavlju važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?
17. Na koje sve načine neke crkve i neki kršćani djeluju suprotno navedenoj istini o crkvi?
18. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

6. poglavlje: Sudjelovanje u bogoslužju

1. Koje biblijske istine ukazuju na to da je tema ovog poglavlja izuzetno važna za kršćane?
2. Što je to bogoštovlje? Dajte općenitu definiciju naravi i suštine istinskog bogoštovlja.
3. Navedite, definirajte, ilustrirajte i potkrijepite biblijski važne čimbenike istinskog bogoštovlja.
4. Na koji način mnogi kršćani često procjenjuju je li bogoslužje bilo dobro?
5. Koje su praktične implikacije činjenice da je u središtu istinskoga bogoštovlja sam Bog?
6. Što se misli reći tvrdnjom da učesnici u istinskome bogoštovlju pred Bogom aktivno reagiraju čitavim svojim bićem?
7. Navedite neke od razloga zašto neki ljudi zapravo ne učestvuju ili ne profitiraju od bogoštovlja u crkvi.
8. Što se misli reći tvrdnjom da pravilno učestvovanje u bogoslužju počinje mnogo prije početka same službe? Navedite, definirajte, ilustrirajte i biblijski potkrijepite elemente pripreme za bogoslužje.
9. Kako biste odgovorili na pitanje: "Ako bi bogoslužja trebala biti najprivlačnija i najkorisnija zbog Božjega otkrivenja kroz poučavanje njegove Riječi, zašto onda postoji tolika neučinkovitost i dosadnost kod mnogih propovjednika?"
10. Proučite popis deset prijedloga izvlačenja dobrobiti iz propovijedanja Božje riječi i navedite koje od njih prema vašem mišljenju kršćani najčešće zanemaruju. Koje od njih vi osobno najčešće zanemarujete?
11. Na koji način kršćani mogu molitvom sudjelovati u bogoslužju? Kako kršćani molitvom mogu učiniti crkvena bogoslužja učinkovitijima, smislenima i Bogu ugodnijima?
12. Biblija nam pokazuje da je pjevanje važan dio bogoštovlja. Koju dvostruku ulogu bi glazba trebala imati u zajedničkom štovanju Boga?
13. Koliko je za vjernike važno sudjelovanje u krštenju i Gospodnjoj večeri? Navedite biblijska objašnjenja za svoj odgovor.
14. Koje nebiblijske stavove i praksu nalazimo kod nekih nominalnih kršćana kod ovih crkvenih odredbi?
15. Zašto su u nekim biblijskim odlomcima krštenje i spasenje usko povezani? Koje je značenje krštenja, odnosno, što ono simbolizira?
16. Koje je značenje Gospodnje večere, odnosno, što ona simbolizira?
17. Zašto se davanje može smatrati sastavnim dijelom bogoštovlja?
18. Na temelju čega se može reći da bi se davanje trebalo odvijati prvenstveno u mjesnoj crkvi?
19. Ako bogoštovlje uključuje međusobno služenje na bogoslužjima, na koji način svaki pojedini kršćanin može i treba štovati Boga kroz tu aktivnost? Koje implikacije na zajedničko bogoslužje ima činjenica da bogoštovlje uključuje međusobno služenje?
20. Zašto je razumijevanje istine koja se iznosi u ovome poglavlju važno kako za crkvene vođe, tako i za članove crkve? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

7. poglavlje: Korištenje duhovnih darova

1. Zašto je neznanje o duhovnim darovima štetno?
2. Ukratko definirajte duhovne darove.
3. Zašto je za crkvu i kršćane važno ne zaboraviti da je Bog taj koji daje duhovne darove crkvi (odnosno svome narodu)?
4. Koju važnu istinu sadržava izraz "po mjeri dara Kristova" (Ef 4,7)?
5. Što znači tvrdnja da se "od svakoga od nas očekuje da prakticira sve, ali svatko od nas također mora biti i specijalist na nekome području"?
6. Ukratko opišite smisao postojanja duhovnih darova, a svoj opis potkrijepite i biblijskim odlomcima.
7. U ovome poglavlju kaže se da biste "kao član crkve Isusa Krista, sebi uvijek trebali postavljati dva pitanja o smislu duhovnih darova". Koja su to dva pitanja i zašto bi ih kršćani trebali postavljati?
8. Što se, sukladno Bibliji, događa kada članovi crkve sebi postavljaju ta pitanja i vjerno koriste svoje duhovne darove u službi?
9. Što se, prema Charlesu Spurgeonu, događa kad kršćani ne služe Boga svim srcem? Slažete li se s njegovim stavom?
10. Navedite na koji način služite Krista u njegovoj crkvi.
11. Kojom ste metodom došli do zaključka gdje i kako ćete služiti Krista u njegovoj crkvi?
12. Koji biste savjet dali osobi koja vas pita kako znati gdje i na koji način treba služiti Krista u njegovoj crkvi? Što bi kršćanin trebao učiniti kako bi doznao gdje i u kojem smjeru upravititi svoje služenje Bogu u njegovoj crkvi?
13. Koji je smisao tvrdnje: "Mnoge su zajednice pune ljudi koji crkvenome životu prilaze kao da se radi o nogometnoj utakmici"?
14. U kojemu je smislu svaki kršćanin poput snježne pahuljice?
15. Što sve implicira takva ideja crkve i individualnoga kršćanina?
16. Zašto je razumijevanje istine iznesene u ovome poglavlju važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?
17. Na koje sve načine neke crkve i neki kršćani djeluju suprotno navedenoj istini o crkvi?
18. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

8. poglavlje: Opominjanje u ljubavi

1. Koje su, sukladno poruci ovoga poglavlja, dvije stvari koje Isusa Krista najviše zanimaju u crkvi?
2. Zašto je nekim ljudima praksa opisana u ovome poglavlju odbojna? Slažete li se ili ne? Svoj odgovor potkrijepite biblijskim argumentima.
3. Što nam otkriva činjenica da trebamo opominjati "brata"?
4. Kada bismo trebali, a kada ne, opomenuti "brata"?
5. Kada je ignoriranje tuđih grijeha pogrešno i odražava nedostatak ljubavi?
6. Navedite i definirajte sve riječi koje u ovome poglavlju opisuju način na koji bismo trebali opominjati druge zbog njihovih grijeha. Što treba, a što ne treba činiti?
7. Koje su potencijalne dobrobiti opominjanja u ljubavi?
8. Koja se praksa propisuje preporukom "dovedite pojačanje"?
9. U kojim bi slučajevima trebalo prakticirati "dovođenje pojačanja"?
10. Koje uloge treba imati to "pojačanje"?
11. Opišite kakvi bi ljudi trebali sačinjavati "pojačanje". Koje su tri odlike koje sudionik "pojačanja" mora imati?

12. Koji postupak treba ostaviti kao "posljednju opciju" u procesu opominjanja?
13. Navedite čimbenike kojima se potiče pokajanje prije nego što se čitavu zajednicu obavijesti o grešniku koji se odbija pokajati.
14. Koje se biblijske dobrobiti mogu postići objavljivanjem crkvi imena grešnika koji se odbija pokajati? Koji biblijski odlomci potkrepljuju ovu praksu?
15. Što bi kršćanin trebao učiniti ako crkva odbija provoditi crkveni disciplinski postupak?
16. Kako biste vi odgovorili nekomu tko za crkvenu disciplinu kaže: "Isus to nikada ne bi učinio!"?
17. Koji je smisao biblijskog retka koji kaže da grešnike koji se odbijaju pokajati treba "predati Sotoni" (1 Kor 5,5; 1 Tim 1,20)?
18. Zašto su opominjanje i crkveni disciplinski postupak izrazi ljubavi?
19. Zašto je razumijevanje istine iznesene u ovome poglavlju važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

9. poglavlje: Čuvanje jedinstva u zajednici

1. Tko su bile Evodija i Sintiha? Zapišite sve što ste doznali o njima kao osobama.
2. Koju lekciju možemo izvući iz činjenice da su te dvije žene bile u zavadi?
3. Što moramo činiti kako bismo izbjegli razjedinjavanje u crkvi?
4. Što se događa kada se početne nesuglasice ne razriješe na pravi način?
5. Kako se ilustracija uključivanja svjetla upozorenja u automobilu povezuje s rješavanjem nesuglasica u crkvi?
6. Na koje se sve pogrešne načine može pristupiti rješavanju nesuglasica?
7. Zašto Pavao ponavlja glagol "zaklinjati" vezano za obje žene, i Evodiju i Sintihu?
8. Opišite na koja tri načina ljudi često doprinose konfliktu.
9. Na koji način ne poduzimanje ničega često samo pogoršava situaciju?
10. Nađete li se u crkvenom sukobu, koji vam princip rješavanja prikazuje redak Matej 7,1-5?
11. Kakve veze "sloga u Gospodinu" (Fil 4,2) ima s rješavanjem nesuglasica? Što Pavao želi reći kad Evodiji i Sintihi poručuje da budu "složne u Gospodinu"?
12. Opišite i biblijski potkrijepite neke vidove izražavanja stava sluge u načinu razmišljanja.
13. Na koji je način istina da nije uvijek pogrešno u mislima osuditi nekoga, te da je ponekad zapravo nužno tako postupiti (usp. 1 Kor 5,12)?
14. Sukladno poruci ovoga poglavlja, "Pavao kaže da neke stvari jednostavno nismo u stanju prosuditi, pa to stoga ne bismo trebali ni pokušati činiti". Koje to stvari nismo u stanju prosuditi?
15. Kako preokrenuti tendenciju mišljenja samo najboljeg o sebi i najgoreg o drugima?
16. Koji nam načini razmišljanja mogu pomoći da se prema drugima postavimo milosrdno?
17. Na koji se način izraz "u Gospodinu" povezuje s temom održavanja jedinstva i rješavanja nesuglasica u crkvi?
18. Koje principe održavanja jedinstva i rješavanja sukoba apostol iznosi u Filipljanima 4,3? U kojim se drugim biblijskim odlomcima poučava ta ista istina?
19. Što biste rekli osobi koja kaže: "Kako bih mogao savjetovati druge kad nisam prošao kroz formalnu naobrazbu iz psihologije ili teologije"?
20. Zašto je razumijevanje istine iznesene u ovome poglavlju važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?

21. Na koje sve načine neke crkve i neki kršćani djeluju suprotno navedenoj istini o crkvi?

22. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

10. poglavlje: Uzajamna molitva

1. Za koga je apostol Pavao molio i na koji je način to relevantno i za naše molitve danas?

2. Zašto bismo mi kao kršćani trebali moliti za crkvu kao cjelinu?

3. Što nam izraz "otkad sam čuo za vašu vjeru u Gospodinu Isusu" govori o Pavlovome molitvenom životu i kakav izazov to postavlja pred nas i naš molitveni život?

4. Na što ukazuje proučavanje Pavlovih molitvi zabilježenih u Novome zavjetu u kojima spominje ljude za koje je učestalo molio?

5. Što mislite, zašto je Pavao to činio?

6. Na što Pavao misli kad kaže da ne prestaje zahvaljivati za njih i spominjati ih u svojim molitvama?

7. Zašto je i za nas važno da stalno zahvaljujemo za druge kršćane?

8. Na što ukazuju Pavlove molitve u smislu njegove glavne teme molitve?

9. Koristeći zapise o Pavlovim molitvama u Rimljanima 1,8-12; Efežanima 1,16-19; Efežanima 3,14-21; Filipljanima 1,9-11 i Kološanima 1,9-12 kao uzor, navedite popis tema koje se spominju u tim molitvama, a za koje bismo i mi trebali stalno moliti.

10. U ovome poglavlju kaže se da se "pobjede u duhovnim bitkama za ljudske duše ne postižu kada propovjednik stane a propovjedaonicu ili kada evangelizator stupi na ulicu. One se postižu prije negoli propovijedanje ili evangelizacija uopće počnu, a provode ih ljudi koji u molitvi dolaze pred prijestolje Božje". Potkrijepite ovu tvrdnju biblijskim obećanjima ili primjerima.

11. Proučite Danielovu molitvu u Danielu 9,1-19 i zabilježite što se iz tog odlomka može naučiti o učinkovitoj molitvi.

12. Proučite Samuelove riječi iz 1. Samuelove 12,20-25 i zabilježite sve što se iz njih može doznati o važnosti i naravi molitve.

13. Zašto je razumijevanje istine iznesene u ovome poglavlju važno kako za crkveno vodstvo, tako i za članove crkve?

14. Kako se istina iznesena u ovome poglavlju odnosi na vaš život? Postoji li nešto što biste mogli promijeniti ili poboljšati u svom odnosu prema crkvi?

U našem individualističkom društvu, crkveno članstvo, vjerno prisustvovanje bogoslužjima i aktivno služenje u tijelu Kristovomu često se smatraju neobaveznim opcijama, čak i među onima koji se nazivaju kršćanima. Neki čak vide organiziranu crkvu kao prepreku duhovnom razvoju i slobodi.

Mack i Swavely jasno nam pokazuju biblijsko značenje crkvenog članstva, odlike dobre crkve i način našega funkcioniranja kao dijelova tijela. Ova knjiga napisana je za obične vjernike i uključuje praktične rasprave o crkvenom vodstvu, muškim i ženskim ulogama, bogoštovlju, duhovnim darovima, sučeljavanju, jedinstvu i molitvi.

"'Život u Očevu domu' jednostavno je najbolja knjiga koju možete dati novim članovima evanđeoske, lokalne crkve. Ovo je doista najbolja knjiga koju možete dati novim kršćanima općenito dok još pokušavaju shvatiti kako živjeti u Gospodinu i kako voljeti njega i druge u tijelu Kristovu."

Lance Quinn, pastor-učitelj pri crkvi The Bible Church of Little Rock u Arkansasu

"Ova korisna knjiga definira ključni obrazac ponašanja u zajedništvu koje vodi k ispunjenju želje našega Gospodina Krista u crkvi."

John MacArthur

Wayne A. Mack paralelno djeluje u Južnoj Africi i u Sjedinjenim Američkim Državama, poučava biblijsko savjetovanje i vodi konferencije i seminare u objema državama. Autor je mnoštva knjiga, uključujući i naslove *Strengthening Your Marriage* i *Sweethearts for a Lifetime*.

Dave Swavely je pastor zajednice Faith Church (PCA) u Malvernu, u američkoj saveznoj državi Pennsylvaniji. Napisao je knjige *Who Are You to Judge?* i *Decisions, Decisions*, a ujedno je i jedan od autora knjige *From Embers to a Flame*.